

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

ÇAĞATAYCA YAZILMIŞ BİR SEYFÜ'L-MÜLÜK MESNEVİSİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Halime ÇELEBİ

KOCAELİ 2019

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI**

ÇAĞATAYCA YAZILMIŞ BİR SEYFÜ'L-MÜLÜK MESNEVİSİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Halime ÇELEBİ

Doç. Dr. Tülay ÇULHA

KOCAELİ 2019

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Halime ÇELEBİ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 26.06.2019/18

Jüri Başkanı:

Doç. Dr. Tülay Gülha

Jüri Üyesi:

Prof. Dr. Zühal Ölmez

Jüri Üyesi:

Doç. Dr. Gülçin Tarcıbuğdaycı

Jüri Üyesi:

KOCAELİ 2019

ÖN SÖZ

Çağatayca, Özbekçenin tarihî bir dönemi olup Karahanlı ve Harezmi Türkçesinin devamıdır. XV. yüzyılda başlayıp XX. yüzyıla kadar devam eden ve zengin bir edebî dil anlayışı içinde gelişimini sürdürmüş olan Çağatay sahasında, birçok değerli şair yetişmiş ve nadide eserler kaleme alınmıştır. Bu eserlerden biri de hayatı hakkında fazla bilgi edinemediğimiz Meclisî'ye ait bir mesnevidir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Çağataycanın Klasik Devrinde eser vermiş olan Çağatay şairi Meclisî'ye ait Seyfü'l-mülûk adlı mesnevinin transkripsiyonu, dil ve yazım özelliklerinin incelemesi ve sözlük-dizin çalışmasından ibarettir. Bir *giriş* ve *beş bölümden* oluşan bu çalışmada, Çağatayca hakkında bilgi yer almaktadır. Önemli ve zengin edebî ürünlere sahip olan bu dönem, birçok araştırmacı için önemli bir araştırma ve inceleme sahası olmuş; bu alanda birçok önemli çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmalar ışığında Meclisî ve Seyfü'l-mülûk mesnevisi hakkında bilgi verilmiştir. Meclisî'nin hayatı hakkında kaynaklarda pek bilgi bulunmasa da yazmış olduğu mesnevi günümüze kadar gelmiştir. Tespit edilen bu eser, Çağataycanın dil özellikleri ve söz varlığı hususunda ışık tutan önemli edebî eserlerdendir.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada konu seçiminden başlayarak çalışmamın bütün aşamalarında her türlü yardımını ve bilgisini benden esirgemen tez danışmanım ve değerli Hocam, Sayın Doç. Dr. Tülay Çulha'ya çok teşekkür ederim. Yine saygıdeğer Prof. Dr. Zühal Ölmez'e ve Doç. Dr. Gülçin Tanrıbuyru'ya katkılarından dolayı çok teşekkür ederim. Ayrıca Yüksek Lisans süresince akıl danıştığım yeğenim Oktay Yıldırım'a ve Ece Yıldırım'a benden maddi, manevi yardımlarını esirgemeyen sevgili eşim Yunus Çelebi'ye teşekkür ederim.

Halime Çelebi

Kocaeli, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
ALFABE VE TRANSKRİPSİYON.....	VII
İŞARETLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇAĞATAY EDEBİYATI İLE MECLİSÎ VE SEYFÜ'L-MÜLÛK	3
1.1. ÇAĞATAYCA VE ÇAĞATAY EDEBİYATI.....	3
1.2. MECLİSÎ VE SEYFÜ'L-MÜLÛK.....	5
1.2.1. Seyfû'l-Mülûk Mesnevisi	7
1.2.1.1. Hikâyenin Özeti.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN.....	13
---------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ	147
3.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	147
3.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazılışı.....	147
3.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı	147
3.1.3. Kapalı /ê/ ünlüsünün yazılışı	148
3.1.4. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı	148
3.1.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışı.....	149
3.1.6. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı	149
3.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI	150
3.2.1. /b/ ünsüzünün yazılışı	150
3.2.2. /ng / ünsüzü	150
3.2.3. Zamir /n/ sinin yazımı	151
3. 3. EKLERİN YAZILIŞI.....	151
3.3.1. Çekim Eklerinin Yazılışı	151
3.3.1.1. İyelik Eklerinin Yazımı	151
3.3.1.2. İlgî Ekinin Yazımı	152
3.3.1.3. Hal Durum Eklerinin Yazımı.....	152
3.3.1.4. /-lar/ Çokluk Ekinin Yazımı	153
3.3.1.5. /- /mu/ Soru Edatının Yazımı	153

3. 4. SES BİLGİSİ	154
3.4.1. Ünlüler	154
3.4.1.1. Ünlü Uyumları	154
3.4.1.1.1. Önlük-Arthk Uyumu	154
3.4.1.1.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu	155
3.4.1.2. Ünlü Değişimi	155
3.4.1.2.2. Orta Hece Vokalinin Düşmesi.....	155
3.4.1.2.3. İki Kelimenin Birleşmesi Esnasında Oluşan Hece Düşmesi	156
3.4.2. Ünsüzler	156
3.4.2.1. Ünsüz Değişimi	156
3.4.2.1.1. /t/ Ünsüzü	156
3.4.2.1.2. /k/ Ünsüzü.....	156
3.4.2.1.3. /b-/ ünsüzü.....	157
3.4.2.1.4. /d/ ünsüzü	158
3.4.2.1.5. /p/ Ünsüzü.....	158
3.4.2.1.6. /l/ Ünsüzü.....	158
3.4.2.1.7. /g/ Ünsüzü.....	158
3.4.2.1.8.Zamir /n/ sinin kullanımı:.....	159
3.4.2.2. Ünsüz İkizleşmesi	160
3.4.2.3. Ünsüz Türemesi.....	160

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. YAPIM EKLERİ.....	161
4.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	161
4.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri	162
4.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	163
4.1.4. İsimden Fiil Yapım Ekleri	165
4.2. İSİM (AD).....	167
4.2.1. İsim Çekim Ekleri	167
4.2.1.1. İyelik Ekleri	167
4.2.1.2. Çokluk Eki	167
4.2.1.3. Hal Ekleri.....	168
4.2.1.4. Yön Gösterme (direktive) Ekleri: -ra /-re/, /-kanı/ -gArı	168
4.3. ZAMİRLER (ADIL).....	168
4.3.1. Kişi Zamirleri	168
4.3.2.İşaret zamiri:.....	170
4.3.3. Dönüşlülük Zamiri.....	170
4.3.4. Soru Zamirleri.....	170
4.3.5. Belgisiz Zamirler	170
4.4. SIFATLAR (ÖN AD).....	170
4.4.1. Niteleme Sıfatları.....	170
4.4.2.Belirtme Sıfatları.....	171
4.4.2.1. İşaret Sıfatları.....	171
4.4.2.2. Sayı Sıfatları.....	171
4.4.2.3. Belgisiz Sıfatlar	171
4.4.2.4. Soru Sıfatları.....	171
4.5. ZARFLAR (BELİRTEÇ)	172
4.5.1. Yer- Yön Zarfları	172
4.5.2. Zaman Zarfları.....	172

4.5.3. Miktar Zarfları.....	172
4.6. EDATLAR (İLGEÇ)	172
4.7. ÜNLÜLER.....	172
4.8. FİİLLER.....	173
4.8.1. Kişi Ekleri.....	173
4.8.2. Haber Kipleri.....	173
4.8.2.1. Geniş Zaman	173
4.8.2.2. Gelecek Zaman	174
4.8.2.3. Geçmiş Zaman	175
4.8.2.4. Şimdiki Zaman	176
4.8.3. Dilek Tasarlama Kipleri	176
4.8.3.1. Emir-İstek Kipi	176
4.8.3.2. Şart Kipi	177
4.9. FİİLİMSİLER	178
4.9.1. İsim Fiil	178
4.9.2. Sıfat Fiil.....	178
4.9.3. Zarf Fiil.....	179
4.10. BİRLEŞİK FİİLLER	180
4.10.1. Yardımcı Fiillerle Oluşmuş Birleşik Fiiller	180
4.10.2. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller	180

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SÖZLÜK VE DİZİN.....	181
SONUÇ	361
KAYNAKÇA.....	362
ÖZGEÇMİŞ	364

ÖZET

Çağatayca, Özbekçenin tarihî bir dönemi olup Karahanlı ve Harezmi Türkçesinin devamıdır. XV. yüzyılda başlayıp XX. yüzyıla kadar devam eden ve zengin bir edebî dil anlayışı içinde gelişimini sürdürmüş olan Çağatay sahasında, birçok değerli şair yetişmiş ve nadide eserler kaleme alınmıştır. Klasik dönemin hatta Çağatayca'nın en önemli temsilcisi, Ali Şir Nevâyî kabul edilir. Bu dönemin şairlerinden biri olan ve çalışmamızın konusunu oluşturan Meclisî hakkında ise çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Meclisî'nin Seyfü'l-mülûk adlı mesnevisi günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eser, Mısır şahının oğlu Seyfü'l-mülûk ile İrem Bağî'nin hükümdarı Şahbal Şehruh'un kızı Bedi'ü'l-cemal ile arasında geçen aşkı konu edinmektedir.

Binbir Gece Masalları içinde bulunan Seyfü'l-mülûk hikâyesi, "El-ferec-Bade'shidde" adlı hikâyeler külliyyatında da bulunmaktadır. Çağatay sahasında tespit edilen tek varyantı, Paris Bibliothèque Nationale'de bulunmaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan yazma, Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde bulunan, nerede ve ne zaman basıldığına dair bir kaydın olmadığı taşbaskıdır. Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma mesnevinin tanıtımı, transkripsiyonu, dil ve yazım özelliklerinin incelemesi ve sözlük-dizin çalışmasından oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çağatayca, mesnevi, Seyfü'l-mülûk, Bedi'ü'l-cemal.

ABSTRACT

Cagatay dialect is a historical period of Uzbek and is the continuation of Karahanli and Harezmi Turkish. In the Cagatay area, which commenced in the 15th century and continued in the 20th century and continued its development within a rich literary language, many valuable poets were trained and rare works were written. Ali Şir Nevâyî is accepted as the most important representative of the classical period and even Cagatay dialect periods. There is not much information about Meclisî, one of the poets of this period, which is the subject of our study. Meclisî's mesnevi called Seyfü'l-mülûk has survived until today. This work deals with the love between the son of the king of Egypt, Seyf al-muluk, and Bedi Büehl-cemal, the daughter of Shahbal Shahru, the ruler of Irem grape garden.

The story of Seyfü'l-mülûk, found in the Arabian Nights, is also found in the El-ferec-Bade'shidde series. The only variant found in the Cagatay region is located in the Bibliothèque Nationale, Paris. Writing, which is the subject of this study, is the lithography in the Turkish Language Institute Library where there is no record of where and when it was printed. This study, which is prepared as a master thesis, consists of presentation of mesnev, transcription, analysis of language and spelling features and dictionary-index study.

Key Words: Cagatay dialect, *mesnevi*, Seyfü'l-mülûk, Bedi'ü'l-cemal.

ALFABE VE TRANSKRİPSİYON

Arapça	Transkripsiyon
آ, ا, ع	a, ā, e
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	ṯ
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	š
ص	ṣ
ض	ḏ, ž
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ü, ū, ũ
ه	h, e
ی	y, i, ī, ā, è
نگ	ŋg

İŞARETLER

<	gelişim, köken işareti
{ }	metinde fazla olan kelime sesleri belirtir
<...>	metinde okunmayan kelime ve harfleri belirtir
[]	metinde olmayan ve eklenen kelime ve harfleri

KISALTMALAR

Ar.	Arapça
bk.	bakınız
Ç.	Çağatayca
ET.	Eski Türkçe
Far.	Farsça
hz.	hazırlayan
krş.	karşılaştırınız
s.	sayfa
Tü.	Türkçe
vd.	ve diğerleri

GİRİŞ

Çağatayca, Özbekçenin tarihî bir dönemi olup Karahanlı ve Harezmi Türkçesinin devamıdır. XV. yüzyılda başlayıp XX. yüzyıla kadar devam eden ve zengin bir edebî dil anlayışı içinde gelişimini sürdürmüş olan Çağatay sahasında, birçok değerli şair yetişmiş ve nadide eserler kaleme alınmıştır. Klasik dönemin hatta Çağatayca'nın en önemli temsilcisi, Ali Şir Nevâyî kabul edilir. Bu dönemin şairlerinden biri olan ve çalışmamızın konusunu oluşturan Meclisî hakkında ise çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Meclisî'nin Seyfü'l-mülûk adlı mesnevisi günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eser, Mısır şahının oğlu Seyfü'l-mülûk ile İrem Bağî'nin hükümdarı Şahbal Şehruh'un kızı Bedî'ü'l-cemal ile arasında geçen aşkı konu edinmektedir.

Binbir Gece Masalları içinde bulunan Seyfü'l-mülûk hikâyesi, "El-ferec-Bade'shidde" adlı hikâyeler külliyyatında da bulunmaktadır. Çağatay sahasında tespit edilen tek varyantı, Paris Biblioth que Nationale'de bulunmaktadır.

Bu çalışmanın konusu olan yazma, Türk Dil Kurumu K t phanesinde bulunan, nerede ve ne zaman basıldığına dair bir kaydın olmadığı taşbaskıdır.

Y ksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma, Çağataycanın Klasik Devrinde eser vermiş olan Çağatay şairi Meclisî'ye ait Seyfü'l-mülûk adlı mesnevinin transkripsiyonu, dil ve yazım özelliklerinin incelemesi ve s zl k-dizin çalışmasından ibarettir. Bir *giriş* ve *beş b l mden* oluşan bu çalışmanın *birinci b l m nde*, Çağatayca hakkında bilgi yer almaktadır.  nemli ve zengin edebî  r nlere sahip olan bu dönem, birçok araştırmacı i in  nemli bir araştırma ve inceleme sahası olmuştur; bu alanda birçok  nemli çalışma yapılmıştır. Yapılan araştırmalar ışığında Meclisî ve Seyfü'l-mül k mesnevisi hakkında bilgi verilmiştir. Meclisî'nin hayatı hakkında kaynaklarda pek bilgi bulunmasa da yazmış olduğu mesnevi g n m ze kadar gelmiştir. Tespit edilen bu eser, Çağataycanın dil  zellikleri ve s z varlığı hususunda ışık tutan  nemli edebî eserlerdendir.

İkinci b l mde, Çağataycanın Klasik Devrinde eser vermiş olan Çağatay şairi Meclisî'ye ait mesnevinin transkripsiyonu yapılmıştır. TDK K t phanesi'nde bulunan yazmaya ulaşmak m mk n olduğundan çalışmanın sonunda tıpkıbasımının verilmesine ihtiya  duyulmamıştır.

Üçüncü ve dördüncü bölümlerinde görülen -sırasıyla- yazılış özellikleri, ses bilgisi ve biçim bilgisi metinden örneklerle ortaya konmuştur.

Yazılış özelliklerinde harekesiz olan metinde; seslilerin hangi harflerle yazıldığını, söz başında, söz içinde ve söz sonundaki kullanım farklılıkları metinden örneklerle verilmiştir. Ses bilgisi bölümünde ise ünlü ve ünsüzlerdeki ses değişimlerine değinilmiştir. Biçim bilgisi bölümünde örneklerle biçim bilgisi ortaya konulmuştur.

Beşinci bölümde sözlük ve dizin yer almaktadır. Bu bölümde metinde yer alan sözcüklerin anlamları verilerek sözcüklerin etimolojisi yapılmaya çalışılmıştır. Sözlükte araştırmalarımız sonucu bulamadığımız 11 sözcüğün karşısına soru işareti konulmuştur.

Çalışma esnasında bazı zorluklarla karşılaşmıştır: Harekesiz olan metnin okuması ile ilgili olarak bazı yerlerin yırtılmış ve okunamıyor, bazı yerlerin de bantlanmış olması okuma güçlüklerine yol açmıştır. Okunamayan kısımlar <...> şeklinde gösterilmiştir. Yine aynı kelimelerin yazımlarındaki istikrarsızlıklar transkripsiyon yapılırken ikilemler yaşanmasına sebep olmuştur.

Metinde müstensih tarafından ya da dizgi esnasında yapılan eksik veya fazla yazılan harf, ek veya kelimelerle karşılaşmıştır, sözcüklerin metindeki diğer kullanımlarına göre tercih yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇAĞATAY EDEBİYATI İLE MECLİSİ VE SEYFÜ'L-MÜLÛK

1.1. ÇAĞATAYCA VE ÇAĞATAY EDEBİYATI

Çağatayca, Özbek Türkçesinin 15. yüzyılda başlayıp 20. yüzyıla kadar devam eden; Karahanlı ve Harezmi Türkçesinin devamı olan tarihi bir Türk lehçesidir. Adını Cengiz Han'ın oğlu Çağatay'dan alan bu dönem ve sınırları hususunda araştırmacılar farklı görüşler bildirmektedir. Başlangıçta Çağatay ismi, Çağatay Han'ın sülâlesine ve bu sülâle tarafından kurulan devlete verilen bir ad olduğu halde daha sonra bu isim Mâverâ'ün-nehir'deki Türk ve Türkleşmiş göçebe unsurlara verilmiştir. Daha sonra ise Timurlular zamanında gelişen edebî Türk lehçesiyle bu lehçede meydana getirilen Orta Asya Türk edebiyatının genel adı olarak da kullanılmıştır.

Karahanlılar ve Harezmi edebî dillerinin devamı olarak Timurluların yönetiminde gelişen Çağatayca, Nevâyî döneminde klasik şekline kavuşmuştur. Babür Şah zamanı ve Babür'den sonra da uzun süre kullanılmaya devam etmiştir. Günümüz Türk lehçeleri arasında Özbekçe, Çağataycaya en yakın olan lehçedir.

Çağatay Türkçesinin adlandırılması konusunda uzmanlar ortak bir kullanım tercih etmemiş; Çağatay Dili, Çağatayca, Çağatay Türkçesi gibi farklı terimler kullanmışlardır. Çağatayca ifadesini, sadece 12. ve 19. yüzyıllardaki Orta Asya'da hüküm süren İslamî Türk edebiyatı için değil, dönemin Türk lehçeleri ve özellikle de Özbek Türkçesi için de kullanmışlardır. 15.-19. yüzyıllar arasında şairler ve yazarlar tarafından Çağatayca sözcüğü yerine tercih edilen genel bir kullanım olan *Türk Tili*, *Türkî tili*, *Türkî lafzı*, *Türk elfâzı*, *Türkçe*, *Türkçe til* gibi terimlerdir.

Çağatay edebî dilinin devirlere ayrılması konusunda araştırmacılar arasında bir görüş birliği bulunmayıp bu döneme ilişkin birçok tasnif yapılmıştır. Bu tasniflerden biri Samoyloviç'in yaptığı tasniftir. Samoyloviç, Çağatayca terimini yalnızca XV. ve XX. yüzyılları arasındaki Orta Asya edebî dili için kullanmış ve şöyle tasnif etmiştir:¹

1. Karahanlı Türkçesi ya da Kaşgar Türkçesi devri (11.-12. yüzyıllar);

¹ Janos Eckmann, Çağatayca El Kitabı Çeviri: Prof. Dr. Günay Karaağaç, 6. Bas. Kesit yay. 2013, s. 13-14

2. Kıpçak-Oğuz Türkçesi devri (13.-14. yüzyıllar)
3. Çağatayca devri (15.-19. yüzyıllar)
4. Özbekçe devri (20. yüzyıl) şeklindedir.

Çağataycanın devirlere ayrılmasında diğer bir önemli tasnif ise Köprülüye ait olup; Köprülü bu tasnifi yaparken sadece Çağataycadaki edebi gelişmeyi göz önünde bulundurarak şöyle tasnif eder:

1. Erken Devir Çağataycası (13.-14. yüzyıllar);
2. Klasik öncesi Çağatayca (15. yüzyılın ilk yarısı);
3. Klasik Çağatayca (15. yüzyılın ikinci yarısı);
4. Klasik Çağataycanın devamı (16.yüzyıl);
5. Gerileme ve Çöküş Devri (17.-19. yüzyıllar)

İkinci Dünya Savaşından itibaren Sovyet Türkologları Çağatayca ifadesi yerine eski Özbekçe ifadesini kullanmaya başlamışlardır. Sovyet Türkologlardan Şçerbak ise Eski Özbek ifadesini kullanarak Çağatayca'yı şöyle tasnif etmiştir:²

1. İlk Devir (10.-13. yüzyıllar) : Batı ve Güney Türkçesi unsurlarının alması.
2. İkinci Devir (14.-17. yüzyıllar) Suni dil (Çağatayca).
3. Üçüncü Devir (17.-18. yüzyıllar) Mahalli dil unsurlarının edebi dile girmesi.

Bu tasnifler arasında en çok kabul görenlerden biri de Janos Eckman'ın tasnifidir. Eckmann da Orta Asya Türkçesi'ni şu devirlere ayırır: 1. Karahanlı (Hâkâniye) Türkçesi (XI-XIII. yüzyıllar). 2. Hârezm Türkçesi (XIV. yüzyıl). 3. Çağatayca (XV-XX. yüzyıllar). XX. yüzyılın başından itibaren Çağatay edebî dilinin yerini Özbek edebî dili alır. Eckmann, Çağatay edebiyatını da üç dönem halinde ele alır³:

a) Klasik devir öncesi (XIII-XV. yüzyıllar): Eski Türkçe döneminin dil özellikleri görülür.

b) Klasik devir (XV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVI. yüzyılın ilk yarısı): Nevâî'nin yaşadığı dönem olup eserleriyle bu döneme damgasını vurmuştur.

c) Klasik devir sonrası (XVI. yüzyılın ikinci yarısı ile XX. yüzyıl başı): Nevâî'den sonraki dönem olup Özbek unsurlarının da görüldüğü dönemdir.

Çağatay Türkçesi Dönemi, zengin bir edebî dil anlayışı içinde gelişimini sürdürmüş önemli bir dönemdir. Bu yazı dili ile birçok değerli eser kaleme alınmış ve bu eserler o dönemin dil ve edebiyat anlayışını gösteren birer kaynak olmuştur. Ça-

² Eckmann, a.g.e. s.14.

³ Eckmann, a.g.e. s. 14-15

ğatayca, klasik şeklini Nevâyî ‘nin eserleri ile Nevâyî devrinde almıştır. Nevâyî ‘nin eserleri bu döneme damgasını vurmuştur. Nevâyî devri olarak da anılan bu devir, XVI. yüzyılın ikinci yarısı ile XX. yüzyıl başında hüküm sürmüştür. Herat’ın siyasi merkez olması yanında devrin sanat ve kültür merkezi hâline getiren Hüseyin Baykara ile onun himayesinde bulunan Ali Şir Nevâyî’nin başlattıkları dönemdir. Bu dönemin gelişmesi Hüseyin Baykara’nın gayretlerine bağlıdır. Birçok seçkin sanatkar ve alimin yetiştiği Herat’ta yalnız edebiyat değil sanatın bütün dallarında eserler verilmiştir. Hüseyin Baykara’nın ölümünden sonra Klasik Çağatay devri Şeybaniler ile Orta Asya’da, Babür’le de Hindistan’da iki kolda gelişmiştir Nevâyî ile geniş ve büyük sahalara yayılmış olan Çağatayca edebi bir dil olarak 19. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. Bu dönemin başlıca temsilcileri şunlardır: Ali Şir Nevâyî, Hüseyin Baykara, Hamîdî, Şibân Han, Muhammed Salih, Ubeydî, Bâbü, Meclisî, Bayram Han vd.⁴

Adı Klasik Dönemde geçen ve çalışmamızın konusunu oluşturan Meclîsî ve mesnevisi de döneminin dil ve edebiyatı hakkında önemli ipuçları veren değerli bir eserdir.

1.2. MECLİSÎ VE SEYFÜ’L-MÜLÛK

Eckmann’ın adını Klasik Devir içinde andığı Meclîsî, çalışmamızın konusu olan mesnevinin sahibidir. Meclîsî de Divan şiiri nazım türleri arasında önemli bir yere sahip olan mesnevi türü ile yazmış olduğu Seyfü’l- mülük adlı eseri ile Klasik dönemde yer almaktadır.

Meclîsî ‘nin hayatı ve eserleri hakkında dönemin kaynaklarında fazla bir bilgi olmamakla birlikte Eckmann, Çağataycanın Klasik Devir sanatçıları arasında Meclîsî’yi de anmaktadır.

Dönemin sanatçıları tanıtmakta kaynak eser olan Nevâyî ‘nin kaleme almış olduğu Mecalisü’n-nefayis adlı tezkirede Meclîsî’nin adına rastlamamaktayız. Fahri Herevi’nin Mecalisü’n-nefayis’e eklemiş olduğu dokuzuncu mecliste şair Meclîsî’nin adına “Mevlana Meclîsî” şeklinde rastlamaktayız. Fahri Herevi’nin eserine ulaşamadığımızdan Meclîsî hakkında bilgilerimiz bunlarla sınırlı kalmaktadır.

Eserinin herhangi bir yerinde mahlasının dışında hayatına dair bir bilgi yer almamaktadır. Şair eserinde birçok kez mahlasını şu şekilde tekrar etmiştir:

⁴ Kemal Eraslan “Çağatay Edebiyatı” TDV İslâm Ansiklopedisi c.8., İstanbul, 1993, s. 168-176

Mesnevi, şairin mahlasının geçtiği şu ilk beyitle başlar.

Hüdāyā Meclîsîğa 'ışk otı sal

Ki 'ışk şem'din rüşen kııl aḥvāl (s.3/1)

“Ey Hūda! Meclîsîye aşk ateşini gönder. Öyle ki aşk mumundan halini aydınlat.”

Devam eden beyitlerde ise mahlası şu şekillerde geçmektedir:

İlāhi Meclîsîğa kııl 'ināyet

Bağışlağıl yaruḳ îmān selamet (s.4/49)

“İlahi! Meclîsî'ye iyilik eyle. Onu bağışla, (ona) parlak (bir) iman ve selamet ver.”

Şükr kııl Meclîsî bolğıl ümîdvār

Kerimlik ḥ,ācedür ḡaffār [u] settār (s.4/53)

“Meclîsî, şükreyle, ümidini kesme. (Allah)Cömertlik efendisidir, Gaffar ve Set-tardır.”

Dēdi kim Meclîsî ḡāling neçükdür

Firāḳ otıda aḥvāling neçükdür (s.5/64)

“Meclîsî halin nasıldır, ayrılık ateşinde halin nasıldır? dedi.”

Dēdi kim Meclîsî bî-kār turma

Ki min şād min dēp lāf urma (s.5/71)

“ Meclîsî karsız durma. Ben sevinçliyim deyip laf vurma.”

Ḳıııpdur Meclîsî bu sözi pervāz

Oḳusang kıılur cān ḳuşu pervāz (s.6/100)

“Meclîsî bu sözü yüksekten atıp tutar. (Bu sözü) okusan can kuşu uçar.”

Oḳuban Meclîsîni yād kıııng

Du 'ā birle anı sen şād kıııng (s.70/2076)

“(Bu eseri) okuyarak Meclîsîyi hatırlayın, Dua ederek (onu) mutlu edin.”

Mesnevide şair ansızın kendisinin sultan tarafından çağrıldığını ve kendisini “Meclîsî”adı ile sesleyerek halini sorduğunu şu beyitlerle anlatır:

Ki nāḡāḡ bir kün cānān yoluḳtı

Bu miskin bendege sultān yoluktu

“Birgün ansızın canan ile karşılaştı, Bu miskin köylele sultan karşılaştı.”

Körüştü çü cān kelip cism birle

Ki sordı bendeni bu ismi birle

“ Can gelerek beden ile buluştu, Köleyi bu isimle sordu.”

Dèdi kim Meclîsi hāling neçükdür

Firāk otıda aḥvāling neçükdür (s.5/62,63,64)

“Meclîsî halin nasıldır, ayrılık ateşinde halin nasıldır?” dedi.

Meclîsî'nin hayatı hakkında kaynaklarda pek bilgi bulunmasa da yazmış olduğu mesnevi günümüze kadar gelmiştir. Çağataycanın dil özellikleri ve söz varlığı hususunda ışık tutan ve yararlanılması gereken önemli bir kaynaktır.

1.2.1. Seyfü'l-Mülûk Mesnevisi

Binbir gece masalları içinde bulunan Seyfü'l-mülûk hikâyesi, “El-Ferec-Bade'shidde” adlı hikâyeler külliyyatında yer alır. Çağatay sahasına ait tek varyant, Meclîsî tarafından kaleme alınmış olup Paris'te Bibliothèque Nationale'de bulunmaktadır.⁵

Bu mesnevi Türk Dil Kurumu Kütüphanesi No: Fil.A/2851, Kaşe No: 3289 numarası ile TDK kütüphanesinde kayıtlı taş baskı bir metindir. Eserin dış kapağı yeşil renkli olup ilk sayfasında kaşe numarası bulunmaktadır. Mevcut ilk sayfa numarası üç ve son sayfa numarası yetmiş olan bu mesnevi toplam otuz dört varaktır. Her sayfasında yirmi dokuz satır bulunmaktadır. Sayfalar iki sütuna ayrılmış ve beyitler aynı satıra yazılmıştır

Eserin her sayfasında düz bir kenarlık bulunmaktadır ve metin cetvelle sınırlandırılmıştır. Her sayfada kenarlıkların dışında hikâyenin hangi konudan bahsettiğini belirten der kenarlar bulunmaktadır. Bu der kenarlar, metin içinde satır başlarında bulunan yıldızlı beyitleri işaret eder. Sayfa 65'ten itibaren verilen başlıklar artık kenarlıkların dışında değil metin içinde yer almaya başlamıştır.

⁵ Gönül Alpay Tekin, “XVI. Yüzyıl Çağatay Sairi Meclîsî'nin Seyfelmülûk Adlı Mesnevisi Hakkında”, Journal of Turkish Studies, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Essays Presented to Halil İnalcık, vıl. 11 (1987), s. 123-132.

Seyfû'l-mülûk her ne kadar mesnevi tarzında yazılmış olsa da klasik mesnevide bulunması gereken *tevhit bölümü* bulunmamakta; hikâye peygambere *naat bölümüyle* başlamaktadır. Der kenarda yer alan “*Fi ni 'meti 'n-nebi şallâllahu 'aleyhi ve 's-sellem*” ibaresi ile başlayan bölüm peygambere yapılan şu övgüyle başlar:

“*Eyâ mahşer künining pİşvāsı / Yaŋgılıp yol yétürgenler hüdāsı*”

“*Ey mahşer gününün önderi yolunu yitirenlerin Hüdāsı.*” şeklindeki seslenişle devam eder. Bu bölümü peygambere övgü dolu sözle bitirir.

Daha sonra kısa bir *dört halifeye övgü bölümü*:

“*Yakın ümmetlerinġ altında bisyār / Yakınlarnıġ yakını ol tört yār*”

beyti ile başlamaktadır.

“*Yakın ümmetlerinin içinde (ona) en yakını o dört yardır.*” ve bu bölümden sonra *münacat bölümü* yer almaktadır. İlk iki sayfada bu bölümleri bitiren şair, 5. sayfada ilk beyitten itibaren (5/63) *sebeb-i telifte* Seyfû'l-mülûk mesnevisini yazma sebebini anlatmaktadır. Rüyasında sultanla karşılaştığını ona Türk dili ile bir nazm yazacağını ve bu nazmın “*Gül ü Nevruz*”a eş değerde olacağını belirtir. 6. sayfadan itibaren (6/108) *agazı destan bölümü* başlar. Burada Seyfû'l-mülûk hikâyesi anlatılır. 70. Sayfada hikâye şu beyitle sona ermektedir.

“*Oķuban Meclİsni yād kılıġ / Du 'ā birle anı sen şād kılıġ*”

“*(Bu mesneviyi) okuyarak Meclİsyi hatırlayın, dua ile onu memnun edin.*”

Bundan sonra şair *dua bölümüne* geçmektedir Bu sayfanın altında “*tileğümdür*” şeklindeki diğer sayfanın başlığı yer almaktadır. Fakat eserin son sayfası olduğu için 1-2 sayfa da olsa eserin eksik olduğu anlaşılmaktadır. Bu eksikliğin ilk sayfaları için de geçerli olduğu düşünülmektedir Çünkü eserin 3. Sayfadan başlaması ve *tevhit bölümünün* yer almaması bu düşüncüyü kuvvetlendirmektedir.

Eserin tamamı *derkenarlarla birlikte* 2076 beyitten oluşmaktadır. Eser aruzun hecez bahrinin sık kullanılan *mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ fe 'ülün / (fe 'lün)* kalıbıyla yazılmıştır. Eserde aruzun başarıyla kullandığını söylemek mümkün değildir. İmâle, zihaf ve medli tasarruflar zaman zaman doğru tatbik edilmediği görülmüştür.

Ayrı hecelerdeki iki ünlünün tek ünlüde ya da birden çok hecedeki seslerin tek hecede toplanması olarak tanımlanan kaynaşma, *n'èter* (43/1240) *n'èylesün* (50/1452) şeklinde Seyfû'l-Müluk mesnevisinde birkaç örnekte görmek mümkündür.

Eserde bir aruz kusuru olarak görülen ve uzun okunması gereken Arapça veya Farsça bir kelimenin vezin gereği kısa okunması olarak tarif edilen zihaf, illet harfli

uzun hecelerın kısa okunması şeklinde görölmektedir. Eserde bu duruma örnek teşkil eden kimi örnekler şu şekildedir: *mağşūdın bër, teskīnin bër* (68/1990)

Eserde bir aruz kusuru olarak görölen ve kısa okunması gereken Arapça veya Farsça bir kelimenin vezin gereği uzun okunması olarak tarif edilen imale, *sadece Arapça ve Farsça kelimelerde değil, Türkçe kelimelere de kısa hecelerın uzun okunması şeklinde görölmektedir. Eserde bu duruma örnek teşkil edecek bir çok örnek görölmektedir: Özininġ nūrđın kıldı vücūdın* (3/8) *Özidin özge* (3/7) *Çıkardı* (3/10) *Oğudı* (3/10) *Atađan atı* (6/110) *Ol edi* (6/110)

Şair *Meclisî* mesnevisinde pak bir Türkçe ile eserini yazmak istediğini dile getirmektedir. Türkçe kelimerde de rastlanan imale örnekleri bunun bir göstergesi olabilir.

Eserde vezinle ilgili başka bir özellik de Arapça veya Farsça kelimelerde bazı yerlerde vezin gereği kelimenin Türkçe söylenişlerinin uygulanmasıdır. Örnek olarak *şükr* kelimesinde vezin gereği ilk heceyi açık okumak için kelimenin *şükür* (4/53) söylenişine ihtiyaç duyulmasıdır. Yine *vağt* sözcüğü vezin gereği *vağit* (9/206) olarak okunmuştur

Eserin vezninin son tefilesinin yerine göre *fe ‘ülün* yerine göre *fa ‘lün* okunması gerekmektedir:

Alarınġ meclisi yolıda koy yüz / Alarını kılma yene özgeçe söz 3/29

Çığardı koyınđın bu destānı / Ne destān ol meger bir büstānı 5/68

Muşāhibler kıluben yād kılğay / Buzulğan yerini abād kılğay 5/76

Meclîsî tarafından kaleme alınan bu mesnevi masalsı ögeler, mitolojik unsurlar ve İsalâmî motiflerle süslenmiş bir aşk hikâyesidir. Bu anlatıda Mısır şahı Seyfü'l-mülûk ile İrem Bağı'nın hükümdarı olan Şahbâl Şehrüh'un kızı Bedî'ü'l-cemal'in aşk hikâyesi konu edilmektedir. Seyfü'l-mülûk 'e babası tarafından hediye edilen elbisenin üstünde bulunan peri kızının resmini görüp âşık olması ve onu bulmak için çıktığı yolculuk ve bu yolculukta başından geçenler anlatılmaktadır.

1.2.1.1. Hikâyenin Özeti

Zengin ve adaletli Mısır hükümdarı Asım bin Safvan birçok halkı kendine bağlamış fakat tahtını bırakacağı bir çocuğu olmamıştır. Yaşı ilerlemiş olan hükümdar, çocuğu olmadığı için çok üzgündür. Hükümdarlarının derdine çare bulmak amacı ile

vezirleri bir gün anlaşarak, müneccimleri toplarlar. Müneccimler, ona Yemen Şahının kızını alırsa oğul sahibi olacağını söylerler.

Bu yorum üzerine Asım bin Safvan, Yemen Şahının kızı için elçiler ile birlikte hediyeler gönderip; kızına talip olur. Yemen Şahı, elçileri kabul eder, kızını cariye-lerle birlikte Mısır'a yollar.

Mısır'a ulaşan konuklar, köşklere yerleştirilir. Padişah, gönül verdiği güzelle evlenir ve ondan bir oğlu olur.

Padişahın oğlunun doğduğu gecede veziri Salih'in de bir oğlu olur. Padişah, oğlunun adını Seyfü'l-mülûk veziri Salih ise oğlunun adını Said koyar.

Müneccimler Şehzâdenin talihine bakar ve ömrünün uzun olacağını ancak on dört yaşında bazı sıkıntılar çekeceğini, sonunun da ise mutlu olacağını söylerler.

Şehzâde ve vezirin oğlu Said birlikte büyürler, çok iyi eğitilirler. Belli bir yaşa geldiklerinde ise padişah, her ikisine de kaftan giydirerek onlara mevkiler verir. Hâzinesinden getirttiği Süleyman Peygamberin kendisine hediye ettiği sırmalı bir elbise ile bir lâl yüzüğü oğluna verir; Said'e de bir at hediye eder. Seyfü'l-mülûk kendisine verilen hediye ve kıyafeti açtığı anda içinden kumaşa işlenmiş bir kız resmi çıkar. Resimdeki kıza âşık olan şehzade kendisini odasına kapatır ve bu derdi kimse-lere söylemez. Sürekli resmi düşünerek gizli gizli ağlar. Hiç kimsenin derdine çare bulamadığı şehzâde gittikçe zayıflar ve hastalanır. Hükümdar Said'ten Seyfü'l-mülûk 'ün derdini öğrenmesini ister.

Bunun üzerine Said Seyfü'l-mülûk'la konuşur.

Sırrını Said'e açar, Said de bu durumu hükümdara anlatır. Hükümdar "O resimdeki, Gülistân-ı İrem Padişahının kızı Bedi'ü'l-cemâl'dir. Nerde olduğunu bilmiyorum. Cine mensup, insanla nasıl beraber olur?" der.

Hükümdarın buyruğuyla her yerde aranan Bedi'ü'l-cemâl'i aramaya başlarlar ama izine bir türlü rastlayamazlar. Bunun üzerine Şehzade, babasından izin alarak Bedi'ü'l-cemâl'i aramak için hazırlık yaparak yola koyulur. Şehzade Said'i ve askerlerini yanına alıp denize açılır. Uzun bir zaman gittikten sonra bir gün fırtınaya tutulurlar. Gemisinin batması üzerine Said'in izini kaybeder. Yanındaki birkaç adamla sal yapıp yollarına devam ederler.

Denizde bir süre yol aldıktan sonra bir zenci adasına düşerler. Zencilerin lideri, şehzâdeyi ve yanındakileri yemesi için kızına verir. Zenci kız şehzadeye âşık olur. Ve onu yemekten vazgeçer; ama aşkına karşılık göremez.

Zenci kızın da elinden kaçmayı başaran şehzade bir adaya ulaşır. Bu arada yanındaki askerleri de kaybeden şehzade yalnız kalır.

Daha sonra maymunlar adasına düşen Seyfû'l-mülûk oradan da kurtulur. Denizde girdaba yakalanır, bir kuş tarafından kaçırılan şehzade bu yolculukta ejderhayla mücadele eder. Daha sonra başları it başı vücutları insan olan bir topluluğun adasına düşer. Oradan da bir şekilde kurtulmayı başarır.

Çeşitli maceralar atlatan şehzade yeni görmüş olduğu bu adalarda görmediği meyveleri ve yiyecekleri görür. Hayatta karşılaşmadığı mahlukatlarla karşılaşır. Meşakkatli yolculuğunun sonunda farklı bir adaya düşen şehzade bu adada gördüğü bir saraya girerken uyuyan bir kızı fark eder. Kızın yanındaki altın levhayı dışarı koyduğunda kız uyanır. Serendil Meliki'nin kızı olduğunu, bir dev melikinin oğlunun kendini kaçırarak büyü ile uyuttuğunu söyler.

Seyfû'l-mülûk de başından geçenleri anlattığında Serendil Meliki'nin kızı Melike, Bedi'ü'l-cemâl'i bulma hususunda şehzadeye yardım edeceğini söyler. Çünkü Melike Bedi'ü'l-cemal'in hem yakın arkadaşı hem de sütkardeşidir. Ancak önce büyüden kurtulması gerektiğini belirtir. Kurtulması için gerekli olan Süleyman yüzüğü ise şehzadededir. Şehzade, babasının vermiş olduğu lal yüzüğü ile Melike'yi kurtarır, devî öldürür. Melike ile Serendil'e giderler.

Seyfû'l-mülûk, Serendil'de Said'i bulur. Hasret gideren bu iki arkadaş birbirlerine başlarından geçenleri anlatırlar.

Melike'nin yardımı ile Bedi'ü'l-cemâl'i gören Seyfû'l-mülûk'ün aşkı daha da artar. Bedi'ü'l-cemâl de ona âşık olur.

Bedi'ü'l-cemâl'le evlenebilmek için onun atası Şeh-Banu'dan yardım istemek için Şehristan-ı Simin'e gider. Şehzadenin aşkının gerçekliğine inanan Şeh-Banu Gülistan-ı İrem'e giderek Bedi'ü'l-cemâl'in babası Şehbâl'e şehzadenin başından geçenleri anlatır.

Gülistan-ı İrem'de Şeh-Banu'dan haber beklerken yanına birileri gelir. Yanına gelenlerin kim olduğunu bilmeden onlara başından geçenleri anlatır. Oysa şehzadenin yanına gelenler, Melike'yi kurtarmak için öldürdüğü devin babası Asud'un askerleridir ve onu bulmak için görevlendirilmişlerdir.

Devler tarafından kaçırılan şehzâdeyi bulamayan Şerh-Banu ve Şehbâl, onu kurtarmak için Asud'un ülkesine asker yollarlar. Seyfû'l-mülûk'ü devlerin ellerinden almayı başarırlar.

Şehbâl, şehzâdeyi gördüğünde ona ısırır ve onu sever, kızı Bediü'l-cemâl'i şehzadeye vermeye karar verir.

Bediü'l-cemâl ile evlenen Seyfü'l-mülûk bir zaman Gülistan-ı İrem'de kalır. Daha sonra Bediü'l-cemâl'ı de yanına alarak önce Serendil'e gider; orada Said'le Melike'yi evlendirir, Mısır'a doğru yola çıkar.

Mısır'a ulaştıklarında bütün halk tarafından karşılanan Seyfü'l-Mülûk, babasının isteği ile tahta çıkar, ülkeyi yönetir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

(mefā 'īlün / mefā 'īlün / fe 'ülün / (fe 'lün))
+--- +--- +--- (++)

[3] Hüdāyā Meclisīga 'ışk otı sal
Ki 'ışk şem'din rüşen kıl ahvāl

Fi ni'meti'n-nebi şallāllahu 'aleyhi ve's-sellem⁶

Eyā maḥşer künining pīşvāsı
Yangılıp yol yetürgenler Hüdāsı

Tamām enbiyāniñ serveridür
Semā' vü arz elining mihteridür

5 Mübārek ismidür Maḥmūd Muḥammed
Sévip tedi yene Maḥmūd [vü] Aḥmed

Muḥabbetdin oqup atın Muḥammed
Şıfātıdur Ebu'l-Qāsım ve Aḥmed

Tokuz eflāk yetti yer kök yoq edi
Özidin özge hiç hāzır yoq edi

Özining nūrıdın kıldı vücūdın
Muḥabbet birle emrētti sücūdın

Aning nūrın ki bir deryā içinde
Ki ming yıl koydı ol deryā içinde

10 Çıkardı andın izi Hakk Te'ālā
Oqudı cümle eşyādın a'dā

Tamām kök yer halkını ol hem
Nücüm-i'arş levḥ [ü] hāmeni hem

⁶ Der kenar olarak eklenmiş

Aniᅅg 'işkida mevcud etti Kadir
Behiřt u dūzah mū'min kāfir

Yarattı ol āhir tūzettı
Aniᅅg emrini 'ālemga yorutti

Biᅅamdillah aniᅅg ümmetidin-miz
Kıyāmetde ümid Şefkatidin-miz

15 Eger ümmet iseng tut yolını berk
Aniᅅg sünnetlerni kılmagıl terk

Uyatka kalma andın uyalgıl
Aniᅅg emrini tutgıl az yatqıl

Atadı anı ᅅakk künin řāhı
Tamām pādiřāhlar ᅅak-rāhı

Erür ol luşf deryāsında řāhı
Biziᅅg-dék 'āřilerüᅅg'özr-ᅅvāhı

Aniᅅg deryā-yı ni'metide gehi köp
Aniᅅg ta'rifga yėtmes men kibi çob

20 Besi ᅅavvāřlar ᅅayrān kalan
Ki bu deryā içinde zār u giryān

Meni miskīn uyatlıᅅ ümmeti men
Yaᅅın ümmetleriniᅅg hem atı men

Yaᅅın ümmetleriᅅg altında bisyār
Yaᅅınlarnıᅅg yaᅅını ol tört yār

Bularniᅅg sırrını hiç kimse bilmes
Alarnıᅅg sırrıge hem daᅅl kılmās

Neçük süydi resülüᅅg sen taᅅı sèv
Alarnı ᅅayda bolsanıᅅg süy hem öv

25 Birin sèvip üçün sèvmes nedindür
Başın kèsip otga sal köᅅglini tındur

Munı sèvigen erniᅅg min ᅅulı men

Ƙulınıŋ Ƙullarınıŋ Ƙulları men

Anıŋ evlādı on ěkki imāmıŋ
Kěĉe kūndūz dirĭĝ ětme selāmıŋ

Alarınıŋ dini boldı ĥāşş [u] ‘āma
Ĥıţāy Rūm Ĥind Mışr [u] Şāma

Alarınıŋ meclisi yolıda Ƙoy yūz
Alarnı Ƙılma yene ōzgeĉe sōz

30 **Mūnācāt**⁷

Alarınıŋ uyĝanıdın bolmaĝıl taş
Alarınıŋ yollarında Ƙoyakōr baş

[4] İlāhĭ sırrımız aldınıŋda izhār
Uyanlıĝ min seniniŋ aldınıŋda bisyār

Saŋa tūz baĝalı yūzde kōzūm yok
Saŋa Ƙul men děgeli hem yūzūm yok

Seniniŋ işiniŋni Ƙılĝu-děk Ƙılmadıĝ biz
Ĥūcěm děp ěşikiŋge kělmedūk biz

35 ‘İnāyet birle raĥm eyle Ƙulūŋa
Běrip tevfiĝ salĝıl tūz yolūŋa

Kedūretin kěterĝil kōŋlūmizdin
Teraĥĥum birle tutĝıl Ƙolumuzdin

Yok ěrse bizge hiĉ tebděri yokdur
‘Amelimiz rā‘ide tevfirmiz yokdur

Saŋa ‘ōzr ětgeli til kōŋgūl hem lāl
Seniniŋ aldınıŋ da bizge oşbu derĥāl

Ĥacālet yolıda leb teşnedūr-miz
Ki sendin su tilerge yok tilimiz

40 ‘İnāyet baĥrıdın en‘ām Ƙılĝıl

⁷ Der kenar olarak eklenmiş

Ki öz lutfung bile encām kılğıl

Periřānmız biling aḥvālımız köp
Sening aldingda hem işyanımız köp

İlāhī Muřtafāning mi' rāc ḥaḳḳı
Mu'teber saçı hem tācı ḥaḳḳı

Hem aning tört yārınıng ḥaḳḳıdın
Barı aşḥablarnıng hem ḥaḳḳıdın

Yene şūfi 'ābid zāhid gāzī
Taḳı bī-çārelernıng derdi rāzī

45 Yene 'āşī cāfi ahī ḥaḳḳı
Felekning şems hem bir māh ḥaḳḳı

Mollang tesbiḥi i' zāzı üçün
Tamāmı enbiyāning rāzī üçün

Yetimlernıng tullarnıng köz yaşı ḥaḳḳı
Özüng sevgen ěrning başı ḥaḳḳı

Münācat⁸

İlāhī Meclīsiga kıl ināyet
Bağışlağıl yaruḳ imān selāmet

50 ěrürsin rāḥim raḥmān raḥīme
ěrürsin gāfūr'üz-zünüb kerīme

Neçe künler yörüdüm mest ü ḥayrān
Yanıp kēldim eşiginge zār u giryān

Sening-dēk mihr-bān dil-dār bolmas
Kulunğa sen kibi ğam-ḥvār bolmas

Şükür kıl Meclīsī bolğıl ümīd-vār
Kerimlik ḥvācedür gaffār [u] settār

⁸ Der kenar olarak eklenmiş

Neçe künler perîşân erdi hâlim
Yoq erdi hiç kimiyle kıl ü kâlim

55 Misâfir erdim dil-gâr [ü] pür-'ays
Muşâhiblerimiz ifkinde teşvîş

Yoq erdi hem-nişinim ğayrı âhım
Hüdâ bolup édi dil-dâr şâhım

Hayâlîmda anıng şâm seher-gâh
Yürekdin kan ağıp yüz nâle [ü] âh

Firâkımda közüm yaşı qurumay
Yörür erdim kêçe kündüz uyumay

59 Tüşümde kevkebi tãli' tulû'ı
Bolup peydâ maŋga boldı rücû'ı

60 Cihân boldı yene mişl-i hazân-dék
Karangu kêçe boldı hem hazân-dék

Uçup kêtken çerâğım ğayra yandı
Köngül ğafletde erdi hem oyandı

[5] Ki nâgâh bir kün cânân yoluqtı
Bu miskîn bendege sultân yoluqtı

Körüştü çü cân kélip cism birle
Ki sordı bendeni bu ismi birle

Dédi kim Meclîsi hâlıng neçükdür
Firâk otıda ahvâlıng neçükdür

65 Tutabêrdim açıp kördi anı yâr
Oqudı açıldı bâğ-ı gülzâr

Çü kördi nazmı pâki Türkî tili ol
Meni divânga körsetti bu yol

Salıp başımgâ yüz türlük bu sevdâ
Tüşüp köngülümge ming türlük bu ğavğâ

Çıgardı koyımdın bu destānı
Ne destān ol meger bir bŭstānı

İçinde yüz tümen güller açılğan
Leřāfet baħrıda güller saçılğan

70 Ğarāyibler anıŋ içinde bisyār
Kulaķ tutsaŋ 'acāyib sözleri bar

Dēdi kim Meclīsi bī-kār turma
Ki men řād men dēp lāf urma

Eger bolsa hŭner ēligiŋde körset
Ki bu defterni Türkī tilge tŭzet

Buyurdı kim gül ü nevrŭz nazmın
Anġa mīzān kıluben nazm kılayın

Çü yarlıġ etti saldı kētti
Kōŋgŭl bu baħrıġa tŭřti battı

75 Tilep himmet muħabbet Hŭdāydın
Çü aldım perde-i şab'ım raħtıdın

Muřāhibler kıluben yād kılġay
Buzulğan yerini abād kılġay

Çü himmet birle perīm yār boldı
Ĥayāl ēkenlerim gŭlzār boldı

Kētŭr sākī piyāle nŭř ēteli
Taķı kaynar şazan-tēk cŭř ēteli

Ėřitŭŋ oķuyam bir yaħřı kışşa
'Acāyib kışşa pŭr-derd ü ġuřřa

80 **Aşıl destānıŋ peydā bolġanı⁹**

Rivāyet kıldı rāvī aşıl sözni
Körŭp sultān Maħmŭd nā-ħoř özni

⁹ Der kenar olarak eklenmiş

Neçe künler ‘acāyib tīre boldı
‘İzārı erguvāni hīyre boldı

Bar érđi aldıda ékki vezīri
Leťāfet birle yok érđi nazīri

Déđi sultān ‘aceb ašüftedür-min
Bile almam neçük ālüftedür-min

85 Meger bu guşşadın sevdā{y} boldım
Bu sevdā{y} birle hem şeydā{y} boldım

86 Kılıng bir kışşa peydā u nāli
Oqup andın zamāni sévineli

Ki men eşitmegen bolğay men anı
Ki ‘ālemde bilmegen bolğay men anı

Çü kıldılar ānga yüz kışşa peydā
Kābül étmedi birin şāh-ı şeydā

Vezīrlerni tutup zindāniğa saldı
Ġazab kıldı hevl cāniğa saldı

90 Alarğa boldı zindān beytü’l aħzān
Neçe künler yürekdin aqızıp kan

Dédiler bizni zindāndın çıkargıl
Fulān ıqlīmğa bizni sen yiberdil

[6] Rivāyet kıldı bizge munda bu yār
Ki tansuq hikāyetler anda bar

Bu söz birle alarnı şāh çıkardı
Bir beyān hedieler anda yiberdi

Barıp anda bitip oşbu hikāyet
Kābul tüşkey mü dep qorkup begāyet

95 Kétürdiler anı sultān katığa
Leťāfetlik hikāyet han qaşığığa

Oğup kördi sultn şd boldı
Vezirleri hem tağı zd boldı

Đılıp her birige enm yüz on
Briben hem de tağı hbel hb ton

 berdi hem yine bisyr nimet
Đılur sultn bu destn birle şret

Vel o nşhada Fris v nesr
rr sde hikyet sözi hem şş

100 Đılıpdur Mecls bu sözi pervz
Oğusng đılur cn şşı pervz

Ağız kerden Bedl-ceml per-zt¹⁰

Kl ey şh-ı cihn cn-bz đılıđıl
Đanat bağlap bu dem per-vz đılıđıl

Köngül meydnığa şvlan salgıl
Tağı bir bülbül-i hoş-hnı alđıl

Ki ol bülbül nevy sz đılısun
Ki destn-ı hb ağız đılısun

105 Körüng bülbül nećk feryd đıldı
Đafeste hem nefes bnyd đıldı

Ddi o bülbül std-ı ağbr
Sleymn derdidin tansuğ bu gftr

Barıp aldığa erbb-ı rivyet
Beyn đıldı nazm đıldı hikyet

Bar rdi Mışr linde pdişhı
Yti ıklim ze anıng siphı

Anıng hkmide di tört yüz şhr
Anıng hkmide di meşhr-ı dehr

¹⁰ Der kenar olarak eklenmiş.

- 110 Atağan atı ‘Āşım İbni Şafvān
Ol êdi yètti iqlīm üze sultān
- Şāh êdi ‘adlidin ‘ālem selāmet
Süleymān pādişāhı bā-diyānet
- Bèrip êdi Hüdā cümle murādın
Cihānga yayıp êdi ‘adl [ü] dādın
- Velī yoq êdi hiç ferzende anda
Besî ħarmān êdi oşbu cihānda
- Bolup ‘ömri anıng yüz yètmiş
Bu mevsīmde ħayālīga bu yètmiş
- 115 Ki mende bir oğul yoq yādigārı
Ne bolğay taht [u] bahtım kār [u] bārı
- Ki bu endişedin dilteng boldı
Tefekkür birle ‘aqlı ħıyre boldı
- Kılıp beytü’l ħazen ¹¹me’ vā özige
Körünmes boldı bu ‘ālem közige
- Ki çıkmās boldı ol dīvan başığa
Kèlebilmes uluğ bégler қаşığa
- Tilek birle tilek üstide şādık
Tilek birle oğul könglinde ħālık
- 120 Bu ħāletde yığlap kırk kün şāh
Kèçe kündüz veddü’ā birle çekip āh
- Bégler ittifaq kılıp şāhğa kengeş bergeñleri¹²**
- Kengeşti bir kün bégleri tamāmi
Yığıldılar eşikge ħāşş [u] ‘āmi
- [7] Neçe eçkileri kirdi қаşığa

¹² Der kenar olarak eklenmiş

- 125 Kılıp kulluk tevāzu' hazretiġa
Çü kördiler 'aceb hāl ile şahni
Çekiben cān u dilden āh [u] vahni
Boluben gül yüzi çün kehribār-dék
Saçı yüzge tüşüp çirkīn gedā-dék
Tilek birle yüz yanda secde hāki
Çeker her dem çü āh[u] derd nāki
Kılıp baġrını ġamı tīġ-i cerāhat
Keterip ol köngüldin 'ayş-ı rāhat
- 128 Körüp beġler bu yanglıġ kaldı hayrān
Yürekleri bu ġamdın boldı büryān
Barısı yıġlaşıp han hazretide
Barı yüz koydılar sultān katıda
- 130 Dédiler ey şah hālīng neçükdür
Eşitip bileli fālīng neçükdür
Eger sen çıkmasaṅ bil fitne artar
Çıkar bir ejdehā 'ālemni tārtār
Şehensāh kıldı hālını muqarrer
Vezīrlər boldı bu sözdin mükedder
Dédiler sen çıkıp tahtıngda otur
Yıġıp cümle müneccimlerini keltür
Bérür mü yok sanga oġul hüdāvend
Öziṅni kıлмаġıl beyhüdedür bend
- 135 Eşitti şah bu maqbül sözni
Çıkıp taht üstine körsetti özni
Yasanup taht üze olturdu bu şah
Yıġıldılar müneccimler beherġah
Kılıp her kayusu öz 'ilmini tekrār
Tefahhuş kıldılar köp sırrü'l-esrār

Boluben barça muvāfiq bir özge
Koyuban cümle aḥkāmı bu sözge

Yemen sultānınıḡ kızını bu şāh
Eger alsa bérür ferzend Allah

140 Eşitip şāh bu sözni şād boldı
Ki bu endişedin āzād boldı

Bérıp her birige türlük sévinçi
Ki bergey dép hüdāvendī hem kıvançı

Uşal kün çarladı münşilerni
Çü inşā kılguçı yahşılarnı

Dédiler nāme bitinḡ ḥan katıdın
Kılıp ‘arza niyāzın kulluḡıdın

Takı küyegüge maqbūlluḡıdın
Yemen sultānıḡa şāh ḥazretidin

145 Bitikçiler kılıp ta‘zīm-i ikrām
Çü bitikni kılıp bünyād-ı encām

Mu‘izz-i salṭanat sultān-ı ‘ālem
Ulusnıḡ ekesi ḥāḡān-ı a‘zam

Hüdānıḡ sāyesi āşār-ı devlet
Süleymān ornıda a‘yān-ı ḥazret

Medār-ı devlet şāh-ı mükerrem
Felek ḥargāhıda māh-ı mu‘azzam

Felek şevkinde besendi ḥurşid-i rif‘at
Şehenşāh-ı zamān dīl-i devlet

150 Hılāfet mesnediniḡ dārası men
Amānlıḡ Mūsā Şeyneviḡ bāḡisi sen

Cemālet āsmānınıḡ ki hilāli
‘Adālet taḥt-gāhınıḡ kemāli

[8] Kimine ‘Āşım érür kemterin kıl
Gülistānsın sen bu bāğ-ı bülbül

Ulus dēseng vilāyetler seningdür
Tamām genc devletler seningdür

Mening-dék eymenip kórqup çü dër men
Saᅅga çün kıl bolay döp yol tiler men

155 Bolup men mişl ü bülbül sizge ‘āşık
Eger körsengiz özüngüzge lāyık

Kimine bendeni ger hoşlasangız
Başımdur kayda kim bolsa özüngüz

Mışr pādişāhı köp māl birlen elçi yibergeni¹³

Bu söz birle kumāş enbār u enbār
Yiberdi la’l [ü] dürr-i har hayır-vār

Kaᅅar-ı üştürler zengī Habeşler
Celvedri bēgler pīş kişiler

160 Neçe eçkiler yel serdār kıldı
Ol işge bārını gam-ᅅvār kıldı

Alıp tebrediler hoş şād [ü] hürrem
Kēterüp şāh ‘Āşım könglidin gam

Yetiştiler Yemening serᅅhadine
ᅅber tüşti Yemening melikine

Bedī’ü’l-‘aşrdur ismi bu şāhning
Yok edi ᅅacet elinde bu māhning

Yesevī elçilerge ᅅüb yerler
Neçük esbābı şāh ne ki dërler

165 Elçiler körüdi sultānga ol dem
Edeb şartı bile erkân-ı ikrām

¹³ Der kenar olarak eklenmiştir.

Tevāzu' birle  ltip n meni hem
Tutab rdiler  l iler anı hem

Edeb birle  oyup ta' z m  ıldı
A ıp ol n meni tekr m  ıldı

 u bildi n menin ng m zm nın ol   h
D di bolsa bolur ta d r-i Allah

 ılıp i' z z-ı ikr m  l ilerni
 ılıp ta'y n  onal a bar alarnı

170 **Yemen p di ahının ng k zının ng va fı¹⁴**

171 Bar  rdi bir  ızı  ems[ ]  amer-d k
Y tilgen t ze-ter  ir n  emer-d k

Atab rdi anin ng atın cem le
S ver  rdi anin ng  avmi  ab le

Besi ma'  ul [v ] ma b l meli  ol
Tekell mde besi  ir n fa i  ol

Besi mevz n hem  ir n telaffuz
Besi n z k lebi mu'iz tefah u 

175 Le afet birle  rdi  anga l yık
Mel hat b bıda sult n a l yık

Boyu n z k g li  addi kem li
Le afet b st ninin ng nih li

Y zi g l-berg [ ]a zı g n a  rdi
Ne e c nsız ki i k rg n e  rdi

Tiril r  rdi 'Is -d k demidin
Vel  a ir olar  rdi  amıdın

Yemen p di ahının ng toy yara ın  ılıp  ızını uzat anı¹⁵

¹⁴ Der kenar olarak yazılmı tır

¹⁵ Der kenar olarak yazılmı tır

180 Bedi'ü'l-âşr kıldı toy yarağın
Yasadı öyi vü köşk çār-bāğın

Kétürdi şir [ü]şerbetler bisyār
Yıgıldı muṭrib şirīn-i güftār

Şarāb nuql hem çeng naḳāre
Bolup ḥursende bir hefte zamāne

Tamām sāz mūsikiler ṭanbūr
Bu ʔldin kılıp ol ḳayğuların dūr

[9] Ağırlap ʔlçilerni nāz birle
Uzattı ḳızını i'zāz birle

185 Üzüp yiberdi bāğınīng gülini
ḳılıban şād-mān ol bülbülini

Uzattı gōnçasını bir neçe yol
Yanıp keldi közi yaşın ḳılıp kül

Cihān barınça budur resm-i ʔālem
Meşeldür kim perīşan toḥm-ı ādem

Şāh ʔĀşım ol ḳızğa pīş-bāz ḳılıp çıḳğamı¹⁶

Yetişti Mısr serḥaddiğa cānān
Sevinçige ḳişi çaptı firāvān

190 ʔşitgeç şāh atlandı çaptı
Meger cansız beden cānını taptı

Ara yolda yetişti Mısr şāhı
Tuğup mağrib seridin mişl-i māhı

Felekning şemʔ tüştü menzilige
Baḳıp tursa meşğül ol maḥfilige

Bolupdur öyde bir ḥūri mihmān
Revādur kim cānın şāh ḳılsa ḳurbān

¹⁶ Der kenar olarak yazılmıştır

- Şehenşeh öyge kirdi türge baqtı
Meger rıdvân-ı behişt şem' yaqtı
- 195 Kopup mihmân bu şahnı kıldı ta'zîm
Şehenşeh tuttı eligni be-tekrîm
- Ékevlen yandaşıp olturdılar hoş
Tüşüp sultânğa bî-hadd âteş cüş
- Kolun boynığa salıp dèdi ey cân
Sañğa kul men velî 'âlemğa sultân
- Alup şeftâluları lebleridin
Alıp aq almanı ğabğablarıdın
- Zamānı olturup nazâr kıldı
Köngüldin kaygunı aväre kıldı
- 200 Muhabbet şevki şâh könglige tüşti
Töşek saldı [vü] uyqu vaqti boldı
- Körüng gonça açıldı şâh elinde
Alıp gülni kılor zevk kolunda
- Koşuldu êkki cānān hoş münāsib
Dürr-i nisyān şadefğa boldı ğālib
- Hüdā-yı Te'ālā şâh 'Aşımğa ferzend bērgeni¹⁷**
- Ezelde bar èdi hüküm ilāhī
Ki kıldı qatre sudın dürri şāhı
- 205 Sa'ādet birle vaqti sa'd boldı
Hem ol sâ'at vücūd haml boldı
- Vakit bolğaç vücūda keldi şâh-zāde
Uluğ toylar étibdür bend[e] āzād[e]
- Tüşüp devlet yarağma çü sultân
Kılıp toylar çıkardı māl firāvān

¹⁷ Der kenar olarak yazılmıştır

Arıĝ ayduşları şîr [ü] şerbet
Kılurlar pîr dervîşe nâz [ü] ni' met

Bolup êrdi 'acâyib şâh-zâde
Anı körse bolur ŝîrler peydâ

210 Yêtildi ĥaddi ĥubı ĝonça boldı
Açıldı ĝül daĥı sêvgünçe boldı

Körüp ' Āşım şükr kıldı uĝanga
Ĥazînesin saçıp ĝüli tümenge

Ķoyup Seyfû'l-mülûk ' Āşım anĝa at
Kim cānān cemîle birle raĥat

Kêtürdiler müneccimlerini anda
Anıĝ ĥalı nêdür oşbu cihānda

Ķılıp Seyfû'l-mülûk atnı taĝsîm
Kevâkebler rücû'ı birle taĝvîm

[10] 215 Tefahĥuş kıldılar ĥali' -i nücûmın
Ki kördiler anıĝ meyli rücû'ın

Dêdiler 'ömri uzun sürünĝüz
Anıĝ devrinde bolur köp ĥün-rîz

Özi êmgek körer hem renc bisyâr
Yêter maĝşûdıĝa ol aĥir kâr

Dêdiler zâhiri ŝâhib-ķırān ol
Yörüp algay meger oşbu cihān ol

Êşitti oşbu sözni şâh cemîle
Fikrde boldılar oşbu ĝam ile

220 Ķılıp aĥir çü teŝrige tevekkül
Avunt boldı bu söz boldı taĥammül

Şeh-zâdeĝa köldeş ta'yî'n Ķılĝamı¹⁸

¹⁸ Der kenar olarak yazılmıştır

Bar érdi řāhıng bir yahşı vezīri
Atı érdi Ĥamīd yođ nazīri

Ĥamīdning hem tağı bir oğlı boldı
Anıng ĥüsni tağı ‘ālemge toldı

Atadılar anıng atı Sā‘id
Ki yoğdur Mışır içinde ança řāhid

225 Melik-zāde kıldılar anı köldeş
Ėnekelerge anıng anası baş

Ėnekesin kılurlar perverīř hem
Ki yoğdur mundın özge yahşı iş hem

Ėnekeler kılıp pākīze ta‘yīn
Anıng her biridin ĥūri ‘ayn

Uluğ bolup oğup ‘ilmī ĥünerler
Salıp küll ĥünerlerge nazarlar

Hemīře ĥürrem ĥoř-ĥāl dil-řād
Yörürler çün nihāli servi azād

230 Yörür şeh-zāde oyun birle meş[đ]ül
Heves kıldı atası fikri ma‘kül

Kılayın çar-bāđ nev-nihāli
Ki tēng tikkey munung birle nihāli

řāh ‘Āřım oğına çar-bāđ kıldurđanı¹⁹

Çü bünyād etti ‘Āřım bāđ-ı meydān
Ki Seyfü‘l-mülük kılgay anda çavlān

Binā kıldı ‘aceb bāđ-ı ĥarāyib
Saçıp țarrāĥlar țarĥ ‘acāyib

235 Kılıp ekiz hem bir köşk zībā
Leťāfet birle çođ esrü ĥüb rā‘nā

¹⁹ Der kenar olarak yazılmıştır

Letāfet birle çün bāğ-ı behiştür
Dəgey sen tofrağı anber-siriştür

‘Acāyib çār-bāğ hūb dil-keş
Devir ²⁰dīvār zībā-vez [se]r-keş

Eger bolsa kişiniᅡ köngli nā-ᅡoş
Anᅡa kirse bolur fi’l-hāl dil ᅡoş

Yètildi çār-bāğ tāze-ter
Aniᅡ her meyvesi mánende şeker

240 Meger kim ol érür bāğ-ı cennet
Besi ᅡoş būylarıdur cānga rahat

Bolup nāzūk ᅡayvānlar hırāmān
Anup sebrūᅡ ve nesrīn reyᅡān

Açılıp yüz tümen güller içinde
Oᅡup ᅡoş-ᅡān bülbüller içinde

Süzük sözler aᅡıp her sarı şar şar
Toluban ᅡavuzlar mánende kevşer

Tutup meydān çü kuşlar ᅡulᅡulınde
Haber bérür ér İremniᅡ bülbulünde

245 Èşitgil köşknīᅡ evşāfını hem
Ki ey şāh sen bu ᅡulniᅡ lāfını hem

[11] Bolup ᅡayyār hem bu köşki ‘ālī
İçinde bolᅡay hem ‘ışᅡ ᅡālī

‘Aceb köşᅡ laᅡīf hūb ‘acāyib
Besi üstādlar ᅡılıᅡan köp ᅡarāyib

ᅡılıban ᅡışt rengīn zaᅡferānī
Aniᅡ ᅡalᅡıᅡıdır zaᅡfer samānī

Neᅡe türlük letāfetler dēsēᅡ bar
Melāᅡat birle şüretler dēsēᅡ bar

²⁰ Metinde “درو” şeklinde yazılmıştır.

250 'Acāyib hem ġarāyib köp münakkaş
Neçe baķsaᅇ baķarsın hūb dil-keş

'Aceb kaşr bülende şāfī altun
Muraşsa' yinçü mercān dürr-i meknūn

Çü yāķüt 'aķīķ hışt perçīn
Bular birle 'imāret kıldı rengīn

Ki perçīn hoştur nuķre-i hām
Kılıp munça tekellūf birle itmām

Ki kılıġay şeh-zāde anda 'işret
Perī-ruhsārlar birle ma' işet

255 **Melik-zāde Sā'id birlen ol çār-bāġda 'işret kılıġanı²¹**

Melik-zāde yétip on êkki yaşıġa
Tüşüp 'işret-i hayāl imdi başıġa

Nihāli 'ayş tikdi bāġ içinde
Perī ruhsā[r]larnıᅇ daġ içinde

Kılıp köşķ içinde bünyād-ı 'işret
Bêrür ol bāġ içinde dādı 'işret

İçip vehm kılıp 'ayş tena'um
Kılır Sā'id bile dāyim tekellūm

260 Sêver êrdi bes anı cān birle
Muħabbetdin velī fermānı birle

Kêçe kündüz ayrulmas birbirindin
Kopar bolsa kopar êdi yerindin

Külüp oynap av avlap kuş salurlar
Uçar kuşdın keyikdin köp alurlar

Kêçe bolsa muşāhibler barı hoş
Ki bir bölek perī-zāde perī hūş

²¹ Der kenar olarak yazılmıştır

- Barı hizmet kılurlar köşke cem'i
Dêgey sen hem alar mişl şem'i
- 265 Tapuçılar turup hizmette bir pây
Nişâr-ı meş'al kibi ruhsâresi ay
- Melik-zâde bolup bir tolunay-dêk
Aning la'li lebi mişl 'asel-dêk
- Hemîşe şöhet şâm [u] seher-gâh
Biri birdin güzel mâh pâre-i âh
- Terennüm muṭribe na'me-i sâzlar
Hoş elhanlık gazel-hanlar ²²nevâlar
- Turup sâzende elhân ile sâzen
Ayakçılar kirişme birle sūzen
- 270 Kamer reşk êltedür şöhetleridin
Felek çarh uradur 'işretleridin
- Boluben kamerin bülbül anda şeydâ
Bolur kaşr üstide her şubh peydâ
- Seherler olsa muṭrib naqş-i pervâz
Alar birle bolur bülbül hem avâz
- Melik-zâde bu mecliste kamer-dêk
Selsebîl zülfi sözi şeker-dêk
- Boluben halka zülfi yüzde
Közi oynar keyik-dêk ağzı sözde
- 275 Çü nergis közleri terdür
Meger ruhsâresi şems ü kamerdür
- [12] Çü 'Aşım Şâh cemîle köp sevindi
Êkisi şükr Allah dep onandı
- Şâh 'Aşım oğlını çarlap ton yüzük bergeñi²³**

²² "غزاخن" şeklinde yazılmıştır.

Felek nāgāh bir iş engīz kıldı
Ki ‘Āşım mührünü hem tīz kıldı

Mung-dék ‘ayş édüp yörür édi nāgāh
Ki çarladı anı bir kün şehenşeh

280 Atası ‘arz kim oğlını körse
Sévip anğa yüzük hem tonı bërse

Êşitgeç anası sözin melikzād
Revān boldı qopup çün serv-i azād

Perī yanğlıg kapuğçılar qatında
Kélipyèroptiler şāh hazretinde

Alarnı kördi şāh hursend boldı
Dil [ü] cān muhabbet birle toldı

Buyurdı hazneçiğa hazīneni aç
Fulān şanduknı keltür qıflını aç

285 Kêtürdi hazīneçi altunlu şanduk
Ki bir ton yüzük özge neme yoq

Çü ton birle yüzükni oğlığa bërdi
Ki bilmes ki oşbu tonda ne érdi

Mīrāhurğa buyurdı kim fulān at
Ne atdur kim degey sen bir perīzād

Kêtürdi atnı Sā‘idğa bërdi
Muhabbet birle Sā‘idni séverdi

‘Aceb en‘amlar kim nisbeti yoq
Ki bu ‘ālemde olarnıng têngi yoq

290 Qopup şeh-zāde ve Sā‘id yer öpüp
Tevāzu‘ kıldılar han könglin ulap

İcāzet boldı qoptı şāh-zāde

²³ Der kenar olarak yazılmıştır

Per̄iler aldıda boldı piyāde

Çü şāh en'am kıldı süvārilerige
Velī ot saldı anıḡ köyerige

Ëtip en'am egerçe kıldı hürrem
Ne bilsin anda ěrmiş yüz tümen ġam

Şeh-zāde ol tonda bir şüret körüp 'aşık bolġanı²⁴

295 ' Aceb kışşa rivāyet kıldı rāvī
Haber saldı cihāḡa tüşti yārī

Atasınıḡ kaşıdın çıktı şāh zād
Hırāman tebredi çün serv-i azād

Kêlip tüşti öziniḡ menzilige
Kuşuldu ol per̄iler maḡfilige

Tamām hücrelerde şem' rüşen
Kılıp ol köşknī mānende ġülşen

İçer bāde her öydin öyge yörüp
Yörür ferāşeler yolun süpürüp

300 Sêvinüp oşbu kêçe içti köp mey
Yıkıldı her kişi özini bilmey

Velī şeh-zāde köḡ linde ne ěrdi
Açıp körse ki bu tonda ne ěrdi

Çêşip bu kaçanı tonmı yazdı nāġāh
Ki çıktı cānıdım be-ḡavest bir āh

Ḳopa keldi yine bir öyge bardı
Açıp körgeç özidin özge bardı

Teferrüc kıldı ol bu tōḡa bisyār
Neçe baġḡan sārı boldı taķı zār

²⁴ Der kenar olarak yazılmıştır

305 Ne ʔondur ol ki cānıñg belāsı
Bolup köngli bu ʔonning mübtelāsı

Ol ʔondağı şüretning ta'rifi²⁵

Bar erdi ʔonda bir şüreti münakkaş
Boyı başıdın ayağa dil-keş

[13] Yüzige baksa köye ol küle devr
Anı körgen sayın cānı köyedür

Erür rengi ruḥ gül-berg ter-dék
Lebi la'l anıñ şırın şeker-dék

310 Degey sen ağızı çün gonça gül
Yüzide tolğanıp ol zülfi sünbül

Kaş yay-dék kurulup oq atarga
Anı körgende yok şabrı eterga

Hadeng kirpükleri mánende neşter
Meger su berdi üstād çü hañcer

Boyı gülning nihāli-dék egilür
Bolup halka saçı güyā çekilür

Nihāli servi-dék çün qaddi mevzün
Lebi la'l tişi çün dürri meknün

315 Közige baqsangız közi süzülür
Boyı nāzük meger belı üzülür

Körüp şeh-zāde mundağ şüret hūb
Yüzige yüz qoyar ağızını öpüp

Ne şüret kim belā-yı cān ekendür
Belā-yı cān velī cānān ekendür

Yağıldı 'ışk otı cismiğa şahning
Katıldı 'ışk otı köksige māhning

Şeh-zāde ol şüretni sağımp bī-qaarar bolğanı²⁶

²⁵ Der kenar olarak yazılmıştır

²⁶ Der kenar olarak yazılmıştır.

- 320 Tanġ atġunça kılıp feryād nāle
 Akızup kōzleridin dürr-i jāle
- Yürekin yerge sürüp hem yağa çāk
 Uġnaben ton opraġın kılıp ħāk
- Kılıp boynı köksini hem kıızıl ħan
 Oş ança çıkmāġan anda ısıġ cān
- Boluben kehribarın ġül-berg yüzi
 Toluban ħan bile bademde közi
- Bolup nāzük teni mişl [ü] ħazan-dēk
 Köye içi anıġ ħaynar ħazan-dēk
- 325 Yaġındın ħāli ėrmes bir zamānı
 Çıġa kökge anıġ āh [u] fiġāmı
- Ĥumār uyġusındın uyġandı Sā'id
 Yanıda körmedi ol şem' zāhid
- Kōpup ėvding çıġıp ħayrān boldı
 Anı körmey velī giryān boldı
- Tefekkürde turup ėrdi ki nāġāh
 Ki çıġtı özge öydin nale-i şāh
- Yüġürüp bardı kirdi ħaşıġa
 Közi tüştü anıġ boy [u] başıġa
- 330 Ģarayib aġvālīga kördi şahnı
 Tutulġandıġ körüp Sā'id mahnı
- Bu hem yıġlap yaġasın pāre kıldı
 Köġül ħoşlıġını āvāre kıldı
- Neçe kim sordı ol dēmedi derdin
 Kötermedi sarıġ yüzni yērdin
- Yaşurdu cān içinde cānını ol
 Köülde saġladı cānānısın ol
- Sorar Sā'id sözi yaġmadı aşlı
 Uyalıp yüzige baġmadı aşlı
- 335 **Sā'id barıp atası Şāh 'Āşımġa ħaber ėtgeni**²⁷

²⁷ Der kenar olarak eklenmiştir.

Taḥammülsüz bolup çıktı qaşydın
Yaqasın soqılıp közi yaşın

Yügürüp bardı Sā'id ḥan qatıǵa
Aqızup kirdi yaşın ḥazretıǵa

[14] Körüp şāh cemile urdılar āh
Revān oq koqtı özindin shehşāh

Bu Sā'id kıldı aǵāh bu ḥaberdin
Shehşeh kēçti hem tāc [u] kemerdin

340 Dēdi kēldi mūneccimler sözi āh
Yörüp tebredi oǵlı sarı şāh

Kēlip kōrdi anıǵ ḥālını müşkil
'Acāyib kōrdi ol oǵlını bī-dil

Neçe kim yıǵlaban sordı atası
Ayaǵına yüzün qoydı anası

Çü İtimādı alarga hem ḥālını
Ki miḥnetge eş etti rahatını

Bu ḥālet birle şāh boldı giriftār
Alarınıǵ ḥālıǵa Mısr ehli yıǵlar

345 Tābıbler tuttılar nabz-ı mizācın
Hiç iş birle kılıp bolmas 'ilācın

Yıǵladı sāḥirler siḥri eylep
Ki ya'nı yıǵlamānǵ bolǵay uşal ḥūb

Anǵa hiç kār kılmas bu cedeller
Yene hem sūd kılmas bu 'ameller

Bu ḥālet birle ol būstān serāylar
Bolup mātem ēvi bolup nevālar

Çü hiç kim bilmedi tedbīrin anıǵ
Neçe kün boldı bilmedi sırrın anıǵ

350 **Şāh-zāde ḥālını Sā'idǵa ayǵanı**²⁸

Dēdi kim Sā'ide kim sen bilürsin
Ne kim tedbīr kılsaǵ sen kılırsın

²⁸ Der kenar olarak yazılmıştır

Turup Sā' id qaşında kēçe kündüz
Koyuban ol muqaddemi sarı yüz

Neçe kim hālını sorsa dēmedi
Ki Sa' idning gamını hem yēmedi

Soğurdı bir kēçe Sā' id bēlidin
Yitig hañçer ki kan aqar demidin

355 Dēdi kim ölgenim be[n] mundın özge
Bu sırnı kim yaşurdıng mundın özge

Çü koydı bağrını hañçerge nāgāh
Kopuban tuttı ēligni şehensāh

Ki kim ey mihr-bānımsın şorma
Bēlāyı men körübmen sēn körme

Ne yaşuray bu giz sendin sözümni
'Adem bolmaqğa körermen özümni

Tamām halk eyledi uyalur men
Taħammül kılsam otqa yanadur men

360 Velī tedbīri yoqdur anı körmey
Sorap istep taqı hem anı bilmey

Atam bērgen tün içre bir pālāsı
Kör imdi bar mu ēken hiç devāsı

Atı Bedī'ü'l-cemāl binti Şahbāl
Yeri anıng İrem Bāğı budur hāl

Budur hālım sañga dēdim ser-ā-ser
Barıp ayğıl atamğa sen berāber

Hikāyet kıldı vü yığladı bisyār
Eşitip boldı Sā' id zār efgār

365 Kıpup çıktı qaşıdın zār yığlap
Ki ölmekge bilen nāçar bağlap

Kılıp Sā' id bu sözni kıldı agāh
Yaqasın çāk etüp yığladı ol şāh

Şāh 'Aşım ol tonrı yüzükni bēglerge hikāyet kılganı²⁹

²⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

- Eyā begler eşitîng bu rivāyet
Kılayın ʔon kışşasıdın bir hikāyet
- [15] Çü bir kün oturup êrdim kim yalguz
Tilimde yok tedi gayrı hüdā söz
- 370 Bolup men bī-ḥaber özümdin anda
Közüm açtım bilmen kim ʔanda
- Bolup tūfān cihān boldı ʔarangū
Körebilmes biri birin kim ol bu
- Kelip eki kişi aldım da turdı
Süleymān nebīdin söz kêtürdi
- Dêdiler hevl ʔılma bak bizge
Kelipmiz elçiler ta'zīmîngizge
- Süleymān nebī oşbu cihāndın
Yörüş ʔıldı vaşiyet ʔıldı sendin
- 375 Dêdi kim şāh' Āşımni sêver men
Ānı maşşer künide hem uyar men
- Yiberdi bir yüzük bir ʔon bir at
Dêdi kim siz bularnı tégürüng yād
- ʔopup ta'zīm ile aldım alarnı
Tevazu' ʔıldım aldım ben bularnı
- Alıp körüp aydım ol ʔonni anda
Ki ʔalmadı şol zamān 'aql mende
- Çü kördim sa'y ʔıldım tapğaymın mu
Vişāl birle ḥursende bolğaymın mu
- 380 Dêdiler kim bu şüretning vücüdu
Henüz 'ālemde yokdur zātı būdu
- Anı bilgil ki olar kim perīdür
Gülistān-ı İrem aning yēridür
- Atası atı Şahbāl bin Şahrūḥ
Men miskīn geday ol mihr rūḥ
- Köngül özüm taḫı men şabr ʔıldım
ʔopup ol atḫa mindim öyge kēldim

Körüp bilip kabül kıldım alarnı
Süleymān kaydadur şorsam haberni

385 Gülistān İremni kim körüpdür
Anıᅇg yolıda ne ādemler yörüpdür

Hüdādın özge hiç destgīr yoᅇdur
Uᅇanıᅇg işige tedbīri yoᅇdur

‘Acāyib müşkil iş tüşti bilinᅇler
Eyā bēgler kengeş nēdür kıluᅇlar

Şāh ‘Āşım bēgler birlen kengeş kılup tört yanıᅇa ēlci yiberᅇni³⁰

Dēdi bēgler ki ey sultān-ı ‘ālem
Yiberdi ēlli kişi etrāfa ‘ālem

390 Bu söz birle özni ol unuᅇgay
Alar kēlgünçe şāyed ki unuᅇgay

Körüp sultān bu sözi yaᅇşı lāyık
Tesellī tapᅇay ol bī-çāre ‘āşık

ᅇılıban tört yüz seyyāᅇ peydā
Taᅇı seyyāᅇlar kēçkeli deryā

Bērip her birige bisyār köp māl
Alarᅇa şerᅇ kıldı cümle aᅇvāl

Yiberdi tört burucıᅇa cihānıᅇg
Bēriben yüz bahālıᅇlarını anıᅇg

395 Alar bir yılını mühlet aldı muᅇlak
ᅇaber tēᅇür ēlig yetkürse ger ᅇak

Melik-zāde kaşıᅇa kēldiler şāf
Anıᅇg köᅇg lini ulap urdılar lāf

Melik-zāde bu sözdin boldı ᅇursend
ᅇabül kıldı naşīᅇat bir hem bend

Melik-zāde boldı ᅇursende ᅇoş-ᅇāl
Mā‘īşet birle meş‘ᅇul boldı fi’l-ᅇāl

[16] Yene burunᅇı -dēk şeh-zāde boldı
Ki ‘ayş-ı esbāb hem amāde boldı

³⁰ Der kenar olarak eklenmiştir

400 Barı hem şıhhatı mevzûn maqbûl
Ki bir yılğa dëgünçe boldı meşgûl

bolğanı³¹ **Ëlçiler bir yıl yörüp haber tapmay këlgeni eşitip şeh-zāde aşufte**

Çü ötti ay kün boldı bir yıl
Ki barganlar barısı keldi bilgil

Ki bu şüret sözidin hiç haber yok
Gülistān-ı İremdin hem eşer yok

Këtürdi tört yüz meh-rüydın haberler
Barı şeh-zāde-i şāhib nazarlar

405 Ki şāh-zāde eşitti elçilerni
Ki bī-hāşıl barıp këlğüçilerni

Ëşitip şerrin āşufte boldı
Uşal kayğu bilen ālüfte boldı

Dëdi özüm yörümey bitmes işim
Bu ğam birle öter mü yaz kışım

‘İnāyet kılsa tengrim ol tapılgay
Tapılmasa öz könglüm açılğay

Yene engiz kıldı nāle [vü] āh
Yene hem hāne boldı ğam bile şāh

410 Dëdi bëgler naşīhat kıldı engīz
Kılur yüz ming naşīhatlar şeker-rīz

Dëdi sulţāna ki sen {sen} ādemi-zād
Bilürsin kim bu şürettür perī-ād

Ëşitmedük perī ve ādem aşlı
Kuşulğan bolğay ol dünyāda nesli

Bu ne otdur ki sën bizge yakıpsın
Özüngni mübtelālīğğa salıpsın

Kël imdi tövbe kıl koy mühmel işni
Ferāgat birle ötger yaz kışını

415 Sorap istep tapılmas bir İremdür
Kıl imdi bir taraf bī-hüde ğamdır

³¹ Der kenar olarak eklenmiştir

Perī birle beşer lâyıķ bolur mu
Uçar ķuşķa ķişi ‘āşık bolur mu

Uçar ķuş uça ķetse hevāģa
Ķişi otģa öz özni şalurģa

Ķişi bolup mudur hiç yelge ‘āşık
Bolur mu yel bile tofraķ muvāfiķ

.....
.....

420 **Şeh-zāde yıģlap atasıdın icāzet tilegeni³²**

Dedi şeh-zāde yıģlap ey cihān-dār
Sening için pes boldunģ nā-çār

Ayađınģ tozu közim tütüyāsı
Unut bolmas bu şüret mācerāsı

Uyatnı örtedi ‘ışķ otı ey cihān şāh
Uçurdı nāmūsum şem‘ini bu āh

Eger şems ķamerni ‘arz kılsanģ
Barıp cennet ħurilerini ķetürseng

425 **Mańģa andın öģün cānān kerekmez
Mańģa ansız bu tende cān kerekmez**

İcāzet bērsenģiz özüm ķeteyin
Yörüp istep meni özüm bileyin

Atası ah urup çıktı ķaşıdın
Yaķasın soķılıp közi yaşıdın

Bolup Seyfü’l-mülükge ğam muşāħib
Ķadīm eçkileruni kıldı ğāyib

Bolup şāh-zāde bir şüret gedāy
Bolup būstān ser-a-mātem serāy

[17] 430 **Atası çıktı oğlı kıldı yalģuz
Yene engiz etip ah çeker sūz**

Sağınıp ol şüretni her dem şāh-zāde
Çıķardı cānıdın yüz ah feryād

³² Der kenar olarak eklenmiştir

Hemin aytur seni kaydın tapayın
Sorağınrı sorap kimdin bileyin

Kim aytur bu haberni bāğı İremge
Kim aydur derd [ü] hālım ol şanemge

Ne kılay kimsege aytay hāl [ü] derdim
Saᅇga tēgürebilmeyin bu rüy-ı zerdim

435 Kiçik yaşdın bu cānımğa ne otdur
Yaruğ hūrşid gamıdın ne bulutdur

İşim tüşti figān ah birle
Ne müşkil işge tüştüm vah birle

437 Kolum yétmes ki tutsam ah özini
Közüm yétmes ki körsem yar yüzini

Elimdin boldı altun cām berbād
Refikim kaygu boldı ah [u] feryād

Ol anda pādişāhı ba-ferāgat
Ki men munda bēlā-yı renc raᅇat

440 Mening hālımdın aᅇga hiç haber yok
Ki bu derdimdin aᅇga hiç eşer yok

Hemin aytur anı kaydın tapar men
Māmuğ birle neçük otnı yapar men

Kılur könglüm kuşı per-vāz birle
Uçup tapgaymın mu servināz birle

Kılupdur tākatım tāk iştiyākıᅇg
Hem örter ᅇasta cānımnı firākıᅇg

İçermen şerbeti hicrān hemīşe
Firākıᅇgda közüm giryān hemīşe

445 Yürek kan şarab hemdemim ah
Bu ᅇalet birle ölsem ᅇāşā Allah

Merāᅇ-ı ᅇasretıᅇgde kan yıᅇlar
Köyer şem' turup ᅇayrān yıᅇlar

Senıᅇg 'ışkıᅇg otıda urar cūş
Bolup servi sehı 'ışkıᅇgda bi-hūş

Açıĝ ün birle yıĝlagıl Őemmāme
Müşerref bolmadım cān-ı selāme

Ki tınmay Őerĥ étip yıĝlar bu ĥāme
Ki éltgey dēp bitilgey rāz nāme

450 Fiĝān eyler rübāb yād kıılır
Urar kögsige kim feryād kıılır

Uzatıp boynını bī-çāre tanbūr
Mening ĥālımĝa yıĝlar nāliŐin kör

Köyer ahımĝa ‘ūd³³ hem müsikar
Bolup derdimĝa kånün ĝuş-nār

Tamām sāzlar boldı hevādar
Barı ĥālım körüp derdimĝa yıĝlar

Cihānda bolĝay édim taş kibi men
Bu Şüretni körmegeydim kāŐki men

455 Bulutlar hem çemende yıĝlaŐurlar
Biri birin körüben çuĝalaŐurlar

Kıılır nāle bēlini baĝlayın Őāĥ
Meningdür derdimĝa yıĝlar kameri nāĝāĥ

Seniĝ yādıĝ bile ĝülzār açılır
Seni körmey firākıĝda saçılır

Ĥayvānlar taķı hem aĥŐam ararlar
Boyunĝ körey dēben çıkup kararlar

[18] Yasap servi sehī mevzūn kūçeler
Firākıning birle sözleŐür keçeler

460 Seĥer feryād éter bī-çāre bülbül
Körüp ĝülni kıılır Şabr [u] taĥammül

Meni bīī-dil seni kaydın körer men
HemīŐe hecriĝ otıda köyer men

Tabīb ‘āciz turur derdimĝa ey yār
Devā tapmay benim ĥālımĝa yıĝlar

Bolup Şeh-zādeniĝ rengi ĥazan-dēk
‘Aķık lebleri çün zaĝferān-dēk

³³ غود” şeklinde yazılmıştır.

Kétip şabr u karar 'aql andın
Kêçiben taht [u] baht hem cihândın

465 Besi 'âciz bolup anıng atası
Töker közdin yürekdin çan anası

Kêçe kündüz bu çam birle giriftâr
Alarınıg hâlîğa Mısr eli yığlar

Anğa her dem naşîhat kılsa tutmas
Katiğdur 'ışk mestidin utmas

Sêvip sêvgen könglini üzse bolmas
Anı körmegünçe tursa bolmas

469 Kişige 'ışk eger hemrâh bolsa
Gedâdur ol egerçe şâh bolsa

470 Hâyâvanıng nâmüs anda bolmas
Ki 'âşık otı-dêk ot 'âlemde bolmas

Könglige 'ışk eger zür eyler
Besi 'âkil közni kör eyler

Firâk ağısı anğa şehd şerbet
Çam guşsa anğa çün 'ayş 'ışret

Ki bolmas 'ışkda hem küfr İman
Ne şabr anda ne kâfir ne müselman

Muhabbet bahrı 'âşıklar yeridür
Anı sêvgen kişi êriniğ êridür

475 Êrür çün 'ışk deryâ-yı mu'azzam
Kirebilmes velî her çaysı adem

Muhabbet şerbetin içken unutmas
Anğa pend naşîhat kâr kılmaz

Şâh 'Âşım bêgler birle keñgeşip oğlğa sefer yarağın kılğam³⁴

Çü kördi şâh oğlınıg mizâcın
Naşîhat birle tapmaydur 'ilâcın

Kim ahir bağladı bağığa şâh taş
Közünğ nergislerige tolturup yaş

³⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

480 Kengeşti bēgleri birle oturup
Dēdi bēgler deliller hem kētürüp

Ki ŝāh sēn taķı ŝāh-āne bolǵıl
Yürekin berkitüp merdāne bolǵıl

Munung-dēkler cihānda birge tüşer
İsān³⁵ bolsa ēr oǵlıǵa ne pūŝar

Seferning miñneti hem bende bolǵay
Neçe kim tapulmasa ħursende bolǵay

Çü ‘Āŝım kördi hiç tebdīri yoǵdur
Yibermekdin oǵun tevġiri yoǵdur

485 Dēdi sultān kılıng deryā yaraǵın
Kerek sevdā hem salǵay seraǵın

Buyurdı kim tört yüz keme çapınglar
Ki her kemede yüz ħücreler yapınglar

Kētürdiler keme çapǵuçılarnı
Kemede ħücreler yapǵuçılarnı

Neçe ey işleben ey firāvān
Neçe miñg ħalk tartıp anda miñg cān

[19] Mükemmel boldı küll keme ħücre
Ki bērdiler kemeçilerni içre

490 Yıǵıp keltürdiler deryā lebine
Muĥiṭ atlıg dengizning çü lebine

ŝāh ‘Āŝım oǵlını uzata barǵanı³⁶

Çü ‘Āŝım çarlatıp yıǵdı çerigin
Devā kılǵay biregü oǵlı fikrin

Boluben ŝehr-i Mıŝr ŝūr aŝup
Besi tüşti ħalāyıkǵa talatup

Tamām mālını ‘Āŝım çıkardı
Közi yaşlıg bu oǵlıǵa baķardı

495 Boŝatı öyini hem küll ħazīne
Dürr [ü] la‘l [ü] zerre³⁷ küll defne

³⁵ Bu kelime sözlükte “ihsān” olarak verilmiştir.

³⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

Ne seng-pāreleri bar ēdi anda
Ne ecnaslar ēdi hānmānda

Tamāmı tēve hücrelerin hem
Bu mālın yüklemeye mālını hem

Esās saltanat birle köçürdi
Éligdin şāh-bāzısını uçurdi

Taķı yüz ming kişi hāzırlar ēdi
K̄oludın iş k̄elür dānālar ēdi

500 Bahadırlar ēdi barı bilgelik
Şecā'at bābıda barı éliglik

501 Kevākeb bilgüçi remilleri hem
Ki yol başlağuçı seyyāhları hem

Neçe server bēglerin hem yolığa
Yıgıp barçasın koştı oğlığa

Dēdi 'Aşım ki ey cān-ı cihānım
K̄arangū eyledüñg rüşen-i cihānım

Cemīle d̄er ki ey cān nūr-ı d̄īde
Nēge bolduñg key ki s̄en remīde

505 Yüregim pāresi kuvvet-i cānım
Fedā bolsun sañga bu tende cānım

Yene yüzüñgni körkeymez mu hey hay
Bu ḥasret birle olsunğ yüz vey vay

Meger kim cān bedenden ayrıludur
Biling kim gonça şāhı kayruludur³⁸

Melik-zāde taķı yıglar bu gamdın
K̄ılur feryād figān bu elemdin

Uzata k̄eldiler deryā kaşığa
Tengiz toldı bularıñg k̄öz yaşığa

510 Bolup deryā lebinde nāle bisyār
Tamām ḥalk̄ boldı zār efgār

³⁷ “زره” şeklinde yazılmıştır.

³⁸ “قاپور لادور” şeklinde yazılmıştır.

Şāh aytur qorqarım ben oşbu kündin
Mening hālīm ne bolğay şong bu ğamdın

Dırīğa özümge özüm kılıp men
Yürekimni özüm küçke telip men

Ata ana çü Sā'idge körüşüp
Baķıp qaldı közige yaş töküşüp

Melik-zāde çü mindi sü atığa
Tilep Sā'idni aldı han qatığa

515 Tikdiler keme başığa altun 'alem
Yol aldılar dengizde yüz ming ādem

516 Kirip deryāğa şeh-zāde yol aldı
Atası yığlaban arqada qaldı

Du'ā birle taķı meşgūl boldı
Ki sultānlığdın ol ma'zūl boldı

Tasadduqlar qılur dervişlerige
Terahhumlar qılur dil-rişlerige

[20] 517 Hüdā bergen gevher şāh yitürdi
Kirip beytü'l hazen içre oturdi

520 Ēligdin şāh laçinni qaçurdi
Qafesdin tūṭisini bes çurdi

Felek mundın öğünnü qılğusı bar
İşni qıldı ol ne qaçğusı bar

Şāh-zāde keme hal[ķ]ı birle ÇĪn vilāyetiğa yetüşkeni³⁹

Eya rāvī kēl imdi qıl rivāyet
Ne şūret birle qılduĝ bu hikāyet

Dēdi rāvī ki andın tebediler
Kēçe kündüz kemeler tınmadılar

525 Velī 'işretlerinin hiç sanı yoķ
Ki qaynar tengizdin hiç ğamı yoķ

Bu yüz ming halk 'işret birle oynar
Melik-zāde balıķ oyunu avlar

³⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Kêçe bolsa içerler lâle-gün mey
Kêçe ve kündüz ötgenini bilmey

Kemedin kemeye yörüp içerler
Yeyip balık eti şâm seherler

Dédiler Çin hüb naqqâşları bar
Cihân-güşte 'acâyib yaşları bar

530 Êşitgen bolğay ol sevdâ-kâr ehli
Ve-yâhûd şüretin şüret-ger ehli

Bu söz birle hıtayğa koydılar yüz
Hüdâ kıldı 'inâyet kıptı yel toz

Sürüp mellâhlar keştîni turmay
Şabah şâm bir sa'at oturmay

Bêş altı ay ötti yéttiler anda
Ki hiç teşvîş tégmeyen cân tende

Yakağa çıktılar küll kemeler
Çıkardılar barı sudın nêmeler

535 Mu'azzam çatır urdılar 'âla hargâh
Çıkıp taht üzre olturdi o mâh

Bu yüz ming halk urdi çatır elvân
Yıraqdın kördi bu çatırni dîde-vân

Aşugup çaptı ol fağfur-ı Çinge
Dêdi kim yağı kirdi bizning elge

Bu sözdin boldı Çin şehri şūrā⁴⁰
Besi tüşti hâlayıqğa bu gavgâ

Qıluben qal'aların⁴¹ râst merbûţ
Yasadı elçiler yibergeli zûd

540 Dêdi kim her ne deseler qabûl qıl
Ne yêrdindür ne depdür bilipgil

Kêlip elçi alıp şâh öz katına
Körünüş kıldı şâh hâzretine

Dêdi kim her ne deseler turmiz
Ve ger şehr ve ger mâl ve ger kız

⁴⁰ "شوارا" şeklinde yazılmıştır.

⁴¹ قلغه şeklinde yazılmıştır.

Külüp şeh-zāde aytur barça sizge
Neçe kün yol bizning mihmānıñızge

Bu kün munda duramız tañgla kètermiz
Vilāyetiğa ziyān qılmay ötermiz

545 Velī bu şehringizde bir sözüm var
Haber bolmay mu dèp andın közim bar

Ayaq baş keydürüp anı uzattı
Şāh anıñ könglini yahşı közetti

Sèvinüp kèldi èlçi öz şahına
Bolup hayrān anıñ yüz mähına

548 Kèlip dèdi ey hākān-ı a'zām
Mısr şeh-zādesi sultān-ı 'ālem

[21] Çerigi bī-nihayet hiç zarar yok
Añga bu memleketdin hiç haber yok

550 Dèdi mihmāndur miz sizge neçe kün
Sözüm bardur sorayın bir neçe kün

Ki bir şeh-zādedür mişl tolunay
Muñg-dèk tuğmağan 'ālemde hey hay

Çin padişahı Seyfü'l-mülûkni öyge ündegeni⁴²

Bu söz birle kılıp meclis yarağın
Yasap fağfür yahşı köşk bāğın

Çıqıp kèlip özi kıldı körünüş
Anı ündep dèdi tahtım üze tüş

555 Melik-zāde qabul kıldı bu sözni
Yasadı hücrelerni hem çü özni

Saltanat birle kèldi anda sultān
Atalıqlar bile ol boldı mihmān

Bèrip şöhet bularğa şāh-ı fağfür
Kılıp bir hefte Çin şehrine ma'mūr

Kılıp şāh-zāde hem sırrını izhār
Sorap kuli halāyıkđın bu bisyār

⁴² Der kenar olarak eklenmiştir

Ki hiç kim bilmedi tedb̄irin anıḡ
Dēdiler kim bilür Şahbāl senḡin

560 Velī bir per-bū Şahbālninḡ ḡazretiga
Dēdi şehri ērür atı Ƙatina

Ėşitipmen kim anda köp yaşarlar
Ne kim müşkil bolur anda taparlar

Dēdi şeh-zāde neçe kim yıraḡdur
Ƙarı aytur ki bir yıllıḡ yıraḡdur

Eger toz yel ḡopup mellāḡ bolsa
Yēter yerge eger kim cehd ḡılsa

564 Ƙılıp faḡfūr hem şöḡbeti aḡır
Ki ḡıldı beş kişi dürr ü cevahir

565 Uzattı Mışr şāhı nē öyidin
Ƙılıp ma'mūr evvelā elni toyıdın

Şeh-zāde Ƙatine şehrine yüzlenip kemeleri ḡarḡ bolḡanı⁴³

Kēl ey rāvī rivāyet ḡıl bu ḡışşa
Neḡüktüştü melik-zādeḡa ḡuşşa

Dēdi rāvī ki iş bisyār boldı
Besi miḡnet bile efgār boldı

Melik-zāde ḡıluben küç yaraḡın
Ƙatine şehriḡa salgay soraḡın

570 Bu şeh-zāde kēlip kemege tüştü
Tamāmı mālını saldı be-keştı

Ƙopup bēḡler kemelerige kirdi
Tamām ḡalkı kemelerige kirdi

Ƙopup şeh-zāde hem kemege kirdi
Ḥüdāninḡ ḡudretidin ne kör boldı

Kēlüben mellāḡlar kemege tüştü
Alarninḡ sevgünçe keme yörüştü

Melikzāde ḡayālı birle ḡürrem
Bī-ḡandān yoḡ köḡglide cüzz ḡam

⁴³ Der kenar olarak eklenmiştir

- 575 Bu 'işret birle altı ay bardı
Qaravullar hemîşe yol qarardı
- Hased êltip felek bu devletiğa
Yamanlıq başladı mindi atığa
- Sekîn sekîn buzuqlıq kıldı engîz
Bêlige baqladı şimşir hun-rîz
- Çerâğın çattı ve tûfun qopardı
Ki her dem bir tärkası ederdı
- Qılur her dem bir özge şerefe engîz
Bêrür her şerefede ming zehr hun-rîz
- [22] 580 Qarangu yel qopup dünyâ bolup tär
Bolup deryâ yüzinde nâle-i zâr
- Bolup kündüz küni yelde tûni-dêk
Ne qatıg kün kıyâmetning küni-dêk
- Tübidin çayqalur bir şür deryâ
Kemelerning qılur qaddini ber-pâ
- Yene qaynaydur deryâyı pür-şür
Qılur qahrı bile qahrığa pür-zür
- Hüdâning kör neçük iftaları bar
Ki bir sâ'atde ne hikmetleri bar
- 585 Qıyan baksang közige el körünmes
Elig salsang sudın özge urulmas
- Urunuşup hâlayıknıg ünidür
Meger güyâ kıyâmetning künidür
- Urunup birbirige hem öterler
Kemeler sınıp el suğa batarlar
- Qadaqlar sindı keme boldı päre
Ki hiç tapmadı qaçmağa çäre
- Dêdiler kim uşal tört yüz keme
Barısı sindı qalmanı neme
- 590 Çü boldılar fenâ deryâ tübinde
Körünmes hiç neme deryâ yüzide

Yedi pākīze ol deryā hun-hvār
Ki qalmaq alardın zerre āşar

Şeh-zāde bir tahta birle girdābğa kirgeni⁴⁴

Velī şeh-zādeni ol şun'î şāni'
Bēlādın saqladı qıldı māni'

İnāyet yetti Allah kudretidin
Süleymān yüzükiniñ hürmetidin

595 Tengiz kim bir zamān cūş urdı
Anıñ hevlinde şāh bī-hūş erdi

Yok erdi ol zamān qatında Sāid
Qaşındın boldı gāyib şem'i şāhid

Felekniñ gerdişi qıldı işni
Ki körmedi barı aħir kişini

Kişi bilmes kime qayda baradur
Hüdā mundağ bēlālarını biledür

Ki şāh-zāde öziqe keldi nāgāh
Teferrüc qıldı deryā yüzini şāh

600 Ne el bar ne keme bar ne Sā'id
Ne bēgler bar ne sipāhī ne 'ābid

Körer kim pāre pāre tahta yörür
Qaşıda ellig altmış çora yörür

Bar edi dilber için bağrıda dāğ
Felek saldı yine dāğ üstine dāğ

Bu gāmdın ah urup bī-hūş boldı
Qatında çāreler medhūş oldı

Şeh-zāde çoraları birle girdābda yıqlaşqanları⁴⁵

605 Melik-zāde yine keldi öziqe
Tolup hunābeler ol dem köziqe

Ne kim barça yaqaların kılıp çāk
Köksilerin qızıl qanğa boyap pāk

⁴⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

⁴⁵ Der kenar olarak eklenmiştir

Baħillikler tileşüp bir biridin
Ne efgānlar kıılır yerlik yeridin

Körüng kim 'ışk otı 'ālemni örter
Ki 'āşık nālesi yürekini örter

Bağır hunābesi hergīz tükenmes
Neçe hunābe yutsa köngli qanmas

610 Kıılır şeh-zāde kim bī-ħadd nāli
Töker hunābeler mānende çāli

[23] Ki aytur ah urup yeldin tilermen
Besi yığlar men sudın tilermen

611 Kııyan barduñg qatımdın Sā'id esin
Kerek érdüñg bu gamda vāqıfāsın

Bu qalğanlar kıılurlar barça efgān
Sañga qurbān bolay dep şāh-ı cihān

Qatıñda biz barı qalmağay érdük
Bu derd ile seni körmegey érdük

615 Ata anıñ közi giryān siz üçün
Ki bir hayrān bolupmiz sizniñ üçün

Kéling şabr aytalı biz bu belāga
Kılıp şükr tevekkül ol hüdāga

Bu hālıyla yörüp üç ay muqlaq
Körüng bī-çārelerga ne salur haq

Şeh-zāde çoraları birle girdābta nāle kılganı⁴⁶

Bar ərđi anda bir girdāb hunh,ār
Fenā bolğan kemeler anda bisyār

620 Kélip tüşdiler anda bu belāga
Yene bī-çāreler qaldı cefāga

Figān koqtı bulārniñg ortasında
Çü qaldılar tengizniñg ortasında

Üzüp barçaları cānıdın ümīd
Ki boldılar barı bisyār nevmīd

⁴⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

Belā vü renc miḥnet-i 'āşık için
Velī ermān yerler lāyık için

Bu miḥnet birle aytur ol ḥüdāğa
Selām aytur yene bad-ı şabāğa

625 Şabā tégür selāmım ol cemālī
Peyāmımın tégür ḥüsn kemālī

Tedi şāh-zāde ey bād-ı şimālī
Çü körmes boldım Bediü'l-cemālī

Selāmımın tégür bāğ-ı İremğa
Müşerref bolmadum ol cān-ı şanemğa

627 Selāmımın tégürmeyün ölermen
Lebidin derdü sormayın ölermen

Selāmım tégürmey ermānda oldum
Devā istep taķı dermānda buldum

630 Selāmımın tégür miskīn atamğa
Peyāmımın tégür ğam-ġīn anamğa

Tirig bolsa taķı Sā'idğa tégür
Bu kulunġ ḥālını ol şāhidğa tégür

Baḥīl kılsun barı bu ḥastelerğa
Bu cübb-ḥün baḥırda⁴⁷ yā bestelerğa

Şehzāde çoraları birle girdābdın ḥalāş bolġanları⁴⁸

Bular üç ay turur oşbu belāda
Kēçe kündüz ḳonar ol cefāda

635 Kılıp yüz miġ figān nāle ol dem
Közini uyķu bastı yeterse ğam

Körer kim bir melek şüret kişidür
Ol aytur hem ne kim teġri işidür

Eger bolsa berdi mühr-i Süleymān
Teġiz ḳaynap çıkar erdi be-fermān

Ėşitgeç çün şāh peydā boldı
Bu ğamdın mest edi ḥüşyār boldı

⁴⁷ بحریده şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸ Der kenar olarak eklenmiştir

Çopup dèdi yigitler kèldi devlet
Yene aydı düşüni bā-sa'adet

640 Sèvindi barçası bî-çārelerning
Kuvandı barçası avārelerning

Çıkarup yüzükni deryāğa urdı
Tengiz kaynap bularnı karağa sürdi

[24] Kutuldılar bu barı bestelikdin
Sèvindiler yörüp sergeştelikdin

Yene bir neçe kün tüz yolğa tüşti
Taķı körün felekdin ne yapuştı

645 **Şeh-zāde çoraları birle zengīlerge tüşkenleri⁴⁹**

645 Kèl rāvī rivayet kıl bu destān
Biri hānemidür yahūd büstān

Dèdi rāvī kılayın bir hikāyet
Kulaķ salıp eşitgil tā-nihāyet

Barur èrdi melik-zāde yolıģa
Kovarlar èrdi hem onun sulıģa

Körer kim bir keme toģru kéledür
Bular bilmediler oģrı kéledür

Dèdiler kim bizdin èldin bolģay
Veya sevdā-ger ehlidin bolģay

650 Bular bu fikr ile şād ma'mūr
Ki eş tüşken aymaslar meste maģmūr

Yaķın kèldiler èrse kördiler pāk
Yamān dīdarlık zengīler bī-pāk

Dèdi rāvī yétmiş ten édiler
Ki yèyip toymas édiler ādemīler

Çü kördiler bèllerning naķli maķbūl
Ki boldı zengīler tutmaķģa meşģul

Müsellaħ boldılar barı uruşķa
Yaraģlanıp barı oturur turuşķa

⁴⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

655 Uruştılar besi töküldi köp an
Éllig balta tégüne ekdiler köp cān

Bu zengīler tüfek-endāz ēdiler
Uruş bābıda ateş-bāz ēdiler

Ki atdı zengīler ün arb zengīn
ızıl an bile deryā boldı rengīn

Ki deryā boldı tutuşan ot-ték
Tütün birle hevā boldı bulut-ték

Ki köp bī-āreler köydiler ekşer
Köyüp kēe birle kül boldı eksşer

660 Tutup şāhnı on ēkki ora birle
Alıp dürrini bu cem' mühr birle

Éli ayaklarını baqladılar
Alarnı am otıa dāqladılar

Şeh-zāde oraları birle alıp barıp pādişāhga yibergeni⁵⁰

Alıp tebrediler baqlap ulap
Tamām a'zālarını ana bulap

Bar ērdi bir cezīre ha yaratan
Anıng içinde zengīler türetken

665 Bar ērdi zengīlerning pādişāhı
Ki 'areb şıfat zengī sipāhī

Bularnı ēltiler ektiler anda
Könglige ölümni ēktiler anda

ahaha külüben zengī hūn-hvār
Şu gūn-mey içtiler ādemī-hvār

Dēdi kim tokuznı öltürüngle
Müheyā kılıp anı kēltürüngle

Münācāt⁵¹

670 Dēdi Seyfū'l-mülūk Sübbūh uddūs
Meniing hālım saa rüşendür ey dūs

⁵⁰ Derkenar olarak eklenmiştir

⁵¹ Derkenar olarak eklenmiştir

Seniŋ aldunġda asāndur raĥīmā
Ki biz sāildür miz sensin kerīmā

Kerīm aldunġda sāil yoġtur nevmīd
Raĥīm atlıġ raĥmetiŋdin köptür ümīd

Bu zengī ŧeh-zādeni ěkki çorası birle kızığa yibergeni⁵²

Oturup zengīler içip ŧarābı
Yēdiler zengīler ādem kebābı

[25] 675 Ki nāġāh zıkr ětiben zengī kāfir
Ĥayyāllı kıldı buyurdı āĥır

Bu üçüsün kızımġa ěltiŋizler
Anġa bolġay siziŋ suġa tenġizler

ěŧitip bular bu sözni ŧāhdın
Ümīd üzdiler āĥır ĥaste cāndın

Turup biçāreler barı ciger ĥün
Velī ŧeh-zāde aytur boldı ŧunu ġün

Üçevletti kızığa çün yiberdi
Alarŋıŋ birisi ŧeh-zāde ěrdi

680 Bolup zengī kāfir mest ĥursend
Perīlerni kılaban dīvdür bend

Kētürdiler çü zengīniŋ kızığa
Közi tüŧti melik-zāde yüzige

Körüp ŧāh-zadeni kız boldı ‘āŧıġ
Barunı kördi bu özige lāyıġ

Dēdiler ŧāh yiberdi sizge anı
Kebāb ětip mü yēyiŋiz anı

Dēdi zengī beçe bizler belālı
Kētürünġler ne kılsaġ biz kılalı

685 Atası ĥürmetin becāy kētürdi
Tevāzu‘ birle çoptı oturdı

Kētürgen ělçiler kētti çasıdın
Sēvindiler bu kızniŋ ĥürmetidin

⁵² Derkenar olarak eklenmiştir

Dèdi kim bularnı yaşurunġlar
Fulân hücremge èltip tapşurunġlar

Unuttılar bularnı zengîler hem
Ki zengî fi'lini bildi bular hem

Zengî duġteri özni āraste kılıp şeh-zādeġa kèlgeni⁵³

690 Çü bir kün kız özini rāst kıldı
Çöpüp şeh-zādeġa be-ġvāst kèldi

Merāġıda şārāb-ı nuġl bisyār
Ferāġat kılġay ve bolġay ġarīdār

Yüzige sürtüben ol öpekeç
Kara yüzge ġarazlıġın ġoyup peç

Kara kömür ġaşıġa sürme tartıp
Kalın kerpiç bile yüzün aġartıp

Boyını körsengiz mişl minare
Eger aġzıġa baġsañg mişl ġäre

695 Çü argamçını kılıp çü saç bāġ
Çöpüp naçak boynıġa çü anı çāġ

Çır öy tünġlükün eşheb kılıban
Kara çekmendin çeş-bende kılıban

Çılıp bir eski ġasnaġını bilezik
Salıp neçe kızıl şaġurdın üzük

Çü filniñ tırnaġ-dèk tırnaġına
Çızıl birle boyan mişl ġinna

Yörür bolsa yörür tève yörüşin
Küler bolsa küler ayak külüşin

700 Anıñ her emçekidür mişl saġa
Yörüse üni kèlür saġa saġa

Yapılıp fil-dèk èkki ġulaġı
Salınıp tève-dèk astın dudaġı

Çulaġlarıġa saluban salınçāk
Serġa ornıġa soġan sarumşak

⁵³ Derkenar olarak eklenmiştir

Kéyip urmağdın egnige kara şal
Heves birle egerlep hememe sal

Anıñ her bir közi mişl üzengü
Kulakları meger eski tebüngü

[26] 705 Anıñ her tişi érür mánende şından
Neçe desem şıfat kılğunça çendan

Çü burnıdur uluğ atası güri
Têşükleri meger bir eski müri

Tili éling cehennem 'ağrebi-dék
Yüzige baqsangız yelda tüni-dék

Bu şüret birle kıılır ne hayalı
Yüzüm güldür boyum taze niháli

Ki bu 'álemde bir mun-dék şanem yok
Periler 'aşık mıdur hiç gamım yok

710 Körüñg mun-dék şanem bar mu cihānda
Meni körse bolur şeh-zāde bende

Bu tal'at birle kirdi şāh katığa
Kirip bu dīv periler şöhetige

Çopup şāh-zāde hem ta'zīm kııldı
Zarūretdin yine tekrīm kııldı

Alıp zengī kızını şāhnı kaşığa
Dileydür kim anı soksa cānığa

Kélip şāh-zādeğa būyı ne hoş
Yıkıldı susanıp şāh boldı bī-hūş

715 Dedi öy kızlar körüp seni bil
Bolup 'aşık özidin bardı bilgil

Ki başın aldı tizige koydı
Bulut yüzni ay yüzige koydı

Çoyup fil -dék lebinini şāh lebiğa
Alıp gül gonçanı fil hortumığa

Sürür çün leblerin mişl ejder
Çuçar şahnıñ bēlini dīv heft-ser

Humār uygusıdın uykatı şahni
Kara bolup alıp koynığa şahni

720 Ayak tolturdılar yoruldı bāde
Bolup zengī duhteri ‘ışkı ziyāde

Bolup ser-hoş tal‘at birle koptı
Kuçup boynını tutup ağızın öpti

Öpüp aytur ki cānım neçüksen
Ki mendin başka cānānım neçüksen

Mening hecrim bile hālīng⁵⁴ neçükdür
Ki mensiz gamda ahvāling neçükdür

Şeh-zāde zengī kızını zīşt körüp zarafet sözler étgeni⁵⁵

725 Dedi şah-zāde sensiz hoş edim
Nigārim şevki birle serhoş edim

Sening didāringa men hīyre boldım
Taķı ‘ışkıng otığa haste boldım

Cemālingni körüp dūn-beste boldım
Özümdin bardım hem tīre boldım

Kara yüzüñg üçün hem bastı kaygu
Münevver hātırım boldı qarangu

Kaşing kaygusıda ya-dék büküldim
Yene gül gonça-dék ağızıngni kördim

730 Yılan-dék zülflerüñg efsün kılıpdur
Meni mundağ ayağımmı ılıpdur

Cemālingni körüp hayrān bolup men
Kétebilmey çü ser-gerdān olup men

Közüñgdin ay yüz meni künler men
Yüzümge köp mañga bakma öler men

Bu kulning boynığa salma kolunıñni
Özüñgüzge tēng étmegil boyumıñni

Melik-zāde söz ayttı fehm kılmās
Zarāfet sözlerni zengī bilmes

⁵⁴ “تالنگ” sözcüğü metinde “حالتك” şeklinde yazılmıştır

⁵⁵ Derkenar olarak eklenmiştir

735 **Zengī duhter şeh-zādening sözlerin eşitip ğazab kılğanı**⁵⁶

[27] Eşitti zengī duhter oşbu sözni
Ğazab birle yüzige tikdi közni

Kelip kahrı kopup çıkdı kaşydın
Velī köngli harāb ol hasretidin

Dedi kim men sening işing kılayın
Şabağ erte bile başing késeyin

Velī ötürgeli hayf keledür
Yüzin körüp yene mihri keledür

740 Neçe künler buyurdı yargu çıka
Hayle kılsa uralar çıka çıka

Eligleri kabarıp yarma tār tār
Közidin bade-i gil-günler ağar

Yengi edik bolup bu tār tār ol un
Lebi la'l kuruq bolur ciger-hün

Buyurdı kim bu kez otun taşısun
Kêçe bolsa yene atnı kaşısun

Ķılur şeh-zādeĝa mundaĝ cefānı
Ki ya'nı bozmayın kılĝay vefānı

745 Cefālarını çeküben neçe yıllar
Taşıldılar kılıp kulluĝ otunlar

Felekning cevriini aytıp tükenmes
Murādın tapmayın 'aşık kuvanmas

Kim oşbu mācera birle neçe yıl
Ķılıpdur haber alarĝa sen bunı bil

Kêçe bolsa oturup mungdaşurlar
Ki iş tüşkenlerige yıĝlaşurlar

Erür bu 'ışking cevri u cefası
Berür hünābeler hicrān belası

750 Tüşer er oĝlĝa emgek cihānda
Köyüşmes munçalar cān bolsa tende

⁵⁶ Derkenar olarak eklenmiştir

Şeh-zāde çoraları birlen kengēş qılğanları⁵⁷

Keñgeşti bir kün bu üç giriftār
Ki mundın bolğusı yoq bizge gam-ḥvār

Biziñ tiriglikmizni kişi bilmes
Kişi bizni sorarğa munda këlmes

Bularniñ eligde ölmek kerekmez
Bu miḥnet otıǵa köymek kerekmez

755 Eger ölsek su tübinde öleli
Her ne körsek su yüzinde köreli

Èrür fırsat oşbu zamān ganīmet
Èrür kaçmaq üçün bu dem ganīmet

Yıǵıp ḥāşāk salnı baǵladılar
Kaçar yolnı këlip çaqladılar

Kêçe birle këliben mindiler sal
Hüdā dēp kirdiler deryāǵa fi'lḥāl

Neçe künler kêçe kündüz yörüben
Ki cehd eylep bular salnı sürüben

760 Köründi bir cezire bes ki ḥürrem
Yetiştirler yörüp bī-çäreler hem

‘Acāyib ol cezīre seyr ni‘met
Çekip érdi bular bisyār miḥnet

Şükr kıldılar turdılar anda
‘Acāyibnēmeler kördiler anda

Ki kün tuǵsa kümüş altun tuǵadur
Yene kün batsa altunlar batadur

Yene bisyār şandel ‘ūd ‘anber
Yene türlük yemişler köp gevher

765 Kābül kıldı alar oşbu cezīre
Ki kıldılar bir birine ḥazīre

[28] Yıǵıp türlüǵ yemişlerni bā-tamām
Kılıp qışniñ yaraǵını ser-encām

⁵⁷ Derkenar olarak eklenmiştir

Ki bir kış oşbu yêrde ʿömri kêtçi
Üçevlen şîr şerbetler içti

Şeh-zāde andın köçüp maymun şehriğe tüşkeni⁵⁸

Yene bir kün köçüp ol menzilidin
Turabilmey felekning gerdişidin

770 Neçe künler yörüp dilgîr boldı
Ki nâgâh cezîre destgîr boldı

Kêlip tüştiler anda ne körerler
Ki kôrüp bir zamân özdin barurlar

Ki nâgâh çıktılar bisyâr maymun
Alarnıng kôzleri çün tasalar hûn

Yanadur kôzleri mânende meşʿal
Kutulmas ger alardın kaçsa işʿal

Ki her hamdunedür mânende yolbaruş
Körüp sergeştelerni urdılar kûrş

775 Tutup alıksa bu dil hastelerni
Köterip kêttiler vâbestelerni

Bar êrdi hamdune dâgen şehr
ʿAcâyib şehr biçin kemer behr

Alıp bardılar öz sultânlarığa
Bu tensûh hediyele ni hanlarığa

Körüp sultânları hayrân boldı
Bularnıng hâlığa çün giryân boldı

Uşal su[l]tân nesli âdem êrdi
Anğa bu şehr içinde mâtem êrdi

780 Kópup kôrüşti aldı kaşığa
Der nêdür kim o kôrülse başığa

Dêdi kim ey perî-rüy-ı gülendâm
Nêdür hâlıng aldım da kılğıl itmâm

Ki ayttı şâh-zade derd hâlın
Tamâmı hâlını hem kıl ü kâlın

⁵⁸ Derkenar olarak eklenmiştir

Bu kez sordı hālını şāh-zade
Ki ol sultān bu sözdin kıldı nāle

Maymun şāhi şeh-zādeğa özining hālını ayğay⁵⁹

785 Dēdi bilgil ki ‘Ummān şehridin men
Meger tūštüm hūdāning qahrıdın men

Atamdur taht ēkesi anda bilgil
Ki tūštüm hālgındın munda bilgil

Hayāl ētdüm giz ey oşbu cihānnı
Kōreyin dünyāda yahşı yamānnı

Yörüp deryā yüzide seyrēderem
Neçe künler yörüp öyige kēderem

Muhālif yel qopup sindı kemeler
Çerigim aqtı qalmadı nēmeler

790 Sening-dēk yörür ērdim tağ tüzde
Kalın maymun yoluqtu oşbu yüzde

Bularning pādişāhi ölgen ērken
Aning nè taht [u] baht qalğan ērken

Bularğa resm ēmiş sultān ölse
Hātun ērge barmas köp yıl ötse

Aning ornığa sultān kēlmegünçe
Ki taht üstige han minmegünçe

Bular öz elindin han kılmaz ērmiş
Eger kılsa köp terk bolmaz ērmiş

795 Çıkarlar ērmiş anda seyr-i şahrā
Kēzerler ērmiş anda çöl [ü] deryā

Eger her kim boluksa evvelī-kār
Kılurlar ērmiş anda şāh muhtār

[29] Meni sergeşte tāli‘ uçramış men
Atam şehrinı güyā körmemiş men

Yene bir şehri ērür it baş şehri
Manga tābi‘ ērür şahrā ve bahrı

⁵⁹ Derkenar olarak eklenmiştir

- Anıñ şāhı kızın bizge yiberdi
Tamāmı melik mālın mañğa bērdi
- 800 Başı it-dēk tamām a'zāsı ādem
Mañğa bolupdur ol ölgünçe mātem
- Bu sözni aytıban yıǵladı bisyār
Urar ah öziǵe ol dil-efgār
- Tüşüptür men bu kün zindān-ı ğamǵa
Kişi yētmes atam birle anamǵa
- Ki it baş şāhnıñ kızını aldım
Meni bī-çāre bu ğurbetge qaldım
- 805 Bularñıñ taht ērer çün bizge merk
Kılıp men dünyānıñ 'işretlerin terk
- Ki şāh-zāde bolǵıl sen ser-efrāz
Menim hālım bu ērür hem kış yaz
- Neçe künler turdı şāh-zāde anda
Eşitti şāh itbaş ol zamānda
- Bar ērdi öyde bir kiçkine kıızı
Tükel it-dēk başı ve yüzi közi
- Ki mihmān şāhǵa bērsün kızını
Özge qılmasın elbette sözini
- Münāsib körüben yiberdi kızını
Uluǵ küyevge hem saldı sözni
- 810 Tamāmı mülküm ve bahtım anıñdur
Tamāmı māl ü rahtım hem anıñdur
- Şeh-zāde it başı şāhnıñ kızın alǵanı**⁶⁰
- Körünǵ Seyfü'l-mülükniñ hālını siz
Kétürdiler anıñ aldıǵa bir kıız
- Baқar şeh-zāde bu kızniñ yüzine
Keyik-dēk sēskenip her dem öziǵe
- Körer bu kıız melik-zāde yüzni
Keyik-dēk it meger tikdi közni

⁶⁰ Derkenar olarak eklenmiştir

- 815 Kişi bilmes ne sözlegey ne degey
Der nêdür kim anı fi'l-hâl [d]êgey
- Ne şöhbettür keyik anğa қоşulsa
Ne devlettür keyik itdin қutulsa
- Èlli kün kız bile gam-hvâre oldı
Şâh âhîr bu gîzdin dîvâne oldı
- Қıllur feryâd vâveylâ {h} dèr men
Bu it çengelidin neçük kèter men
- Melik-zâdeğa bu kız hem nefestür
Meger duzağ ile bülbül қafestür
- 820 Bil âhîr şâh pür-guşsa boldı
Bu kız birle yürekge kaygu tıldı
- Қılıp zârı bile te'sîr kıldı
Uşal şâh hâlîğa destgîr boldı
- Kêlip 'Ummân şahığa yığladı zâr
Ayakığa tüşüp şâhı dil-efgâr
- Neçe kün toy ètip şâh-zâdeğa ol
Anıng könglini ulap kösetti yol
- İçi köyüp icâzet kıldı âhîr
Salıp avâze kim kaçtı misâfir
- 825 Fiğânlar kıldı şâhı 'Ummân dilteng
Çü ketti bedendin hem hüsñ hem renk
- Sefer kıldı uşal gülberg lâle
Қılıp 'Ummân şâhı tökti dürr-i jâle
- [30] Felekniñ kör ki neçük işleri bar
Yene bu nüş üçün yüz neşteri var
- Şâh-zâde andın köçüp yene bir hoş cezîrege uçrağanı⁶¹**
- Neçe künler yörüp anda kezip yol
Uluğ tağ dengiz hem uzun çöl
- 830 Piyâde yörübilmey ol şehensâh
Yene deryâğa tüşti kèlip ol mâh

⁶¹ Derkenar olarak eklenmiştir.

Yörür deryâ içinde dürri şâhı
Denġizni kaynatur bu şâhning āhı

Barur êrdiler altı ay çü suda
Hemîşe meşġül êrdi zıkr [u] hū da

Yene bir cezîre hürrem yoluktu
Kêlip oşbu cezîre üzre çıktı

‘Acâyib cezîre zîbâ be-hürrem
Velîkin ve hemîdin âdemġa mâtem

835 ‘Acâyibler eşitgil kudretindin
‘Aceb êrmes ki hâlık şan‘atındin

Kêçe bolsa yıġaçlar şu‘le urar
Yaşın yaşnap yüz ming meş‘al urar

Yene ba‘zı yıġaçlarda şemer var
Kişi başı-dêk meyveleri bar

Alarning ba‘zısı it-têk uluşur
Yene ba‘zısı ġahġaha külüşür

Biling kim yaşnaġan balıġlar êrmiş
Harâretdin alar şu‘le urarmış

840 Nihâyetsiz yemişler köp çengel
‘Acâyib köp êrürler çöb şandel

Velîkin köp ‘acâyib üftleri bar
Hüdâning kör ki ne hikmetleri bar

Aning her bayġuşı mânend bürküt
Uluġ ġuşlarning ta‘rifidin öt

Aning her tülküsidür mânend ġaplan
Börüsni deġey sen aç arslan

Zebün canavarıdur ġumursġa
Muġâbildir bu yolda yolbarusġa

845 Aningdur sıçġanı mânend iş‘al
Yanadur közleri mânend meş‘al⁶²

Aning her peşesi mânend turgay
Eger tikse tamâm ġanuġnı sorgay

⁶² “مشغله” şeklinde yazılmıştır

Anıᅡ her ƙarçası bir ƙarçagadur
Nê ƙarça bolğay ol kim bir belâdur

Anıᅡ her turğayıdur mişl ƙāzı
Taƙı her maçisüdur mişl tâzı

Alıp barurlar êrmiş hâme itler
Yıǵılur êrmiş anad ƙuş ƙurtlar

850 Tamah canavarlar anda çü yıǵılmış
Bu ma'nada nef alıp kêtermiş

Turup şeh-zâde neçe kün buyêrde
Kêçe kündüz yaşurunup berkyêrde

852 Teferrüc ƙılurlar üftleriğa
Hüdānıᅡ ƙudreti şan'atlarığa

Kêçe birle ƙaçıp kêttiler andan
Üzüp muᅡlaƙ ümîdlerni cāndan

Hüdā eger saƙlasa tēgmes hiç āfet
Hüdāyım zıƙrı dāyım cānğa raħat

855 Yörürler çün sarğayıp zağferān-têk
Su içre bolup mişl ĥazan-dêk

Kişige 'ışƙ otıdın ot çakılsa
'Amā yoƙdur cihān otƙa yaƙılsa

[31] Kōründi bir cezîre oturu nāğāh
Sêvinüp sürdi salını şehensāh

Tayanıp keldiler çıƙtılar anda
Kōrerler köp 'acāyib bu cihānda

Felekdin şems ötürdi boldı gāyib
Ki çıƙtı su yüzige köp 'acāyib

860 Boluben su yüzi çün bāğ-ı gülşen
Çiçek-dêk boldı yüz ming şem' rüşen

Ki yüz miᅡ meş'ale suda yaƙıldı
Meger kim êki deryāğa çakıldı

Taƙı yüz miᅡ şenālar boldı peydā
Bular ƙorƙup bolur bisyār şeydā

Yene taᅅ attı erse barı battı
Ki deryā tūbige battı ketti

Bu meş'aleler balıklar közi ermiş
Şenālar alarnıᅅ sözi ermiş

865 Ki her kapısı bir ün birle Hūdā dēr
Hūdā yıᅅa cān diliyle şenā dēr

ᅀuruᅅ hem cezāre erdi pūr-meşakᅅat
Yok erdi ᅅār-ᅅ,āstin özge miᅅnet

Turabilmey yene köçtiler andın
ᅀanatlıᅅ ᅅuş kibi uçtilar andın

866 Eki bī-ᅅāre hem köᅅᅅlin közetip
Yörürler ᅅuşsada hem-demliᅅ etip

'Acāyib taşlap edi ᅅöb deryā
Alar aytur bir ᅅüb yer bolsa peydā

870 Ki andın özge yerge kêtmegeymiz
Köçer fikrini hergiz etmegeymiz

Bu sözni aytur edi ekki yāri
Teger şeh-zādeniᅅ baᅅrıᅅa ᅅārı

Alarnıᅅ köᅅᅅlige ᅅaᅅᅅ salurmıᅅ
Anıᅅ için oş anda ᅅalurmıᅅ

Alar bu söz ile fikirde turarda
Şehenşeh āh urup fikri yörürde

Ki nāᅅāh bir uluᅅ cezāre kördi
Tüzetiben salnı anᅅa sürdi

875 Dēr ermişler atı İsfendiyār baş
Tapılır ermiş anda meyveler aş

Ki bir ᅅüb cezāre ol bāᅅ-1 ᅅülzār
Laᅅif elvān türlüᅅ meyveler bar

ᅀü kördiler munuᅅᅅ-dēk bāᅅ [u] būstān
Dēdiler kim turamiz bu zemistān

Yörübēn ᅅiᅅyerge yetse bolmas
Munuᅅᅅ-dēk birni salıp kêtse bolmas

Hüdānġ ħavestini k rmek kerek biz
Ne kim k lse rızā b rmek kerek biz

880 Ki Seyf 'l-m l k k p end ſe kıldı
Taĥamm l birle ſabırın p ſe kıldı

Ki bir yıl turdılar kılmay tebeſs m
Firaĥ otı bile d yim tevehh m

Turupdur ġam bile ħursende bolup
Tengiz ortasında derbende bolup

 opup d m gehi  armaĥ salurlar
Birin  kki balıĥlardın alurlar

885 Y r rl r ġam bile b - areler ſ d
Uſal ġam-ġ n ol ġam birle dil-ſ d

Ki bunċanı k rebilmey bu gerd n
Alarınġ ħ steni kıldı dig r-ġ n

[32] Ol  ki yarını b m r kıldı
Yene ſeh-z deni efg r kıldı

 alıp Seyf 'l-m l k n l n ħayr n
Y reki p re bolup baġrı b ry n

Melik-z de kılıp bir ay t m r
Y r ſ kıldı alar   n  hir   r

Alarınġ derdidin bisy r k ydi
K m ſ-t k k ksini bisy r soydı

890  ar bler ruĥına tekb r kıldı
 ar b olmaĥ besi te'ſ r kıldı

ſeh-z de andın  aĥıp bir b l ga girift r bolġanı⁶³

Ki ey r v  riv yet kıl bu ġuft r
Ne ukboldı melik-z de girift r

 opuban  h urup ſah yolġa kirdi
K lip yalġuz yine ſ h suġa kirdi

 zi bilmes bu sal  ayda baradur
Kirip dery ġa ser-gerd n boladur

⁶³ Derkenar olarak eklenmiſtir

895 Tizidin köterebilmes başını
Közidin hem tıyabilmes yaşını

Melik-zāde urar her dem āh deryā
Kılur her dem bir özge mevc deryā

Çü koptı nā-gāhān bir muhtelif yel
Ki çaykap her sarı şahını serā sēl

Neçükbolsa boşağan hār [u] hāşak
Çeşildi bağları boşadı hissi pāk

Ēlig yudı melik-zāde cānıdın
Yüzni çü yudı yürek kanıdın

900 Yoluğuptur şahğa anda bir yığaçı
Kurup kopulğan eken aq yığaçı

Ögürüp yel sürüp keltürdi anda
Kopup cān hevlidin tuttı oş anda

Yığaçğa çıkdı olturdi anda
Munung-dék mübtelā bar mu cihānda

Gehi astın bakadur gehi üstün
Ki boldı bir tutam has yüz miñg altun

Özüni berkitüp boldı giriftār
Yığaç üstünde kaldı şah nāçār

905 Kêçe yulduz barı suda körünür
Bu ay kün arasında körünür

İçer hünābeler her künde yüz dem
Anıñ nuqli érür her demde yüz ğam

Tükenmes dünyāda ‘āşık belāsı
Ki bolmas kişi ‘ışk mübtelāsı

Kılur ‘āşık cānığa ‘ışk köp cebr
Yeter maşşudığa ‘āşık kılıp şabr

Melik-zāde hūdā te‘ālāğa nāle kılğamı⁶⁴

910 Melik-zāde çü kaldı anda nāçār
Ki boldı üç kêçe kündüz giriftār

⁶⁴ Derkenar olarak eklenmiştir

Kerīmā kadre perverdigāra
Nihān sırlar saṅadur aşikāra

Ne yazdım ne yaṅıldım hiç peyāmān
Cefādın yaḥşılıkğa hiç kēlemen

Bu yerde özge hiç tedb̄iri yoḳdur
Hūdā sıdın ögün destḡir yoḳdur

‘İnāyet kıldı yētti kudret Allah
Halāş eyler anı ol hikmetde Allah

915 Kıılır èdi melik-zāde tazarru’
 ‘İnāyet birle kēldi raḥm tevaḳku’

916 Kıulakığa şadā kēldi nāgāh
 Közün açıp yuḳarı baḳtı ol şāh

[33] Nazar kıldı hevāğa şāh şeydā
 Körer kim bir uluḡ kuş oldu peydā

Yazıp çengelini kuş kaşdı kıldı
Yıḡaçıṅ başıda şāh beste boldı

Alabilmey konup olturdı anda
Èrür kaşdı anıṅ şāhı cihānda

920 **Şeh-zāde ol kuş ayaḡığa yapuşup ḥalaşlık tapḡanı**⁶⁵

Dèdi şāh neçe hūnābe yutarman
Ne bolsam bolayın kuşnı tutarman

Koydın tuttum kuşnıṅ ayaḡın
Tutup dèdim ki açtım terk ayaḡın

Salınıp kuş ayaḡında melikzād
Yoḳarı kuş koy derya-yı bī-dād

Yapuşup tişi tırnaḡı bile
Asılıptur ton opraḡı bile

925 Çü bir kēçe kündüzi uçtı zāhir
 Ki boldı nā-gāhān bir taḡ ḥāzır

Yētişti taḡnıṅ tūbige ol kuş
Kēliben āşıyanıḡa kēlip tüş

⁶⁵ Derkenar olarak eklenmiştir

Melik-zāde anıḡ kördi yaraḡın
Tüşer tüşmes koyabêrdi ayaḡın

Hevādın kéliben hoş yerge tüşti
Kim ol yerge besi çatıḡ yapuştı

Yetiştı bir kaya túbige muhkem
Ġaynımın tapmadı fi'l-hāl ol dem

930 **Şeh-zāde ol kuş ayaḡındın tüşüp bir ejdehaga uçraḡanı**⁶⁶

Çü ötti fırsatı nāḡāh bir ejder
Bolup peydā meḡer 'ālemni tār tār

Dêdi Seyfû'l-mülûk kim yā ilāhım
Taḡı sendin öḡün yoḡdur penāhım

Boyun sundım ezelde kısmetiḡe
Saḡınıp men hemîşe 'işmetiḡe

Bu ejderge hemîşe 'ādet êrmiş
Ki bu kuşnıḡ balasın yiber êrmiş

935 Körüp bu kuş yılanḡa ḡamle kıldı
Yılanıḡ aḡzıdın otlar çaçıldı

Bu kuşnıḡ öyige kaşd kıldı ejder
Körüp şeh-zāde dêr Allahu ekber

Kêlip ejder yapuştı kuş yıraḡdın
Kêlebilmey fiḡān eyler yıraḡdın

Şeh-zāde ol ejdehanı öltürgeni⁶⁷

Melik-zāde körüp bu ḡālmı kuşḡa
Köḡül baḡlap ejder ile uruşḡa

940 Bar êrdi bir teber tîşe bêlinde
Kêtürgen ol zengîlernıḡ êlinde

Yörüp şeh-zāde urdı bêliḡa
Ki meriḡ āferin kıldı êliḡa

Kêsildi ortadın ejder ḡalem-vār
Bu kuşnıḡ düşmānı boldı ney ḡū sāz

⁶⁶ Derkenar olarak eklenmiştir

⁶⁷ Derkenar olarak eklenmiştir

Bu kuş kördi yigitning̃ darb destin
Terahhumdin kēterdi imdi kaşdın

Alıp çıktı kuş öyige yılannı
Melik-zādeğa bērdi tenğri cānnı

945 Şükürler kıldı tenğrige ferāvan
‘Aṭā kıldı meger aṅğa yēngi cān

Ki saqlar bolsa tenğri hiç belā yok
Eger ‘ālem yağı bolsa ḥaṭā yok

Şeh-zāde öz ḥalığa nāle kılganı⁶⁸

Şah ol kuş katıdın pıtrāk
Tenige tēgmedi bir zerre tırnāk

Şükürler kıluben şah tağğa tüşti
Meger ol bağıla büstāna tüşti

[34] 950 Besi taşlap ēdi deryā hevāsı
Yaraştı cānığa şaḥra hevāsı

Ērür hoş sezā-vār âdemğa tofraḥ
Melik-zāde ki lāle yafraḥ

Ki zībā dāmenedür sebze ḥarem
Düşer her şubḥ-dem güllerge şebnem

Dimāğına yıgar şaḥrāning̃ yedi⁶⁹
Bu yalğuzluḡda hemdem kerek ēdi

‘Acāyib ḥayrān ērür kay sarı bargay
Kişi yokdur aning̃ ḥālnı şorğay

955 Besi ḥüb tağ ērür ni‘ metleri köp
Ki hemdem yog̃ için miḥnetleri köp

Ƙılur köngli şehensāhning̃ hevālar
Hevā birle Ƙılur yüz bing̃ nevālar

Bu ḥāletde nigārın yād kıldı
Köyüben nale [ü] feryād kıldı

Şeh-zāde ḥüdā-yı te‘ālāğa nāle kılıp figan eylegeni⁷⁰

⁶⁸ Derkenar olarak eklenmiştir

⁶⁹ “یذی” şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰ Derkenar olarak eklenmiştir

Dēdi yā vāqıfā-ı sırrü'l hafīyā
Ki yalguzlarğa munissin Hüdāyā

960 Seniᅡ zikriᅡdin özge ayturum yok
Başım barsa bu yoldın kaytarım yok

Bu yalguzlukda boldı hemdem āh
Bağrı kanın açıp şām seher-gāh

Meni Mısr eliᅡe sultān yarattıᅡ
Velī rızkıᅡm yūrekde kan yarattıᅡ

Egerçe şāh yarattıᅡ bende kılduᅡ
Cefā tıᅡ bile bağırmıᅡ tilduᅡ

964 Barı şeh-zādelerğa rahat bēripsin
Meni bī-çareᅡa miᅡnet bēripsin

965 Barı şāhlar sipāhīleri bile şāh
Meni miskīn sipāhīm ᅡam bile āh

Barı şāhlarıᅡ kılduᅡ yelge lāyık
Meni miskīn kılduᅡ yelge 'āşık

Barı şeh-zādeler kand şeker yer
Meni bī-çare men ciger hūnrız

Tirigim barınça şabr men belāᅡa
Anıᅡ yolıda şākir men cefāᅡa

Eger yüz miᅡ belā çıksa eliᅡdin
Yüz öᅡürmen taᅡı oşbu tilekdin

970 'İnāyet birle maᅡşūdumᅡa tēᅡür
Terahᅡum birle maᅡlūbumᅡa tēᅡür

Çü yıldın yılᅡa şorar men haberler
Ki ēldin ēlge ister men nazarlar

Şeh-zāde nigārın yād kılıp nāle kılgam⁷¹

Şabā mundın tēᅡürgeysin selāmım
Gūlistān-ı iremge ol peyāmım

Ol anda nazlar birle hırāman
Meni miskīn yōrürmen zār u giryān

⁷¹ Derkenar olarak eklenmiştir

975 Ol  r r g l kibi b g-ı iremde
Meni b -are  ler men bu ęamda

Ol  r r taht  ze  işette eng z
Meni b -dil yolıda d de h nr z

Ol  r r n z [ ] perver ol emende
Meni b -ared r hayr n bu yolda

Ol  r r g l per ge şehenş h r h
Meni misk n ged yı ol d rr meh-r h

K c m yokdur h rreming ga yeterga
 lig yetmes h reminingni tutarga

980 Y zni k rgeli tileymen  z ni
Sorap  alemdede  şitmen s z ni

[35] Fir k otıga k ymek hem ser- -ser
K e k nd z mang  boldı ber ber

Ėar blik yolıda  lg md r ah vah
Ėar bler h ldın ol  rmes  g h

Mening h lım bu  r r yaz ve k zde
K en hicr n bile tağ t zde

Taleb yolıga kirdim yanarım yok
Nee h n be isem ҡanarım yok

985 T kelni saňga ҡıldım H d  sın
Barı b -arelerga reh-n m sın

Barıning sırrını bilg isin sen
Barıning yolnı t zɡ isin sen

Y z  g rmen tağı k ll cef dın
 m dim k p turur  h r vef dın

Mişlid r her kişi ekse cef nı
 Uķ bet k rgey ol şongra vef nı

şeh-z de yene uluğ ba-heybet tağlarıga uraęanı⁷²

990 Ėar b b lb l ol tağ ire ҡaldı
K tebilmey yaman dağ ire ҡaldı

⁷² Derkenar olarak eklenmiştir

Bolup hayrān kıyan barurnı bilmey
Hemin yıǵlar qadem salurnı bilmey

Uluǵ taǵlar ba-heybet pür siyaset
Bolur taǵlarda mıng türlük āfet

Kélür ejderler arslanlar üni
Taǵı yolbaruslar qaflanlar üni

Hüdāning 'işmetiǵa sığınıpdur
Be kim bolsa qazā' anı körüpdür

995 Boyun sunupdur men barı qazā'ǵa
Rızā berıpdür men hükmi hüdāǵa

996 Tutup yolnı tişi tırnaǵı bile
Yapuştı taǵǵa ol on barmaǵı bile

Çıqıp boldı tégende ol taǵ başıǵa
Boluben taşları nem köz yaşıǵa

Qaravul-dék karar taǵ tüzüni
Körer deryā tutupduryeryüzini

Yene bir yanıdur kim deşt şahrā
Ki bolmas anda bir beyhüde peydā

1000 Bu yan baqsang tengizdür hiç uçı yoǵ
Eger çölge kirey dese küçi yoǵ

Kélür her yanıdın arslanlar tavuşı
Yılan bilen yene qaqlan hurüşı

Tükelni kılıp endi deryāǵa
Çıkar çıqmasa da uçradı bir belāǵa

Şeh-zāde andın çıqıp bir yolbarusqa uçraǵanı⁷³

Körür aldıda bir yolbarus nāǵāh
Bulut-dék kükreben qurş urdı başāh

1005 Bar érđi bir teber tişesi barı
Élinde zengİlerning yadigārı

Dedi qaqqan bile qutulsa bolmas
Bakıp turup hātun-dék olsa bolmas

⁷³ Derkenar olarak eklenmiştir

Èr oğlı kim kadem koysa çü yolda
Kadem yolda kerekdür başı kolda

Yörüdi aldığa toğru şehenşāh
Açıp ağzını sıçrap kondı nāgāh

Hüdāmı yād etiben şāh ğāzi
Uçup kondı meger kim şāh-bāzi

1010 Teber tīşe bile urdı êngekke
Kêsip ağzın ötüp boyun süngekke

Yıkıldı aldıda hayvān harībi
Têgip şāh-zādening dest darībi

[36] Ki merīh āferīn kıldı eşige
Ne tīĝ urmağ ne kan tökmek kişige

Aning arkasıdın bir tasma tildi
Özining bēlige bir beste kıldı

Yörüben cüst [ü] çapuk çıktı tağdın
Köterdi meyvelerni mişl bāđdın

1015 Yörüdi neçe künler deşt çölde
Kuş uçmas kula tüzde ne yolda

Yörüp yumşak ayakları oyulup
Tağı nāzük tabanları soyulup

Yengi edik bolup neçe bükülüp
Yörüp yıĝlap közidin dürr tökülüp

Ayakçı köz yaşımdur hemdem ah
Hemişe dër ki yā raħman Allah

Mening hālımmı özge sên bilürsin
Neçük tedbīr kılırsın sên bilürsin

1020 **Şeh-zāde andın yürüp bir divānening çār-bāĝığa kirüp Bedī'ü'l-**
cemāldin haber tapĝanı⁷⁴

Kel ey sākī kêtürgil bāde-i nār
Rivāyet kıldı rāvī hoş aħbār

⁷⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

Dèdi rāvī eşitgil hoş haberni
Velī körsetmesin tengri zararnı

Ƙılıp menzil mesāhiller besātı
Ne yerge tégürür ol şāni' hay

Köründi aldıda bir püşt nāgāh
Yörüp cān vü hevādın yètti şehensāh

1025 Ki çıƙdı püştning üstige ol dem
Körer aldıda bir meydān hürrem

Yaƙın tüşüp turur deryā lebinde
Aƙar ƙaynar tengiz aning tübinde

Teferrüc ƙılsa canavar üni kēlmes
Tefahhuş ƙılsa ƙuşlar munı bilmes

Çü ƙuvvet yoğidi bir zerre tende
Yètip püşte üze olturdı anda

Körüp şeh-zādeni meydānga kirdi
Ki baş oynagalı merdāne kirdi

1030 Dèdi munda beşer èrmes perīdür
Eger budur perī dīvning biridür

Aning eşigini kördi küşāde
Hüdā dep kirdi anda şeh-zāde

Körüng şeh-zādeni meydānga kirdi
Ki baş oynagalı merdāne girdi

Körer kim çār-bāğ hüb ra'nā
Ne türlük meyveler bar èrdi anda

Açılıp güller nāzük çeçekler
Ki çulğanıp nihāl⁷⁵ ile biçekler

1035 Yörüben seyr ƙıldı hiç cānı yok
Besi ra'nā çemendür der-cihān yok

Taƙı bir ortasıda bir köşk-i 'ālī
Münakkaş hücrelerdür barça halī

Ki nāgāh çıktı bir şīr tılsımı
Okudı şāh hüdāning büzürg ismi

⁷⁵ بهال şeklinde yazılmıştır.

Bahadır şāh kaçmayın oturu turdı
Hüdānı yād étüp başıǵa urdı

Késildi şīr başı hem yerge tüşti
Aning tezvīri meger kökge uçtı

1040 Körer kim kaǵazda bir pāre sireş
Kılıp tezvīr ile dīvlerge eş

Bu kez köngli tınıp kirdi shehşāh
Acāyib menzili hoş kördi ol māh

[37] Heves birle yasap tururlar bir év
Harem kılıǵay émiş anı şeh-ı dīv

1042 Salıpdur eşigine kafli altun
Munung-dékyerge keldi şāh mecnūn

Kilidi yok aning eşigin açǵay
Ne bar érdi aning içinde baǵay

1045 Soǵurdı baltaşın kafını urdı
Eşigini açıban ol öyge kirdi

Laţīf öy kördi la'ı cevher anda
Ne kıymet bahalıǵ gevher anda

Taķı ortasıda bir köşk urgan
Tevrinde bir muraşsa' taht kurgan

Şeh-zāde ol évde taht üzre bir māh-pāre körgeni⁷⁶

Ne kördi şāh ol évde sen eşitgil
Kulaq sal ferāǵat kıl kétgil

1050 Ki taht üze yatıpdur bir nēmerse
Çü şāh körgen érmes mundaǵ kim érse

Barıp çirişini açtı yüzin
Körer bir nāzenīn cān şīrīn

Yatıpdur taht üze bir māh-pāre
Yüzin körgeç yaqasın kıldı pāre

Ki ya'nī bir tirig bolsa kopardı
Meni körüp yüzini hem yapardı

⁷⁶ Derkenar olarak eklenmiştir

- Eger ölüg dēse anda nefes bar
Velī tutsa aldıda nefesin bar
- 1055 Yılan-dék peç urup saçı yanında
Ki cān bar u hareket yoq teninde
- Başınıᅡ üstide bir levᅡ altun
Meger kılᅡan bu taᅡtaᅡa ciᅡer ᅡun
- Dēdi köp turma ᅡam ᅡikmetdin ērmes
Bu taᅡta ᅡalsa hem devletdin ērmes
- Turup bu taᅡtanı ᅡolıᅡa aldı
Taᅡı bir pāredir ᅡoynıᅡa saldı
- 1055 Alıp ᅡıᅡıp ēşikde bir laᅡza turdı
Bu ᅡız öyning iᅡinde ‘aᅡse urdı
- 1060 Ki baᅡsa olturupdur nāzenīni
Yene kirdi saᅡındı uyᅡusını
- Yene taᅡta körᅡeᅡ bardı özidin
Közün yumdı taᅡı ᅡaldı sözidin
- Tafahᅡuᅡ ᅡılsa bu levᅡ iᅡindedür bend
ᅡılupdurlar anıᅡ uyᅡusını bend
- Bu kez taᅡtanı tıᅡᅡaru {a} attı ᅡāᅡ
ᅡopup olturdı taᅡt üstide ol māᅡ
- Selām ētti tevāzu’ birle sultān
Yüzige baᅡtı ᅡāᅡ ᅡaldı ᅡayrān
- 1065 Dēdi barıp perīdür yā ādemīdür
Munung-dēkyerde dīv hemdemidür
- Bolup ᅡayrān bu ᅡız dēdi ol dem
Kēlebilmes perī ᅡaᅡᅡa ādem
- ᅡız aydı ey yigıt sözle ne cānsın
Besi ma’lüm ērür dilᅡir cānsın
- ᅡāᅡ aytur ins [ü] cinsin yā perīsin
Beᅡersin ᅡür yā ᅡāᅡ perīsin
- ᅡız aytur hevl ᅡılma ādemī men
Zārūretdin bu dīvge hemdemi men

1070 Turup yıǵlap körüşti êkkilesi
Velî korqar kélür dében êkesi

Dédi şeh-zāde munġ-dék zār êmişsin
Firāk êliginde hem efgār êmişsin

[38] Nedir hālınġ maŋga aygıl ser-ā-ser
Ki bolġay mu derdinġ berāber

Ataŋ kimdür kayu yerlik bolur sen
Sebeb nêdür kélip munda turur sen

Qız aytur kimsin ol sözle hālınġ
Êşitti kim ne birür müjde hālınġ

1075 Dédi şeh-zāde kim kışsa özündür
Ki dīvning aldıda ādem zebündür

‘Arz korqaç êmesdür kêtmeŋ olsam
Bolur ermān haber êşitmeŋ olsam

Qız aytur dīv yene üç künde kélür
Kélüp yahşy yaman hālını bilür

Kélür mī‘ād bitti künde bolur
{t}Varur üç künde taqı āvāre bolur

Meni bend êdiptür hiç bilmen
Yaturam êşitür men sözleyalman

1080 Bilür men hem anınġ kélür künini
Kopar men êşitip anınġ ünini

Ki on bir yıl bolupdur men giriftār
Bu hāl-ıla kêçe kündüz bolup zār

Şeh-zāde öz hālını Melīke aytġanı⁷⁷

Êşitti êrse bu kıznınġ sözün şāh
Açı koyup yalın-dék urdı bir āh

Dédi imdi meninġ hālım êşitgil
Ġalať ermes ey cān çın bilgil

1085 Atam atı êrür ‘Āşım ibn Şafvān
Êrür ol Mısr ıqlīmide sulţān

⁷⁷ Derkenar olarak eklenmiştir

Mening atam erür Seyfü'l-mülük bil
Eşitip hālını yahşı sülük kı

Mısr ıqlımning şeh-zādesi men
Ki bir şüret körüp dildāresi men

Yanar otğa salıban hanlıgımnı
Kalı bolsam koyup sultānıgımnı

Bedī'ü'l-cemāl atıdur bint-i Şahbāl
Yeri anıng İrem Bāğı budur hāl

1090 Eki yıl Mısr içinde zār boldım
Devā tapmay tağı efgār boldım

Menim üçün tamam ıqlım bir hem
Bolup erdi tamamı Mısrđır gam

Atam kıldı esās padişāhı
Yasap dört yüz keme yüz miñ sipahi

Koşup yiberdi çün bī-çāre boldı
Mening üçün barı āvāre boldı

Tüşüp başınga ot-dék oşbu sevdā
Yolum boldı çü pür hūnhvār deryā

1095 Koşup tūfān çakılıp ra'd hem berķ
Uşal hālk resāsım boldılar gark

Köldeşim bar erdi Sā'id atlıg
Aramızda yok erdi hiç yatlıg

Atası erdi atamning vezīri
Özi erdi bu könglüm dest-gīri

Eger körmesem erdi bir zamānı
Köyer erdim yene körgünçe anı

On ekki yıl erür andın cüdā men
Burun sultān edim imdi gedā men

1100 Bu ğurbet kūyıda besi mübtelā men
Yörüp yalguz giriftār belā men

Koyup erdi Bedi'üm köksime dağ
Yene Sā'id koyup dağ üstine dağ

- [39] Eger körsem édi Bediü'l-cemālim
Kéter érđi bu kün barça hayālīm
- Bosağasın anıñ taht dēr men
Kulı bolsam zehī' hoş baht dēr men
- Ne eş tüşkenlerin édi ser-ā-ser
Eşitip yıgladı kız hem berāber
- 1105 **Melīke Bedī'ü'l-cemālning atını eşitip yıglaganı**⁷⁸
- Bedi'üning atını kız eşitti
Yağasın çāk édüp feryād etti
- Atını kız eşitip yıgladı bisyār
Anıñ birle tağı bu 'āşık vü zār
- Dédi kız kim ekevenimiz emekdeş
Erür miz bir kēçe tuğgan qarındaş
- Çü on bir yıl bolupdur meni zār
Bu hālıla kēçe kündüz giriftār
- 1110 Anıñ hecride köye cism [ü] cānım
Qarangudur firāqında cihānım
- Neçe yıllar anıñ birle yėtişgen
Ana sütin anıñ birle emişgen
- Ki ol mundın haber bilmeydür er hiç
Meni qoymaslar érđi munda alar hiç
- Eger uçrasañız érđi anda bizge
Ki tégürgey édim maqşūdunuzga
- Nétey ne kılay bī-çāredür men
Bu dīvniñ eligide avāredür men
- 1115 **Şeh-zāde birle bu [s]özlerni Melīkedin eşitip nāle qılğanı**⁷⁹
- Eşitgeç severiniñ sözni şāh
Sevinüp derdi birle urdı bir āh
- Dédi yā Rabb ne hoş aħbār eşittim
Tüşümdür yā ünümü devletga yéttim

⁷⁸ Derkenar olarak eklenmiştir

⁷⁹ Derkenar olarak eklenmiştir

Ayağına yüzün koyup dedi zār
Çın aygıl oşbu sözni ey şafādār

Özüñg birle hüzin cānım avundu
Sözüñg birle ğamġın köñglüm sevindi

1120 İnan men kim mañga tāli⁸⁰
Müneccim bilmedi bolġay bu vākı⁸¹

Bu sözüñg çın mı dur deding mañga sen
Ne türlük hem-nişin bolduñg mañga sen

Muħabbet izi keledür özüñgdin
‘ Aceb devlet eşittim bu sözüñgdin

Çın aytġıl oşbu sözni tā nihāyet
Tamāmı ma‘nidin eşitür begāyet

Melīke Bedī‘ü’l-cemal birlen sūt emgenini hikāyet kılġanı⁸¹

1125 Dedi kız kim kulağ tut aytayın men
Sözüm⁸² yaħşı eşitip tıñlaġıl sen⁸³

Ki şāyet tüşgeysin ol sarılarga
Degeysin bir ħaberni andaġılarga

Atam atı Rebī‘ül-mülük bilgil
Ērür taħt ekese şāh-ı Serendil

Taķı bir inisi Tāc’ül-mülük ol
Kılur barça yaħşı bile sülük ol

Anıñg hem pāy-i taħtı şehr sengin
Ērür şehr laṭif bes ki rengin

1130 Bu ‘ālemde terk bolsañg körer sen
Eger mundın ħaber alsañg barur sen

Meniñg atım Melīke bu cihānda
Özüm munda velī köñlümdür anda

Saġunur men Bedi‘ümni hemişe
Zarūretdin kılıp men şabr pīşe

⁸⁰ “تالیغ” şeklinde yazılmıştır.

⁸¹ Derkenar olarak eklenmiştir

⁸² شوزم “sözüm” şeklinde okunmuştur

⁸³ ایشنت “eşitip” şeklinde okunmuştur

- Men aytay imdi sût emgen sebebini
Eşit taḥkîk bil qoyma talebini
- [40] Uşal kün kim anam ḥaml yétipdür
Ki toy etmek yarağını étipdür
- 1135 Ki bardur çâr-bâğımız arām-dār
Leṭāfetlik çemendür bâğ-ı gülzār
- Bedi'ümning anası kélgen érken
Munung-dék yaḥşı menzil kórgen éken
- Anıñ ḥaml yétipdür oş anda
Bedi'ümni tuğurğan érmiş anda
- Anam anda kılup toy ḥaşemler
Mu'atṭarlar kılıp tikip 'alemler
- Neçe künler ki munda olturupdur
Bularnıñ toylarını hem kórüpdür
- 1140 Yıgıp toyına bî-ḥesab ḥaşemler
Ve dâğ élge bérıp yaqıp 'alemler
- Ana kılğan érmiş aq évde ḥalvet
Kirüpdür aldığa bir ḥub 'avret
- Körüşüpdür şüret yaḥşı bilişip
Biri birin yene taḥkîk kılışip
- Menim yüzümni açıban kórüpdür
Manga mihri kélüben emizüpdür
- Çü aytupdur oşbu kün içre bir kız
Tuğurup men munı yaḥşı bilüñgiz
- 1145 Bilüñg imdi bu dem şāh-ı perīdür
Perīler serverining hem şāhıdur
- Qızım dep sen ki bērdüñg sūt kızımğa
Ki men sūt bērey hem sening kızınğğa
- Çınar üstide bir cinge buyurmış
Ki bir yāqūtdın beşik kētürmiş
- Ki bolğay bir biri birle emekdeş
Alarını dese bolğay hem qarındaş

- Anam açıp körüpdür gül yüzini
Sévip cân birle emizüp kızını
- 1150 Anam depdür ki ey şāh-ı perīzād
Kılur men bu Bedī'ümni besī yād
- Körey desem tapabilmey ne kılay
İrem Bāğı kıyandur men ne biley
- Kılıpdur şart anam birle perīzād
Çın aytur sen munı ey ādemīzād
- Her üç ayda kızım sizge yiberey
Kêlip sizni Bedī'üm munda körgey
- Baħillikler belā kêtüpdür andın
Bolupdur sût haqqı uşal zamāndın
- 1155 Üç ay bolgaç kêlip bizni körer ol
Neçe künler bizing bāğda turar ol
- Neçe yıllar anıñ birle ferāgat
Kılur êrdük uşal menzilde rāhat
- Ki men ayrılğay boldı on bir yıl
Taķı yüz ança boldı ħüsni bilgil
- Eger dīdārını men körsem edim
Seni maķşūdunğga tégürgey êrdim
- Ĥüdā bergey murādınğni eyā şāh
Yene Mışr elige bolğaysın pādīşāh
- 1160 Meni bī-çäre bolupmen giriftār
Bu dīv eliginde ol kim turur zār
- Melik-zāde eşitip bardı özidin
Bağır qanın aķızıp êkki közidin
- Yene yığlap dedı ey kim Melīke
Neçük tüşdünğ dīvge ey cinnīge
- [41] Ki munda tüşkeniñni kıl ħikāyet
Felekniñ cevriğa yoқdur şikāyet
- Ata anasını anda yitürdi
Bu zālīm dīv seni neçük kêtürdi

1165 **Melîke dîvge tüşkenni şeh-zādeğa hikāyet kılganı**⁸⁴

Melîke aydı ey sultān-ı ‘ālem
Sening bolsung tufeyling cān-ı ‘ālem

Cānım bolsun fedā sorğanıŋa
Özüm kırbān köngül olağanıŋa

Bedī‘üm birle oynap yörür êrdük
Uşal bāğda hemîşe turur êrdük

Bu zālīm bizni anda körgen êrken
Bizīŋ gāfillikni ol bilgen êrken

1170 Maŋa bolğan êkendür anda ‘āşık
Alıp kaçkalı körüpdür muvāfık

71 Bedī‘ümğa bu dîvning tişi batmas
Alay dese tutarğa êligi yêtmes

Yüzümge çıkğay êrdi kâşki çeçek
Ruhumda bolğay êrdi dağ çeçek

Yüzüm bolğay êdi kaçkara çü hāl
Kābīlim birle oynap hem meh hem sāl

Saçım bolğaydı kâşki ef’î⁸⁵
Ki bolğay mu êdi bu guşşa def’i

1175 Maŋa közin salmağaydı bu zālīm
Çü hüsnum çün perîşān boldı hālīm

Ki kurmağay êdi köz kaç yāsın
Çekedür men biling hüsnum belāsın

Boyum bolmağay êdi servīāzād
Barı bolğay êdim bu gamdın āzād

Ki bolğaydı gonça-dék ağızım şüküfte
Lebim la’l dişim dürr-i nühüfte

Men imdi aytayın hālīmni sizge
Muvāfık bar mu êken derdimizge

1180 Ki bir kün bāğ içinde kezer êrdim
Başımni gül bile hem bī-zār êrdim

⁸⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

⁸⁵ “افغی” yazılmıştır

Kalın kızlar bilen men suğa tüşdüm
Özümdin bardı mu men kökge uçdum

Karanguluğ bolup tūfān yēlidin
Yıraq tüşdüm tamam şehr elimdin

Közüm açtım özümni munda kördim
Ki aldım da muqābil dīvni kördim

Ki kōrkup hālımdın bī-huş boldım
Özümdin bardı mu hāmūş boldım

1185 Neçe künler meni aldadı bu dīv
Buzuğ könglümni yene uladı bu dīv

Bu hem dīvlerge érür şāh-zāde
Érür sultān velī kim rāh-zāde

Muᅅg atnı dērler şāh Esved
Ki yoğdur muᅅg-dék kāfir [u] cuhūd

Bularnıᅅ yurtı Kulzüm suyu érmiş
Kāfirlik bularnıᅅ ki kavī⁸⁶ érmiş

Érür Şāhbāl Şehrūh müselmān
Bular birle yağı érmiş tōküp qan

1190 Dēdi maᅅga ataᅅg ananᅅg unuᅅgıl
Ĝanīmet tut benim könglüm utᅅıl

Ki mundın ékki yılda yetse bolmas
Menim éligimdin hiç kim qutulmas

Perīlerge érür bir ayçılık yol
Arasında Muᅅt taᅅ ve çöl

[42] Taşarruf ma' nisidin köp söz aytur
Rıza bērmen bu sözdin yene qaytur

Kōᅅgöl birle maᅅga hergiz qatılmas
Ki ol ma'ni bile cānımᅅa tēgemes

1195 Rızā bērmen anᅅga ölgünçe hergiz
Boyun qoyman rızā birle bilingiz

Ki bu zālim turur zulmni bilmen
Ki ol kāfir turur cevriᅅni bilmen

⁸⁶ “کوی” şeklinde yazılmıştır

Tiler men k e e k nd z ten ridin men
Ki sakla ıl d vni ng zulmidin sen

 keven olturup yı laştılar z r
 şitgenler bular h lı a yı lar

 eh-z de Mel ke ol d vni  lt rgeli kengeş kıl anı⁸⁷

1200 D di Seyf 'l-m l k bir fikr aytalı
Bu d vni  lt r p mundın k teli

Mel ke d di kim ne fikr  der-siz
Bu z lim  ligidin ne uk k ter-siz

Ki her fikr k lsan  bardurur-men
Sening h li ing    n  am-h v rdur-men

H d yım k lgay oşbu fikrini r st
H l ş  tgey il hım bizni be-h v st

Melik-z de d di ey Mel ke
S vgilik h herim sensin c ni a

1205 K l r va tı bolup d v k lse n g h
Bu işlerni me-b da bilse  g h

Ki bu tahtanı orn a koyaban
Bu  atırışnı y zi ne b -p yan

 şikni ng kaflını hem burun ı-d k
T zep berkitgil hem evvel -d k

 z mni ng yara ımını men bil r men
Yaşunur maşlahatnı hem k lur men

Ani ng birle mu abbet s z k lg l
Le  fet birle h b a az k lg l

1210 Maza  ile anı meş l k lıp
Oyun birle anı s n k lg  k lıp

K lıp ta'rif ani ng yaşnı sor ıl
Ki bu d ny da ani ng c nnı sor ıl

D vlerni ng bes  uzun yaşı var
Bilealman ani ng ne e canı var

⁸⁷ Der kenar olarak eklenmiştir

Alarñıng cānı tende yoktu bolğay
Anıng üçün bu köngli toktu bolğay

Dègil cānıngız kayda turur kim
Meger sizniñ bile ol yörür kim

1215 Ādemīler cānnı ‘Azrā’ il alur
Perī dīv cānnı bilmen kim alur

Bu sözlerni eşitip qahrı kelse
Açıqlanıp anıng kim zehri kelse

Sen anda nāz birle yıglağay sen
Ġariblık derdini anğa degey sen

1218 Eşitgil ol ne aytur bu ma’nalardın
Tağı tiriglik āhīr olardın

Melīke aydı bu sözni sorap men
Üzüp könglini töndürüp men

1220 Ki bir kün dīv mañga hem-rāz boldı
Muhabbet birle ol dilsāz boldı

Bu sözlerni mañga sen kim dedüñgüz
Sorap men bir kün eşitiñiz

Mazaq èken aytup Esved dīvni men
Dedi külüp ki köp munça sorar sen

[43] Çü sordım cānnı urdı tabança
Ne sözdür {e} kim soray sen mundın ança

Anğa men yıgladım nāz kıldım
Ānıng birle güle agāz kıldım

1225 Anğa dedim sanğa mendin ne këlgey
Meni bī-çāre cānıñga ne kılğay

Seni dep cümle ‘ālemdin kèçüp men
Muhabbet cānnı sendin içip men

Mazaq ètgenge sen meni urar sen
Özümi öltürür men sen köyer sen

Ki ey cānım dīvler serveri siz
Kerek cānım alur dep qorqa mu siz

Kétip ahrı dīvning dedi ey cān
Sening kōz yaşınga cānımdur urbān

1230 Meniŋ cānımğa eliŋiŋ ayda yatar
Eger bilse ādem aŋa ne aytar

Turur cānım budur yanıŋ tūbinde
Ki bir āh iinde şanduk iinde

Eger bolsa Sūleymān hikmetidin
Yene anıŋ yūzūki hūrmetidin

Suĝa ursa ıkar Esvedning cānı
Özi anı Sūleymān mūhrū anı

Sūleymān öldi dīvler utuldı
Anıŋ devride kōp ĝuřsa yutuldı

1235 Hikāyet oşbudur dedim ser-ā-ser
Dedi kim sen maŋa baĝıl berāber

Kūlūp aldıĝa keldim mařlařatıdın
Besi řayrān edim oşbu niyyetdin

Melīke dedi ey yār vefadār
Mening halım budur dēp yıĝladı zār

utulma bolmadım ey dildār mundın
Ümīd üzgil bu kün ey yār mendin

Bu kün barıp siz yolĝa kirüŋ
Atam anam bile barup kōrüşüŋ

1240 Munuŋ cānıĝa kimning olı yēter
Bu miskīn ādem oĝlı aŋa n'ēter

Sūleymān mūhrū anı munda ey yār
ıkar erdi Esvedning cānı ey yār

Melīke sōzlerin dedi berāber
Melik-zāde opup arh urdı ar ar

şeh-zāde Melīkedin bu sōzlerni eşitip Melīkedin sevin alĝanı⁸⁸

Dedi sevini bērgil ey Melīke
Tilegenlerni hūdā berdi ey cānıĝe

⁸⁸ Der kenar olarak eklenmiştir

1245 Süleymān mührü mende hāzır  r r
  İn yet kılgu ı ol k dir  r r

 utul aymaz bu d v mi netidin
S leym n y z kining h rmetidin

 op imdi ma lahat turma a  rmes
Fer gat birle olturma a  rmes

Yı ıp az k k ll ni metlerin
 ıkarıp d rr la l d nelerni

 ıkayban bardılar ba la alı sal
 utul aymaz t   p dery a a fi l-h l

1250 Ki bar a i lerin kıldı ser-enc m
Kiriben dery a a  kki dil ram

D diler ey te giz te gri atıdın
S leym n y z kining h rmetidin

Ki sen mevc urup y z ke k t rgil
Bu d vning c nını bizge k t rgil

[44] 53 Y z kni su a ur a  c   kıldı
Ki bir  anduk  ıkıp ser-p   kıldı

Bolup h rrem  keven   n g l-i ter
A ıp k rdiler anda bir keb ter

1255 Kebuterni k sip fi l-h l ba ın
T   rdiler bu k n Esvedning c nını

U al sa atte n g h koptı t f n
Hev dın ya a ba ladı kızıl  an

K lip yıkıldı ol z lim hev dın
 z l p ba ı ta d r-i h d dın

 utuldılar bular d v  fetidin
Periler k ttiler ol d v  atıdın

Kılıp secde d diler ey yarat an
B l larnı kerem birle arıt an

1260   n yet s yesin sal ba ımız a
Terah um kıl ta ı k z ya ımız a

Ġarībler kōnglini imdi kōzetgil
Muḥālif yolumuznı sen tūzetgil

Şeh-zāde ḥaher Melīke birle andın köçüp kêtgeni ⁸⁹

Ḥalāş etti şehenşāh ḥaherni
Ki dīv eligdin köye perīni

Keliben kirdiler tübsiz tēngizge
Penāh eylep ṭayanıp tēngrimizge

1265 Ġarībler yolnı tūzet kerīm sen
Muḥālif yollardın saqlağıl sen

Kēçe kündüz yörüp salın sürerler
Oḡuban ismi ağızımnı everler

Kişige kim ḥüdāvend yarı bolur
Uşal ḳulğa barı ḡam-ḥvār bolur

Ki yüz ming mübtelālıḡdın ḳutuldı
Ki sansız belālardın ötündi

Sıḡınsaḡ ger ḥüdāning işmetige
Seni tartar özining raḥmetige

1270 Ḳazan ot yaḡmaḡunça cūş ḳılmas
Ki bāde cūş urmasa nūş bolmas

Ne ḥoştur kim kişi yüz renc çekse
Çekiben renc maḡşūdığa yetse

Denḡizge kirdiler bu eki māhi
Nehengni köydürür bularning āhı

Dēdi rāvī ki üç ay tamām tanmadılar
Ḳaya barurlarını bilmediler

Uşal bī-çāreler kim suda érđi
Çü bir kün şāh-zāde uyḡuda érđi

1275 Ḳazā'dın bir neheng boldı peydā
Melīke ḳıçırıp aytur ki ey şāh

Ḳutulduḡ dīvdin bu ne belādur
Ki uyḡandı yene ol şāh bahādır

⁸⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Körer kim bir neheng ağızını açıp
Yetişüptür bularğa sunı saçıp

Şeh-zāde ol barurda nehengge oturu yoluğğanları⁹⁰

Dēdi Seyfū'1-mülûk Sübbūḡ Kuddūs
Mening ḡālīm sangā rūşendür ey dost

1280 Baqıp turgunça bir zaḡm uralı
Ne kim bolsa қаzā' anı köreli

Teber tīşeni aldı ötürü turdı
Ḥüdānı yād étüp başığa urdı

Anıḡ-dék urdı pāre boldı
Bölüḡlep teḡgizde avāre boldı

83 Şükr birle ḡüdānı kıldılar yād
Ki boldılar yene bī-çāreler şād

[45] Neçe künler yörüdiler yemey ḡam
Köründi bir cezīre sebz ḡürrem

1285 Dēdiler neçe kün munda turalı
Nē kélür Tenḡri şan'atı köreli

Tayanalı şükr édüp Tenḡrimizge
Sıḡınalı yaratқан mevlāmızge

Şükrler kılıban çıktılar anda
Ḥüdānı yād édüp turdılar anda

Uşal cezīrede bolarğa rāst kélip bir kervān uçraḡanı⁹¹

Kél ey rāvī kētür öyge қарқaf
Muḡannīler bile çengü müreddef

1290 Dēdi rivayet қıl bu destān
Ötüp қatı қışı boldı ḡülistān

ḡülistānda ḡül açulup saçılur
Bu destāndın dāyim köḡḡül açılur

ḡülistān vaқtidür bir neçe künler
Bu destān tāzedür ötse yıllar

⁹⁰ Der kenar olarak eklenmiştir

⁹¹ Der kenar olarak eklenmiştir

Kélip işret yine miñnet tükendi
Kétip miñnet yine devlet yolundı

Qazadın Tengri taqdîri bile rāst
Yétip bir kārvanı munda be-ḥāst

1295 Alar hem kördiler bir menzili ḥōş
Kélip tüştiler anda maḥfili ḥōş

Éşitip ünlerini şāh-zāde
Yıraqdın turuban bir māh-pāre

Yene qorqar muḥālif bolmağay dēp
Qılır taḥkik şadık bolmağay dēp

Onğların anğlaban bir neçe turdı
Yıraqdın körüben ta'zīm kıldı

Bular dērler qaraqçı bolmağay dēp
Ki bizni qaqlağalı kélmegey dēp

1300 Ki köp taḥkik kıldılar müdekkik
Bular hem anğlağay mü'min taḥkik

Körüben taḥkik kıldılar munı
Bular hem bildiler mü'min seni

Barıp bu hem salında her ne barın
Melike birle ol keltürdi barın

Oturdılar qoşup köngli tınıp
Felek cevri eter yedin bedeni tınıp

Bular könglini ulap söz sorarlar
Ta'accüb birle olarğa baqarlar

1305 Munuñ-dék saçı tüşüp yüzlerige
Baqarlar boyı başı közlerige

Ki ékkisini körüp tıngladılar
Ta'accüb birle başın ırğadılar

Çü dērler kim meger ḥūr-i semā'dur
Munuñ-dék şarğayıp nūr-ı nümādur

Ki bildiler anıñ fi'l nişanın
Bular hem ma'lüm kıldılar atın

Çü sordılar bular hâlin ser-â-ser
Bular hem hâlların dèdi berâber

1310 **Bularing sözni eşitip kârvânlar Melîkeni tamıanı**⁹²

Êşitiben kervân oşbu sözni
Kılıp taqrîr yâd êttiler ve sözni

Birisi dèr bizing sultânımızing
Ağasınıing kıızı bu hânımızning

Ki on bir yıl turur gâyib bolupdur
Kişi bilmes ölüg mü yâ tirigdür

Bular dèdi sizing sultânıgız kim
Anıing uluğ ağası hânıingız kim

[46] 1315 Dèdi Tâcü'l-mülük sultânımızdur
Rebî'ül-mülük ağası hânımızdur

Uşal êldin êürmiz râst bilgil
Ağası han êrür Şâh-ı Serendil

İşitgeç çün Melîke yıgladı zâr
Uşal âvâre men dūr men dilefgâr

Fiğân kıldı tamâm kârvânı
Sevinüp uçrağanıga cihânı

Ki boldılar bu kün bî-çâreler şâd
Tamâm kayğudın boldılar azâd

1320 Dèdiler kârvânîlar biz barur miz
Uşal ıqlîmiingdür biziñ öylerimiz

Müselmânlar barı êrür talebkâr
Yene üç ayda yêter miz dèp ümîd-vâr

Dèdi bizler hııay sūd-kârmız
Beş altı ay êrür sudın kélür miz

Êki üç kün turup bu kârvân
Kêtürdiler yene keştî revânı

Alıp şâh-zâdelerni dürr-i meyâne
Olar öz mülkine oldı revâne

⁹² Der kenar olarak eklenmiştir

1325 'Īnāyet boldı keştī bādbānı
Selāmet boldı ol ėlning ki ħanı

Sürüp mellāħlar künde bu keştī
Çinegān menzilige hem yėtişti

Çaruğlık serħaddine yėti keme
Çıkardı ħalk rahat küll neme

Yığıban taķı kārᵛān peşkeşler
Ĥıᵛāydın taķı yaĥşı kumāşlar

Sevinçige kişi yarağla[r] diler
Köçerge raĥt bārın bağladılar

1330 **Kārᵛānlar sévinçge kişi yibergeni**⁹³

31 Yarağlap kārᵛān ėkki uluğın
Sūħan-perver hem şāħib raķūfin

Dėdiler şāħnı barıp körünğüzler
Kılıp aĥbār sévinçi alunguzlar

Ėkevlen atlanıp ėlge ki çaptı
Kėlip şāħnı alar öyinde taptı

Dėdi bu kün şāħga barup körüş
Kılalı bu ĥaber kėlgey anğa ĥoš

1335 Ėşitip çıktı dīvan ĥanğā şāħ
Körünüş bėrdi ėlçilerge ol şāħ

Turup köründiler sultān közige
Du'ālar kıldılar 'ināyet yüzige

Dėdiler kim devletiñ pāyende bolsun
O Yusuf ay yüzüñ tābende bolsun

ᵤlū' ėtti öyünge devlet ay
Ol ay birle taķı devlet hem-ay

Ağāñniñ öyüniñ nūrın kėtürdük
Bāğınıñ berg-i suynı kėtürdük

1340 Amān isān⁹⁴ selamet şāħ barı
Sen kėl okup turur bir servi nāzı

⁹³ Der kenar olarak eklenmiştir

⁹⁴ Bu kelime sözlükte “ihsān” olarak verilmiştir.

‘Aceb ŧāh-zādedür cānga kereklik
Bahadurlıķğa hem arslan yüreklik

Körer közge meger hūrī perīdür
Tekellüm kılsa gūya ŧeker lebidür

Ānga tēgse tıfl-ı ādemler azdır
Ānga bēirse taķı ‘ālemler azdur

Ki Mıŧır padiŧāhning oğlı ērmiŧ
Felekning cevridin kim mende kēlmiŧ

[47] 1345 Ėŧitgeç oŧbu sözni ŧāh kıoptı
Sēvingendin cāmıdın bir āh kıoptı

Barı orda ēŧitti bu haberni
Kılıp āraste ānga taķt-ı zerrini

Bezedi senglike būstān serānī
Taķı hem ŧehrine bağladı aynī

Özi ordası fi’l-hāl çıķtı
Tamām halk ēl istiķbāl çıķtı

Aŧuķup barı yētti orda yolda
Figān kıoptı sēvinüp oyērde

1350 Körüşüp soraŧup yıđlaŧtılar
Olarning yağısığa halk efgār

Yanıp kēldi tüşüp ‘iŧret öyge
Kēlip međer hūrī cennet öyge

Ki söylep sevde giryān ŧehenŧāh
Ser u pāylar birip uzattı ol māh

Turup on kün ferāgat toyladılar
Ėkki ŧāh-zāde sözin ānđladılar

Kılıp Seyfü’l-mülükni ŧāh hoşnūd
Köngül bērüp dēdi kim bolma behbūd

1355 Melīkeni çü ‘ızz⁹⁵[u] nāz birlen
Ağırlap öyde köp i’zāz birlen

Ağasığa haber kētip yiberdi
Süyünçi nāmeler bitip yiberdi

⁹⁵ “غز” ŧeklinde yazılmıŧtır

Neçe kün singlini yahşı közetti
Ki elçining songıça bat uzattı

Ki Tācū'l-mülük neçe bégleridin
Yene kim bir neçe öy kızlarıdın

Alarnı baş etip bəzep yiberdi
Eki şah-zādeni tüzep yiberdi

1360 **Melīkening atası eşitip ötürü çıqğanı**⁹⁶

Eşitip bu haberni şah-ı Serendil
Kılıban şehrini ékin kandil

Aşukup çıktı ötürü küll orda
Tirildi uşal küll terk mürde

Rebī'ül-mülük keldi piş-bāzı
Yetişti dep yene cān servi-nāzı

Koşuldu birbirige cism [u] cānı
Ara yolda uşal dürr-i mekânı

1365 Tūlū' etti çü şems hāveri-dék
Körüşti ay zühre müşteri-dék

Bularning halkıdın koptı fiğān
Sévinüp halk yığlar mişl nisyān

Esās saltanat birle keltürdi
Serendil şehrining cānın kêtürdi

Muraşsa' altundın kılğan tahtlar
Yayıp türlü kumāş hūb rahtlar

Keliben Şāh Rebī'ül-mülük singli
Bëriben toy hürrem boldı köngli

1370 Oturdılar sévinüp şems hāver
Sévüp aytur anası cān māder

Sening hālning garībim yaz küzde
Neçük keçitti éken ol tağ tüzde

Sening derding bile tüzmedim ey cān
Tiriglik tınābın üzmedim ey cān

⁹⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

Seniñ hecristiñ bile ölgümdür āhir
Firaķıñ otida köygümdür āhir

Melike öziniñ pāk dāminlıǵını ayǵanı⁹⁷

1375 Ne kim körgenlerin dēdi bir bir
Taķı kim munda yoķdur hiç taķşır

[48] Tefekkür kılmañızlar sütdin aķ men
Tekellüm kılmasunlar sudın pāk men

Tenimge tēgmedi köñlekcin özge
Bu qolum tutmadı hiç yengdin özge

Yüzümge tēgmedi ğayrı bürünçek
Lebim ērdi hemīşe ğonçadın pāk

Hemīşe ğabğabım rüy-māl bāğlığ
Ma'ādım ērdi ölgen kişi yañlığ

1380 Kılıñ bāver bu miskīnning sözni
Közüm körmes ērdi nā-mahrem yüzini

İçim qan ğonça-dēk ağzımnı açmay
İçer ērdim uşal qanın ki qaçmay

Ėşitip ah urdı hīş kabīle
Kılurlar fikr bisyār cem' ile

Bu sözlerni dēdi ve kıldı peymān
Ėşitgenlerde hiç qalmadı gümān

Ata ana ēşitip şād boldı
Köñül tefekküridin azād boldı

1385 Oğul oķudı ol şāh-zādeni şāh
Anga tapşurdı melik mālını māh

Burunğı-dēk yene şāh-zāde boldı
Barı esbābları amāde boldı

Şāh-zāde sağınıp nāle kılıǵanı⁹⁸

Kēçe kündüz ma'īşette sheñşāh
Velī Sā'id üçün her dem urar āh

⁹⁷ Der kenar olarak eklenmiştir

⁹⁸ Der kenar olarak eklenmiştir

- Çü bu kēce ferāh rūzī boldı
Şehensāh könglini pür-şür kıldı
- 1390 İcāzet elige bērip kaldı yalguz
Sağınıp yıgladı ol kēce tā rūz
- Çü dēr kim Sā'ide cānān ey yār
Nēge boldunġ ēken bī-gāne ey yār
- Özüng ki könglümde közümde nāzır
Közümdin ġāyib könglümde hāzır
- Selām alġalı hāzır könglide
Tengizde kaldunġ yā taġ çölde
- 1394 Selām ey yar u cān-ı mihrbānī
Selām ey mihrbānī cāvidānī
- 1395 Selām ey kuvvet rūh-ı revānım
Selām ey dilber cān-ı cihānım
- Selām ey mihrbānī dil-nevāzım
Selām ey büstān servi nāzım
- Selām ey lāle rū-yı gül 'izārım
Selām ey kuvvet baġ-ı nehārım
- Maᅅga sensiz bu içkenler kızıl kan
Manga sensiz açıġ érür süçük cān
- Maᅅga sensiz 'azāb érür bu rāhat
Manga sensiz yürekde miᅅg cerāhat
- 1400 Maᅅga sensiz harām érür bu şöbet
Manga sensiz muşībettür ma'īşet
- Maᅅga sensiz ma'īşetler meşakᅅat
Manga sensiz bu şöbetler çü miᅅnet
- Seniᅅ ġālınġnı bilmedim ey dost
Seniᅅ ġayġunġdın ayrılmadım ey dost
- Seniᅅ ġayġunġ bile āᅅır öler men
Firaᅅıᅅ otıda ekşer köyermen
- Dēdi şāh-zāde ey perverdigārā
Tileġim oşbudur leyl ü nehāra

1405 Tirig bolsa maᅅga Sā'idni tēgür
Çerāgım 'işretim Sāidni tēgür

[49] Bolup bir kēçede berg-i ᅅazan-dēk
'İzāri erguvani zağferān-dēk

Melīke şeh-zādeniᅅ nāle kılğanımı ēřitip kēlgeni⁹⁹

İşitip bu ᅅaberni siᅅgli anıᅅᅅ
Yūgürüp kēldi köyüp köᅅgli anıᅅᅅ

ᅀalın kızlar birle kirdi kařıᅅa
Tizni kıldı yastuᅅ řāᅅ bařıᅅa

1410 Körüp kızlar anıᅅᅅ zība yüzini
Kētermesler barı ēkki közini

Tizige başın alıp ol Melīke
Kēyüben yıᅅlap aytur ey cinnīᅅe

Köᅅgül salma ᅅopup özüᅅᅅni utᅅıl
Çıᅅıp avᅅa bu otuᅅᅅni sovutᅅıl

Tirig bolsa ᅅořulur Sā'idiniᅅ hem
Neçe küᅅler yörüᅅil yēmeᅅil ᅅam

ēřittim kēledür Bedī'ül-cemāli
Yene on küᅅde köürsen viřāli

1415 Ki ēlçisi kēlip kētti maᅅga kim
Bu küᅅ aytmaᅅçı ērdim men saᅅga kim

ᅀop imdi oşbu devletᅅa şükr kıl
Anı hem tēgürür Tengri şabr kıl

Meni köydürmeᅅil ey mihr-bānım
Seniᅅᅅ köyᅅenge köydi bu cānım

Burun köyᅅenlerimiz bizᅅe yēter
Yene köydürmeᅅil sen oşbu n'ēter

ᅀop imdi mihr-bānım sözᅅe kirᅅil
Bu küᅅ atlan taᅅı sen avᅅa barᅅil

1420 ēřitti řāᅅ andın bu ᅅaberni
ᅀopup ᅅon kēydi baᅅladı kemerni

⁹⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Zamānı sīngli birle şād boldı
Kim oşbu kayğudın azād boldı

Taķı sīngli qopuban öyge bardı
Barıban haşsa ni' metler yiberdi

Şeh-zāde Melīke sözi birle avğa atlanğanı¹⁰⁰

Melīke sözi birle ol dilefgār
Onmaķğa kıluben 'azm şikār

1425 Yarağlap ton oprağın kıldılar rāst
Uşal kün atlanıp çıktı be-ḥvāst

Mişlidür ertedin bir söz eşitti
Qabul kıldı nefes devletğa yetti

27 Qabul etgil nefes kim sūd cāndur
Eşitmesīng naşihat bil ziyāndur

Anıng kēçe ki ah oqları hem
Barıp tēgmiş Sā'idge bir siz kim

Şeh-zāde avğa barurda bir yigitni Sā'idğa oḥşatıb¹⁰¹

1430 Uşal sā'atte kēlüp anda Sā'id
Tutup bāzār içinde şem' şāhid

Çıkıptur Vāzedin ol şāh-zāde
Anıng aldidadur 'ālem piyāde

Körer bir yigit mānende Sā'id
Misāfir evza' emgen çü Sā'id

Baķıban sançlap yüzige anıng
Köründi ısığ ol közige şāhnıng

İşāret kıldı anı saķlanğızlar
Ki men kēlgünçe anı bakıngızlar

1435 Barıp ekki piyāde tuttı kēldi
Ĝarīb ḥaste könglini unuttı

Dēdiler kim yörü ilgeri kēlgil
Cevābıng bolsa tıngla şāhga aygıl

¹⁰⁰ Der kenar olarak eklenmiştir

¹⁰¹ Der kenar olarak eklenmiştir

- Bu bî-çāre yene qorqup yörümes
Közi yaşı yüzidin hiç qurumas
- [50] Ki bir neçe uruban yolğa saldı
Bu ma'nidin halāyık tanğğa qaldı
- Muḥāşşillar bolup gāfil 'acāyib
Baraturğaç eligdin boldı gāyib
- 1440 Ki bir aqtarup tüzük buzuqni
Ki taptılar uşal köngli buzuqni
- Bu kez urmaq bile zühresin aldı
Yene qaçar dēben zindānığa saldı
- Ġarīblikdin yamān iş bar mu ēken
Ġarībğa mihr-bān eş bar mu ēken
- Ġarībdin köngli sınıq dünyāda yoq
Cihān içre Ġarībdin Ġamzede yoq
- Ġarībni kılmangız Ġurbette azār
Ġarībni kılmasun Tenğri Ġiriftār
- 1445 Ġarībğa tüşse iş Ġam-ḥvāri bolmas
Ġarībler qayğusığa yarı bolmas
- Ġarīblerğa kişi destğiri yoqdur
Sınıqlıqdın ögün tevfirı yoqdur
- Ġarībning meclisi azār kılmang
Sınıq könglin taqı efgār kılmang
- Eger her kim Ġarībning könglin alur
Tapar āḥir şevābı mizdin alur
- Şeh-zāde evdin kēlup ol yigitge kişi yibergeni¹⁰²**
- 1450 Qararı qalmayın yandı şehenşāh
Şabāhı kēldi ve tüşti baqr-ğāh
- Buyurdi o yigitni kēltürüngler
Aning könglini aqrıtmay yörüngler
- Dēdiler kim eyā şah cihāndār
'Acāyib n'ēylesün bu rind [ü] Ġayyār

¹⁰² Der kenar olarak eklenmiştir

ılıp meger utulup açıp rdi
Ki oymay devletiñiz Tengri b rdi

Barıp k lt rdiler ligni baqlap
Y zini k zini tofraqla bulgap

1455 Bu h l ile anı k rdi ehen h
Taamm ls z boluben urdı bir  h

ariblerni ii mundaql ılır mu
Anıñ h linı sormayın bolur mu

Bu misk niñ g nahı ne bolupdur
Teakk mdin taı orup  l pt r

İi k y p yene sordı atıñ kim
Ne yerlik sen yaurmaql atañ kim

D di kim S 'id atım Mır ehrim
On   yıldur aılmaydur baharım

1460 **eh-z de S 'idni tanıyıp yıqlaıp k r kenleri**¹⁰³

 itge  h sıradıy ridin
Vezirler optılar yerliky ridin

uup yıqlap d di Seyf 'l-m l k men
Ki sensiz d ny da mil  l g men

Ual s 'at meni sendin ayırdı
Felek 'iret nih lni ayırdı

On   yıldur ki men sendin ayrıldım
 l g rdim seni k r p tirildim

1465 Ser u p y b rip  h- ne oldum
Barıp am mqa kirip  d [u] h rrem

D diler kim siz ñ mihm niızdur
Siz ñ mihm n biz m c n nımızdur

Ey  ho k ld ng z mihm n c nı
S vermiz c n bile siz  kki c nı

D di  h kim s verim s ver siz
S  k c n ehriniñ zi'n-n rı siz

¹⁰³ Der kenar olarak eklenmitir

[51] Uşal meclisni hāşşü'l-hāş kıldı
Barı halk içre hayrū'n-nas kıldı

1470 **Sā'id öz hālını şāh-zādeğa ayganı**¹⁰⁴

Kel ey rāvī Sā'id hālını aygıl
Neler kördi anıng aḥvālını aygıl

Uşal kün kim buzuklık saldı Tengri
Ki yüz ming halkını bir bir kıldı Tengri

Erđi bir bir mizni bu gaddār
Aqızıp her sarı deryā hūn-hvār

Neçe künler aqızıp bizni deryā
Kažā'dın neçe zengī boldı peydā

1475 Tutup bardılar öz öylerige
Ki tüşük zengīlerning küylerige

Ki eltep bizlarni kulluqğa saldı
Kêçe kündüz bizni otunluqğa saldı

Ekki üç yıl qalıp kulluq bolup zār
Alarnıng eligide bolduk giriftār

Neçe zengī alarga boldı mihmān
Birimizni alarga kıldı qurbān

Üçevlen bir kêçe kengeşip qaçtuq
Kelip cān hevlidin deryāğa tüşük

1480 Hüdā kıldı ināyet birle toz yel
Aqızıp salımızni her sarı sël

Çü zengīler yüzni ters etti Tengri
Taқи andın beter körsetti Tengri

Cezire uçrasa andın qaçar miz
Bëlā bolmağay dep qanlar içer miz

Sā'id zengīlerdin qutulup bir bëlāğa uğrağanı¹⁰⁵

Körer miz bir bölek zat-ı acāyib
Hüdāning kudretidin köp garāyib

¹⁰⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

¹⁰⁵ Der kenar olarak eklenmiştir

- 1485 Kéliben tuttılar biz hastelerni
Tutup bend éttiler vâbestelerni

Alarñıng başları arqası har-vâr
Velî yüzi közi érür beşer-vâr

Éligleri kişi-dék hem ayağı
Ne âdem ne hayvân êkki kulağı

Yörüşi mişl-i âdem râst barı
Velî boynındadır yalı hımârı

Tilini bilse bolmas kim ne depdür
Velî ol hûb ni' metlerni yédürür
- 1490 Bêrürler bizge köp kişmişler
Tökerler aldımzga hûb yemişler

Su ornığa bêrürler bade-i nâb
Ékimiz boldılar gül-berg sîrâb

Bir êkki ay bizni burdaladılar
Sémirtüp ékimizni hûb yédiler

Mañga yemek sening fikr ve firâkıng
Közimge körünür her dem vişâling

Alarñıng ni' metidin hem yemes men
Tola ağızımğa alıp çeynemes men
- 1495 Sening kaygung yer men kêçe kündüz
Korkar men uşal hücrede yalguz

Garîbi êkki yıl bir öyde êrdüm
Sening hecring otıda köyer êrdüm

Ki bir kün 'avreti kirdi qaşımğa
Bakıp turdı yüzümning köz yaşığa

Éşikni açtı kıldı işâret
Ki bildüm kaçkalı bêrdi beşâret

Çıkıp saldum özümni hâr [u] hâşka
Penâh boldum nârî bir dîv âşka
- [52] 1500 Çü hurşîd oturup boldı karangu
Kaçarğa yolu yoq gayrı turangu

Kelip tũstũm yene tilsiz belāga
Tevekkũl kıldım yalguz Hũdāga

Neçe kũnler yũrũp ẽrdim Hũdā dep
Hũdāga cān dil birle ŗenā dep

Sā'id andın kũtulup yene bir belāga uęraęanı¹⁰⁶

Yoluğtu bir cezĩre yolda nagāh
Ki çığtı bir belāyı anda nagāh

1505 Tutup meni alup bardılar anda
'Acāyibler yaratıpdur cihānda

Alarņıę boyları miŗl-i ęināre
Değey sen kũrsũę bir mināre

1507 Kũlaęları anığ miŗl-i kelemi
Kiŗi bilmes alarņıę hem tilini

Velĩ ẽrmesler ẽrmiŗ ādemĩ hāver
Yemey ẽrdi alar hem cins murdar

Velĩkin kũrdiler meni 'acāyib
Alarņı hem tağı kũrdim ğarāyib

1510 Meni tutup alar saldı kafesge
Bu kez ęaldım yene zārı nefesge

Ta'accũb birle baŗın yırgadurlar
Meni seyrẽdũben hem yıęladurlar

Asarlar meni tamęa miŗl bũlbũl
Kılur men nāle u feryād ğulęul

Teferrũc kim kılurlar bu kafesdin
Alurlar behre-i feryād nefesdin

Çaęır ięseler ẽltep koyarlar
Meniğ yığlağanımnı hoŗ kũrerler

1515 Kāfeste ẽkki yıl boldım giriftār
Keçe kũndũz firāķıęda bolup zār

Ki bir kũn seyręe çığtılar yığlap
Barıp deryā lebine meni alıp

¹⁰⁶ Der kenar olarak eklenmiŗtir

Anıᅡg-d k i tiller bir laᅡza tinmey
Yıkıldılar ayak kolnı bilmey

Tapıp fırsat  k p k dem kafesdin
Kutuldım anda fery d nefesdin

K rer men su lebide eski zevr k
İ ige saldım anıᅡg ni'met erz k

1520 H d  d p saldım  z mni  u suġa
Tevecc h kıldım anda zıkr hu ġa

ġar bi  kki ay ol baᅡr i inde
K  e k nd z y r d m nehr i inde

K p  fetler yaratıpdur h d vend
Ecelsiz  dem  lmezd r demi  end

S 'idge bir k rv nı r st u raġanı¹⁰⁷

Ki n ġ h u radı bir k rv n
Barur bir keᅡt  birle didv nı

1525 Meni k r p k liben aldı alar
Ki  z keᅡt lerige saldı alar

Sorup bilip meniᅡg h l mni bir bir
Ki men hem bar anı kıldım taᅡr r

Alar birle  k p Şahra y zige
K naydım d ny nıᅡg taġ t zige

Y r p istep seni men  ldin  lge
 ekiben seyyaᅡlar  orunu bilge

Ne e yıllar y r p kezdım cih nnı
Ki  ldige bitip  rdim bu c nnı

1530 Uᅡal k n  rdi munda k lgenimiz
Bar  ken meger bir kılg nımız

[53] Biᅡamdilillah yine k rdim  u eᅡraf
M b rek y z nġe boldum m ᅡerref

 ᅡitip h lnı Ő h-z de yıġlar
 per y zige sıylap k nġlin ular

¹⁰⁷ Der kenar olarak eklenmiᅡtir

Şükr kılıp bolup şöhetige meşgûl
Bularning aldığa ğam boldı ma'zûl

Neçe künler kılıp 'ayş ma'îşet
Ki boldı her biri bir hûri cennet

1535 İlahî cümle ğamgîn şād kılığıl
Ki ğam bendelerini azād kılığıl

Ne hoş bolğay tüzük yörüse pür-kār
Ki maflübığa yetišip taleb-kār

Ne hoş bolğay cefā tartıp cefā-keş
Murādın tapsa ahîr ol belā-keş

Bedî'ü'l-cemāl Melîkeni eşitip körüşgeli kélgeni¹⁰⁸

1539 Eyā 'aşık kél imdi kılma nevmîd
Êrür 'aşıkğa şart tutğıl ümîd

1540 Rivāyet kıldı rāvî bu gülistān
Dêdi bolur mu'atţar imdi bûstān

Êmekdeşim kélipdür dep perîzād
Êşitip bu haberni boldı dil-şād

Sêver êrdi anı bes cānı birle
Tıfl êter özin turganı birle

Anıñ fikride êdi zār efgār
Kêçe kündüz ğamı birle giriftār

Sağunur êrdi dāyim ey Melîke
Kıyan bardıñ cānımdın ey cinnîge

1545 Atası hem anası şād oldı
Kızım ğam êlgidin azād boldı

Dêdiler barıban hālını sorgıl
Neçe künler turup toyğunça körgil

Bedî'ü'l-cemāl aytur hem sévinüp
Yarağımın kılıñlar dep ünüp

Kêtürdiler anıñ taht-ı revānın
Kılıp 'azm-ı sefer körgeli cānın

¹⁰⁸ Der kenar olarak eklenmiştir

Kalın çerig bile boldı revāne
Perīler aldılar anı dermeyāne

1550 Kétürdiler Serendilge uçurup
Meger Bāg-ı İremni hem köçürüp

Melīke Bedī'ü'l-cemālğa pīşe çıqup körüşkeni¹⁰⁹

Êşitti bu haberni şāh-ı Serendil
Anıng üçün yasadı bāg-ı menzil

Kılıp tayyār esbāb yarağın
Gubar 'anber müşg-i çerāğın

Anğa ötürü çıqıp māh Melīke
Körüşti koşulup êkki cānıge

1555 Kuçuşup êkki cāndan mihr-bānlar
Öpüşüp yığlaşıp kıldı figānlar

Kêlip tüşti uşal bāg-ı çemende
Tikip hargāhlar berg-i semende

Taqı birbirining yüzlerige
Toladur yaş nergis közlerige

Tikip birbirige nāzın közini
Koşup birbirige şirīn sözini

Yene birbirige rāz aytuşurlar
Firāk otını fesāne aytuşurlar

1560 Melīke hālını sorar perīzād
Ne körgenin dēdi ol serv-i azād

[54] Anğa aytur kim ol rāz u dilini
Sebeb birle açılğan müşkilini

Êşitip hālını yığladı dü-gāne
Töker gül yüzlerige mercān dāne

Kılıp imdi bu kün şükr vişālin
Ağırlap toy edüp Bedī'ül-cemālin

Mu'athtar kıldılar meydān yüzini
Köyüp 'anber tutup dünyā yüzini

¹⁰⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

1565 Koşulup ay kün öyidin çıkarlar
 Meger kün birle çulğaşıp tuğarlar

 Kèzerler bâğmı êkki dilârâm
 Yasarlar zülf hâl-i dâne-i hemdem

110

Bedî'ü'l-cemâl Seyfü'l-mülûkniñ çatırını körüp Melîkedin şorar

 Ki nâgâh şahniñ çatırını köründi
 Bu ne hargâh êrür dep anı sordı

 Melîke dèdi anıñ olcası men
 Meni kılğan hâlâş ol bendesi men

1570 Özidür Mısr êlige şeh-zâde
 Bolupdur 'ışk yolıda fütâde

 Kılıp ma'lûm ki öttiler andın
 Haber yok şâhğa ötgen cânândın

 Keçürüp neçe künler 'ömrini şād
 Fırğında mey içer serv-i azād

Bedî'ü'l-cemâl Melîkedin efsâne tilegeni ¹¹¹

 Ki boldı êkki hemşire mu'âşır
 Melîke öz dâdnı kıldı âhîr

1575 Bedî'ü aytur kıl imdi bir hikâyet
 Ki bolğay ol hikâyette sirâyet

 Köngül açılgu-dék efsâne aygıl
 Ki bu efsane-i dürrdâne aygıl

 Bedî'ü andın ki efsâne tiledi
 Melîke sözge bahâne tiledi

 Çekilgen zülfünü taptı ol şâne
 Tökündi çeçkeli boldı bahâne

 Melîke taptı taqrîr hikâyet
 Ki bünyād etti kıldı rivâyet

1580 **Melîke şeh-zâdeniñ ta'rîfini Bedî'ü'l-cemâlğa delîl aytgani ¹¹²**

¹¹⁰ Der kenar olarak eklenmiştir

¹¹¹ Der kenar olarak eklenmiştir

Delîl ayttı ŧehenŧāh sōzini
Ki açtı ol hikāyetning yūzini

Dēdi bir nāzenīn ŧeh-zāde kōrdim
Ġarīb bī-kes hālını sordım

Nihālidür velī hālı perīŧān
Bolupdur teŧne-leb 'ıŧkıda büryān

Beġāyet nāzük hem nāzü ērdi
Melāhat birle cihān ħuri ērdi

1585 Cihānda seyrēdüptür afitābı
Kōyüp ħūnabe yıġlar kebābı

1586 Anı Seyfū'l-mülük ol ŧāh-ı 'ālem
Anga ħul bolsa bolur cin ādem

Ġılıp ŧāh-zādeni bisyār ta'rīf
Perī ħürdin artturdı tavŧīf

Dēdi aħirle ey yār vefādār
Sening 'ıŧkıngda ērür ol giriftār

Ne kōrgenin ne ħılğanın ser-ā-ser
On üç yıl cevri çekgenin berāber

1590 Anıng aħvālını oldın āħīr
Bedī'ül dīde ŧerħ ētti zāhir

Melīkening sōzini ēŧitip Bedī'ü'l-cemāl açıġlanganı ¹¹³

Éŧitti ŧāhning derdini bir bir
Müşerrah ħıldı bes ki yahŧı taħrīr

ŧehenŧāh kōrdi hālını nühüfte
Ġerāġın¹¹⁴ çattı ama dil ŧüküfte

[55] Bedī'ü aytur ki ey cān-ı cihānım
Neler dērsin maŋa ey mihr-bānım

1595 Saŋga dēdim maŋa efsāne ayġıl
Ġaçan dēdim maŋa cānāne ayġıl

¹¹² Der kenar olarak eklenmiştir

¹¹³ Der kenar olarak eklenmiştir

¹¹⁴ " چراين " şeklinde yazılmıştır.

Bolup ‘āşık perîge âdemizâd
Bu iş ne kıysı akl kıldı besi yâd

Bir aytıng imdi bu sözni demegil
Anıng için gam guşsa yemegil

Melîke Bedî‘ü’l-cemâlga anası birlen naşîhat kılğanları ¹¹⁵

Melîke birle anası vefâdâr
Şehenşâh derdiğa erür vefâdâr

1600 Melîke aytur ölüg-men tēr keze kör
Özingni bir günehsin körgüze kör

Hâcel kılma meni şâhğa körüngil
Ki özge maşlahatıngni özüng bil

1602 Anası hem dedi ey nūr-ı dîde
Yürekim içre ferzend güzîde

Melîke singlidür oldur ağası
Meni miskîn taķı boldım anası

Ķılıpdur va‘de körsetse sizni
Körüngil kıлмаğıl şermende bizni

1605 On üç yıldur sening hecringde efgâr
Ķarîbliķda sening için giriftâr

Erür er zinde-i ‘ışkınga lâyıķ
Ķılıp Tengri sening vaşfişinga ‘āşık

Künilerimiz sening yüzüngni güldin
Yaşururmiz sening yüzini yeldin

Ki bardur munda bir sırr-ı ilâhî
Salıptur başığa sevdâ-yı ahı

Bu sevdâni anğa salğan hüdâdur
Bizning sözlerimiz bād-ı hevâdur

1610 Anıng derdiğa dîdârıng devâdur
Sening bir katle körmekiing revâdur

Melîke könglini kılgıl ziyâret
Buzulğan ka‘beni kılgıl ‘imâret

¹¹⁵ Der kenar olarak eklenmiştir

Bedî'ü tolğanıp köp nâz kıldı
Neçe aldasa nâzı sâz kıldı

Neçe kün aldadılar bolmadı hiç
Ki hurşîd oturup kün boldı hem kêç

Melîke öfkelep hem tîre boldı
Meger kim mâh-tâbân hîyre boldı

1615 Çoyup uyqu üçün tekye başığa
Boluben tekyesi nem köz yaşığa

Bedî'ning közige hiç uyqu kelmes
Ki uyquçıya seyyidin ölse bolmas

Bu ta'rîfi oқи köksige tikildi
Muhabbet tohmı könglige êkildi

Kim ol êldin uyalıp nâz kıldı
Velî köngül kuşu per-vâz kıldı

Bu söz üstide kıldı köp delâlet
Melîke 'aķıbet boldı hacâlet

1620 Başın koydı Melîke uyqu bastı
Bedî'ü könglige 'ışk otı astı

Şehenşâh 'ışkı anga zür kıldı
Bedî'üng könglini pür-şür kıldı

Çü ötti tün yârımı uyqusı yok
Ĝamı şeh-zâde özge kaygusı yok

Bu êlining közidin maħfî revâne
Uyuqlap qaldı öyde ol düĝâne

[56] Çopup bardı körey dep tâze kêlini
Yüzin körgeç çü öldürdi özni

1625 Kêlip Bedî'ü'l-cemâl öyning yanıĝa
Yaķıldı 'ışk otı anıĝ câmıĝa

Şeh-zâde çoraları birle içip olturĝanları¹¹⁶

Muĝanniler serveri ayttı qaşında
Êlinde gül destçek sançıp başında

¹¹⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

Başlarında k̄ubbe altun yeke pür hem
İçer mey bar yādığa bî- gam

Ayaqçılar tutuban bade-i nāb
Bolup şeh-zāde çün berg-i sīrāb

1630 Êlinde mey kōngülde yār şevki
Ne hoş kündür hemīn gülzār zevki

Boluben bir tolunay-dék şehensāh
Harāretdin urar her lahza bir āh

Bu hāletde ağzıda ne êrdi
Ki 'ışk anı bile şî'ri bu êrdi

Eyā şāh-zādelerniᅅg şāhı sensin
Felek hargāhınıᅅg ki māhı sensin

Şeref bir baranda tuᅅup sen hilāli
Êlig yétmes saᅅga neçük kılalı

1635 Celālet kişveriniᅅg pādişāhı
Kaçan yéter saᅅga bu kuluᅅg āhı

Melāhat şehriᅅniᅅg hüsni cemāli
Letāfet büstāniᅅg nihāli

Eyā Bāᅅ-ı İremniᅅg gül-'izārı
Saᅅga yétmes nētey feryād [u] zārı

Perī ruhsārelerniᅅg serveri siz
Gülistān içre gül-berg-teri siz

Êrür sen pādişāhı men gedāᅅgız
Ĝarīblık şehride bir mübtelāᅅgız

1640 Siz anda taht üstinde nār-ı uykuᅅguzda
Köyedür men şem'-tèk zār otıᅅgızda

Eyā şimsād boyı bēli bir kıl
Firākında köyedür men terahᅅum kıl

Meniᅅg derd-i dilimdin bol haberdār
Meniᅅg 'ışk otığa koyma giriftār

Ĝarībler yüzni körsenᅅg ne bolᅅay¹¹⁷
Yüzüᅅg körüᅅp hālını sorsanᅅg ne bo[lᅅay]

¹¹⁷ “بولغای” şeklinde yazılmıştır

Seniṅ vaşlıṅ tiley boldum ğarīb men
Men êdim pây saçıṅ -dêk sarġayıp [men]

1645 Oġur takrîr piyâde ve urar âh
Derindür ahıdın örtense ħargâh

Bedî'ü'l-cemâl şâh-zâdeni yaşuruven köre këlgeni¹¹⁸

Turup Bedî'ü'l-cemâl oturur da yalguz
Teferrüc kıldı qaş köz gül yüz

Yaġıp Bedî'ü'l-cemâle 'ışk otın şâh
Anġa mihr oġı tikip urdı bir âh

1650 Ki 'ışk otı anġa sarı çaġıldı
Ki köksige Bedî'üğe yaġıldı

1650 Ki içmey bâde ol bî-huş boldı
Özidin bardı kim ħâmüş boldı

Şehenşâh meclisi hem mest boldı
Ser sâz nâleler hem best boldı

'Aġlıdın ketti boldı ħâmüş
Şehenşâh 'ışkıda ki boldı bî-huş

Şeh-zâde yatabilmey tışġaru çıġıp Bedî'ü'l-cemâlني tapġanı¹¹⁹

Barı uyġu yêrige ġoydılar baş
Velî şeh-zâde közidin töker yaş

1655 Yatabilmey ġopup tışġaru çıġtı
Yörüp öy têgresine baġtı kördi

[57] Körer bir nâzenîn mest bî-huş
Yatur semîn beden nâzük benagüş

Kêlip turġaç tanıdı yâr-ı şâdıġ
Köterdi başını ol şâh 'âşık

Başın tizige aldı urdı bir âh
Ki uyġanmadı uyġusıdın ol mâh

¹¹⁸ Der kenar olarak eklenmiştir

¹¹⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Anıñ ki ah demī közige tēgdi
Közining yaşı hem yüzige tēgdi

1660 Ki nāgāh seskenip kēldi özige
Çü nāz ile yanağın tuttı közige

Dēdi kim sen bu ne ustañlıqdur
Perī şāhğa bu ne küstañlıqdur

Eger körse seni bir cin bī-kibār
Kılur oşbu zamān muğyūb efgār

Ki bildi şāh çün cānānesi dūr
Meger şem' üstide pervānesidūr

1665 Çü yığlap dēdi şaha cān zinhār
Çü sen ğam-ğvāresin özge ne ğam var

Murādım maqşūdım körer közüm sen
On üç yıldın bēri sözler sözüm sen

On üç yıldur sening hecringde efgār
Ĝaming birle ğarīblıqda giriftār

Bu bī-çāre kılunğdur yüz öğürme
Terahhum kıl taqı ħalımni sorma

Yüzümge baq benim ēkki közüm sen
Şeker ağzıñnı aç şīrīn sözüm sen

Kişi cānın cānānedin ayar mu
Körünğ pervāneni otdın tıyar mu

1670 Eşitdünğ bolğay ey cān derdimizni
Şükr kördünğ bu rüy-ı zerdimizni

Bedī'ü'l-cemāl şeh-zādeğa tebessüm kılıp ayganı¹²⁰

Süzülüp baqtı ve kıldı tebessüm
Kılıban ğonça-dēk bir bir tekellüm

Dēdi kim ādem oğlı bī-vefādur
Ĝaķıķat bolmas anda pūr-cefādur

Perīge ādem oğlı bolsa 'āşıķ
Ki tofraķ ot birle bolur mu lāyıķ

¹²⁰ Der kenar olarak eklenmiştir

1675 Melik-zāde dēdi urtansa tofrāk
Kılur otıǵa taḥammül kılrsa tofrāk

Neçe köyse qararır ot yelidin
Yüz öǵürmes taqı tofraḫ yelidin

Bedī'ü'l-cemāl şeh-zāde birle 'ahd kılışǵanları¹²¹

Qasem yād etti yıǵladı
Müeşşer nāle birle zār efgār

Ki kördi şāhnıng 'ışkın ḥaḳıḳat
Kılıban şart baǵladı muḥabbet

1680 Muḥabbet birle içti şerbet-i 'ahd
Birbirige sundılar şeker şehd

1681 Éliglerin salıp boyunlarıǵa
Felek éter ḥased oyunlarıǵa

Üzüp şeftālular ğabǵablarıdın
Têrilip şad-berg gül yüzleridin

Sürüp derdiǵa dermān lebleridin
Şifā taptı köngül aǵrıqlarıdın

Köngül tındurdu kıoptı perizād
Öyinde şāh-zāde qaldı bolup şād

1685 Nêçükdin ğāfil êrdi oşbu gerdün
Murādıǵa yêtişti ol ciger-ḥün

Eger ma'sūḳdın bolmasa işāret
Ki 'āşıkǵa yene kêlmes beşāret

[58] Eger ma'sūḳ yok meyli bilıngiz
Tiyebilmes aḅǵa 'uşşāḳ hergiz

Melīke uyqusıdın uyǵanıp āh urǵanı¹²²

Melīke ğāfil êki dil-rubādın
İçip şerbet alar cām-ı vefādın

1690 Ki nāǵāh uyǵanıp ol şubḫ ğāhı
Melīke urdı bir dil süz āhı

¹²¹Der kenar olarak eklenmiştir

¹²²Der kenar olarak eklenmiştir

Dēdi kim ey ‘azīzim zār efgār
Olar men ‘āqıbet ğam birle nāçār

Aytur Bedī‘ü’l-cemāl ey mihr-bānım
Nēge āh urarsın köydi bu cānım

Melīke dēdi işim āh boldı
Sening ‘ışkıngda hayf ol şāh boldı

Ümīdim köp érdi alsanğ sözümni
Uyatdınyerge baqızdung közümni

1695 Ne köz birle anıng yüzün körer men
Ne til birle anıng hālın sorar men

1696 Anıng aldıda men şermende boldım
Tirig keldim yene haceldin öldim

Sözümni berkirt etsenğ érdi
Özüngni berkirt körsetsenğ érdi

Dēdi Bedī‘ü’l-cemāl ey dāstānım
Fedā bolsun sözünge oşbu cānım

Hayāvanıng nāmūs işleri bar
Yene elning tilining neşteri var

1700 Tümenlerge tēger bir zerre nāmüst
Yüzümge neçe salur düşmen dost

Şehrler tilini bağlasa bolur
‘Arz küylar tilini nētse bolur

Barınıng uyatı hem anamning
Neçükyüzige baqar men anamning

Mening kəlgen çerigim yok degeyler
Körüp bilip eşitip tef degeyler

Revā körsenğ bularnı men köreyin
Anıng aldında hālını sorayın

1705 Egerçe luţf kılsam körgünçe men
Qalur men serzenişge ölgünçe men

Melīke dēdi ey cān-ı cihānım
Sening üçün fedā bolsun bu cānım

Eger bilse kişi seni bizge salğıl
Neçe bed-ħuynung boynını çalgıl

Anın ¹²³ki cevābın biz bêrelik
‘İtābın ‘azābın biz körelik

Dèdi Bedī‘ü’l-cemāl ey mihr-bānım
Èki dünyāda sensin yār u cānım

1710 Sözüng sîngunça düşmen boynı sînsun
Anı çarlang köreyin köngli tînsin

Sözüngdin her ne kèlse köreyin
Anıng ħālmı aldında sorayın

Bolup ħursende Melīke köngli ħürrem
Nêteg kim ħālmı aldında soram

Melīke barıp şeh-zādeni ündegeni ¹²⁴

Uyudu ħalk ħel boldı gāfil
Barıp şeh-zādeni ündèdi ‘āķil

1715 Ķopup şeh-zāde ol dem yolğa kirdi
Çü hicret yoluyla leb teşne erdi

Çü zulmet kèçe ab-ı ħayātı
Bolup köye yürekige necātı

Ķılıp aġyārıdın ol öyni ħalvet
Müheyyā ħıldılar esbāb ma‘îşet

[59] İcāzet birle kirdi şāh-zāde
Tevāzu‘ ħıldı boldı fütāde

Közi yèrde ħayāsını közetip
Bedī‘ü ħoptı hem boyn tüzetip

1720 Turup körüştiler ol êkki cānān
Ķuçaklaşup êkki servi ħırāmān

Felek ħayrān bolup baķtı ve ħaldı
Ki ol şāh barı sunanı aldı

Arada hiç kişi yok ġayrı sîngli
Murādığa tégürüp tende köngli

¹²³ “انلنگه” şeklinde yazılmıştır.

¹²⁴ Der kenar olarak eklenmiştir

Oturdı êkki cānān la'1 dürr-dék
Birisi hod perīdür biri hūri-dék

Kötürdiler kebāb nuql meydin
Münevver boldı hücre şems aydın

1725 Salıban otğa 'anber müşg hoş būy
Mu'aṭṭar boldı bāg kūçe be-kūy

Oturdı zühre birle müşteri-dék
Ērür her ḳaysısı gül-berg ter-dék

Ḳılurlar birbiri birle nazāre
Ērür her ḳaysısı bir māh-pāre

1728 İçip mey birbiri birle kezek dēp
Sunarlar birbirisige şeker dēp

Üzüp birbirisidin şeftālu-yı ter
Tērip la'1 lebidin ḳand şeker

1730 Yene birbirige bolup muvāfiḳ
Ḥaḳīḳatlık münāsib êkki 'āşıḳ

Felek gāfil bolup êkki dil-ārām
Zamānı taptılar birbiridin ārām

Bedī'ü'l-cemāl ênekesige derd ḥālmı ayğanı¹²⁵

Kengeş birle ênekesin kêtürdi
Bu ma'nidin anğa sözdin yetürdi

Ki müşkil işlerimge yār-ı gamsın
Bu maḥfi derdime dersen anamsın

1735 Ḥayālī nā-gāhān başımğa tüşti
Arıg könglümge ki nāgāh ot yapuştı

Bile almam muṅ tedbiri nédür
Çü taḳşır oldı mu tevfiiri nédür

Bu iş fikrini ḳılguçısın sen
Bu müşkil fethini bilgüçısın sen

Ümīdsizdin érür oşbu işimge
Teraḥḥum ḳıl körüben köz yaşımgā

¹²⁵Der kenar olarak eklenmiştir

Ki munda kâşki kélmegey édüm
Bu könglüm âfeti körmegey édüm

1740 Yürekim kuvveti bu kèçe men
İşimni söz kıılma özgeçe sen

Alungdın kélgüçisin gamh̄v̄arelık kııl
Köye könglümge hem dil-dārılık kııl

Bu söz birle anğa yıgladı bisyār
Koyup yerge yüzini zār efgār

Ėnekesi bu sözlerni eşitip yıglağanı¹²⁶

Ėnekesi körüben yıgladı köp
Nêge boldung munung-dék zār aşup

1745 Köngülleri perīşan kıldung āhir
Bu gam birle yürekīng tildung āhir

Hayâtımdın kızım āhir keçürdüng
Su ornığa bağır kanın içirdung

Tiriglikni bu kez imdi nêteyin
Bu işīng neçük tedbīr êteyin

Bile almam bu işīngningcevābın
Neçük bêrey ata ana cevābın

[60] Atang sorsa ne degey men men ey zār
'Aceb kaygu bile kıldung giriftār

1750 Anañning yüzige neçük bakar men
Nêteg Bāğ-ı iremge kıldı ot yaqar men

Qızınıñ bu işige köydi bu dem
Bu bī-çāre āhir kıldı merhem

Dedi çarlanğ köreyin şāh yüzün
Sorayın hem bileyin hem derd sözün

Melik-zādeni çarlap kördi anda
Kélip turdı şāh-zāde mişl bende

Tüşüp mihri bolup köngli aynegē
Revā körmes anı kızdın yanage

¹²⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

1755 Bolupdur çün kıızı ʿāşık anġa kim
Körüp kızġa lâyıķ hem özi kim

Dèdi kim bu işiñġ ġod maġfi olmas
Taķı yaşıurmaġımız yaġşı èrmes

Dèmegil köp pūşīde bolmas āġir
Neçük bir cin bu işni kılmas āġir

Ķılur munı uluġ anañġ ser-encām
Çü kılduñġ yaġşı kılgıl bolmasun ġām

Bedīʿü aytur èneke sn bilürsin
Yamān yaġşı kılsañġ sen bilürsin

1760 Èneke dèdi şeh-zāde қоşulsun
Barıp қulluқ niyāzın ʿarza kılsun

Egerçe ġāyiba ne ise bolur
Velī yüzün körüben sèvse bolur

Eger uluġ anañġ köñgli süydi
Munı taġķīķ kıl kim oġlı süydi

Èneke şeh-zādeni uluġ anasıġa alıp barganı¹²⁷

Dèdi Bedīʿü'l-cemāl ey nigārım
Selāmet tēgürgey ol perverdigārım

1765 Ķızıl güller içinde tolġanayım
Yigitler içinde şīrīn zebānım

Èneke birle ol yiberdi cānın
Dèdi yaġşı sipariş kıl bu ġānın

Atasınıñġ anası Şehrbānū
Ki Şehrbānū èrdi atı anu

Anıñġ meʿvasıdur Şehristān-ı sīmin
Laķab Bāġ-ı irem èrdi velīkin

Anı çün şāh Şehrūġ yasap èrdi
Atın Bāġ-ı irem dèp atabèrdi

1770 Melik-zāde[yi] aldı èneke
Ķılıp gül yüzige cānın kölege

¹²⁷ Der kenar olarak eklenmiştir

Kızıldın köprek mâyil bolupdur
Velî el dilidin hâil ¹²⁸bolupdur

Yetiştirler uşal bāğ-ı haremge
Yağın erdi Gülistān-ı iremge

Tüşüp kirdi eneke içigerige
Selām kıldı revān şāh perîge

Tevāzu' birle olturdu kaçında
Ki ol sordı kızını söz başında

1775 Kılıp taqrîr eneke yıgladı zār
Erür Bedî'ü'l-cemāling zār efgār

1776 Bu 'ışk otı yürekige yağılmış
Muaḥbbet ra'd cānığa çağılmış

Kêçe kündüz yağı sizni aymasdur
Neçük kılmaz fikr kıl hoşaymasdur

Kızınıñ sevgen eri zinde erür
Özi âdem perîler bende erür

[61] 1777 Şeker sözlük yigit nuṭkı dileviz
Hikāyet kılsa elfāzı şeker-rîz

1780 Melāḥat birle esrû ve nāzenîndür
Letāfet birle körgil mäh-çîndür

Èneke şeh-zâdeni Şehrbānūğa şıfat kılganı ¹²⁹

Anı neçe şıfat kılsam tükenmes
Velî körmey kişi hergiz inanmas

Kêtürüben anı aldınğğa kul-dék
Körer bolsang yüzni taze gül-dék

Alıp kirdi icāzet birle şāhnı
Çü Şehrbānu kördi rû-yı mahnı

1785 Kêlip kirgeç tevāzu' kıldı şāhzād
Boyıdur çün nihāli serv-i azād

¹²⁸ Metinde “حایل” olarak yazılmıştır.

¹²⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Ƙılıp ƙulluƙ ƙaşında bendeler-dêk
Edeb birle turup şermendeler-dêk

Yüzin körgeç anası mihri tüşti
Muhabbet birle çarladı körüşti

Çü Şehrbānununġ könglige yaƙtı
Tamāmı çerigin aldıġa yıġtı

Körünġ dēp barçasıġa bu beşerni
Ki ƙılmanglar munġa şer eşerni

1790 Anı yalġuz ƙoyup Bāġ-ı iremge
Özi bardı söz êtgeli haremge

Barıp oġlıġa ƙılıġay sırrın izhār
Ƙızıġıng bolmuş dēgey kim 'āşık zār

Ki yalġuz ƙaldı şeh-zāde anda
Munung-dêk bāġ körmeydür cihānda

Yörüben seyr ƙıldı baġ çendān
Periler menzilini ƙıldı çavlān

Mu'atƙar bāġ turur ra'nā¹³⁰vü dil-keş
Münakƙaş hücrelerdür köşk zer-keş

1795 Ferāġat birle yatur şeh-zāde
Êşitgil ne oyun körsetür anda

Hased êtip bu 'işretni zamāne
Ne işni ƙıldı olyerde bahāne

Şeh-zādeni tezvīr ƙılıp dīvler uçurup kêtgeni¹³¹

Çü rāvī ƙıldı bir ƙışşa rivāyet
Bolup yüz ġuşşa oşbu hikāyet

Uşal kün dīvni olturdı şāhzad
Ki anıġ köşki bāġı boldı ber-bād

1800 Neçe kündin şonġra bildiler aħbār
Ƙalın dīvler kēlip yıġladı zār

Sorap istep yörürler anı
Ƙaçan tapsa kim tōkse ƙanı

¹³⁰ "ر غنا" şeklinde yazılmıştır

¹³¹ Der kenar olarak eklenmiştir

Ötüp barur édi neçe dīv andın
Kélür ādem esi oşbu çemendın

Çü dīvler argurup tezvīr kıldı
Uçururğa anı tedbīr kıldı

Dédiler dīvni öltürgen siz oşşar
Melīke kızını keltürgen siz oşşar

1805 Melīke ayttı bizge keltürüng dep
Sağınıp dedi tez oq yörüng dep

Melīkening yibergen elçisimiz
Saŋga dedük budur bizning sözimiz

1807 Bu sağındı Bedī'üm kim yiberdi
Dīvning meger ne çü bilmey édi

Bu édi kim uşaldur faqirüng
Ġarīb bī-kes zār haqīrüng

Çü şeh-zāde hayālī hāme tüşti
Hayālī hām ile ol dāme tüşti

[62]1810 Uçurdılar dīvler kökge anı
Dédiler ki tuttu Esveding qanı

Ki ey sergeşte bedbaht ādemī-zād
Bizning şah-zādemizni kıldung berbād

Uşal kündin bēri Kulzümning şahı
Neçe künler seni arlap sipāhī

Küev kılgan émiş Şahbāl şahı
Ki Esved derdidin bolmas āhı

Ki sen Şahbāl şahıga küev érmiş
Ānı öltürgeningni bilgen érmiş

1815 Kétürdiler anı Kulzüm şahına
Yene saldı felek miḥnet cānıga

Körüp zībā yüzini hayrān qaldı
Taķı gül yüzige hem hayf keldi

Besi qorqar  di  ahb ldın d v
Kaıp barıp yasadı  ulz mde bir  v¹³²{y }

D di kim nee k nler ya uralik
Haber ne bolgusudur kim k relilik

 ulz m  ahi  eh-z deni tutup zind ng  salgani¹³³

1820 Vel   ahz deni zind ng  saldı
Ayırıp y r dın ormanɡa saldı

Felek firqat salurɡa dest tapdı
Melik-z de i i  ikeste tapdı

Bu  ulz m t bide  ah ɡamɡa t  ti
Felek arh urdı ay ehɡa t  ti

23 Melik-z de bolup d vge derbend
Mi ali  zmekselerge t  p  and

T  p zind ng  ol d rr yeg ne
Neuk  ilmas ki i ol yerde n le

1825 T ker b d m k zidin d rr  le
Salıp zind ng  olyerde zam ne

Ki saldılar anı zindan-ı ɡamıɡa
  t  ti zulmet hicr n ɡamıɡa

 eh-z de h d -yı te' l ɡa n le  lɡanı¹³⁴

D di y  Rabb yene mi netge t  t m
Yaruklıqđın yene zulmetka t  t m

T  mde k rdim o  ar ol  anemni
Hay lımda kezip B ɡ-ı iremni

1830 Y ti kende yene ab-ı hay tı
Ki t  t m te ne-leb  h hem nı

Ki boldım ɡam  apusunda girift r
 ar bɡa hi ki i bolɡay mudur y r

¹³² “   ”  eklinde yazılmı tır.

¹³³ Der kenar olarak eklenmi tir

¹³⁴ Der kenar olarak eklenmi tir

Yene yüzüñgñi körkeymen mu ey cān
Bu zindān içre ölsem āh ne dermān

Tüşüptür men yene zindan-ı gamğa
Kim eltgey bu haberni bağ içinde

Yürekim hastedür zindān içinde
Yene kězkeymen mu ol bāğ içinde

1835 Velī nevmīd bolman ol hüdādın
Añga asān halāş étmek belādın

Hüdāyā özge yoқdur gam-hvār
Halāş étgil bu zindāndın meni zār

Turup zindānda şāh zamāne
Aşar ehli oқın urğay nişāne

Çü Şehrbānū ol oğlıga keldi
Tamāmı cin bu ma'nilerni bildi

Şehrbānū şeh-zādeni oğlıga şıfat kılıanı¹³⁵

1840 Uçurdılar süçük cānını cihāndın
Ki Şehrbānū gāfil bu haberdin

Kelip olturdi oğlıñıñ qaşında
Kılıp taqrır şahnı söz başında

[63] Şıfat kıldı şehensāhnı bī-nihāyet
Tamāmı ma'nidin asru bēgayet

Dedi bir şāh kördim devletga lāyıq
Kılıp Tengri anı kızıñgga 'āşık

Süleymān nebīdin elvān nazar ol
Ol erniñ remzidin tapğan haber ol

1845 Ki Mışr eliniñ sultānı erür
Melāhat kişveriniñ hanı erür

Süleymāndın bolupdur müjde anğa
Küyevlikge kelip ermiş çü sanğa

'Aceb şeh-zādedür yahşı şıfatlıq
Kaçan bolsa kız oğlan bolur yatlıq

¹³⁵ Der kenar olarak eklenmiştir

Bolur  rmiŐ kızıng hem  aŐık z r
K r p  rmiŐ Mel ke sıdk y r

M n sib k r p ol kızıngga l yık
Tapıp  rmiŐ anıng k nglin muv fık

1850 On  c yıldur b l lar k rge  miŐ
Ėar blıkda cef lar  ekgen  rmiŐ

Mel keni k t rge ol ŐehenŐ h
Ki Esved d vni  lt rge ol m h

 u men k rdim m n sib sen tağı k r
K t r p men ki aldingda  z ng sor

Kılıp ta rif Őahmı ne e miğd r
Ki k rmey s ydi Őahb l anı bisy r

D di kim k lt r ngler biz k reli
Terah um birle h lin biz soralı

1855 Barıp k ldiler tapmayın anda
Kıyan bardı d diler bir zam nda

D di Őahb l yalguz  rdi m  Ő h
Ha a kılıp koyup siz anda heyh h

Bu b glardur per ler seyrĖ hı
Tağı bizge d Őm ndur K lz mn ng Ő hı

  Ac yib t re boldı Ő h Őahb l
Yiberdi her  araf  abĖun a derh l

Ki Şehrb n  anĖıp aŐ fte boldı
Tam mı  erigi al fte boldı

1860 **Bed  'l-cem l bu h berni  Őitip aŐ fte bolĖanı** ¹³⁶

 Őitti bu h berni Bed  'l-lcem li
M beddel boldı hicr nığa viŐ li

Mel ke birle S  id kıldı fiğ n
Bu kez  ıktı d ben tende ıŐıĖ c n

Bed  '  kıldı k ksin p re p re
Bu kez boldı y z m hicr nda  ara

¹³⁶ Der kenar olarak eklenmiştir

Melîke hem yaqasın kılıp çāk
Boyap gül-dék yüzini kan bile hāk

1865 Késip tonın Sâ' id hem yüz elif çāk
Bolup başıdın ayakı kan bile pākā

Gülistān-ı iremde boldı gamistān
Hazan boldı meger mişl zemistān

Serendil şāhı çün aşüfte boldı
Tamām halk hem alüfte boldı

Ne müşkildür ki cān toyğunça turmay
Ne ermāndur üzülgen gonça külmey

1866 Bedī'ü aytur ki can bérđi ne müşkil
Meni miskīn baqaqaldım ne müşkil

1870 Kêçe kündüz köyer boldum men imdi
Bu gam birle öler boldum men imdi

Ki Şahbāl eşitip kıızı figānın
Kılur qurbān kıızığa tende cānın

[64] 1872 Yiberdi her taraf çabğunça şahbāl
Haber ne bolğay andın bigey ahvāl

Şāh Şahbāl şeh-zādening haberin tapğanı ¹³⁷

Kélip bir cin haber kıldı eyā şāh
Yatur érđim harāb haste nāgāh

1875 Ki kördim neçe dīv bir ādemīni
Alıp ketti tutup bir ādemini

Dédi Şahbāl Kızüm dīvleridür
Alardur düşmān anda öyleridür

‘İnāyet bolsa bendege hüdādın
Anğa her dem meded bolur semā’dın

Kişi dāyim hūda hükwide bolsa
‘Acāyib bolğay murādın tapmay olsa

Melik-zāde hūdāvendīga meşgūl
Du‘āsı boldı dergāhıda maqbūl

¹³⁷ Der kenar olarak eklenmiştir

1880 Uçup keldi sa'âdetlik hümay
Tulû' étip yene devletge ay

Şahbâl qalın çerig birlen Qulzümğa barganı ve savaş¹³⁸ qılğanı¹³⁹

Dêdi râvîge boldı fitne-engîz
Bu işdin bolğusı bisyâr hûn-rîz

Bu işge tîre boldı şâh Şahbâl
Çerig çarlattı qahrı birle derhâl

Bolup tayyar hem Şahbâl çerigi
Bu nuşrete şehensâhıng şerîki

1885 Çerig tuttı hevâ yüzün bulut-dêk
Yétip Qulzümğa tutuşkan ot-dêk

1886 Bolup Şahbâl qatında köp yâr çıqtı
Müsellaḥ bolup atlandı ketti

Yığuşturdu bular hem çerugi
Cehd birle baqladı hem olar béli

Yiberdi elçiler Şahbâl Şehrûḥ
Ne qılduḅg keltürüp ol mâh meh-rûḥ

Anı birgil kételik fitne kılmay
Çerigler birbirini ḥaste kılmay

1890 Muşâhib bolalı ölgünçe dâyim
İçeli bâdeni toyğunça dâyim

Yok érse Qulzümünḡ tofraḡı tozar
Aqar qanlar taqı yörütingni bozar

Dêdi Qulzüm şâhı anıḅg cevâbı
Nêdür munça yene qahr-ı 'itâbı

Uşal Esved meni öltürüp men
Anıḅg yolıda başın kêterip men

Bir âdem oḡlı üçün köp perî zad
Barı bolğay bu Qulzüm içre ber-bād

1895 Anı kélgeç çü men yüz pâre kıldım
Bu Qulzüm túbide avâre kıldım

¹³⁸ “سوقش” şeklinde yazılmıştır.

¹³⁹ Der kenar olarak eklenmiştir

Bu sözni kélip dedı elçi Şahbāl
Açıġlandı özgeçe boldı ef'āl

Sogurdı tīġni kıldı 'alem şāh
Yürekdin çekti ol otlıķ bir ā[h]

Töküldi kar yağmur-dék perī zād
Muķābil boldı dīvler hem çü şidā[d]

Bolup tūfān tılķaķ қaranġu
Kişi bilmes ki dürr yaķan yasangı

1900 Biri birin қalem қılıp salurlar
Biri biriniġ cānnı hem alurlar

1901 Biri birin қılurlar zār efgār
Çıķar her dem bulardın nāle [u] zār

Қılurlar gürz ile çün pāre pāre
Süġelleri bolup hış hış dāne

[65] Biri birin қилur tīġ ile hūn
Biri birin қилurlar gürz ile un

Biribirin қилurlar zār efgār
Biri aytur ġerü biri dür-vār

1905 Қızıl yüzge çaparlar tīġi hūnın
Қара başıġa urarlar gürz đarbın

Қılurlar gürzile çün nīze¹⁴⁰ қалқан
Süġekleri bolup hış hış

Urarlar birbirini döge döge
Barı қаçıp çıқарlar yerdin [kökge]

Қılıçlarnıġ yüzidin ot қақилur
Ki deryā her zamān otқа yaқилur

Perī dīvniġ başıġa yoқtur sanı
Bolup baş èlig çün ġūy ġāni

1910 Ta'accüb perī dīvniġ ah fiġāni
Felekni titretür merīh cāni

¹⁴⁰ Metinde “نڤه” olarak yazılmıştır.

ıran optı kırıldı dıv bisyār
Kara an birle aynar baır hūnhvār

Bolup ulzūm suyu deryāyı pūr-hūn
Kızıl an birle deryā boldı nilgūn

Kesti bařları tōkūldi kōp an
Felekde ıldı merīh ah fiġān

Dēdiler muna hādsiz an bolur mu
Mung-dēk raşmsız sultān bolur mu

1915 Bolup maġlūb āhir-kār
Ēligge tūřti ulzūm řāh nāār

Anıġ boynn baġlap şah řahbāl
Buyurđı kim bu dıvni ıyına derhāl

Tirig bolsa biziġ kişini bērgil
Yok ērse ıyım birle kāfir ōlgil

Buyurđı ıyma ıyma ılınızlar
Tērisūn tasma tasma tilingizler

Bolup cellādlar aynargā meřġūl
Dıv ēdi bir sōz aytalı bolsa mabūl

1920 Dēdi řahbāl aygıl ne sōzūġ bar
Ōlersin ‘āıbet ēligimde nāār

Dēdi ulzūm meni azād ılunġlar
Seni ōltürmeyin dēp şer taılınġlar

Dıv orup Seyfū’l-mülūkni kēltürgeni

Bēreyin kēltürüp saġa kiřinġni
Kētersēġ mendin oşbu saġıřını

Sēvinüp boldı řahbāl anda hoş hāl
Bu sōz birle asem yād ētti fi’l-hāl

1925 Çü kōrdi perīler su tūbigē
ġavvařlar¹⁴¹-dēk çü mevc¹⁴² ulzūm tūbigē

Salıp şanduk bile çāhġa řāhnı
Batup bir tegirmen taş birle anı

¹⁴¹ “عواصلار” şeklinde yazılmıştır

¹⁴² “موب” şeklinde yazılmıştır.

Ġavvaşlar-dék körüben dīv hūnhvār
Çıkarđı baħrıdın lü'lü-i şehvār

Çıkarđı dīv uşal dürüşüp efrüz
Bolup Şahbālğa ol kün 'īd-ı nevrüz

Çıkıp bülbül karanguluk kafesdin
Kılıp Şahbālını hürrem nefesdin

1930 Kélip şahbāl şāh-zade ortasında
Tevāzu' birleyeröpti qatında

Dédi şah ki ber-ħurdār bolğıl
Ġarīblerğa taqı ġam-ħvār bolğıl

[66] İlahī devletiñiz bar bolsun
Hemīşe bar Tengrim yār bolsun

Du'ācidur sañğa bu cins ħāki
Meded kılğay Süleymān rūh pāki

Kılurmiz devletiñge köp du'ālar
Çü tüşüm ħizmetiñğa biz gedālar

1935 Körüp Şahbāl şāhnı şād boldı
Ölümdin taqı dīv azād boldı

Bolup şeh-zāde mişl zaġferān-dék
Taqı gül-dék yüzi berg-i ħazan-dék

Ġam éliginde sarıġ yüzini kördi
Terahħum kılıban ħālını sordı

Alıp kirdi Gülistān-ı iremge
Tüşürdiler yene bāġ-ı ħaremge

Tamām ħalk eşitip boldı ħoş ħāl
Yene қоşuluġğa müjde keldi bu ħāl

1940 **Şahbāl kızıġa toymarāġın kılğay**

Eyā rāvī këtürgil yahşı dāstān
Bu defter āħırını kıl gülistān

Dédi rāvī kış ötügen kélip yaz
Köñgölde ġam ħumārı mey içip bāz

Köñgöldin kéterip Şahbāl ġamnı
Yasap tüzüp Gülistān-ı iremni

Kılıp engîz imdi  oy yarağın
Şafâ b rdi ser y k şk b ğın

1945 Bed ' 'l-cem l birle hem Mel ke
İrem b ğıga k l ben c nige

Ki S 'id hem k liben Ő h kaŐıga
Boluben m nis ol yalđuz baŐıga

   Şehrb n  oğım d p Ő hnı
D di ben  oy  termen mihr [ ] mahmı

Yarağın kılıban g ft-g y birle
K t rdi  oy h y h y birle

1949 Tikiben barg hı h srev ne
ŐulaŐ  Őitmegen bir Ő miy ne

1950 Otağ evi kılıban ol barg hı
OŞ anda taht  ze olturdi Ő hnı

S leym n s rmesin  ekti k zige
K r ndi c mle per ler k zine

K r p m hr-i S leym nnı  olunda
Musah har boldı d vler onuŐ Şolunda

   yarlığ kıldı ol dem Mışr Ő hı
Bu S 'idga k r ns nler tam mı

K t rdiler Őar b mest reng n
Kerek nuql Őar b keb b Şehd   Ő r n

1955 Yığıldılar per  z t g l-end m
Turuban s z m s k dil- r m

Ki y rı hoş b y 'anber ¹⁴³b -nih yet
İrem B ğı boluben hoş beg yet

[Pe]riler nağmelerin s z kıldı
K ng l b lb lleri per-v z kıldı

 alıp s zendeler n z ile s zın
Ki n z k bile artturdi n zın

¹⁴³ غنير Şeklinde yazılmıştır

- Perîlarning oyını bu mazākı
Bolup miskîn beşerlarning tuzākı
- 1960 Bularning çarhıdın çarh-gerdān
Kêçe kundüz kılur şevkiyle çavlan
- [67] Felek bolup munung toyında çarhı
Oyunçı çarhlarning sindı çarhı
- Yanar hem kêçe kundüz tolunay meş'al¹⁴⁴
Tang atğunça yaqar toyıda meş'al¹⁴⁵
- Tikip altun 'alem sultān dāver
Urar gülbank hurşīd hāver
- 'Attār naqş bağlar sāz içinde
Kılur naqqaşlıq avāz içinde
- 1965 Boluben müşteri zühreğa dil-sāz
Kirişme birle dest-endāz per-vāz
- Rahl¹⁴⁶ bağlap belin hizmetge kıl-dék
Süpürüp eşigin her künde kül-dék
- Müsellaḥ aldıda merīḥ hūn-rīz
Ki tökkenige düşmāning kannı tīz
- Ma'īšet birle meşgūl cin hem bāz
Teferrüc birle zühre encüm nükāz
- Tena'um birle sultān érđi meşgūl
Bolup andın yene bu ğam ma'zūl¹⁴⁷
- 1970 Yéyip içip neçe künler şeker şehd
Kılıp 'aqd nikāḥ mühr ile 'ahd
- Ki āḥir boldı toylar elge ruḥsat
Bolup vaḳti қоşulsun baḥt nuşret
- Sa'ādet birle devlet yaru boldı
Ġarīb şeh-zāde ber¹⁴⁸-ḥurdār boldı
- Tüşüben şems hāver menzilige
İcāzet boldı gül maḥfilige

¹⁴⁴ مشغل şeklinde yazılmıştır

¹⁴⁵ مشغل şeklinde yazılmıştır

¹⁴⁶ “زخل” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁷ “مغزول” şeklinde yazılmıştır.

¹⁴⁸ “پر” şeklinde yazılmıştır.

Çü halvet boldı şeh-zāde bir öyde
Yıgıldılar mahremleri bir öyde

1975 **Ėnekeleri şeh-zādeğa Bedī'ü'l-cemālni alıp kēlgeni**

Ėneke birlen öy kızları pāk
Perīlerdür barı küll süddin aq

Yıgılıp kēldiler gül-bergin alıp
Şehenşāhğa servi seminni alıp

Ėneke kēltürüp tapşurdı cānı
Qabūl etti şāhım rūhı revānı

Miāşli ırnağa lāçini saldı
Aç itelgü meger har-anga qondı

1980 Üzüp şeftalu qol almağa saldı
Meger kim qarçağa sunanı aldı

Ėsip işret yeli açıldı gonça
Çemen gülzār çü boldı hey dēgünçe

Ne şöhbettür gül [ü] gonça açılğay
Açılıp ortada güller saçılğay

Şadefğa şaldı nisyan dürr-i gāltān¹⁴⁹
Saçıldı dürr ü gevher la'l [ü] mercān

Qopup tekellüf arada boldı qānı'
Hemīşe zevq şevqde yoqtur mānı'

1985 Kēçe kündüz kuçaklaşmaq söyleşmek
Ėliglerin tutuşmaq hem öpüşmek

Murādığa yētişip köngli tındı
Felek körüp uyandın boynı sındı

Ne hoştur emgek içre tapsa rāhat
Çü merhem tutaşsa cerāhat

Hased birle zamāna qaldı hayrān
Hased hürning yüreği boldı lerzān

Ne hoş kündür ki gam-gīn şāh boldı
Buzuq köngül yene abād boldı

¹⁴⁹ Metinde “ غلغان ” şeklinde yazılmıştır.

[68] 1990 İlahî cümle 'aşık maḳṣūdın bër
Kerem birle yürekge teskînin bër

Şeh-zāde Melîkeni Sâ'idge ḳolaġanı

Çü boldı şāh Seyfû'l-mülûk efrüz
Ötüp miḥnet kêtîp ḳış boldı nevrüz

Çemenler boldı cennet-ték şüküfte
Bolup şāhra[e]z-merd sebz-sifte

Yaraġ ol kördiler Seyfû'l-mülûk Şahbāl
Melîke birle Sâ'id bolsa hemhāl

1995 Serendil şāhiġa yiberdi sözçi
'Uzāl olġalı bardı hem avçı

Kerek bir yerde bolsa ol êmekdeş
Yene birbirige bolġay süygideş

Heryerde bolsalar ḳoldaşlar êrür
Ġarîbliġda yene muṅdaşlar êrür

Ḳabül etti bu sözni şāh Serendil
Yasadı şehrini baġladı ḳandil

İnisin çarladı Tācü'lmülükni
Kêtürdiler Sâ'id Seyfû'l-mülükni

2000 Yıġılıp barçası erkân-ı devlet
Bolup ḥāzırına a'yân ḥazret

Tekellüf bar êdi ança kim ḳıldı
Ne kim ehli neşād êrdi yıġıldı

Tikip ol bargāhı ḥüsrevāne
Ala künde ḥıṭây şāmiyāne

Yıġıldı şāhlar tüzüldi şöḥbet
Neçe künler ḳılıban 'ayş 'işret

Rebî'ül-mülük ḳıldı toy 'āli
Neçük bar êrdi şāhlar fî'āli

2005 İcāzet bërdi këlgen êken anda
Bunuṅ-dék toylar bolmas bu cihānda

Çü érdi teşne-leb ab-ı hayâti
Kêtürdi şerbet vaşl [u] necâti

Çoşuldurdi ol êki cân tenni
Muķabil kıldılar cân cihânı

Çü naķr kaflınıġ bendi açıldı
‘Aķık la‘l mercân saçıldı

Açıldı ve saçıldı bâġı ārâ gül
Kılıp ‘işret gülüstân içre bülbül

2010 Ötüp faşl-ı zemistân keldi bu yaz
Gülüstân içre bülbül kıldı per-vâz

Kirip tübsiz dengizler içre künde
Çıkarup dürrini saçtum tuta tuta

Yene yahşı gülüstânlarġa kirdim
Bu ‘âşıklar üçün güldeste têrdim

İlâhî ġam yerin gül-zâr kılgıl
Refîķlerni çü ber-hürdâr kılgıl

Kim oķusa mübarek fâl bolsun
Tamâm dostları hoşhâl bolsun

2015 Ötüben neçe yıllar keldi nevrüz
Ki urdı şâh ahı dil-süz

Gehi Bâġ-ı iremge ġâh serendil
Kılıpdur êkkiyeerde bâġ-ı menzil

Dêdi Bedî‘ü‘l-cemâl ey dilistân
Bu ahıġ örtedi cân-ı cihânım

Bu ahıġ bilsem êdi ah nêdür
Bu dem ayġıl eşitey fâl nêdür

[69] Dêdi ötgen cefâlarını saġındum
Yüzünġe baķtım yüz şükr kıldım

2020 Eşitti iş bu sözni Şahbâl Şehrüh
Dêdi yörütin saġındı şâh meh-rüh

Dêdi çarlap keling şâh-zâdelerni
ġarîblıķ çekgen ol mehzâdelerni

Maḥal boldı sen imdi Mışr barsaᅇg
Ata anaᅇg ᅇavāfiᅇa yıᅇılsaᅇg

Köᅇgölde bar édi Mıŝrᅇa barᅇay
Ata mülkine ŝāh-ı 'aşr bolᅇay

şeh-zādelerᅇa ŝahbāl 'icāzet bérᅇenleri

2025 Köᅇgöl bérđi kıızıᅇa ŝāh-ı ŝahbāl
Anᅇa kıldı naŝīhat lāyık ᅇāl

Muŝāᅇib lāyık ér-zinde bolsa
ᅇulı boluᅇg bular her ᅇanda bolsa

Gülengül suyuᅇa İrem ᅇemendür
Bolup vīrān ᅇālen turᅇan iremdür

28 Sėvüᅇ birle saᅇar bāᅇ-ı ᅇemendür
ᅇemend süyᅇeniᅇg gül tikendür

Süyüᅇ birle saᅇar gül-zār émes mü
Süyᅇsiz birle cennet nar émes mü

2030 Melīke birle ᅇārgāᅇ kıızları hem
Elif boyluᅇ perīler māᅇ-rüylar hem

Bu sözni hem Rebī'ül-mülük bildi
ᅇızınıᅇg köᅇerige ceᅇd kıldı

Rebī'ül-mülük bérđi her ne barın
Taᅇı Sā'idᅇa tapŝurı niᅇārın

ᅇılıp ta'yīn ŝahbāl ibni ŝehrūᅇ
Ki bir serdar<...>meh ferrūᅇ

Bedī'üᅇa atalık ol cin
Énekeler<...> er küᅇin

2035 Melīke Sā'id hem cem'ı birle
Ki Seyfü'l-mülük hem cān şem' birle

Kėlip olturdılar taᅇt-ı revāne
ᅇalın ᅇerigler aldı dürr-i meyāne

Esās ger kubbe birle keᅇürđi
Muraşsa' taᅇtını cinler uᅇürđi

Perīlerdin barı öy terlerin hem
Yıᅇıp tapŝurđı cümle leŝkerin hem

Çıkardılar ala[r]nı kök 'ālemiğa
Kétürdiler Mısr şehri iqlīmiğa

2040 Kêlip kök 'ālemidinyerge bir taht
Tüşüp öz mülketine nuşret-i baht

'Acāyibe qalıp Mısr eli andın
Ġarāyib tuġdı köye bu cihāndın

Mısr şahı bu haberlerni eşitip bildire elçi yibergeni

Eşitip bu haberni şah 'Aşım
Kişi yiberdi bilgeli anı 'Aşım

Kêlip elçi haber kıldı eyā şah
Sa'adet birle tüşmüş köşk bir mäh

2045 Kêliben elçi kördi şah-zāde
Süyüngendin yügürdi ol piyāde

Kêlip Seyfü'l-mülük ol baht birle
Tüşüp köşkiye altun tahtı birle

Eşitip 'Aşım ol dem bir āh urdı
Qopuban ornıdın yayağ yügürdi

[70] Cemīle eşitip koqtı yeridin
Yügürdi ilgeri öy kızlarıdın

Taķı şeh-zāde hem ilgeri keldi
Kêlip Ka'be avāfiğa yaķıldı

2050 Quçaklaşup körüşüp yıġladılar
Süyüngendin tamāmı halkı yıġlar

Kêlip tüşti kamer öz menzilige
Qoşuldı tolunay öz maħfilige¹⁵⁰

Ata ana alıp ortaġa anı
Çıķıp edi alarıñg kirdi cānı

Atası yüzün yüzige sürter
Anası baġrını baġrıġa sürter

Selāmet taptı oġlın şah sevindi
Başıġa tüşken emgekleri sordı

¹⁵⁰ “maħfil محفل”

2055 Sèvinüp şāh Seyfū'1-mülûk anı
Ki bir bir sordı ol şāh sülûkni

Beyān kıldı ne körgecin melik-zād
Ki yüz mîng nāle koptı ah feryād

Taķı Sā'id revān tēgürdi özin
Ayakıġa tüşüp ol sürdi yüzün

Ata anası bardılar özidin
Eşitgenler töker kanlar közidin

Yene şükr kılor oşbu demıġa
İsān ¹⁵¹bolsa ne tüşmes ādemīġa

2060 Kılıp toy haşemler tapşurdi tahtın
Ki hüküm hutbe-i hem-hāl rahtın

İzige şükr aytayın keçe kündüz
Kılıp secde koyar dergāhına yüz

Bolup [seyfū'1]mülük <...>kine cān
Yene tuġdı yengi ol māh-ı tībān

Bar ıķlīm <...> érdim
Sèvinüp şād boldı yètti ıķlīm

Bolup Seyfū'1-mülûk öz mülkine şāh
Yene burunġı-dèk kavmiġa ol māh

2065 Gehi Mışr gehi şeh-ı Serendil
Kılor Bāġ-ı İremde gāh menzil

Kılıp öz mülkine Sā'idni şirket
Kılıp sîngli Bedī'ü birle 'işret

Ne hoş kündür uşal kün ġam tükene
Cefā-keşler vefā körüp kuvana

İlāhī barçaġa bér hātırı cem'
Barı 'āşıkġa bėrgil tāli' şem'

Barsun közi köksi dil-berining
Barı körsün vefāsın dil-berining

¹⁵¹ Bu kelime sözlükte "ihsān" olarak verilmiştir.

2070 Neçük kim şāh kördi yār vefāsın
Velī çekti ‘acāyib köp cefāsın

Cefā çekmey kişige rahat bolmas
Eger köymes otunga cūş bolmas

Çü dihkân çekmese cevr ü cefāsın
Yemişlerning kişi körmes vefāsın

Hüdāyā barçağa lāyık yoluktur
Muhabbet yolıda şādık yoluktur

Cihānda cebrler ‘āşık üçündür
Velī bilgil olar lāyık üçündür

2075 Sa‘ādettür muvāfık yād ü şādık
Münāsib bolsa hoştur ekki ‘āşık

Oқuban Meclīsni yād kılıng
Du‘ā birle anı sen şād kılıng

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ

3.1.ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

3.1.1./a/ Ünlüsünün Yazılışı

Söz-başında **a-** ünlüsü (ا) ile gösterilmiştir.

<i>anınġ</i>	(اننك)	5/70
<i>atın</i>	(اتين)	8/172
<i>açılġan</i>	(اچيلغان)	54/1561
<i>alarnıġ</i>	(الارننك)	3/23

Söz-içinde **-a-** ünlüsü genellikle (ا) ile gösterilmiştir.

<i>uyatġa</i>	(اوياتفه)	3/16
<i>başın</i>	(باشين)	3/25
<i>alarnı</i>	(الارنى)	3/29

Söz-sonunda **-a** ünlüsü (ا,ه) ile gösterilmiştir.

<i>yolida</i>	(يوليده)	3/29
<i>ġılma</i>	(قيلمه)	3/29
<i>bařımġa</i>	(باشمغه)	5/67
<i>anınġa</i>	(انكا)	5/73
<i>saınġa</i>	(سنكا)	4/33
<i>manġa</i>	(منكا)	4/59

3.1.2./e/ Ünlüsünün Yazılışı

Söz-başında **e-** ünlüsü (ا) ile gösterilmiştir.

<i>esrü</i>	(اسرو)	10/235
<i>eski</i>	(اسكى)	25/697
<i>egnige</i>	(اكنيكا)	25/703

Söz-ortasında **-e-** ünlüsü genellikle (ا) gösterilmiştir.

<i>tilep</i>	(تيلاب)	5/75
--------------	---------	------

<i>kenġ eṣti</i>	(کنکا شتی)	6/122
<i>bègler</i>	(بیکلار)	6/121

Söz-sonunda **-e** ünlüsü genellikle (ه) ile gösterilmiştir.

<i>içinde</i>	(ایچنده)	10/224
<i>üstide</i>	(اوستیده)	11/271
<i>yüzge</i>	(یوفکه)	25/692

3.1.3. Kapalı /è/ ünlüsünün yazılışı

Çağataycada söz başında yaygın bir kullanımı olan kapalı /è/ nin yazımı (ای) harfleri ile gösterilir. Metinde kapalı /è/ nin yazımı tutarsızlık göstermektedir. Kimi zaman yaygın kullanım tercih edilirken kimi zaman sadece (ا) le gösterilmiştir. Fakat Çağataycada kapalı è ünlüsünün kullanımına ilişkin yaygın görüşe göre uygun olarak transkripsiyonda è ile göstermenin uygun olduğuna karar verildi.

<i>èṣitey</i>	(ایشتای)	68/2018
<i>èṣikni</i>	(ایشکنی)	51/1498
<i>dèdi</i>	(دیدى)	25/684

/è/ ünlüsünün gösterilmediği örnekler:

<i>yèdiler</i>	(یدیلار)	24/674
<i>kèyip</i>	(کیب)	25/703
<i>èṣitgeç</i>	(اשתکچ)	12/281

3.1.4. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı

Söz-başında /ı/. /i/ ünlüsü genellikle (ى) ile gösterilmiştir.

<i>içinde</i>	(ایچنده)	28/779
<i>ilgeri</i>	(ایلکاری)	49/1436
<i>içti</i>	(ایچتی)	28/767

Söz-ortası /ı/, /i/ ünlüsü genellikle (ى) ile gösterilmiştir.

<i>baķıban</i>	(بقیبان)	49/1433
<i>yaşın</i>	(یشین)	13/337
<i>başın</i>	(باشین)	26/716

Söz-sonu /ı/, /i/ ünlüsü genellikle (ى) ile gösterilmiştir.

<i>ilgeri</i>	(ايلكارى)	49/1436
<i>çıkktı</i>	(چىقتى)	52/1504
<i>körđi</i>	(كوردى)	54/1593

3.1.5. /u/, /ü/ Ünlülerinin Yazılışı

Metinde genellikle söz başında,(و) ortasında ve sonunda (و) ile gösterilmektedir.

Söz-başı:

<i>uyku</i>	(اويقو)	55/1616
<i>üzüp</i>	(اوزوب)	9/185
<i>uzat-</i>	(اوزات)	47/1357
<i>uzun</i>	(اوزون)	42/1212

Söz-ortası:

<i>körüp</i>	(كوروب)	67/1986
<i>üzüp</i>	(اوزوب)	9/185
<i>tüşüben</i>	(توشوبن)	67/1973
<i>buldum</i>	(بولدوم)	(23/629)

Söz-sonu:

<i>bu</i>	(بو)	3/20
<i>qarangu</i>	(قرانغو)	19/503
<i>bolur mu</i>	(بولورمو)	16/418

3.1.6. /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı

Metinde genellikle söz başında,(و) ortasında (و) ile gösterilmektedir

Söz-başı:

<i>özi</i>	(اوزى)	10/217
<i>ötün-</i>	(اوتون)	44/1268
<i>öl-</i>	(اول)	43/1234
<i>ol</i>	(اول)	30/847

Söz-ortası:

<i>şolunda</i>	(صولنده)	66/1952
<i>qolunda</i>	(قولونده)	66/1952

<i>boldı</i>	(بولدى)	67/1971
<i>bolur mu</i>	(بولورمو)	16/418

3.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

3.2.1. /b/ ünsüzünün yazılışı

Metinde zarf fiil eki-p, -ıp, -ip, -up, -üp /b/ ünsüzü ile yazılmıştır. Fakat Türkçede kelime sonunda “b” sesi bulunmadığından p ünsüzü ile transkripsiyon edilmiştir. Onun dışındaki kelimelerde “b” ünsüzünün yazımında ve transkripsiyonunda bir farklılık yoktur.

<i>yanıp</i>	(يانيب)	47/1351
<i>salıp</i>	(ساليپ)	57/1681
<i>tüşüp</i>	(توشوب)	60/1754

Söz-başı:

<i>bolsaṅ</i>	(بولسناڭ)	3/24
<i>buldum</i>	(بولدوم)	23/629
<i>bildi</i>	(بلدى)	8/168

Söz-ortası

<i>tebrediler</i>	(تبردلر)	8/161
<i>ķabarıp</i>	(قبريب)	27/741
<i>ķabanķa</i>	(طبانچه)	43/1223

Söz-sonu: Türkçe kelimelerin sonunda /b/ sesi bulunmaz. Sadece alıntı kelimelerde bulunmaktadır:

<i>edeb</i>	(ادب)	8/165
<i>sebeb</i>	(سبب)	38/1073 vd.

3.2.2. /ṅ / ünsüzü

Metinde nazal /ŋ/ (نڭ) harfleri ile gösterilmiştir. Sayısı az olmakla beraber sadece (ك) harfi ile de gösterilen örnekler vardır

(نڭ) harfleri ile gösterilenler:

<i>aniṅ</i>	(اننڭ)	3/9
<i>tutsaṅ</i>	(توتساننڭ)	5/70

<i>ang a</i>	(انكا)	5/73
(ك) harfi ile gösterilenler:		
<i>eliŋ</i>	(ايلىك)	24/661
<i>biziŋ</i>	(بزك)	46/1320
<i>saçıŋ</i>	(سچك)	56/1644

3.2.3. Zamir /n/ sinin yazımı

Hal ekleri ve iyelik ekleri arasında türeyen zamir /n/ si Çağatay Türkçesinde kullanılmaz. Zamir /n/ sinin kullanımında metinde bir istikrar olmadığı görülmektedir.

/n/ ünsüzünün kullanılmadığı kelimeler:

<i>şefkatidin</i>	(شفتى دین)	3/14
<i>'ışkıda</i>	(عشقىده)	3/11
<i>özidin</i>	(اوزيدین)	12/303

/n/ ünsüzünün kullanıldığı kelimeler:

<i>içinde</i>	(ايچنده)	3/9
<i>deryāsında</i>	(دریا سنده)	3/18
<i>yollarında</i>	(يوللارينده)	3/31

3. 3. EKLERİN YAZILIŞI

3.3.1.Çekim Eklerinin Yazılışı

Çekim eklerinin kelimedenden ayrı ve birleşik yazımı konusunda metinde tutarsızlıklar bulunmaktadır.

3.3.1.1. İyelik Eklerinin Yazımı

Birinci tekil iyelik eki genellikle kelimeye birleşik yazılmıştır.

<i>baht-im</i>	(بختم)	6/115
<i>çerāg-im</i>	(چراغم)	4/61
<i>köz-im</i>	(كوزيم)	16/422

İkinci tekil iyelik eki genellikle kelimeye birleşik yazılmıştır.

firākīng (فراقنك) 17/443

'iṣḳīng (عشقنك) 17/447

raḥmetīngdin (رحمتنكدین) 24/673

Üçüncü tekil iyelik genelde kelimedden ayrı yazılmıştır.

pîṣvāsı (پیشواسی) 3/3

anası (اناسی) 40/1136

atası (اتاسی) 19/516

Birinci çokluk iyelik eki genellikle kelimeye birleşik yazılmıştır.

sultānımızdur (سلطانمزدور) 46/1315

3.3.1.2. İlgi Ekinin Yazımı

İlgi ekinin yazımı tutarsızdır.

Kelimedden ayrı yazılan örnekler:

kūnīnīng (کونی ننك) 3/3

filnīng (فیل ننك) 25/698

serverinin (سروری ننك) 40/1145

Kelimeye bitişik yazılan örnekler:

elnīng (ایلننك) 46/1325

özümniṅ (اوزمننك) 42/1208

kimniṅ (کمننك) 43/1240

3.3.1.3. Hal Durum Eklerinin Yazımı

Durum ekleri genellikle sözcüklere birleşik yazılmıştır.

Yönelme (datif) hal eki:

yoliğa (یولیغه) 19/502

sulṭāniğa (سولطانیغه) 7/144

āṣīyanığa (ااشیانیغه) 33/926

Bulunma (lokatif) hal eki:

yolida (یولیده) 4/39

bābıda (بابیده) 8/175

élinde (ایلینده) 9/201

Ayrılma(ablatif) hal eki:

<i>cānıdın</i>	(جانیدین)	12/302
<i>özidin</i>	(اوزیدین)	12/303
<i>başıdın</i>	(باشدین)	12/306

Belirtme (akuzatif) hal eki:

<i>ālemni</i>	(عالمنی)	7/131
<i>seni</i>	(سنی)	17/432
<i>çengelini</i>	(چنگالینی)	33/918

3.3.1.4./-lar/ Çokluk Ekinin Yazımı

Çokluk eki genelde kelimeye birleşik yazılmıştır. Ayrı yazılan örneklerin sayısı azdır. Birleşik yazılanlar

<i>pādişāhlar</i>	(پادشاهلار)	3/20
<i>yollarında</i>	(یوللارینده)	3/31
<i>yetimlerinġ</i>	(یتیملارنینک)	4/47
<i>sünnetlerni</i>	(سنتلارنی)	3/15

Ayrı yazılanlar:

<i>ümmeŧlerinġ</i>	(امتلارنینک)	3/22
<i>yaqınlarınġ</i>	(یقینلارنینک)	3/22
<i>çoraları</i>	(چوره لری)	23/618
<i>barçaları</i>	(بارچه لاری)	23/622

3.3.1.5./- /mu/ Soru Edatının Yazımı

mu” soru edatının kendinden sonraki şahıs zamirlerinden ayrı yazılmış fakat kendinden önceki kelimedenden ayrı ve birleşik yazılması hususunda ikilikler görülmektedir.

Birleşik yazılanlar:

<i>bolğay mu</i>	(بولغیمو)	38/1072
<i>korka mu siz</i>	(قورقه موسز)	43/1228

Ayrı yazılanlar:

<i>bar mu</i>	(بارمو)	14/361
<i>bolur mu</i>	(بولورمو)	16/418

Aynı kelimenin yazımı hususunda dizgi esnasında yapılan hatalardan kaynaklı ikilikler görülmektedir. *dağ* (داغ) *tağ* (تاغ) *tağ* (طاغ); *haşem* (خشم) *haşem* (حشم); *hātun* (خاتون) *hātun* (حاتون) vd.

3. 4. SES BİLGİSİ

3.4.1. Ünlüler

Metinde kullanılan ünlüler şunlardır: /a/, /e/, /è/, /ı/, /i/, /o/, /ö/, /u/, /ü/.

Ünlülerle ilgili metinde görülen ses olayları şunlardır:

3.4.1.1. Ünlü Uyumları

3.4.1.1.1. Önlük-Artlık Uyumu

Çağataycada önlük artlık uyumu çoğunlukla korunmuştur:¹⁵²

<i>otı-ğa</i>	(24/661)
<i>kayğu-sı-da</i>	(26/729)
<i>keltür-üp</i>	(64/1988)
<i>keltür-di-ler</i>	(19/490)
<i>oltur-dı</i>	(20/535) vd.

Sınırlı örnekte uyumun bozulduğu kullanımlar mevcuttur:

béli-ğa (33/941) *eli-ğa* (33/941) *yana-ge* (60/1754) vd.

Alıntı kelimelerde uyum olmadığı görülür.

Metinde Arapça ve Farsça kelimelerde genellikle eklerin kalın biçimleri kullanılmıştır.

<i>hevā-ğa</i>	(33/917)
<i>āşiyani-ğa</i>	(33/926)
<i>belā-ğa</i>	(34/968)
<i>Meclîsi-ğa</i>	(3/1)
<i>Melik-zāde-ğa</i>	(33/944)
<i>cāni-ge</i>	(43/1244)

¹⁵² Janos Echman, Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar, Yay. Haz. Osman Fikri Sertkaya, 3. Bas., TDK Yay., 2011, s. 113.

3.4.1.1.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumı

Düzlük yuvarlaklık uyumunda bazı eklerin sadece düz ya da yuvarlak biçimleri olduğu için bu uyum tam değildir. İkili kullanımlar mevcuttur:

Uyumun olduğu örnekler:

Körüp (5/81)

Sürüngüz (10/216)

şāhıng (10/222)

keltürüp (64/1988)

Uyumun olmadığı örnekler:

keltürdiler (19/490)

nédür (15/1992)

özi (60/1755)

Dudak ünsüzünün etkisiyle zarf-fiil ekinin bağlama ünlüsü yuvarlaktır:

sévüp (47/1370)

sévinüp (53/1547)

yapuşup (33/920)

3.4.1.2. Ünlü Değişimi

/e/ > /ö/

Çağataycada söz başında görülen e-> ö- değişiminin örneği metinde sadece *ev* > *öy* kelimesidir.

öydin (12/299)

öyde (29/807)

öyige (33/936)

öyini (19/495)

3.4.1.2.2. Orta Hece Vokalinin Düşmesi

Türkçede orta hecede bulunan dar ünlü vurgusuzdur. Sesli ile başlayan bazı kelimelerde bu vurgusuz dar ünlü düşer.

ayrılğay (40/24)

ornığa (42/1206)

boynığa (24/695)
oğlı (27/750)
ağzığa (24/694) vd.

3.4.1.2.3. İki Kelimenin Birleşmesi Esnasında Oluşan Hece Düşmesi

Sesli ile bitip sesli ile başlayan iki kelimenin birleşmesi esnasında görülen ses olayıdır. Metinde örnekleri görülmektedir.

éne-ke, (*ana+eke*) *éneke* (60/1860, 1863, 1866)
neçük (*neçe+ök*) *neçük* (6/105)
néylesün (*né+ eyle-*) *neylesün* (50/1452)
néter (*né+et-*) *néter* (43/1240) vd.

3.4.2. Ünsüzler

Metinde kullanılan ünsüzler şunlardır: /b/, /c/, /ç/, /d/, /đ/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /h̄/, /h̅/, /j/, /k/, /k̄/, /l/, /m/, /n/, /ng̃/, /p/, /r/, /s/, /ş/, /t/, /t̄/, /v/, /y/, /z/, /z̄/, /z̅/ /.

Metinde ünsüzlerle ilgili görülen ses olayları şunlardır:

3.4.2.1. Ünsüz Değişimi

3.4.2.1.1. /t/ Ünsüzü

Kelime başında /t-/ sesi genellikle korunmuştur:

taḳı (36/1016) *ton* (12/277)
tèdi (15/369) *tegür* (15/395)
turur (18/462) *tuğ-* (21/551) vd.

Kelime başında /t-/ > /d-/ değişimi görülse de ikili kullanımlar da görülmektedir.

dèk (25/701) *tèk* (5/78, 24/658)
dè- (5/84) *tè-* (3/05, 15/369)

3.4.2.1.2. /k/ Ünsüzü

Kelime başındaki /k-/sesi korunur.

kël- (15/395)
kêt- (4/61)
kêltür- (19/490)
kerek- (23/612) vd.

/-k-/ > /-h-/ :

Metinde şu üç kelimedede bu sızıcılaşma olayı görülmektedir.

yaḥşı (28/787)
aḥşam (17/458)
oḥşatıb (49/1429)

3.4.2.1.3. /b-/ ünsüzü

Kelime başında b- sesi genel itibari korunmuştur,

Fakat metinde /b-/ > /v-/ değiştiği yazımları da mevcuttur.

<i>bar</i>	(5/70)	<i>bar-</i>	(12/304, 13/329)
<i>bër-</i>	(12/288)	<i>bol-</i>	(5/82, 5/90)
<i>var-</i>	(38/1078)	<i>var</i>	(42/1212)

/b-/ > Ø

ol- şād oldı (53/1545)vd.

/b-/ > /m-/

Geniz seslerinden önce bazı kelimelerde *b* sesinin *m* sesine dönüştüğü görülmektedir:

<i>bin</i> (ET.)	>	<i>miṅ</i>	(44/1268)
<i>bin-</i> (ET.)	>	<i>min-</i>	(15/383)
<i>bunḡ</i> (ET.)	>	<i>munḡ</i>	(59/1836)
<i>bununḡ</i> (ET.)>		<i>mununḡ</i>	(59/1844)
<i>ben</i> (ET.)	>	<i>men</i>	3/26) vd.

/-b / > /-v/:

Eski Türçenin iki vokal arasındaki veya kök sonundaki *b* sesi, Çağataycada *v* 'ye dönüşür.

Bu ses olayının örnekleri metinde görülmektedir.

abla (ET.) > *avla-* (20/526)
abğa (ET.) > *avğa* (49/1412)
seb-(ET.) > *sev-* (12/288) vd.

3.4.2.1.4. /d/ ünsüzü

-d- > -y-: Eski Türkçenin kelime içi ve kelime sonundaki *d* sesi Çağataycada *y*'ye dönüşür.

kadğu (ET.) > *kayğu* (29/820)
küdegü (ET.) > *küyegü* (7/144)
adak (ET.) > *ayağ* (20/546)
adrıl- (ET.) > *ayrıl-* (40/1155) vd.

3.4.2.1.5. /p/ Ünsüzü

/-p-/ > /-f-/

Kelime içindeki *-p-* > *-f-* değişimi örnekleri:

toprak (ET.) > *tofrak* (34/951)
yaprak (ET.) > *yafrak* (34/951)
kaplan (ET.) > *kaflan* (35/993) vd.

Metinde “*oprak*” sözcüğünde bu değişim gerçekleşmemiştir.

3.4.2.1.6. /l/ Ünsüzü

İç seste *-t-* ünsüzünden önce gelen *-l-* sesinin bazı kelimelerde korunduğu görülmektedir:

oltur- (52/1500)
kêltür- (24/668)

3.4.2.1.7. /g/ Ünsüzü

Ek başında */g/* sesi korunur:

a. Yönelme hal eki -gA/ğA

ğarağa (23/641)
yolğa (43/1239)

deryāga (43/1250)vd.

b. Zarf fiil ekleri -ğAç, -ğAlı, -ğUnça

urğaç (44/1253)

baraturğaç (50/1439)

bağalı (4/33)

alğalı (48/1393)

kılğunça (26/705)

atğunça (67/2062)

c. Sıfat fiil eki -ğAn

kılğan (11/247)

çıkmağan (13/322)

bağğan (12/304) vd.

d. Gelecek zaman eki -ğAy

bolğay (14/346)

unutğay (15/390)

tapğay (15/391) vd.

3.4.2.1.8.Zamir /n/ sinin kullanımı:

Hal ekleri ve iyelik ekleri arasında kullanılan bu ses, Çağataycada kullanılmaz. Metinde sınırlı sayıda örnekte kullanıma rastlanmaktadır:

tübidin (22/582)

hürmetidin (22/594)

cānıdın (23/622)

lebidin (23/628)

ehlidin (24/649)

Zamir “n”sinin kullanıldığı örnekler:

elindin (28/794)

ayağındın (33/930)

bülbülündin (10/244)

özündin (14/338)

halgındın (28/786)

3.4.2.2. Ünsüz İkizleşmesi

Metinde sayılarda görülür.

ëkki (31/871)

tokkuznu (24/668)

yëtti (6/108) vd.

3.4.2.3. Ünsüz Türemesi

Kelime başında y- ünsüzünün türediği örnekler görülmektedir:

ıgla (ET.) yığladı (14/346)

ıgaç (ET.) yıgaçlar (30/836)

ırak (ET.) yırakdın (45/1298) vd.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BİÇİM BİLGİSİ

4.1. YAPIM EKLERİ

4.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+çI:

<i>du'ā+çI</i>	66/1933	<i>oyun+çI</i>	67/1961
<i>av+çI</i>	68/1995	<i>ķarak+çI</i>	45/1299
<i>bitik+çI</i>	7/145	<i>ķapuĝ+çI</i>	12/212

+dAş:

<i>emek+deş</i>	39/1108
<i>ķarın+daş</i>	40/1148
<i>köl+deş</i>	10/225
<i>süy-gi+deş</i>	68/1996

+gInA:

<i>kiç(ik)+kine</i>	29/807
---------------------	--------

+IIĝ:

<i>at+lĝ</i>	19/490
<i>bāĝ+lĝ</i>	48/1379
<i>su+lĝ</i>	24/647

+lik/+lĳ:

<i>ĝāfil+lik</i>	41/1169
<i>yaĥşı+lĳ</i>	32/912
<i>baĥil+lik</i>	40/1154
<i>yaman+lĳ</i>	21/576
<i>bahadur+lĳ</i>	46/1341
<i>yalĝuz+luk</i>	34/911

+rAk:

köp+rek 60/1771

+sız/+siz:

can+sız 9/190 *hadd+siz* 65/1914

ecel+siz 52/1522 *nihāyet+siz* 30/840

men+siz 26/723 *rahm+siz* 65/1914

4.1.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

/-ç/:

kıvan-ç 7/141

süyün-ç 47/356

-çAk:

ëm-çek 25/700

salın-çağ 25/702

bürün-çek 48/1378

-dan:

şın-dan 26/705

-gA:

bil-ge 52/1528

-gX:

ķay-ğū 16/406

süy-gi 68/1996

-Xn:

tüt-ün 24/658
kél-in 56/1624

-Xk / k:

ağrı-ķ 57/1683
sın-uķ 50/1443
biti-k 7/145
téş-ük 26/706
buz-uķ 67/1989
böl-ek 11/263
tile-k 6/119
üz+ü-k 50/1440

-(X)m:

öl-üm 66/1935
tut-am 32/903

4.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-DXr: ettirgen çatı eki:

art-tur- 54/1587 bil-dir- 69/2042
kél-tür- 12/284 key-dür- 20/546
tol-tur- 26/720 yığ-uş-tur- 64/1887
art-tur- 54/1587 kı-l-dur- 10/232

/-l/: edilgen çatı eki:

aç-il- 5/65 ayr-il- 19/507
biti-l- 17/449 çağ-il- 56/1649
bük-ül- 26/729 çek-il- 54/1578
boz-ul- 5/76 yor-ul- 26/720

-r / -Xr: ettirgen çatı eki:

<i>çık-ar-</i>	6/93	<i>kıayt-ar-</i>	34/960
<i>keç-ür-</i>	69/2037	<i>két-er-</i>	33/943
<i>köç-ür-</i>	19/498	<i>öt-ür-</i>	31/859

-sAt:

kör-set- 5/72

/-t/ ettirgen çatı eki:

<i>ağrı-t-</i>	50/1451
<i>aķar-t-</i>	25/693
<i>ķayna-t-</i>	30/831
<i>keç-it-</i>	47/1371
<i>boşa-t-</i>	19/495

-tAr:

aķ-tar- 50/1440

-Xn: edilgen çatı eki:

<i>boya-n-</i>	25/698	<i>ķulĝa-n-</i>	36/1034
<i>kör-ün-</i>	27/760	<i>ur-un-</i>	22/587
<i>öt-ün-</i>	44/1268	<i>tök-ün-</i>	54/1578

-Xř:

<i>ayt-uş-</i>	53/1559	<i>ķulĝa-ř-</i>	54/1565
<i>ķıl-ış-</i>	40/1142	<i>kör-üş-</i>	46/1334
<i>yet-iş-</i>	39/1111	<i>ķuķ-uş-</i>	53/1555

/-z/: ettirgen çatı eki:

<i>baķ-ız-</i>	58/1794
<i>aķ-ız-</i>	5/90
<i>ém-ız-</i>	40/1149

4.1.4. İsimden Fiil Yapım Ekleri

/+A/:

oy(u)n+a- 36/1032
yaş+a- 21/561
boş+a- 32/898 *til-e* 54/1577

+dA:

ün+de- 58/1714

+lA:

bağış-la 4/49
av+la- 11/262
iş+le- 18/488
bağ+la- 18/479
baş+la 19/502
ağır+la- 47/1355

+lA-n:

at+lan- 49/1419
açığ+lan- 64/1896
yarağ+lan- 24/654
yüz+len- 21/566

+lA-ş:

kuçak+laş- 67/1985
söz+leş- 18/459

+r / +Ar:

kara+r- 21/575
ağ+ar-t- 25/693

qayt+ar- 34/960

4.2. İSİM (AD)

4.2.1. İsim Çekim Ekleri

4.2.1.1. İyelik Ekleri

Kişiler	İyelik ekleri	Örnekler
Teklik I. Kişi	+(I)m	<i>hâlim</i> (4/54) <i>şâhim</i> (4/56) <i>selâmum</i> (23/625)
Teklik II. Kişi	+(I)ng	<i>rahmetiñg din</i> (24/672) <i>lutfunğ</i> (4/40)
Teklik III. Kişi	-(y)I/, /-sI	<i>kayusı</i> (7/137) <i>şâhı</i> (3/17)
Çokluk I. Kişi	-(I)mIz	<i>tilimiz</i> (4/39) <i>kolumuzdın</i> (4/36)
Çokluk II. Kişi	-(I)ngIz	<i>câniñgız</i> (42/1214) <i>otunğızda</i> (56/1640)
Çokluk III. Kişi	-IArI	<i>boyunlarığa</i> (57/1781) <i>nağkaşları</i> (20/529)

4.2.1.2. Çokluk Eki

/-IAr/ Çığataycada çokluk -lar, -ler ekleri ile yapılır.

<i>saraylar</i> (14/328)	<i>seyyahlar</i> (15/392)
<i>haberler</i> (16/404)	<i>naşihatlar</i> (16/410)
<i>pâdişâhla</i> (3/20)	<i>yollarında</i> (3/31)
<i>yetimlerniñg</i> (4/47)	<i>sünnetlerni</i> (3/15)
<i>ümmetleriñg</i> (3/22)	<i>yaqınlarniñg</i> (3/22)
<i>çoraları</i> (23/618)	<i>barçaları</i> (23/622)

4.2.1.3. Hal Ekleri

Hal Ekleri		Örnekler
Yalın(Nominatif)	-	<i>kün</i> (52/1530) <i>baş</i> (65/1909)
İlgi (Genitif)	+nİng /+n	<i>anıng</i> (20/546) <i>hüdanıng</i> (21/572) <i>haqq künin şāhu</i> (3/17)
Yönelme (datif)	+GA/ +A	<i>suğa</i> (22/583) <i>közige</i> (6/117) <i>kulunga</i> (4/35)
Belirtme (akuzatif)	+nI, +n, +I	<i>'ālemni</i> (7/131) <i>seni</i> (17/432) <i>közin</i> (32/916)
Bulunma (lokatif)	+dA	<i>cihānda</i> (33/919) <i>ayağında</i> (33/923)
Ayrılma (ablatif)	+dIn	<i>tübidin</i> (22/582) <i>cānıdın</i> (23/622)
Eşitlik Hali	+çA	<i>ança</i> (10/224) <i>munça</i> (11/253)
Vasıta Hali	+IA/ +n	<i>Bu hāl-ıla</i> (38/1081) <i>yolıyla</i> (58/1715) <i>birin</i> (64/1900)

4.2.1.4. Yön Gösterme (direktive) Ekleri: -ra /-re/, /-qarı/ -gArı

Bu ekler kimi sözcüklerde kaynaşmış halde bulunur.

<i>şoᅅg ra</i>	(61/1800)
<i>içre</i>	(62/1832)
<i>yukarı</i>	(32/916)
<i>ilgeri</i>	(49/1,2)
<i>tışgaru</i>	(56/1653)

4.3. ZAMİRLER (ADIL)

4.3.1. Kişi Zamirleri

Teklik I. Şahıs	<i>men</i>	(4/33, 14/355, 15/377)
Teklik II. Şahıs	<i>sen</i>	(7/150, 8/152, 10/236)
Teklik III. Şahıs	<i>ol</i>	(6/118, 7/127, 8/160)
Çokluk I.Şahıs	<i>miz</i>	(3/14, 4/39, 21/550)

Çokluk II.Şahıs *siz* (15/376, 23/615, 29/812)

Çokluk III. Şahıs *alar, olar* (11/272, 15/390)

Nominatif	Genetif	Datif	Akuzatif	Lokatif	Ablatif
<i>men</i>	<i>meniŋ</i> 8/154	<i>maŋ a</i> 4/59	<i>meni</i> 3/21	<i>mende</i> 6/115	<i>mendin</i> 26/722, 43/1225
<i>sen</i>	<i>seniŋ</i> 4/33	<i>saŋ a</i> 4/33, 4/38	<i>seni</i> 17/432	-	<i>sendin</i> 4/39,14/358
<i>ol</i>	<i>aniŋ</i> 3/09, 3/12	<i>aŋ a</i> 5/73, 5/88	<i>anı</i> 3/17, 5/65	<i>anda</i> 6/92, 6/93	<i>andın</i> 3/10, 3/16
<i>miz, biz</i>	<i>biziŋ</i> /bizniŋ 20/537	<i>bizge</i> 4/37, 4/38	<i>bizni/mizni</i> 27/753	-	<i>bizdin/ mizdin</i> 24/649
<i>siz</i>	<i>siziŋ</i> 23/615, 42/1214	<i>sizge</i> 8/155, 20/543	<i>sizni</i> 40/1153, 55/1604	-	-
<i>olar/alar</i>	<i>alariŋ</i> 3/23, 3/28	<i>alarga</i> 14/343	<i>alarnı</i> 3/24, 3/29	-	<i>alardın</i> 22/591, 28/773

bu 6/114, 13/331

ol 5/68, 10/240

bular 11/252, 23/633

alar 30/839, 52/1508

Genetif	Datif	Akuzatif	Lokatif	Ablatif
<i>munuŋ /muŋ</i> 10/231, 18/482	<i>muŋ a</i> 61/1789	<i>muni</i> 36/1027	<i>munda</i> 6/92, 17/439	<i>mundın</i> 10/226
<i>bularniŋ /bulariŋ</i> 19/509, 23/621	<i>bularğa</i> 21/557	<i>bularnı</i> 15/376	<i>bularda</i> -	<i>bulardın</i> 64/1901
<i>aniŋ</i> 10/239, 11/248	<i>aŋ a</i> 31/874	<i>anı</i> 20/546	<i>anda</i> 10/233	<i>andın</i> 28/768
<i>alariŋ</i> 52/1506,1507	<i>alarga</i> 14/343	<i>alarnı</i> 24/661, 40/1148	<i>alarda,olarda</i> -	<i>alardın</i> -

4.3.2. İşaret zamiri:

Metinde yer alan diğer işaret zamirleri şunlardır:

Oşbu (4/38,6/94) *hem bu* (11/246), *hemîn* (56/1630), *hem ol* (9/205)

4.3.3. Dönüştürme Zamiri

Teklik	Çokluk
<i>özüm</i> (<i>kendim</i>) (15/383)	-
<i>özünġ</i> (<i>kendin</i>) (63/1882)	<i>özünġ üz</i> (<i>kendiniz</i>) (8/155,156)
<i>özi</i> (<i>kendi</i>) (21/554)	-

4.3.4. Soru Zamirleri

<i>neçük</i>	(3/24, 6/105)
<i>nedin</i>	(3/25)
<i>neçe</i>	(27/745)
<i>nê</i>	(21/565, 28/791)
<i>ķay</i>	(34/954)
<i>ķaya</i>	(44/1273)
<i>ķayda</i>	(3/24)
<i>ķaydın</i>	(17/432, 17/441)
<i>kim</i>	(17/432, 38/1073)

4.3.5. Belgisiz Zamirler

<i>kimse</i>	(3/23, 17/434)
<i>başķa</i>	(26/722)
<i>fulān</i>	(5/91, 12/284)
<i>neme</i>	(12/285)
<i>nemerse</i>	(37/1050)

4.4. SIFATLAR (ÖN AD)

4.4.1. Niteleme Sıfatları

<i>yaķşı ķıssa</i>	(5/79)
<i>aşıl sözni</i>	(5/81)
<i>Leķāfetlik hikāyet</i>	(5/95)
<i>yaķşı iş</i>	(10/226)
<i>türlük leķāfetler</i>	(11/249)
<i>yitig ķançer</i>	(14354)

4.4.2. Belirtme Sıfatları

4.4.2.1. İşaret Sıfatları

<i>oşbu cihāndın</i>	(15/374)
<i>bu söz</i>	(15/390)
<i>ol dünyāda</i>	(16/412)
<i>ol şüretni</i>	(17/430)

4.4.2.2. Sayı Sıfatları

<i>bir</i>	(5/79)	<i>ékki, éki</i>	(3/27)
<i>üç</i>	(23/634)	<i>tört</i>	(3/22, 4/43)
<i>bêş</i>	(20/534)	<i>altı</i>	(20/534)
<i>yéti, yétti</i>	(3/7)	<i>toköz, toköz</i>	(3/7)
<i>on</i>	(47/1353)	<i>on bir</i>	(38/1081)
<i>on ékki</i>	(38/1099)	<i>on üç</i>	(50/1464)
<i>kırk</i>	(6/120)	<i>élli/g</i>	(15/389)
<i>altmış</i>	(22/601)	<i>yétmiş</i>	(24/652)
<i>yüz</i>	(5/67)	<i>yüz yétmiş</i>	(6/114)
<i>tört yüz</i>	(6/109)	<i>mıng</i>	(3/9)
<i>yüz mıng</i>	(16/410)	<i>yüz tümen</i>	(5/69)
<i>tört yüz keme</i>	(18/486)	<i>yüz mıng kişi</i>	(19/499)
<i>kırk kün</i>	(6/120)	<i>éllig balta</i>	(24/655)

4.4.2.3. Belgisiz Sıfatlar

<i>neçe künler</i>	(27/740)
<i>neçe yıl</i>	(27/747)
<i>bir kün</i>	(5/62)
<i>her dem</i>	(7/126)

4.4.2.4. Soru Sıfatları

<i>neçük işleri</i>	(30/827)
<i>neçük bir cin</i>	(60/1757)
<i>ne işni</i>	(61/1796)
<i>ne oyun</i>	(61/1795)

4.5. ZARFLAR (BELİRTEÇ)

4.5.1. Yer- Yön Zarfları

<i>anda</i>	(10/233)
<i>yukarı</i>	(32/916)
<i>ilgeri</i>	(49/1436)
<i>tışgaru</i>	(56/1653, 1655) vd.

4.5.2. Zaman Zarfları

<i>imdi</i>	(59/1747)
<i>burun</i>	(16/399)
<i>şong ra</i>	(61/1800)
<i>tang la</i>	(20/544)
<i>tang atgunça</i>	(67/1692) vd.

4.5.3. Miktar Zarfları

<i>köp</i>	(3/19)
<i>bisyār</i>	(3/22)
<i>barça</i>	(7/138) vd

4.6. EDATLAR (İLGEÇ)

<i>kibi</i>	(11/265)
<i>bile</i>	(13/323)
<i>bilen</i>	(14/365)
<i>birle</i>	(15/379)
<i>birlen</i>	(15/388)
<i>ile</i>	(23/614)
<i>üçün</i>	(23/615)
<i>dék</i>	(25/701)
<i>tağı</i>	(26/726) vd.

4.7. ÜNLÜLER

<i>ey: ey!</i>	(6/102)
<i>yā!</i>	(33/932)
<i>eyā!</i>	(14/368)
-ā vokalden sonra -yā kelimeye eklenir.	
<i>Hüdāyā!</i>	(70/2073) vd.

4.8. FİLLER

4.8.1. Kişi Ekleri

a. Emir ve istek kiplerinde kullanılan şahıs ekleri:

EMİR- İSTEK

Teklik I. Şahıs	-(A)y(ın)	Çokluk I. Şahıs	(A)lı(ng)
Teklik II. Şahıs	-ğıl / -	Çokluk II. Şahıs	-ng (lar)/-ing ız(lar)
Teklik III. Şahıs	-sun	Çokluk III. Şahıs	-sunlar

b. Geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılan iyelik eklerinden türemiş şahıs ekleri:

Teklik I. Şahıs	-m	Çokluk I. Şahıs	-k / -k
Teklik II. Şahıs	-ng	Çokluk II. Şahıs	-ng ız -lar
Teklik III. Şahıs	-	Çokluk III. Şahıs	

c. Gelecek zaman çekimlerinde kullanılan şahıs ekleri:

Teklik I. Şahıs	-m	Çokluk I. Şahıs	-mız
Teklik II. Şahıs	-ng	Çokluk II. Şahıs	-ng ız
Teklik III. Şahıs	-sı	Çokluk III. Şahıs	-lar / -sılar

d. Diğer fiil şekillerinde kullanılan fiil çekimleri:

Teklik I. Şahıs	men	Çokluk I. Şahıs	biz
Teklik II. Şahıs	sen	Çokluk II. Şahıs	siz
Teklik III. Şahıs	-dur/-turur/-	Çokluk III. Şahıs	-lar/-durlar

4.8.2. Haber Kipleri

4.8.2.1. Geniş Zaman

Fiil tabanı + -Ar/ -Ir + şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.

Teklik I. Şahıs	<i>kalur men</i> (58/1705)	<i>bilür-men</i> (42/1080)
Teklik II. Şahıs	<i>turur sen</i> (38/1073)	<i>bolur-sen</i> (38/1073)
Teklik III. Şahıs	<i>alur</i> (42/1215)	<i>bolur</i> (10/216)

Çokluk I.Şahıs	<i>körer miz</i> (51/1484)	<i>barur -miz</i> (461320)
Çokluk II.Şahıs	<i>kéter siz</i> (42/1201)	<i>fikreder-siz</i> (42/1201)
Çokluk III. Şahıs	<i>bürürler</i> (51/1490)	<i>körerler</i> (28/771)

- **Geniş Zamanın olumsuzu:** fiil tabanı + -mAs + şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.

<i>kutulmas</i>	(28/773)
<i>katılmas</i>	(42/1194)
<i>cüş kılmas</i>	(44/1270)
<i>kurumas</i>	(49/1437)
<i>yörümes</i>	(49/1437)
<i>aymaslar</i>	(24/650)

4.8.2.2. Gelecek Zaman

Fiil tabanı+ -GAy +şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.

Teklik I. Şahıs	<i>dégey men</i> (60/1749)	<i>dégeymen</i> (60/1749)
Teklik II. Şahıs	<i>yıglağay sen</i> (42/1217)	<i>dégey sen</i> (11/264)
Teklik III. Şahıs	<i>kélgey</i> (43/1334)	<i>anğ lağay</i> (45/1300)
Çokluk I. Şahıs	-	-
Çokluk II. Şahıs	-	-
Çokluk III. Şahıs	<i>dégeyler</i> (58/1703)	-

- **Gelecek zamanın olumsuzu:** -mA eki ile yapılır.

<i>muhālif bolmağay</i>	(45/1297)
<i>şadık bolmağay</i>	(45/1297)
<i>kélmegey</i>	(45/1299)
<i>kalmağay</i>	(23/614) vd.

- **Gelecek zaman:** fiil tabanı + -GU + iyelik eki + -dur kalıbıyla yapılır.
Teklik I. Şahıs *ölgümdür (47/1373)* *köyümdür (47/1373)*
Teklik II. Şahıs - -
Teklik III. Şahıs *bolğusıdur (62/1818)*
Çokluk I. Şahıs - -
Çokluk II. Şahıs - -
Çokluk III. Şahıs - -

4.8.2.3. Geçmiş Zaman

- **Anlatılan geçmiş zaman:** fiil tabanı + -mıŝ + şahıs zamiri
Teklik I. Şahıs *uçramış men (29/797)* *körmemiş men (29/797)*
Teklik II. Şahıs - -
Teklik III. Şahıs *tégmiŝ (49/1428)* *kêlmiŝ (46/1344)*
Çokluk I. Şahıs - -
Çokluk II. Şahıs - -
Çokluk III. Şahıs - -
- **Anlatılan geçmiş zamanın olumsuzu:** fiil tabanı+ -mA -mıŝ + şahıs zamiri
körmemiş men (29/797)
- **Belirli Geçmiş Zaman:** fiil tabanı+ -p tur/dur + şahıs zamiri kalıbıyla yapılır.
Teklik I. Şahıs *rızâ bêripdür men (35/995)* *sunupdu rmen (35/995)*
Teklik II. Şahıs - -
Teklik III. Şahıs *salıpdur (37/1043)* *körüpdür (15/385)*
Çokluk I. Şahıs - -
Çokluk II. Şahıs - -
Çokluk III. Şahıs *kılıpdurlar (37/1062)* -
- **Belirli Geçmiş Zaman:** fiil tabanı+ -DI+ şahıs eki
Teklik I. Şahıs *ķutuldı (52/1518)* *teveccüh ķıldım (52/1520)*
Teklik II. Şahıs *bardıng (53/1544)* *ķaldung (48/1393)*
Teklik III. Şahıs *olturđı (60/1774)* *ķoşulđı (70/2051)*
Çokluk I. Şahıs *giriftâr bolduk (51/1477)* *kêlmedük (4/34)*
Çokluk II. Şahıs *kêldung üz (50/1467)* *dêdung üz (42/1221)*
Çokluk III. Şahıs *bardılar (43/1249)* *ķutuldı (44/1258)*

- **Belirli Geçmiş Zamanın Olumsuzu:** fiil tabanı + -mA+ -DI +şahıs eki

bolmadım (43/1238)
tutmadı (48/1377)
bilmediler (24/648)

4.8.2.4. Şimdiki Zaman

Fiil tabanı+/-a dur /+ şahıs zamiri

Teklik I. Şahıs *yanadur men* (14/359) *çekedür men* (41/1176)

Teklik II. Şahıs

Teklik III. Şahıs *uradur* (11/270) *yanadur* (28/773)

Çokluk I. Şahıs - -

Çokluk II. Şahıs - -

Çokluk III. Şahıs - -

- **Şimdiki Zamanın Olumsuzu:** fiil tabanı+ -mAydUr + şahıs zamiri

açılmaydur (50/1459)
bilmeydür (39/1112)

4.8.3. Dilek Tasarlama Kipleri

4.8.3.1. Emir-İstek Kipi

Teklik I. Şahıs	<i>kılayın</i> (10/231)	<i>tapayın</i> (17/432) <i>tolğanayım</i> (60/1765)
Teklik II. Şahıs	<i>yıglağıl</i> (17/448)	<i>ëşitgil</i> (24/646)
Teklik III. Şahıs	<i>ağāz kılsun</i> (6/104)	<i>fedā bolsun</i> (19/505)
Çokluk I. Şahıs	<i>körelı</i> (27/755)	<i>körelık</i> (62/1818)
Çokluk I. Şahıs	<i>yëying iz</i> (25/683)	<i>bakıng ızlar</i> (49/1434)
Çokluk III. Şahıs	<i>tekellümkılmasunlar</i> (48/1376)	<i>körünsünler</i> (66/1953)

4.8.3.2. Şart Kipi

Fiil tabanı + -sA + şahıs eki

Teklik I. Şahıs	<i>taħammülkalsam</i> (14/360)	<i>şorsam</i> (15/384)
Teklik II. Şahıs	<i>çıkmasaŋ</i> (7/130)	<i>tutsaŋ</i> (5/70)
Teklik III. Şahıs	<i>bolsa</i> (23/631)	<i>alsa</i> (7/139)
Çokluk I. Şahıs	<i>ölsek</i> (27/755)	<i>körsek</i> (27/755)
Çokluk II. Şahıs	<i>körseŋ iz</i> (8/155)	<i>icâzetbersēŋ iz</i> (16/426)
Çokluk III. Şahıs	<i>dêseler</i> (20/540)	<i>içseler</i> (52/1514)

- **Şart Kipinin Olumsuzu:** fiil tabanı+/mA/+-sA/+şahıs eki

körmesem (38/1098)

çıkmasaŋ (7/130)

çekmese (70/1072)

4.9. FİİLİMSİLER

4.9.1. İsim Fiil

-mağ / -mek

<i>öl-mek</i>	(27/754)	<i>köy-mek</i>	(27/754)
<i>kör-mek</i>	(31/779)	<i>rızā bër-mek</i>	(31/779)
<i>kuçaklaş-mağ</i>	(67/1985)	<i>tutuş-mağ</i>	(67/1985)
<i>öpüş-mek</i>	(67/1985)	<i>söyleş-mek</i>	(67/1985)

-İş / -Uş

<i>körün-üş</i>	(20/1335)
<i>kül-üş</i>	(25/699)
<i>yörü-ş</i>	(25/699)
<i>sağ-ış</i>	(65/1923)

4.9.2. Sıfat Fiil

-ğU / -gU

<i>kıl-ğu</i>	(4/34)
<i>açıl-ğu</i>	(54/1576)
<i>bol-ğu</i>	(64/1882)

-ğUçı / -guçı

<i>inşā kıl-ğuçı</i>	(7/142)
<i>başla-ğuçı</i>	(19/501)
<i>bil-güçi</i>	(35/986)
<i>tüz-güçi</i>	(35/986)
<i>ināyet kıl-ğuçı</i>	(43/1245)
<i>kël-güçi</i>	(59/1741)

-ğAn / -gAn / -kAn / -An

<i>buzul-ğan</i>	(5/76)	<i>bak-ğan</i>	(12/304)
<i>çıkma-ğan</i>	(13/322)	<i>kaç-kan</i>	(35/1006)
<i>tuğur-ğan</i>	(40/11379)	<i>sal-ğan</i>	(55/1609)
<i>kal-an</i>	(3/20)	<i>yak-an</i>	(64/1889)

-r / -Ar / -Ur

<i>kaç-ar yolnu</i>	(27/757)
<i>sağla-r bolsa</i>	(33/946)
<i>ut-argā</i>	(41/1171)

-mağçı/-mekçi

<i>ayt-mağçı</i>	(49/1415)
------------------	-----------

-mAs

<i>tapıl-mas bir İremdür</i>	(16/415)
------------------------------	----------

4.9.3. Zarf Fiil

-a/-e

<i>çık-a</i>	(27/740)
<i>tut-a</i>	(68/2011)

-ğaç / -geç

<i>bol-ğaç</i>	(40/1155)
<i>ur-ğaç</i>	(44/1253)
<i>tur-ğaç</i>	(57/1662)
<i>ëşit-geç</i>	(23/638)

-ğalı / -geli

<i>bağ-ğalı</i>	(4/33)
<i>dë-geli</i>	(4/33)
<i>yiber-geli</i>	(20/539)
<i>kör-geli</i>	(34/980)
<i>oyna-ğalı</i>	(36/1029)
<i>al-ğalı</i>	(48/1393)

-ğunça / -günce

<i>kel-günçe</i>	(15/390)
<i>yakma-ğunça</i>	(44/s.1270)
<i>toy-ğunça</i>	(53/1546)
<i>kör-günçe</i>	(58/1705)
<i>tañ at-ğunça</i>	(67/1962)
<i>öl-günçe</i>	(58/1705)

-mAy

<i>uyu-may</i>	(4/58)
<i>tap-may</i>	(18/462)
<i>otur-may</i>	(20/532)
<i>tur-may</i>	(20/532)

-mAyın

<i>boz-mayın</i>	(27/744)
<i>tap-mayın</i>	(27/746)
<i>kaç-mayın</i>	(36/1038)
<i>kal-mayın</i>	(50/1450)

-p / -Up / -Ip

<i>ur-up</i>	(16/427)
<i>uç-up</i>	(17/442)
<i>kop-up</i>	(58/1715)
<i>tur-up</i>	(59/1720)
<i>iç-ip</i>	(59/1728)
<i>kël-ip</i>	(60/1753)

-uban / -üben

<i>kör-üben</i>	(17/455)
-----------------	----------

<i>kël-üben</i>	(21/573)
<i>sal-uban</i>	(26/722)
<i>oķu-ban</i>	(44/1266)
<i>tur-uban</i>	(66/1955)
<i>ķop-uban</i>	(69/2047)

4.10. BİRLEŞİK FİLLER

4.10.1. Yardımcı Fiillerle Oluşmuş Birleşik Fiiller

Çağataycada hareketlerin büyük bir kısmı iki unsurun yan yana getirilmesiyle oluşur. Bu iki unsurdan biri Arapça, Farsça ya da Türkçe isim unsuru diğeri ise yardımcı fiildir. Bu yardımcı fiileler, *ķil-*, *ët-*, *ëyle-bol-*, *ol-* yardımcı fiilleridir.

<i>terk bolmas</i>	(28/794)
<i>muħâlif bolmağay</i>	(45/1297)
<i>ķılır feryād</i>	(29/818)
<i>te'ssîr ķıldı</i>	(29/821)
<i>toy ëtip</i>	(29/823) vd.

4.10.2. Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Genellikle ad soylu bir sözcikle bir fiilin kaynaşmasıyla oluşur. Çoğu mecazlıdır. Bu özellikleriyle deyim sayılırlar.

<i>ķulak sal</i> (37/1049)	<i>ķulak tut</i> (39/1125)
<i>ah urdı</i> (48/1382)	<i>ah çeker</i> (17/430) vd.

4.10.3. Kurallı Birleşik Fiiller

Çağataycada yeterlik bildiren al- yardımcı eylemi Çağataycanın karakteristik bir öelliğidir. bunun dışında -ebil yeterlik fiili de bulunmaktadır.

<i>sözleyalman</i> (38/1079)	<i>ķorebil-</i> (15/371)
<i>bilealman</i> (42/1212)	<i>ķelebil-</i> (6/118)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SÖZLÜK VE DİZİN

āb (< Far. آب *āb*) su: 58/1716, 62/1830, 68/2006

āb-ı hayāt ölümsüzlük suyu: 68/2006

ā. h. +ı 58/1716, 62/1830

ābād (< Far. آباد *ābād*) bayındır, māmur: 5/76, 67/1989

ābād kıt- ihya etmek, māmur etmek:

ā. k.-ğay 5/76

ayduş konuşma, söyleşme: *ay-d-uş*

a. +ları 9/208

‘ābid (< Ar. عبد *ābid*) ibadet eden kimse: 4/44, 22/600

‘acāyib (< Ar. عجائب *‘acāyib*) garip, tuhaf: 5/70, 5/79, 5/82, 9/209, 10/234, 10/237, 11/247, 11/250, 14/341, 15/387, 20/529, 27/761, 27/762, 28/776, 30/834, 30/840, 30/841, 31/858, 31/859, 34/954, 36/1041, 50/1439, 50/1452, 52/1509, 63/1858, 64/1878, 70/2070

a. +e 69/2041

a. +ler 30/835, 52/1505

‘acāyibe kal- garip karşılamak:

a. k.-ip 69/2041

‘aceb (< Ar. عجب *‘aceb*) acaba: 5/84, 7/124, 10/234, 11/247, 11/251, 12/289, 12/294, 30/835, 39/1122, 46/1341, 60/1749, 63/1847

‘āciz (< Ar. عاجز *‘āciz*) güçsüz, zayıf: 18/462, 18/465

aç- açmak: 12/284, 12/284, 30/843, 57/1668, 67/1979

a.-iban 37/1045, 40/1143

a.-ip 5/65, 8/167, 12/301, 12/303, 32/916, 34/961, 35/1008, 40/1149, 44/1277, 44/1254

a.-may 48/1381

a.-ğay 37/1044

a.-tı 37/1051, 51/1498, 54/1581

a.-tım 15/370, 41/1183, 33/922

açt koy- açıvermek: *aç-t koy-*

a.-ı k.-up 38/1083

açığ acı, dert, elem, keder: 17/448, 48/1398

açığlan- öfkelenmek, hiddetlenmek: *açığ+lan-*

a.-dı 64/1896

a.-ğanı 54/1591

a.-ip 42/1216

açıl- açılmak: bk. *açul-*, *aç-ıl-*

a.-dı 5/65, 9/210, 67/1981, 68/2008, 68/2009

a.-ğan 5/69, 54/1561

a.-ğay 16/408, 67/1982

a.-ğu-dək 54/1576

a.-ip 10/242, 36/1034, 67/1982

a.-maydur 50/1459

- a.-ur* 17/457, 45/1291
- açul-** bk. *açıl-*
a.-dı 9/201
a.-up 45/1291
- a'dā** (< Ar. اعداء *a'dā*) düşmanlar: 3/10
- 'adālet** (< Ar. عدالت *'adālet*) adalet: 7/151
- ādēm** (< Ar. آدم *ādēm*) insan, erkek kişi: 9/187, 14/358, 16/412, 18/475, 19/515, 24/674, 28/779, 29/800, 37/1066, 38/1075, 43/1230, 43/1240, 51/1487, 51/1488, 52/1522, 54/1586, 57/1673, 57/1674, 60/1778, 61/1802, 64/1893
a.+ğa 30/834, 34/951
a.+ler 15/385, 46/1343
- ādemī** (< Ar آدمی+Far. ĩ . ādemī) insanoğlu: 24/667, 37/1069, 52/1508, 62/1811
a.+dür 37/1065
a.+ğa 70/2059
a.+ler 24/652, 42/1215
a.+ni 64/1875
- ademī-zād** (< Ar آدمی+Far. زاد. ādemī) insanoğlu: 16/411, 40/1152, 55/1596
- 'ādet** (< Ar. عادت *'ādet*) tabiat, alışkanlık: 33/934
- 'adl** (< Ar. عدل *'adl*) doğruluk, adalet: 6/112
a.+idin 6/111
- āferin** (< Far. آفرین *āferin*) “bravo”: 33/941, 36/1012
- āferin kııl-** kutlamak, takdir etmek:
ā. k.-dı 33/941, 36/1012
- āfet** (< Ar. آفت *āfet*) büyük felâket, belâ, musibet: 30/854, 35/992
a.+i 59/1739
a.+idin 44/1258
a.+ler 52/1522
- āfitāb** (< Far. آفتاب *āfitāb*) güneş:
a.+ı 54/1585
- ağ-** akmak: bk. *aķ-*
a.-ıp 4/57
- ağa** ağabey, ağa:
a.+nıng 46/1339
a.+sı 45/1314, 55/1603, 46/1315, 46/1316
a.-sığa 47/356
a.+sıning 45/1312
- āgāh** (< Far. آگاه *āgāh*) haberdar, haberli: 14/339, 14/366, 35/982, 42/1205
- ağāz** (< Far. آغاز *ağāz*) söze başlama: 6/101, 6/104, 42/1209
- ağāz kııl-** söze başlamak:
a. k.-sun 6/104
a. k.-ğıl 42/1209
a. k.-dım 43/1224
- ağırla-** ağırlamak: *ağır+la-*
a.-p 47/1355, 54/1563, 9/184
- ağrık** ağrı: *ağrı-k*
a.+larıdın 57/1683
- ağrıt-** ağrıtmak: *ağrı-t-*
a.-may 50/1451
- ağu** zehir:

a. +sı 18/472

ağyār (< Ar. اغيار *ağyār*) gayrılar, başkaları:

a. +ıdın 58/1717

ağ(ı)z ağız:

a. +ı (*ağzı*) 8/177, 11/274, 13/310

a. +ıda (*ağzıda*) 56/1632

a. +ıdın (*ağzıdın*) 33/935

a. +ığa (*ağzığa*) 25/694

a. +ım (*ağzım*) 41/1178

a. +ımğa (*ağzımğa*) 51/1494

a. +ımını (*ağzımını*) 48/1381, 44/1266

a. +ın (*ağzın*) 26/721, 35/1010

a. +ıngını (*ağzıngını*) 26/729, 57/1668

a. +ını (*ağzığa*) 13/316, 35/1008, 44/1277

ah ağı acı duyulduğunda söylenen söz, nida! 4/57, 6/120, 7/124, 7/126, 11/267, 12/302, 13/325, 14/338, 14/340, 16/409, 16/423, 16/427, 17/430, 17/431, 17/436, 17/437, 17/438, 17/445, 22/603, 23/611, 29/801, 31/873, 32/892, 32/896, 34/961, 34/965, 35/982, 36/1018, 38/1083, 39/1116, 47/1345, 48/1382, 48/1388, 49/1428, 50/1455, 56/1631, 56/1645, 56/1648, 57/1658, 57/1659, 58/1688, 58/1792, 58/1793, 62/1832, 64/1897, 65/1910, 65/1913, 68/2018, 69/2047, 70/2056

a. +ı 30/831, 44/1272, 56/1635, 58/1790, 62/1813, 68/2015, 55/1608

a. +ıdın 56/1645

a. +ım 4/56

a. +ımğa 17/452

a. +ıng 68/2017, 68/2018

ah ur- feryat etmek:

a. u. -up 31/873

'ahd (< Ar. عهد *'ahd*) yemin, ant: 57/1677, 57/1680, 67/1970

aḥbār (< Ar. اخبار *aḥbār*) haberler, sözler, söylentiler: 46/1332

aḥbār bkz. *aḥbār*: 6/106, 36/1021, 39/1117, 61/1800

āḥīr (< Ar. آخِر *āḥīr*) son, sonuncu bkz. *āḥīr*: 50/1448

āḥīr bkz. *āḥīr*: 3/13, 8/178, 10/217, 10/220, 18/479, 21/564, 22/597, 25/675, 25/677, 29/817, 29/820, 29/824, 35/987, 42/1218, 47/1373, 48/1403, 53/1537, 54/1574, 54/1590, 59/1745, 59/1746, 60/1751, 60/1757, 67/1971

a. +i 66/1941

a. +ni 32/888

a. +le 54/1588

āḥīr-kār için sonu: 65/1915

aḥkām (< Ar. احكام *aḥkām*) hükümler, kanunlar, emirler:

a. +ı 7/138

Aḥmed (< Ar. احمد *Aḥmed*) ö.a. Hz. Muhammed'in isimlerindendir: 3/05, 3/06

aḥşam akşam: 17/458

aḥvāl (< Ar. احوال *aḥvāl*) haller: 3/01, 15/393, 64/1872

a. +ığa 13/330

a. +ımız 4/41

a. +ıng 5/64, 26/723

a. +ını 51/1471, 54/1590

aḥzān (< Ar. احزان *aḥzān*) hüznler: 5/90

āhī ahi: 4/45

aķ beyaz: 9/198, 32/900, 40/1141, 48/1376, 67/1976

aķ- bk. *aġ-*

a.-ar 14/354, 27/741, 36/1026, 64/1891

a.-ip 10/243

a.-ti 28/789

aķart- aġartmak: *aķ+ar-t-*

a.-ip 25/693

‘aķil (< Ar. عاقل *‘aķil*) evlenme muamelesi, nikah kıyma: 67/1970

‘aķıbet (< Ar. عاقیبت *‘aķıbet*) son, nihayet, gelecek: 58/1791, 65/1920, 55/1619

aķız- akıtmak: *aķ-ız-*

a.-ip 5/90, 40/1161, 51/1473, 51/1474, 51/1480

a.-up 13/320, 13/337

‘aķil (< Ar. عاقل *‘aķil*) akıllı kimse: 18/471, 58/1714

‘aķiķ (< Ar. عقیق *‘aķiķ*) akik: 11/252, 18/463, 68/2008

‘aķl (< Ar. عقل *‘aķl*) akıl: 15/378, 18/464, 55/1596

a.+ı 6/116

a.+ıdın 56/1652

‘aķreb (< Ar. عقرب *‘aķreb*) akrep: 24/665

a.+i 26/707

aķtar- aktarmak: *aķ-tar-*

a.-up 50/1440

al 1 huzur:

a. unġındın 59/1741

al- 2 almak:

a.-ay 41/1171

a.-dı 15/395, 19/514, 19/516, 26/716, 28/780, 37/1058, 44/1281, 50/1441, 52/1525, 57/1658, 59/1721, 60/1770, 67/1980, 69/2036

a.-dılar 19/515, 53/1549

a.-dım 5/75, 15/377, 29/803

a.-ġalı 48/1393

a.-ġanı 43/1243, 29/811

a.-ġay 10/218

a.-ġıl 6/103

a.-ıķsa 28/775

a.-ip 8/161, 9/198, 9/201, 15/378, 20/541, 24/660, 24/662, 26/713, 26/717, 26/719, 28/777, 30/849, 30/850, 33/944, 37/1059, 41/1170, 46/1324, 49/1411, 51/1494, 52/1516, 60/1763, 61/1784, 64/1875, 66/1938, 67/1975, 67/1977, 70/2052

a.-maġa 67/1980

a.-mam 5/84, 59/1736, 59/1748

a.-sa 7/139

a.-sang 39/1130, 58/1794

a.-unġuzlar 46/1332

a.-up 9/198, 52/1505

a.-ur 42/1215, 43/1228, 50/1448

a.-urlar 11/262, 31/883, 52/1513, 64/1900

al- 3 y. fiil, yeterlik bildirir.

a.-man 38/1079, 42/1212

ala karışık renkli, alacalı: 68/2002

alabil- alabilmek: *al-a bil-*

a.-mey 33/919

alar onlar 3. çoğul kişi zamiri: 11/264, 15/390, 15/395, 27/765, 31/869, 31/873, 32/888, 39/1112, 45/1295, 46/1333, 52/1510, 52/1525, 52/1527, 58/1689

a.+dur 64/1876

alar “ol” işaret zamirinin çoğulu: 11/272, 30/839, 52/1508

a.+dın 22/591, 28/773

a.+ğa 5/90, 14/343, 15/393, 27/747, 51/1478, 51/1478

a.+nı 3/24, 3/29, 6/93, 12/283, 15/377, 15/384, 24/661, 40/1148, 47/1359, 52/1509, 69/2039

a.+ning 3/23, 3/28, 3/29, 3/31, 14/344, 18/466, 21/573, 25/679, 28/772, 30/838, 31/864, 31/872, 31/885, 32/889, 42/1213, 51/1477, 51/1486, 51/1494, 52/1506, 52/1507, 70/2052

alt(d) 1. nezd, huzur:

a.+ıda (aldıda) 5/83, 12/291, 35/1004, 35/1011, 36/1024, 36/1025, 37/1054, 38/1075, 58/1796, 67/1967

a.+ıdadur (aldıdadur) 49/1431

a.+ığa (aldığa) 6/107, 29/812, 35/1008, 40/1141, 53/1533, 61/1788, 43/1236

a.+ımda (aldımda) 15/372, 28/781, 41/1183

a.+ımzğa (aldımzğa) 51/1490

a.+ında (aldında) 58/1704

a.+ing da (aldingda) 4/32, 4/32, 4/38, 4/41, 58/1711, 58/1712, 63/1852

a.+ingğa (aldingğa) 61/1783

a.+ung da (aldungda) 24/671, 24/672

2. alt:

a.+ında (altında) 3/22

alda- aldatmak: *al+da-*

a.-dı 41/1185

a.-dılar 55/1613

a.-sa 55/1612

‘ālem (< Ar. عالم ‘ālem) kainat, evren: 6/111, 6/117, 7/146, 9/187, 15/389, 19/515, 20/548, 33/946, 41/1166, 49/1431, 54/1586, 64/1897, 67/1963

a.+de 5/87, 12/289, 15/380, 18/470, 21/551, 26/709, 34/980, 39/1130

a.+din 43/1226

a.+ğa 3/13, 9/197

a.+ge 10/223

a.+idin 69/2040

a.+ığa 69/2039

a.+ler 40/1138, 40/1140, 46/1343

a.+ni 7/131, 33/931, 22/608

‘aleyhi ve’ssellem (< Ar. عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ‘aleyhi ve’ssellem) Allahın selam üzerine olsun: 3/02

‘ālī (< Ar. عالي ‘ālī) yüksek olan, yüce olan: 11/246, 36/1036, 68/2004

Allāh (< Ar. الله Allāh) Tanrı, Hüda: 7/139, 8/168, 12/276, 17/445, 22/594, 32/914, 32/914, 33/936, 36/1018

alma elma:

a.+nı 9/198

altı altı: 20/533, 21/575, 30/832, 46/1322

altmış altmış: 22/601

altun altın: 11/251, 17/438, 19/515, 27/763, 32/903, 37/1043, 37/1056, 56/1628, 67/1963, 69/2046

a. +dın 47/1368

a. +lar 27/763

a. +lu 12/285

ālūfte (< Far. *آلفته* *ālūfte*) alışık, müptela, düşkün: 16/406, 63/1859, 63/1867

a. +dür 5/84

‘āmm (< Ar. *عام* *‘āmm*) hakl, herkes:

a. +a 3/28

a. +ı 6/122

‘amā (< Ar. *عمى* *‘amā*) körlük: 30/856

amā (< Ar. *اما* *amā*) ancak, fakat: 54/1593

āmāde (< Far. *آماده* *āmāde*) hazır: 16/399, 48/1386

amān (< Ar. *امان* *amān*) eminlik, korkusuzluk, bağışlama: 46/1340

amānlık amanlık: 7/150

‘amel (< Ar. *عمل* *‘amel*) bir maksatla yapılan iş eylem, fiil:

a. + imiz 4/37

a. +ler 14/347

an- anmak, bk. *anġ-*:

a. -up 10/241

ana anne: 19/513, 39/1111, 40/1141, 48/1384, 59/1748, 70/2052

a. +m 40/1134, 40/1138, 40/1149, 40/1150, 40/1152, 43/1239

a. +mġa 23/630, 29/802

a. +mning 58/1702, 58/1702

a. +msın 59/1734

a. +nġ 60/1758, 41/1190, 60/1762, 69/2022

a. + nġ ning 60/1750

a. +sı 10/225, 12/281, 14/342, 18/465, 40/1136, 47/1370, 53/1545, 55/1598, 55/1599, 55/1602, 55/1603, 60/1767, 61/1787, 70/2053, 70/2058

a. +sıġa 60/1763

a. +sını 41/1164

‘anber (< Ar. *عنبر* *‘anber*) güzel koku: 27/764, 53/1553, 54/1564, 59/1725, 66/1956

‘anber-sirišt (< Ar. *عنبر* *‘anber* Far. *سريشت* *sirišt* *‘anber-sirišt*) yaratılıştan güzel kokulu olan: 10/236

anča o kadar : 10/224, 13/322, 40/1157, 43/1223, 68/2001

anda “o”3. tekil kişi ve işaret zamirinin bulunma durumu onda; orada: 6/92, 6/93, 6/94, 6/113, 9/213, 12/293, 13/322, 15/370, 15/378, 17/439, 18/470, 18/473, 19/496, 20/533, 21/556, 23/618, 24/666, 27/762, 27/762, 28/785, 28/796, 29/806, 30/829, 30/849, 32/901, 32/902, 33/919, 34/974, 35/999, 36/1028, 36/1031, 36/1033, 37/1046, 37/1054, 39/1113, 39/1126, 39/1131, 40/1137, 40/1138, 41/1164, 41/1169, 41/1170, 42/1217, 44/1254, 45/1287, 45/1295, 49/1430, 52/1504, 52/1505, 52/1518, 52/1520, 56/1640, 57/1673, 60/1753, 61/1792, 61/1795, 63/1855, 63/1856, 64/1876, 65/1924, 68/2005

a. + ġularġa 39/1126

anda “o” işaret zamirinin bulunma durumu: 10/233, 11/254, 11/271, 18/488, 21/561, 23/619, 23/620, 28/771, 28/795, 30/850, 31/858, 31/875, 31/872, 32/900, 32/901, 32/910, 40/1137, 66/1950

andan 3. tekil kişi zamirinin ayrılma durumu, bk. *andın* : 30/853

andın bk. *andan*: 3/10, 3/16, 5/86, 16/425, 18/464, 20/524, 20/545, 30/828, 38/1099, 40/1154, 49/1420, 51/1481, 51/1482, 52/1503, 54/1571, 54/1577, 64/1872, 67/1969, 69/2041

andın “o” ,şaret zamirinin ayrılmadurumu: 28/768, 31/867, 31/870, 32/891, 35/1003, 36/1020, 44/1262, 61/1802

ang - bk. *an-*:

a.-ip 63/1859

anga 1. 3. tekil kişi zamirinin yönelme durumu: 5/73, 5/88, 9/212, 10/238, 12/280, 14/347, 17/440, 17/440, 18/467, 18/472, 18/472, 18/476, 21/549, 25/676, 28/779, 29/816, 33/945, 42/1195, 42/1217, 43/1224, 43/1225, 43/1230, 43/1240, 46/1334, 46/1343, 46/1343, 47/1346, 53/1554, 54/1561, 54/1586, 55/1609, 55/1621, 56/1648, 56/1649, 58/1687, 59/1733, 59/1742, 60/1755, 62/1835, 63/1846, 64/1877, 67/1979, 69/2025

2. “o” işaret sıfatı yönelme durumu: 31/874

angla- anla: *ang-la-*

a.-ban 45/1298

a.-dılar 47/1353

a.-ğay 45/1300

anı 1. 3. tekil kişi zamirinin belirtme durumu: 3/17, 5/65, 5/87, 5/87, 6/95, 8/166, 9/209, 10/225, 11/260, 12/279, 13/308, 13/311, 13/327, 14/360, 14/360, 15/375, 15/381, 160/869, 17/441, 18/468, 18/474, 21/554, 24/668, 25/683, 25/683, 26/713, 29/815, 32/914, 35/994, 37/1042, 38/1098, 42/1210, 42/1210, 44/1280, 47/1347, 49/1416, 49/1434, 49/1434, 50/1455, 53/1542, 53/1549, 54/1568, 54/1586, 56/1632, 58/1710, 60/1754, 61/1782, 61/1783, 61/1790, 61/1801, 61/1803, 62/1810, 62/1814, 62/1815, 62/1826, 63/1843, 63/1853, 64/1889, 64/1895, 65/1926, 69/2043, 70/2052, 70/2055, 70/2076

2. “o” işaret zamirinin belirtme durumu: 20/546, 25/695

anın 3. tekil kişi zamirinin ilgi durumu, bk. *anınğ* : 58/1708

anınğ bk. *anın*: 3/09, 3/12, 3/13, 3/14, 3/15, 3/16, 3/27, 3/1009, 4/43, 4/57, 5/70, 6/108, 6/109, 6/114, 8/172, 9/213, 10/215, 10/216, 10/223, 10/224, 10/225, 10/227, 11/266, 12/292, 13/309, 13/324, 13/325, 13/329, 14/341, 14/349, 14/362, 15/381, 15/385, 15/394, 15/396, 18/465, 20/546, 20/547, 21/559, 23/615, 25/700, 25/704, 26/705, 28/791, 28/793, 29/799, 29/812, 29/823, 31/872, 32/906, 33/919, 33/927, 34/954, 34/968, 36/1013, 36/1031, 36/1039, 37/1062, 38/1080, 38/1089, 39/1103, 39/1107, 39/1110, 39/1111, 39/1129, 40/1137, 40/1156, 42/1209, 42/1211, 42/1212, 42/1213, 42/1216, 43/1224, 43/1232, 43/1234, 44/1282, 45/1308, 45/1314, 49/1408, 49/1410, 49/1428, 49/1431, 49/1433, 50/1451, 50/1456, 51/1471, 52/1507, 53/1543, 53/1548, 53/1552, 54/1569, 54/1590, 55/1597, 55/1610, 56/1625, 57/1659, 58/1795, 58/1795, 58/1796, 58/1704, 58/1711, 60/1768, 61/1799, 63/1849, 64/1892, 64/1893, 65/1916

a.+dur 29/810, 29/810, 30/845

anınğ “o” işaret zamirinin ilgi durumu: 10/239, 11/248, 24/664, 30/842, 30/843, 30/846, 30/847, 30/848, 36/1026, 37/1044, 37/1044, 52/1517, 52/1519

anu bk. *anı*: 60/1767

ara ara, mesafe: 9/191, 47/1364, 68/2009

a.+da 59/1722, 67/1984

a.+mızda 38/1096

a.+sında 32/905, 41/1192

ara- aramak:

- a.-rlar* 17/458
- ārām-dār** (< Far. آرام‌دار *ārām-dār*) dinlenme evi: 40/1135
- ārāste** (< Far. آراسته *ārāste*) süslenmiş: 25/689, 47/1346
- arğameçi** urgan:
a.+nı 25/695
- arğur**- yorulmak, zayıflamak:
a.-up 61/1803
- arığ** arı, temiz: 9/208, 59/1735
- arıt**- arıtmak: *arı+t-*
a.-kan 44/1259
- arla**- aramak:
a.-p 62/1812
- arqa** arka:
a.+da 19/516
a.+sı 51/1486
a.+sıdın 36/1013
- arслан** arslan: 30/843, 46/1341
a.+lar 35/993, 35/1001
- art**- artmak:
a.-ar 7/131
- arttur**- arttırmak: *art-tur-*
a.-dı 54/1587, 66/1958
- arż** (< Ar. أرض *arż*) yeryüzü, dünya: 3/04
- 'arż** (< Ar. عرض *'arż*) sunma, saygı ile anlatma: 12/280, 16/424, 38/1076, 58/1701
a.+a 7/143, 60/1760
- 'arż kııl**- sunmak, arzetmek:
a.k-saṅg 16/424
- ās** kakum, mersin ağacı:
a.+ka 51/1499
- as**- asmak:
a.-arlar 52/1512
a.-tı 55/1620
- āsān** (< Far. آسان *āsān*) kolay: 62/1835
a.+dur 24/671
- 'asel** (< Ar. عسل *'asel*) bal: 11/266
- asıl**- asılmak: *as-ıl-*
a.-iptur 33/924
- 'āṣī** (< Ar. عاصی *'āṣī*) isyan eden:
a.+lerüṅ 3/18
- āsmān** (< Far. آسمان *āsmān*) gök, gökyüzü, sema, felek:
a.+mıṅ 7/151
- asru** çok fazla: 63/1842
- aṣār** (< Ar. آثار *aṣār*) eserler: 7/147, 22/591, 62/1837
- aṣḥāb** (< Ar. أصحاب *aṣḥāb*) sahabe, ashap:
a.+larning 4/43
- aṣl** 1. (< Ar. اصل *aṣl*) gerçek, hakikat, bir şeyin bizzat kendisi: 5/80, 5/81
a.+ı 13/334,
2. soy, nesep:
a.+ı 16/412

'**Āşım** (< Ar. عاصم 'Āşım) ö.a. Mısır padişahı ve Seyfü'l- mülük'ün babası, bk. 'Āşım İbni Şafvān: 8/152, 8/161, 9/188, 9/211, 9/212, 10/232, 12/276, 12/277, 12/278, 14/367, 15/388, 18/477, 18/484, 19/491, 19/494, 19/503, 38/1085, 69/2043, 69/2043, 69/2047

a.+ğa 9/203, 13/335

'**Āşım İbni Şafvān** bk. 'Āşım: 6/110

'**āşī** (< Ar. عاصی 'āşī) karşı gelen: 4/45

'**aşr** (< Ar. عصر 'aşr) zaman devir, çağ: 69/2023

ast alt:

a.+ın 25/701, 32/903

aş aş, yemek: 31/875

aş- aşmak:

a.-up 19/493, 59/1744

'**āşık** (< Ar. عاشق 'āşık) bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse: 8/155, 12/294, 15/391, 16/416, 16/418, 18/470, 22/608, 23/623, 25/682, 26/715, 27/746, 32/907, 32/908, 34/966, 39/1107, 41/1170, 53/1539, 55/1596, 55/1606, 57/1657, 57/1674, 59/1730, 60/1755, 61/1791, 63/1843, 63/1848, 68/1990, 70/2074, 70/2075

a.+ğa 53/1539, 57/1686, 70/2068

a.+lar 18/474, 68/2012

a.+mıdır 26/709

āşiyān (< Far. آشیان āşiyān) kuş yuvası:

a.+ığa 33/926

āşikār (< Far. آشکار āşikār) belli, açık:

a.+a 32/911

aşuğ(ğ)- acele etmek:

a.-up (aşuğup) 20/537, 47/1349, 47/1362

āşüfte (< Far. آشفته āşüfte) iffetsiz kadın, aşifte :16/401, 16/406 63/1859, 63/1860, 63/1867

a.+dür 5/84

at ad, isim: 9/212

a.+ı 3/21, 6/110, 10/222, 10/224, 14/362, 15/382, 31/875, 38/1085, 39/1127 60/1767

a.+ıdın 43/1251

a.+ıdur 38/1089

a.+ım 39/1131, 50/1459

a.+ın 3/06, 8/172, 45/1308

a.+ing 50/1458

a.+ını 39/1105

a.+nı 9/214, 39/1105, 39/1107, 41/1187

ağ binek hayvanı: 12/287, 15/376

a.+dur 12/287

a.+ı 21/560

a.+ığa 19/514, 21/576

a.+nı 12/288, 27/743

a.+ka 15/383

at- atmak:

a.-arğa 13/311

a.-dı 24/657

a.-ğunça 13/319, 67/1962

a.-tı 31/863, 37/1063
ata dede, baba: 19/513, 23/615, 41/1164, 48/1384, 59/1748, 69/2022, 69/2023, 70/2052, 70/2058
a.+m 14/361, 29/797, 29/802, 38/1085, 38/1086, 38/1092, 39/1127, 43/1239
a.+mdur 28/785
a.+mğa 14/363, 23/630
a.+mning 38/1097
a.+ng 38/1073, 41/1190, 50/1458, 60/1749
a.+sı 10/230, 12/280, 13/335, 14/342, 15/382, 16/427, 17/430, 18/465, 19/516, 25/685, 26/706, 38/1097, 47/1360, 53/1545, 70/2053
a.+sıdın 16/420
a.+sınıg 12/296, 60/1767
ata- atamak, tayin etmek:
a.-dı 3/17
a.-dılar 10/224
a.-ğan 6/110
a.-p 160/869
atabèr- atayıvermek: *at-a ber-*
a.b.-di 8/172, 60/1769
'atā (< Ar. عطا 'atā) ihsan: 33/945
atalık atalık: *ata+lık*: 69/2034
a.+lar 21/556
āteş (< Far. آتش āteş) ateş: 9/196
ateş-bāz eskiden ateşle gösteri yapan oyuncu: 24/656
atlan- atlanmak, at binmek: *at-lan-*
a! 49/1419
a.-dı 9/190, 64/1886
a.-ıp 46/1333, 49/1425
a.+ğanı 49/1423
atlıg adlı: *at+lıg*: 19/490, 24/672, 38/1096
'atse (< Ar. عطسه 'atse) aksırık : 37/1059
'atţar (< Ar. عطار 'atţar) güzel kokular, iğne iplik vs. satan; aktar: 67/1964
av av: 11/262
a.+ğa 49/1412, 49/1419, 49/1423, 49/1429
avçı avcı: *av+çı* 68/1995
āvāre (< Far. آواره āvāre) avare, şaşkın, perişan: 9/199, 13/331, 38/1078, 38/1093, 44/1282, 46/1317, 64/1895
a.+dür 39/1114
a.+lerning 23/640
āvāre kıl- başıboş bırakmak, işinden alıkoymak:
a.k.-dı 9/199
āvāz (< Far. آواز āvāz) ses, yüksek sesle bağırma bk. *āvāze*: 11/272, 67/1964
āvāze bkz. *āvāz*: 29/824
avla- avlamak: *av+la-*
a.-p 11/262
a.-r 20/526
'avret (< Ar. عورت 'avret) kadın, zevce: 40/1141
a.+i 51/1497
avun- avunmak:

a.-dı 39/1119

avunt bol- avunmak:

a. b.-dı 10/220

ay 1. gök cismi ay; ay yüzlü güzel: 11/265, 11/266, 26/716, 26/732, 32/905, 46/1337, 46/1338, 46/1338, 47/1365, 51/1490, 62/1822, 64/1880

a.+dın 59/1724

2. bir yılın on iki ayından her biri: 21/575, 23/617, 30/832, 32/888, 40/1155, 44/1273, 46/1322, 52/1521, 54/1565,

a.+da 40/1153, 46/1321

ay- söylemek, demek:

a.-ar 57/1669

a.-dı 23/639, 37/1067, 41/1166, 42/1219

a.-dım 15/378

a.-dur 17/433

a.-ğanı 14/350, 47/1374, 51/1470, 57/1671, 59/1732

a.-ğay 28/784

a.-gül 14/363, 38/1072, 39/1118, 49/1436, 51/1471, 54/1576, 55/1595, 65/1920, 68/2018

a.-masdur 60/1777

a.-maslar 24/650

ayağ(ğ) ayak: 20/546, 25/699, 26/720, 52/1517

a.+a (ayağa) 12/307

a.+ı (ayağı) 51/1487, 63/1865

a.+ığa (ayağığa) 29/822, 33/920, 70/2057

a.+ımını (ayağımını) 26/730

a.+ın (ayağın) 33/921, 33/922, 33/927

a.+ına (ayağına) 14/342, 39/1118

a.+ında (ayağında) 33/923

a.+ındın (ayağındın) 33/930

a.+ıng (ayağıng) 16/422

a.+ları 36/1016

a.+larını 24/661

ayağçı ayak hizmeti gören kimse, belli bir süreliğine tutulmuş işçi: *ayağ+çı*: 36/1018

a.+lar 11/269, 56/1629

'ayān (< Ar. عيان 'ayān) açık, aşık, görülür, belli: 68/2000

a'yān (< Ar. اعيان a'yān) bir şehrin ileri gelenleri:

a.+ı 7/147

ayır- ayırmak:

a.-dı 50/1463

a.-ıp 62/1820

ayçılık aylık: *ay+çı+lık* 41/1192

'ayn (< Ar. عين 'ayn) göz: 10/227

ayne (< Far. اينا aine) ayna:

a.+ge 60/1754

aynı (< Far. ايني aynı) ayna: 47/1347

ay(i)rıl- ayrılmak, bk. ayrıl: *ay(i)r-il-*

a.-adur (ayrıludur) 19/507

a.-dım (ayrıldım) 50/1464

a.-ğay (ayrılğay) 40/1157

a. - madım (ayrılmadım) 48/1402

ayrul- bk. *ayrıl-*:

a. -mas (ayrulmas) 11/261

‘ayş (< Ar. عيش ‘ayş) yaşama, zevk, sefa: 4/55, 7/127, 11/257, 11/259, 12/279, 16/399, 18/472, 53/1534, 68/2003

‘ayş-ı esbāb yaşama sebepleri: 16/399

‘ayş-ı rāḥat rahat yaşayış: 7/127

ayt- söylemek, demek:

a. -alı 23/616, 42/1200, 65/1919

a. -ar 43/1230

a. -ay 17/434, 39/1133

a. -ayın 39/1125, 41/1179, 70/2061

a. -ğanı 38/1082, 54/1580

a. -ğil 39/1123

a. -ıban 29/801

a. -inġ 55/1597

a. -ıp 27/746

a. -makçı 49/1415

a. -tı 26/734, 28/782, 54/1581, 56/1627, 61/1805

a. -up 42/1222

a. -updur 40/1144

a. -ur 17/432, 17/433, 17/441, 19/511, 20/543, 21/562, 23/611, 23/624, 23/636, 25/678, 26/722, 31/869, 31/871, 37/1068, 37/1069, 38/1074, 38/1077, 40/1152, 42/1193, 42/1218, 44/1275, 47/1370, 49/1411, 53/1547, 54/1561, 54/1575, 55/1594, 55/1600, 58/1692, 60/1759, 63/1869, 65/1904

a. -urum 34/960

aytuş- söyleşmek: *ayt-uş-*

a. -urlar 53/1559,

az az: 3/16

a. +dır 46/1343,

azād (< Far. آزاد āzād) serbest kalma, serbestlik: 6/96, 7/140, 10/229, 12/281, 12/296, 41/1177, 46/1319, 49/1421, 53/1535, 53/1545, 53/1560, 54/1572, 61/1784, 65/1921, 66/1935,

azād bol- serbest olmak:

a. b. -dı 7/140, 48/1384, 49/1421, 53/1545, 66/1935

azād kııl- serbest bırakmak:

a. k. -ğil 53/1535

āzāde (< Far. آزاده āzāde) hür, serbest: 9/206

azār (< Far. آزار azār) çıkışma, paylama: 50/1444, 50/1447

azār kııl- azarlamak:

a. k - manġ 50/1447

a. k -manġ ız 50/1444

‘azīz (< Far. عزیز ‘azīz) muhterem, sayın, sevgili:

a. +im 58/1791

‘azm (< Far. عزم ‘azm) kasıt, niyet, karar: 49/1424, 53/1548

‘azrāil (< Ar. عزرايل ‘azrāil) ölüm meleği: 42/1215

azuğ azık: 43/1248

‘azāb (< Ar. عذاب ‘azāb) işkence, keder: 48/1399

a. +in 58/1708

a'zā (< Ar. اعضا *a'zā*) organlar:

a. +*sı* 29/800

a. +*larını* 24/663

a'zām (< Ar. اعزام *a'zām*) büyük, pek büyük: 7/146, 20/548

bā (< Far. با به *bā*) ile, ...li: 23/639, 35/989, 35/992, 42/1203

bāb (< Ar. باب *bāb*) husus, mesele, konu:
b. +ıda 8/175, 19/500, 24/656

bād (< Far. باد *bād*) yel, rüzgar: 23/624, 23/626, 55/1609

bad-ı şabā sabah rüzgârı:
b. ş. +ğa 23/624

bād-ı şimal kuzey rüzgârı:
b. ş. +i 23/626

bād-ı hevā bedava:
b. h. +dur 55/1609

bādām (< Far. بادام *bādām*) badem, bk. *badem*: 62/1825

bād-bān (< Far. بادبان *bād-bān*) yelken:
b. +ı 46/1325

bāde (< Far. باده *bade*) şarap, içki: 12/299, 26/720, 36/1021, 44/1270, 56/1650, 27/741, 51/1491, 56/1629
b. +ni 64/1890

bāde-i nāb halis, duru şarap: 51/1491, 56/1629

badem bkz. *bādām*:
b. +de 13/323

bā-diyānet (< Ar. با دیانت *diyānet*) dinlerle: 6/111

bā-ferāgat (< Ar. بافرغت *bā-ferāgat*) feragatli fedakarlık edebilen: 17/439

bāğ (< Far. با *bāğ*) bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan: 5/65, 11/257, 11/258, 17/433, 25/695, 41/1180, 59/1725, 61/1792, 61/1793, 61/1794, 62/1833, 62/1834
b. +da 40/1155, 41/1168
b. +dın 36/1014
b. +ı 8/152, 10/232, 10/234, 10/236, 10/240 16/869, 14/362, 23/627, 31/860, 31/876, 31/877, 34/975, 38/1089, 40/1135, 40/1151, 48/1397, 53/1550, 53/1552, 53/1556, 56/1637, 60/1750, 60/1768, 60/1772, 61/1790, 61/1799, 62/1829, 66/1938, 66/1956, 68/2009, 68/2016, 69/2028, 70/2065
b. +ığa 66/1945
b. +ıla 33/949
b. +ın 21/553, 66/1944
b. +mıng 9/185, 46/1339
b. +lar 67/1964
b. +lardur 63/1857
b. +ları 32/898
b. +nı 54/1566

bāğ-ı cennet cennet bahçesi: 10/240

bāğ-ı cemen yeşil bahçe: 53/1556, 69/2028

bāğ-ı gülşen gül bahçesi: 31/860

bāğ-ı gülzār gül bahçesi: 31/876, 40/1135

bāğ-ı hār diken bahçesi: 60/1772

bāğ-ı harem harem bahçesi: 66/1938

bāğ-ı irem irem bağı: 160/869, 34/975, 60/1768, 61/1790, 62/1829, 68/2016, 70/2065
b. +ge 17/433
b. +ni 53/1550

- b. +ning* 56/1637
- bāġ-ı menzil** menzil bağı: 53/1552, 68/2016
- baġışla-** baġışlamak: *baġış+la-*
b.-ġıl 4/49
- bāġī** (< Ar. باغی *bāġī*) asi, serkeş:
b.+si 7/150
- baġ(ı)r** baġır, göğüs, sine: 22/609, 40/1161, 59/1746
b.+ı (baġrı) 32/887, 34/961
b.+ıda (baġrıda) 22/602
b.+ıġa (baġrıġa) 18/479, 31/871, 70/2053
b.+ımnı (baġrımnı) 34/963
b.+ımı (baġrımnı) 7/127, 14/356, 70/2053
- baġla-** baġlamak: *baġ+la-*
b.-dı 18/479, 21/577, 47/1347, 49/1420, 57/1679, 64/1887, 68/1998
b.-dılar 24/661, 27/757, 46/1329
b.-ġalı 43/1249
b.-p 6/102, 14/365, 24/663, 33/939, 50/1454, 65/1916, 67/1967
b.-sa 58/1701
b.-yın 17/456
- baġlıġ** baġlı: *bāġ+lıġ*: 48/1379
- bahālīk** (< Far. بها + Tü. lık *bahālīk*) değerli, kıymetli: 37/1046
b.+larnı 15/394
- bahādır** (< Far. بهادر *bahādır*) usta savaşçı cenġ aver, yiġit, kahraman: 36/1038
b.+lar 19/500, 44/1276
- bahadurlık** yiġitlik kahramanlık: *bahadur+lık*
b.+ġa 46/1341
- bahāne** (< Far. بهانه *bahāne*) bahane: 54/1577, 54/1578, 61/1896
- bahār** (< Far. بهار *bahār*) bahar:
b.+ım 50/1459
- baġīl** (< Ar. بخيل *baġīl*) eli sıkı, hasis, cimri, pinti, nekes, bk. *baġil* : 23/632
- baġillik** cimrilik, bk. *baġīl*
b.+ler 22/607, 40/1154
- baġr** (< Far. بحر *baġr*) deniz: 52/1521, 65/1911
b.+ı 18/474, 29/798
b.+ıda 5/69, 23/632
b.+ıdın 4/40, 65/1927
b.+ıġa 5/74
- baġr-ġāh** : deniz yeri: 50/1450
- baġt** (< Far. باخت *baġt*) talih, ikbal, şans: 18/464, 28/791, 39/1103, 67/1971, 69/2040, 69/2046
b.+ım 6/115, 29/810
- bak-** bakmak:
b! 15/373, 57/1668
b.-ardı 19/494
b.-adur 32/903
b.-ar 60/1750, 29/813, 58/1702
b.-arlar 45/1304, 45/1305
b.-arsın 11/250
b.-ġalı 4/33

b.-ğan 12/304
b.-ğay 37/1044
b.-gül 43/1235
b.-ıban 49/1433
b.-ingizlar 49/1434
b.-ip 9/192, 19/513, 35/1006, 44/1280, 51/1497
b.-ma! 26/732
b.-madı 13/334
b.-sa 13/308, 37/1060
b.-saᅇg 11/250, 22/585, 25/694, 35/1000
b.-sangız 13/315, 26/707
b.-tı 9/194, 32/916, 37/1064, 56/1655, 57/1672, 59/1721
b.-tım 69/2019

baқақal- bakakalmak: *baқ-a қal-*
b.-dım 63/1869

baқız- baktırmak: *baқ-ız-*
b.-duᅇg 58/1794

bala hayvan yavrusu:
b.+sın 33/934

balıқ balık: 20/526, 20/528
b.+lar 30/839, 31/864
b.+lardın 31/883

balta balta: 24/655
b.+sın 37/1045

bar var, mevcut: 5/70, 5/83, 6/92, 6/108, 8/171, 9/204, 10/222, 11/249, 11/249, 12/307, 14/361, 19/496, 20/521, 20/529, 20/545, 22/600, 22/600, 22/602, 23/618, 24/664, 24/665, 26/710, 28/776, 29/807, 30/827, 30/837, 30/841, 31/876, 32/902, 33/940, 35/1005, 36/1033, 37/1044, 37/1054, 37/1055, 38/1096, 41/1179, 50/1442, 52/1530, 56/1628, 58/1799, 65/1920, 66/1932, 68/2001, 68/2004, 69/2024, 70/2063
b.+dı 12/304, 41/1181
b.+dur 21/550, 40/1135, 55/1607
b.+ı 6/115, 25/678
b.+ın 45/1302, 45/1302, 69/2032
b.+ınça 9/187, 34/968
b.+ısı 7/129
b.+unı 8/160, 25/682

bar- varmak:
b.-adur 22/598, 32/894
b.-anda 56/1634
b.-dı 12/304, 13/329, 13/337, 21/575, 26/715, 37/1061, 40/1161, 41/1184, 43/1249, 49/1422, 56/1624, 56/1650, 63/1855, 68/1995
b.-dılar 28/777, 51/1475, 52/1505, 70/2058
b.-dım 26/727
b.-duᅇg 53/1544
b.-duᅇg 23/612
b.-ğanı 19/491, 60/1763, 64/1881
b.-ğanlar 16/402
b.-ğay 34/954, 69/2023
b.-gül 49/1419

b.-iban 49/1422, 53/1546
b.-ip 6/94, 6/107, 13/335, 14/363, 16/405, 16/424, 24/662, 37/1051, 37/1065, 43/1239, 45/1302, 46/1332, 49/1428, 49/1435, 50/1454, 50/1465, 52/1516, 58/1713, 58/1714, 60/1760, 61/1790, 61/1791, 62/1817, 63/1855.

b.-mas 28/792

b.-saṅg 69/2022

b.-sa 34/960

b.-sun 70/2069

b.-up 43/1239, 46/1334

b.-ur 24/647, 30/832, 39/1130, 46/1320, 52/1524, 61/1802

b.-urda 44/1278, 49/1429

b.-urlar 28/771, 30/849

b.-urlarnı 44/1273

b.-urnı 35/991

b.-turgaç 50/1439

barça hep, hepsi, bütün, cümle: 7/138, 20/543, 22/606, 23/613, 36/1036, 39/1102, 39/1128, 43/1250

b.+ğa 70/2068, 70/2073

b.+ları 23/622

b.+larnı 8/169

b.+nı 52/1526

b.+sı 23/640, 23/640, 68/2000

b.+sığa 61/1789

b.+sın 19/502

bār-gāh (< Far. بارگاه *bar-gāh*) çadır:

b.+ı 66/1949, 66/1950, 68/2002

barı cümlesi, hepsi: *bar+ı* :4/43, 7/129, 11/263, 11/264, 16/400, 16/404, 17/453, 19/500, 20/534, 22/597, 23/614, 23/622, 23/632, 24/642, 24/654, 24/654, 31/863, 32/905, 34/964, 34/965, 34/966, 34/967, 35/985, 35/995, 35/1005, 38/1093, 41/1177, 44/1267, 46/1321, 46/1340, 47/1346, 47/1349, 48/1386, 49/1410, 51/1469, 51/1488, 56/1653, 59/1721, 64/1893, 65/1907, 67/1976, 69/2038, 70/2068, 70/2069

b.+nıṅ 35/986, 58/1702

b.+sı 16/402, 22/589

barmağ parmak:

b.+ı 35/996

bas- basmak:

b.-tı 23/635, 26/726, 55/1620

baş baş: 3/31, 10/225, 20/546, 29/798, 29/803, 31/875, 36/1029, 36/1032, 47/1359, 56/1653, 65/1909

b.+ı 4/47, 29/800, 29/807, 29/811, 30/837, 35/1007, 36/1039, 44/1257, 45/1305

b.+ıda 33/918

b.+ıdın 12/307, 63/1865

b.+ığa 6/118, 11/256, 13/329, 19/515, 28/780, 35/997, 36/1038, 44/1281, 49/1409, 55/1608, 55/1615, 65/1905, 65/1909, 66/1946, 70/2054

b.+ım 34/960

b.+ımdur 8/156

b.+ımğa 5/67, 38/1094, 59/1735

b.+ımızğa 44/1260

b.+ımnı 41/1180
b.+ın 3/25, 26/716, 44/1255, 45/1306, 49/1411, 52/1511, 55/1620, 57/1658, 64/1893
b.+ında 56/1627, 60/1774, 62/1841
b.+ıng 27/738
b.+ını 57/1657
b.+ınıng 37/1056
b.+ları 51/1486, 65/1913
b.+larıda 56/1628
b.+nı 32/895
bā-şāh (< Far. *باشاه* *bā-şāh*) şah ile: 35/1004
başla- başlamak: *baş+la-*
b.-dı 21/576, 44/1265
başlağucu başlayıcı: *baş+la-ğucu* 19/501
başka başka: 26/722
bat acele, tez: 47/1357
bat- batmak:
b.-adur 27/763
b.-arlar 22/587
b.-mas 41/1171
b.-sa 27/763
b.-tı 5/74, 31/863, 31/863
b.-up 65/1926
bā-tamām (Far. *با* + Ar. *تمام* *bā-tamām*) eksiksiz, tam olarak: 28/766
bāver (< Far. *باور* *bāver*) inanma, doğru bulma: 48/1380
bayğuş baykuş:
b.+ı 30/842
bāzār (< Far. *بازار* *bāzār*) çarşı, pazar: 49/1430
ba'zı (< Ar. *بعضی* *ba'zı*) birkaç, bir miktar, bir kısım: 30/837
b.+sı 30/838, 30/838
be (< Far. *بـبه* *be*) ile, için -e kadar, e göre: 9/195, 30/834, 35/994, 59/1725
becāy (< Far. *بجا* *becā*) uygun. münasip: 25/685
beçe (< Far. *بچه* *beçe*) insan veya hayvan yavrusu: 25/684
bed-baht (< Far. *بدبخت* *bed-baht*) talihi kötü olan, bahtsız talihsiz: 62/1811
beden vücut, gövde: 9/190, 57/1656
b.+den 19/507
b.+din 29/825
b.+i 45/1303
Bedi'ü ö. a. Peri padişahı Şahbal'ın kızı bk. *Bedi'ül-cemāl*: 54/1575, 54/1577, 55/1594, 55/1612, 55/1620, 59/1719, 60/1759, 63/1863, 63/1869, 70/2066
b.+ğa 56/1649, 69/2034
b.+üm 40/1153, 41/1168
b.+ümğa 41/1171
b.+ümni 39/1132, 40/1137, 40/1150
b.+ümning 40/1136
b.+ng 55/1621
b.+ning 39/1105, 55/1616
b.+m 38/1101, 61/1807
Bedi'ül-aşr Yemen Padişahı: 8/180

b. + dur 8/163

Bedi'ül-cemāl bk. *Bedi'ü:* 6/101, 14/362, 23/626, 36/1020, 38/1089, 39/1124, 53/1538, 53/1547, 54/1567, 54/1573, 54/1590, 54/1591, 56/1625, 56/1646, 56/1647, 57/1671, 57/1677, 58/1792, 58/1698, 58/1709, 59/1732, 60/1764, 63/1860, 66/1945, 68/2017

b. +e 56/1648

b. +din 36/1020

b. +ğa 53/1551, 54/1580, 55/1598

b. +i 23/626, 49/1414, 63/1861

b. +im 39/1102i

b. +in 54/1563

b. +ing 60/1775

b. +ning 39/1105

b. +ni 56/1653, 67/75

bed-ħuy (< Far. بد خوی *bed-ħuy*) huyu kötü olan, huysuz:

b. +nung 58/1707

be-fermān (< Far. بی فرمان *bi-fermān*) ferman ile, emir ile: 23/637

bëg bey:

b. +ler 6/118, 6/121, 7/128, 8/159, 14/367, 15/387, 15/388, 16/410, 18/477, 18/480, 21/571, 22/600

b. +lerge 14/367

b. +leri 6/122, 18/480

b. +leridin 47/1358

b. +lerin 19/502

beğāyet (< Far. بغایت *beğāyet*) son derece, pek çok, fazlasıyla: 6/94, 39/1123, 54/1584, 63/1842, 66/1956.

beh-būd (< Far. بهبود *beh-būd*) sağlık, dirilik, iyilik, sıhhat: 47/1354

be-her-gāh (< Far. بهر گاه *be-her-gāh*) her bir yer: 7/136

behišt (< Far. بهشت *behišt*) cennet, uçmak: 3/12, 9/194

b. +tür 10/236

behr (< Ar. بهر *behr*) mesafè, uzaklık: 28/776

behre (< Far. بهره *behre*) pay, hisse, kismet, nasip:

b. +i 52/1513

behre-i feryād figan payı: 52/1513

bël bel:

b. +i 13/315, 56/1641, 64/1887

b. +idin 14/354

b. +iğa 33/941

b. +ige 21/577, 36/1013

b. +in 67/1967

b. +inde 33/940

b. +ini 17/456, 26/718

b. +larning 24/653

belā (< Ar. بلا *belā*) gam, keder, musibet, bk. *bëlā:* 40/1154

b. +lı 25/684

bëlā bk. *belā:* 23/623, 33/946, 34/969, 38/1100, 51/1482

b. +da 23/633

b. +dın 22/593, 62/1835

b. +dur 30/847, 44/1276

b.+ğa 23/616, 23/620, 32/891, 34/968, 35/1002, 51/1483, 52/1501, 52/1503

b.+lar 63/1850

b.+lardin 44/1268

b.+larnı 22/598, 44/1259

b.+sı 12/305, 27/749, 32/907

b.+sın 41/1176

b.+yı 13/317, 13/317, 14/357, 17/439, 52/1504

bêlâ -keş bela çeken: 53/1537

bêlâ -yı cân can belası: 13/317, 13/317

ben birinci tekil kişi zamiri ben: 14/355, 15/377, 19/511, 66/1947

bend (< Far. بند *bend*) bağ, bağlama, bağlanma: 7/134, 15/397, 25/680, 37/1062, 37/1062, 38/1079, 51/1485

b.+i 68/2008

bend et- bağlamak:

b. e.-tiler 51/1485

b. e.-üpdür 38/1079

bend kıl- bağlamak:

b. k-updurlar 37/1062

b. k-aban 25/680

b. k-mağıl 7/134

bende (< Far. بندہ *bende*) kul, köle: 9/206, 18/483, 26/710, 34/963, 60/1753, 60/1778

b.+ge 5/62, 64/1877

b.+ler 61/1786

b.+lerni 53/1535

b.+ni 5/63, 8/156

b.+si 54/1569

bende kıl- kul, köle etmek:

b. k- dūng 34/963

bêr- ver:

b.-di 6/98, 12/286, 12/288, 13/312, 23/637, 29/799, 33/944, 50/1453, 51/1498, 63/1869, 66/1944, 68/2005, 68/1990, 68/1990, 69/2025, 69/2032, 70/2068

b.-diler 19/489

b.-dūng 40/1146

b.-elik 58/1708

b.-ey 40/1146, 59/1748

b.-eyin 65/1922

b.-gen 14/361, 20/519

b.-geni 9/203, 12/277

b.-genleri 6/121, 69/2024

b.-gey 7/141, 40/1159

b.-gil 65/1917, 70/2068

b.-iben 6/97, 15/394, 47/1369

b.-ip 4/35, 6/112, 7/141, 15/393, 21/557, 40/1140, 48/1390, 50/1465

b.-ipdür 35/995

b.-ipsin 34/964, 34/964

b.-mek 31/879

b.-men 42/1193

b.-se 12/280, 46/1343

b.-sengiz 16/426

b.-sün 29/808
b.-üp 47/1354
b.-ür 7/134, 7/139, 10/244, 11/258, 21/579, 27/749
berāber (< Far. برابر *berāber*) birlikte: 14/363, 35/981, 38/1072, 39/1104, 43/1235, 43/1242, 45/1309, 54/1589
ber-bād (< Far. برباد *ber-bād*) kötü, çirkin, pis, fena: 17/438, 61/1799, 62/1811, 64/1893
berg (< Far. برگ *berg*) yaprak: 49/1406, 53/1556, 56/1629, 66/1936
b.+in 67/1977
berg-i semen yasemin yaprağı:
b.s. 53/1556
berg-i sirab taze yaprak:
b.s. 56/1629
berg-i hazan sonbahar yaprağı:
b. h. 66/1936, 49/1406
beri beri, beriye: 57/1665, 62/1812
berk sağlam, katı, sert: 3/15, 30/851, 46/1339
berkirt- sağlamaştırmak, kuvvetlendirmek, bk. *berkit*: *berk+irt-*
b! 58/1797, 58/1797
berkit- bk. *berkirt*:
b.-gil 42/1207
b.-üp 18/481, 32/904
ber-pā (< Far. برپا *ber-pā*) ayakta, yıkılmamış kaim: 22/582
berķ (< Ar. برق *berķ*) şimşek: 38/1095
ber-hürdār (< Far. برخوردار *ber-hürdār*) tuttuğu işten semere gören, feyizlenen, mesut: 65/1931, 67/1972, 68/2013
bes (< Far. بس *bes*) yeter, yetişir, elverir, kafi: 11/260, 20/520, 27/760, 39/1129, 53/1542, 54/1592
besāt (< Ar. بساط *besāt*) düzlük yer:
b.+ı 36/1023
besen- bezenmek: *bese-n-*
b.-di 7/149
besī (< Far. بسی *besī*) çokluk, fazlalık, birçok: 3/20, 6/113, 8/173, 8/174, 10/240, 11/247, 18/465, 18/471, 19/493, 20/538, 21/568, 23/611, 24/655, 32/890, 33/928, 34/950, 34/955, 36/1035, 37/1067, 38/1100, 40/1150, 42/1212, 43/1236, 55/1596, 62/1817
best (< Far. بست *best*) bağlama, kapama: 56/1651
beste (< Far. بسته *beste*) bağlanmış, bağlı: 33/918, 36/1013
b.+lerğa 23/632
b.+likdin 24/642
beş beş: 20/533, 21/564, 46/1322
beşāret (< Ar. بشارت *beşāret*) müjde, iyi haber, sevinç, memnuniyet: 51/1498, 57/1686
beşer (< Ar. بشر *beşer*) insan, insan oğlu: 16/416, 36/1030, 51/1486
b.+lerning 66/1959
b.+ni 61/1789
b.+sin 37/1068
bêşik beşik: 40/1147
beter kötü: 51/1481

be-ḥ,ast (< Far. بخواست *be-ḥ,ast*) istekle: 12/302, 25/690, 45/1294, 49/1425
beyān (< Ar. بیان *beyān*) açıklama, anlatma: 6/93, 6h/107, 70/2056
beyān kıl- anlatmak, bildirmek:
b.-di 6/107
beyhūde (< Far. بیهوده *beyhūde*) boş, gereksiz, boşuna, nafile:35/999
b.+dür 7/134
beyt (< Ar. بیت *beyt*) ev: 5/90, 6/117, 20/519
beyt'ül ahzan hüznler evi: 5/90
beyt'ül hazen hüzn evi: 6/117, 20/519
beze- bezemek:
b.-di 47/1347
b.-p 47/1359
bī-ḥandān (< Far. بی‌خندان *bī-ḥandān*) gülmeyen, neşesiz: 21/574
bī-ḥāre (< Far. بی‌چاره *bī-ḥāre*) çaresiz: 15/391, 17/451, 18/460, 29/803, 31/868, 34/967, 34/975, 38/1093, 40/1160, 43/1225, 49/1437, 57/1667, 60/1751
b.+dür 34/977, 39/1114
b.+ğa 34/964, 35/985
b.+ler 23/620, 24/659, 25/678, 27/760, 31/884, 44/1274, 44/1283,46/1319
b.+lerğa 23/617
b.+lerning 4/44, 23/640
biçek zinet, arayış, süs:
b.+ler 36/1034
biçin hisar: 28/776
bī-dād (< Far. بی‌داد *bī-dād*) zalim, adaletsiz: 33/923
bī-dil (< Far. بی‌دل *bī-dil*) aşık: 14/341, 18/461, 34/976
bī-ğam (< Ar. بی‌غام *bī-ğam*) gamsız, kedersiz: 56/1628
bī-ğāne (< Far. بی‌غانه *bī-ğāne*) ilgisiz, alakasız, yabancı: 48/1391
bī-ḥadd (< Ar. بی‌حد *bī-ḥadd*) hadsiz, sınırsız: 9/196, 22/610
biḥamdillah (< Ar. بحمدالله *biḥamdillah*) Allah'a hamd ile: 3/14, 53/1531
bī-ḥāşıl (< Ar. بی‌حاصل *bī-ḥāşıl*) sonsuz, nihayetsiz: 16/405
bī-ḥesāb (< Ar. بی‌حساب *bī-ḥesāb*) hesapsız: 40/1140
bī-ḥūde (< Far. بیهوده *bī-ḥūde*) boş, gereksiz, beyhude: 16/415
bī-ḥūş (< Far. بی‌هوش *bī-ḥūş*) akli başında olmayan, kendinden geçmiş, baygın, şaşkı-
kım, sersem: 17/447, 22/595, 22/603, 26/714, 41/1184, 56/1650, 56/1652, 57/1656
bī-kār (< Far. بی‌کار *bī-kār*) işsiz, güçsüz: 5/71
bī-kes (< Far. بی‌کس *bī-kes*) kimsesiz, hamisiz, yalnız: 54/1582, 61/1808
bī-kibār (< Far. بی‌کبار *bī-kibār*) nazik olmayan: 57/1662
bil- bilmek:
b! 7/131, 26/715, 27/747, 29/820, 38/1086, 39/1133, 49/1427, 55/1601
b.-di 8/168, 25/688, 57/1663, 62/1838, 69/2031
b.-diler 45/1301, 45/1308, 61/1800
b.-düm 51/1498
b.-edür 22/598
b.-eli 7/130
b.-ey 40/1151
b.-eyin 16/426, 17/432, 60/1752
b.-geli 69/2043
b.-gen 41/1169, 62/1814
b.-gey 64/1872

b.-gil 15/381, 16/402, 26/715, 28/784, 28/785, 28/786, 38/1084, 39/1127,
 40/1157, 46/1316, 70/2074
b.-ing 4/41, 19/507, 30/839, 40/1145, 41/1176
b.-ingiz 42/1195, 58/1687
b.-ingler 15/387
b.-ip 15/384, 52/1526, 58/1703
b.-ipgil 20/540
b.-medi 14/349, 14/349, 21/559, 39/1120
b.-medim 48/1402
b.-mediler 24/648, 44/1273
b.-megen 5/87
b.-men 15/370, 38/1079, 42/1196, 42/1215
b.-mes 3/23, 12/286, 22/598, 26/734, 27/753, 29/815, 32/894, 36/1027,
 45/1313, 52/1507, 64/1899
b.-mey 12/300, 14/360, 20/527, 35/991, 35/991, 52/1517, 61/1807
b.-meydür 39/1112
b.-se 42/1205, 43/1230, 51/1489, 58/1707
b.-sem 68/2018
b.-sin 12/293
b.-üingiz 40/1144
b.-ür 21/559, 38/1077, 38/1080, 42/1208, 60/1759, 60/1759
b.-ürsin 14/350, 16/411, 36/1019, 36/1019
bildir- bildirmek: *bil-dir-*
b.-e 69/2042
bile ile, ve, bk. *bilen*, *birle*: 4/40, 5/84, 8/165, 11/259, 13/323, 16/409, 16/418,
 17/457, 21/556, 21/568, 22/583, 24/657, 25/693, 26/723, 27/738, 29/817, 29/821,
 31/881, 31/882, 31/884, 33/924, 34/963, 34/965, 35/983, 35/996, 35/1006, 35/1010,
 39/1128, 41/1180, 42/1194, 42/1212, 42/1214, 43/1239, 45/1289, 45/1294, 47/1372,
 47/1373, 48/1403, 50/1441, 50/1467, 53/1549, 56/1632, 59/1736, 59/1748, 60/1749,
 63/1864, 63/1865, 65/1926, 66/1958
bilen bk. *bile*, *birle*: 14/365, 16/406, 35/1001, 41/1181
bilezik bilezik: 25/697
bilge bilge: *bil-ge* 52/1528
bilgelik bilgelik: *bil-ge+lik* 19/500
bilgüci bilici, bilen: *bil-güci* 19/501
b.+sin 35/986
bilış- karşılıklı tanımak: *bil-iş-*
b.-ip 40/1142
bīmār (< Far. بی‌مار *bīmār*) hasta: 32/886
bin (< Ar. بن *bin*) oğul: 15/382
binā (< Ar. بنا *binā*) ev, yapı: 10/234
binā-güş (< Far. بناکوش *binā-güş*) kulak memesi: 57/1656
bing sayı olarak bin: 34/956
bī-nihāyet (< Far. بی‌نهایت *bī-nihāyet*) sonsuz, nihayetsiz: 21/549, 63/1842, 66/1956
bint (< Ar. بنت *bint*) kız:
b.+i 14/362, 38/1089
bint-i şahbal Şahbal'ın kızı: 38/1089
bī-pāk (< Far. بی‌پاک *bī-pāk*) temiz olmayan: 24/651
bī-pāyan (< Far. بی‌پایان *bī-pāyan*) sonsuz, tükenmez: 42/1206

bî-*karār* (< Ar. *bî-*karār**) kararsız: 13/319

bir bir, bir bir, birer birer, bir nice: 3/09, 4/45, 5/62, 5/68, 5/79, 5/86, 6/93, 6/103, 6/115, 6/122, 7/131, 7/138, 8/171, 8/182, 9/186, 9/193, 10/221, 10/223, 10/235, 11/263, 11/265, 11/266, 12/277, 12/279, 12/285, 12/287, 12/294, 12/302, 12/303, 12/307, 13/325, 14/354, 14/361, 14/368, 15/369, 15/376, 15/395, 15/397, 16/400, 16/401, 16/415, 16/415, 16/429, 20/532, 20/545, 21/550, 21/551, 21/557, 21/560, 21/562, 21/578, 21/579, 22/582, 22/584, 22/592, 22/595, 22/607, 23/615, 23/618, 23/636, 24/643, 24/646, 24/648, 24/664, 25/689, 25/697, 25/704, 26/706, 26/709, 27/751, 27/760, 27/765, 28/767, 28/768, 28/771, 29/798, 29/807, 29/812, 30/828, 30/833, 30/847, 30/847, 31/857, 31/865, 31/869, 31/874, 31/876, 31/881, 32/888, 32/891, 32/896, 32/897, 32/900, 32/903, 33/917, 33/925, 33/925, 33/929, 33/930, 33/931, 33/940, 33/948, 35/999, 35/1002, 35/1003, 35/1004, 35/1005, 36/1013, 36/1020, 36/1024, 36/1025, 36/1028, 36/1036, 36/1037, 36/1040, 37/1042, 37/1047, 37/1048, 37/1050, 37/1051, 37/1052, 37/1053, 37/1056, 37/1058, 37/1059, 38/1081, 38/1083, 38/1087, 38/1091, 38/1098, 39/1108, 39/1109, 39/1116, 39/1126, 39/1128, 40/1141, 40/1144, 40/1147, 40/1148, 40/1157, 41/1180, 41/1192, 42/1200, 42/1220, 42/1221, 43/1231, 44/1253, 44/1254, 44/1274, 44/1275, 44/1277, 44/1280, 45/1284, 45/1288, 45/1292, 45/1294, 45/1295, 45/1296, 45/1298, 45/1313, 46/1340, 47/1345, 47/1358, 47/1375, 49/1406, 49/1426, 49/1428, 49/1429, 49/1432, 50/1438, 50/1440, 50/1455, 51/1472, 51/1473, 51/1479, 51/1483, 51/1484, 51/1490, 51/1496, 51/1497, 51/1499, 52/1503, 52/1504, 52/1506, 52/1516, 52/1517, 52/1523, 52/1524, 52/1526, 52/1530, 53/1534, 54/1575, 54/1582, 54/1592, 55/1597, 55/1600, 55/1607, 55/1610, 56/1631, 56/1634, 56/1639, 56/1641, 56/1648, 57/1656, 57/1658, 57/1662, 57/1672, 58/1700, 59/1727, 60/1757, 61/1798, 62/1817, 63/1843, 63/1855, 64/1874, 64/1875, 64/1875, 64/1893, 64/1897, 65/1919, 65/1926, 66/1949, 67/1974, 68/1996, 69/2033, 69/2040, 69/2044, 69/2047, 70/2055

birbiri bir diğeri, her biri bk. *biribiri*: 59/1727, 59/1728

b.+din 59/1731

b.+ge 22/587, 47/1364, 53/1558, 53/1558, 53/1559, 57/1680, 59/1730, 68/1996

b.+ndin 11/261

b.+ni 64/1889, 65/1907

b.+ning 53/1557

b.+sidin 59/1729

b.+sige 59/1728

bieregü her bir: 19/492

biri biri: 5/88, 11/267, 15/371, 17/455, 24/645, 40/1142, 40/1148, 53/1534, 59/1723, 64/1900, 64/1901, 65/1903, , 65/1904

b.+din 10/227, 11/267, 22/607

b.+dür 36/1030

b.+ge 6/97, 7/141, 15/393

b.+mizni 51/1478

b.+n 3/25, 15/371, 17/455, 31/883, 40/1142, 64/1900, 64/1901, 65/1903

b.+ne 27/765

b.+ni 31/878

b.+ning 64/1900

b.+si 25/679, 45/1312, 59/1723

biribiri bk. *birbiri*

b.+n 65/1904

birle bk. *bile, bilen, birlen*: 3/08, 4/35, 4/36, 5/63, 5/63, 5/77, 5/83, 5/85, 6/93, 6/98, 6/116, 6/119, 6/119, 6/120, 7/126, 8/158, 8/166, 8/167, 8/175, 9/184, 9/184, 9/205, 9/212, 9/214, 10/230, 10/231, 10/235, 10/236, 11/249, 11/252, 11/253, 11/254, 11/260, 11/260, 11/269, 11/272, 12/283, 12/286, 12/288, 14/344, 14/345, 14/348, 15/379, 15/390, 15/398, 16/407, 16/414, 16/416, 17/436, 17/436, 17/441, 17/442, 17/442, 17/445, 17/448, 18/459, 18/466, 18/477, 18/478, 18/480, 19/498, 19/506, 19/517, 20/522, 20/523, 20/526, 20/531, 21/553, 21/556, 21/574, 21/575, 22/592, 22/604, 23/618, 23/624, 23/633, 24/644, 24/658, 24/659, 24/660, 24/660, 24/662, 24/673, 25/685, 25/698, 25/703, 26/708, 26/711, 26/721, 26/725, 27/736, 27/747, 27/758, 29/802, 29/820, 30/853, 31/865, 31/880, 31/884, 32/915, 34/956, 34/970, 34/970, 34/974, 37/1042, 37/1064, 39/1107, 39/1111, 39/1111, 39/1115, 39/1116, 39/1119, 39/1119, 40/1148, 40/1149, 40/1152, 40/1156, 41/1168, 41/1173, 41/1189, 42/1194, 42/1195, 42/1209, 42/1209, 42/1210, 42/1217, 42/1220, 43/1224, 43/1247, 44/1259, 44/1262, 44/1283, 45/1302, 45/1304, 45/1306, 46/1338, 47/1367, 49/1409, 49/1421, 49/1423, 49/1424, 51/1480, 52/1502, 52/1511, 52/1524, 52/1527, 53/1542, 53/1542, 53/1543, 54/1561, 54/1565, 54/1584, 55/1599, 56/1626, 57/1666, 57/1674, 57/1677, 57/1678, 57/1680, 58/1791, 58/1795, 58/1795, 59/1718, 59/1726, 59/1727, 59/1728, 59/1733, 59/1742, 59/1745, 60/1766, 60/1774, 61/1780, 61/1780, 61/1784, 61/1786, 61/1787, 61/1895, 63/1854, 63/1862, 63/1870, 64/1883, 64/1887, 65/1911, 65/1912, 65/1917, 65/1924, 65/1926, 65/1930, 66/1945, 66/1948, 66/1948, 67/1965, 67/1968, 67/1968, 67/1969, 67/1972, 67/1988, 68/1990, 68/1994, 69/2028, 69/2029, 69/2029, 69/2030, 69/2035, 69/2035, 69/2037, 69/2044, 69/2046, 69/2046, 70/2066, 70/2076

birlen bk.*bile, bilen, birle*: 8/157, 11/255, 15/388, 27/751, 39/1124, 47/1355, 47/1355, 55/1598, 64/1881, 67/1976

bisyār (< Far. بيسيار *bisyār*) çok, fazla: 3/22, 4/32, 5/70, 6/98, 8/181, 10/217, 12/304, 14/364, 15/393, 19/510, 21/558, 21/568, 23/619, 23/622, 25/691, 27/761, 27/764, 28/772, 29/801, 31/862, 32/889, 39/1107, 48/1382, 54/1587, 59/1742, 63/1853, 64/1882, 65/1911

bit- bitmek, tükenmek:

b.-ip, 52/1529

b.-mes 16/407

b.-ti 38/1078

biti- yazmak:

b.-ng 7/143

b.-p 6/94, 47/1356

bitik yazılmış şey, mektup, berat: *biti-k*

b.+ni 7/145

bitikçi yazıcı: *biti-k+çi*

b.+ler 7/145

bitil- yazılmak: *biti-l-*

b.-gey 17/449

bī-vefā (< Ar. بى وفا *bī-vefā*) vefasız, sadakatsiz, sözünde durmayan:

b.+dur 57/1673

bī-ḥaber (< Ar. بى خبر *bī-ḥaber*) habersiz: 15/370

biz 1. Çokluk kişi zamiri, bk. *miz*: 4/34, 4/34, 23/614, 23/616, 24/671, 25/684, 25/684, 31/879, 31/879, 46/1320, 51/1485, 58/1708, 58/1708, 63/1854, 63/1854, 66/1934

b.+ge 4/37, 4/38, 6/92, 15/373, 16/413, 27/752, 29/799, 29/804, 39/1113, 43/1252, 49/1418, 51/1490, 58/1707, 61/1805, 63/1857

b.+din 24/649

b.+ing 3/18, 27/753, 40/1155, 41/1169, 45/1312, 65/1917

b.+iñ 46/1320

b.+ler 46/1322

b.+lerni 51/1476

b.+ni 5/91, 5/91, 27/753, 40/1155, 41/1169, 42/1203, 45/1299, 51/1474, 51/1476, 51/1490, 55/1604

b.+ning 20/537, 20/543, 55/1609, 61/1806, 62/1811

b.+üm 50/1466

bizār (< Far. بيزار *bīzār*) rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün: 41/1180

bol- olmak :

b! 56/1642

b.-adur 32/894

b.-alı 64/1890

b.-arğa 45/1288

b.-ay 8/154, 17/454, 23/613

b.-ayın 33/921

b.-dı 3/28, 4/59, 4/60, 5/77, 5/82, 5/90, 6/96, 6/116, 6/117, 6/118, 7/128, 7/132, 7/140, 9/200, 9/202, 9/205, 9/210, 9/210, 10/220, 10/223, 12/281, 12/283, 12/291, 12/304, 13/327, 14/344, 14/349, 14/364, 15/371, 15/397, 15/398, 16/399, 16/400, 16/401, 16/406, 16/409, 17/438, 17/453, 19/489, 19/510, 19/517, 20/538, 21/556, 21/568, 21/572, 22/588, 22/596, 22/603, 23/638, 24/653, 24/657, 24/658, 24/659, 25/678, 25/682, 26/714, 26/726, 28/769, 28/770, 28/778, 29/820, 29/821, 31/859, 31/860, 31/862, 32/892, 32/903, 32/904, 32/910, 33/918, 33/925, 33/942, 34/961, 35/981, 35/997, 38/1093, 38/1094, 40/1157, 41/1175, 42/1220, 44/1275, 44/1282, 45/1290, 46/1325, 47/1369, 48/1384, 48/1386, 48/1389, 49/1421, 50/1439, 51/1474, 51/1478, 52/1500, 53/1533, 53/1534, 53/1541, 53/1545, 53/1549, 54/1574, 54/1578, 55/1613, 55/1614, 55/1619, 56/1650, 56/1651, 56/1652, 58/1793, 58/1714, 59/1718, 59/1724, 59/1725, 61/1799, 63/1858, 63/1859, 63/1861, 63/1863, 63/1866, 63/1867, 64/1879, 64/1882, 64/1883, 64/1896, 64/1898, 65/1912, 65/1924, 66/1935, 66/1939, 66/1952, 67/1971, 67/1972, 67/1973, 67/1974, 67/1981, 67/1984, 67/1988, 67/1989, 68/1992, 68/1992, 68/1993, 69/2022, 70/2063,

b.-dılar 10/219, 22/590, 23/622, 24/654, 38/1095, 44/1283, 46/1319, 51/1491

b.-dım 5/85, 23/626, 26/725, 26/726, 26/727, 38/1090, 41/1184, 52/1515, 55/1603, 58/1796, 62/1831

b.-duķ 51/1477

b.-dum 23/629, 51/1499, 53/1531, 56/1644, 63/1870

b.-dunġ 16/421, 19/504, 39/1121, 48/1391, 59/1744

b.-ğaç 9/206, 40/1155

b.-ğan 23/619, 41/1170

b.-ğanı 5/80, 12/294, 13/319, 16/401, 21/566, 32/891, 63/1860

b.-ğanları 23/633

b.-ğay 5/87, 6/115, 11/246, 14/346, 16/412, 18/483, 19/511, 20/530, 24/649, 25/676, 25/691, 30/847, 38/1072, 39/1120, 40/1148, 41/1172, 41/1173, 41/1174, 41/1177, 42/1213, 53/1536, 53/1537, 54/1575, 56/1643, 57/1670, 62/1831, 64/1872, 64/1878, 64/1893, 68/1996, 69/2023

b.-ğaydı 41/1174, 41/1178

b.-ğaymın mu 15/379
b.-ğaysın 40/1159
b.-gül 4/53, 18/481, 29/805, 65/1931
b.-ğusu 27/752, 64/1882
b.-ğusıdur 62/1818
b.-ma! 47/1354
b.-madı 55/1613
b.-madım 17/448, 43/1238
b.-madum 23/627
b.-mağay 41/1177, 45/1297, 45/1299, 51/1482
b.-mağıl 3/31
b.-man 62/1835
b.-makğa 14/358
b.-mas 4/52, 14/345, 16/422, 18/468, 18/470, 18/473, 28/794, 31/878, 32/907, 35/999, 35/1006, 41/1191, 44/1270, 50/1445, 51/1489, 55/1616, 57/1673, 60/1757, 62/1813, 68/2005, 70/2071
b.-masa 57/1686
b.-masun 60/1758
b.-may 20/545
b.-muş 61/1791
b.-sa 5/72, 8/156, 8/168, 10/238, 11/261, 11/263, 18/469, 18/482, 20/527, 21/563, 23/631, 23/637, 25/699, 27/743, 27/748, 27/750, 30/836, 31/869, 32/898, 33/946, 35/994, 37/1053, 43/1232, 44/1280, 48/1405, 49/1413, 49/1436, 54/1586, 57/1674, 63/1847, 64/1877, 64/1878, 65/1917, 65/1919, 68/1994, 68/1996, 69/2025, 69/2026, 70/2059, 70/2075
b.-salar 68/1997
b.-sam 33/921, 38/1088, 39/1103
b.-sang 3/24, 39/1130, 61/1783
b.-sun 19/505, 41/1167, 46/1337, 58/1698, 58/1706, 66/1932, 68/2014
b.-suñg 41/1166
b.-uben 7/125, 7/138, 11/271, 11/274, 13/323, 19/493, 31/860, 35/997, 50/1455, 55/1615, 56/1631, 66/1946, 66/1956, 67/1965
b.-uñg 69/2026
b. uksa 28/796
b.-up 4/56, 4/59, 6/114, 8/155, 8/182, 9/209, 10/228, 10/241, 11/246, 11/266, 12/305, 13/313, 13/324, 13/335, 14/348, 15/370, 15/371, 16/418, 16/428, 16/429, 17/447, 17/452, 18/463, 18/465, 19/510, 20/547, 22/580, 22/581, 25/680, 26/715, 26/719, 26/720, 26/721, 26/731, 27/742, 30/855, 31/882, 32/887, 33/931, 35/991, 36/1017, 37/1066, 38/1081, 38/1091, 41/1182, 42/1205, 44/1254, 49/1406, 50/1439, 51/1477, 52/1515, 53/1533, 55/1596, 56/1629, 57/1684, 58/1712, 58/1716, 59/1721, 59/1730, 59/1731, 60/1754, 61/1798, 62/1823, 63/1865, 64/1884, 64/1886, 64/1899, 64/1902, 65/1906, 65/1909, 65/1912, 65/1915, 65/1919, 65/1928, 66/1936, 66/1959, 67/1961, 67/1969, 67/1971, 68/1993, 68/2000, 69/2027, 70/2062, 70/2064
b.-updur 9/193, 29/800, 38/1081, 39/1109, 40/1154, 45/1313, 50/1457, 54/1570, 54/1583, 60/1755, 60/1771, 63/1846
b.-upmen 40/1160
b.-upmiz 23/615
b.-ur 8/168, 9/209, 10/216, 10/238, 11/271, 11/272, 16/416, 16/418, 21/561, 26/710, 27/742, 31/862, 35/992, 38/1073, 38/1076, 38/1078, 44/1267, 44/1267,

50/1456, 53/1540, 54/1586, 57/1674, 58/1701, 60/1761, 63/1847, 63/1848, 64/1877, 65/1914

bosağa eşik:

b.+sın 39/1103

boşa- tahliye olmak, ayrılmak: *boş+a-*

b.-dı 32/898

b.-ğan 32/898

boşat- boşaltmak: *boş+a-t-*

b.-ı 19/495

boy boy: 13/329

b.+ı 12/307, 8/176, 13/313, 13/315, 45/1305, 56/1641

b.+ıdur 61/1785

b.+ları 52/1506

b.+luk 69/2030

b.+um 26/708, 41/1177

b.+umnı 26/733

b.+unğ 17/458

b.+ını 25/694

boya- boyamak:

b.-p 22/606, 63/1864

boyan- boyanmak: *boya-n* 25/698

boy(u)n boyun: 33/933, 35/995, 35/1010, 42/1195, 59/1719

b.+ı (boynu) 13/322, 58/1710, 67/1986

b.+ığa (boynığa) 9/197, 25/695, 26/733

b.+ın (boynın) 65/1916

b.+ındadır (boynındadır) 51/1488

b.+ını (boynını) 17/451, 26/721, 58/1707

b.+larığa 57/1681

bölek ayrı bölünmüş taksim edilmiş, bölük: *böl-ük* 11/263, 51/1484

bölüngle- taksim etmek, parça etmek: *bölüñg+le-*

b.-p 44/1282

börü kurt:

b.+sni 30/843

bu bu: 3/20, 5/62, 5/63, 5/66, 5/67, 5/68, 5/72, 5/74, 5/85, 6/92, 6/93, 6/98, 6/100, 6/102, 6/106, 6/114, 6/116, 6/117, 6/120, 7/128, 7/132, 7/135, 7/136, 7/138, 7/139, 7/140, 8/152, 8/158, 8/183, 9/195, 10/220, 10/245, 11/246, 11/273, 12/289, 12/301, 12/302, 12/304, 12/305, 13/331, 14/339, 14/344, 14/347, 14/348, 14/355, 14/358, 14/366, 14/367, 15/371, 15/380, 15/390, 15/391, 15/397, 16/403, 16/407, 16/411, 16/413, 16/422, 16/423, 17/433, 17/434, 17/435, 17/440, 17/445, 17/449, 17/454, 18/466, 19/494, 19/497, 19/505, 19/506, 19/508, 19/511, 20/523, 20/526, 20/531, 20/536, 20/538, 20/544, 20/545, 21/549, 21/553, 21/555, 21/558, 21/560, 21/566, 21/570, 21/575, 21/576, 22/603, 23/612, 23/613, 23/614, 23/616, 23/617, 23/620, 23/624, 23/631, 23/632, 23/633, 23/638, 24/642, 24/644, 24/650, 24/656, 24/660, 24/673, 25/676, 25/677, 25/682, 25/686, 26/708, 26/709, 26/711, 26/711, 26/733, 27/736, 27/742, 27/743, 27/749, 27/751, 27/754, 27/756, 28/775, 28/777, 28/779, 28/783, 28/790, 29/801, 29/802, 29/803, 29/805, 29/813, 29/814, 29/817, 29/818, 29/819, 29/820, 30/827, 30/831, 30/844, 30/850, 30/851, 31/858, 31/864, 31/871, 31/873, 31/877, 31/885, 32/891, 32/894, 32/905, 32/913, 33/934, 33/934, 33/935, 33/936, 33/938, 33/942, 33/943, 34/953, 34/957, 34/960, 34/961, 34/975, 34/977,

35/983, 35/1000, 36/1041, 37/1056, 37/1057, 37/1058, 37/1059, 37/1062, 37/1063, 37/1066, 37/1069, 38/1081, 38/1083, 38/1097, 38/1100, 39/1102, 39/1107, 39/1109, 39/1114, 39/1115, 39/1120, 39/1121, 39/1122, 39/1130, 39/1131, 40/1145, 40/1150, 40/1160, 41/1164, 41/1169, 41/1171, 41/1174, 41/1175, 41/1177, 41/1185, 41/1186, 42/1193, 42/1196, 42/1200, 42/1201, 42/1205, 42/1206, 42/1211, 42/1213, 42/1216, 42/1218, 42/1219, 42/1221, 43/1238, 43/1239, 43/1240, 43/1243, 43/1246, 43/1252, 44/11255, 44/1272, 44/1276, 45/1290, 45/1291, 45/1292, 45/1302, 45/1312, 46/1319, 46/1323, 46/1326, 46/1334, 46/1334, 47/1346, 47/1361, 48/1377, 48/1380, 48/1383, 48/1389, 48/1398, 48/1399, 48/1400, 48/1401, 49/1408, 49/1412, 49/1415, 49/1417, 49/1419, 49/1420, 49/1437, 50/1438, 50/1441, 50/1452, 50/1455, 50/1457, 51/1473, 52/1510, 52/1513, 52/1529, 53/1540, 53/1541, 53/1552, 54/1563, 54/1568, 54/1576, 55/1596, 55/1597, 55/1609, 55/1617, 55/1619, 55/1623, 56/1632, 56/1635, 57/1661, 57/1667, 57/1670, 58/1792, 58/1706, 59/1733, 59/1734, 59/1737, 59/1739, 59/1740, 59/1742, 59/1743, 59/1745, 59/1747, 59/1748, 60/1751, 60/1751, 60/1756, 60/1757, 60/1766, 60/1776, 61/1789, 61/1896, 61/1807, 61/1808, 62/1822, 62/1832, 62/1833, 62/1836, 62/1838, 62/1840, 63/1857, 63/1860, 63/1861, 63/1862, 63/1863, 63/1870, 64/1882, 64/1883, 64/1884, 64/1893, 64/1895, 64/1896, 65/1916, 65/1924, 66/1933, 66/1939, 66/1941, 66/1953, 66/1959, 67/1969, 68/1998, 68/2005, 68/2010, 68/2012, 68/2017, 68/2018, 69/2020, 69/2031, 69/2041, 69/2042, 69/2043

b.+dur 36/1030, 9/187, 14/362, 14/363, 38/1089, 43/1237, 43/1231, 61/1806

b.+nı /747

b.+nung̃: 68/2005

būd (< Far. بُوْد *būd*) varlık:

b.+u 15/380

bular bunlar, işaret zamiri: 11/252, 23/633, 24/648, 24/650, 25/677, 25/688, 27/759, 27/761, 28/794, 31/862, 41/1189, 42/1198, 44/1258, 45/1299, 45/1300, 45/1301, 45/1304, 45/1308, 45/1309, 45/1314, 64/1886, 69/2026

b.+dın 64/1901

b.+ğa 21/557, 28/792, 44/1277

b.+ing̃ 45/1310

b.+nı 15/376, 15/377, 23/641, 24/666, 25/687, 25/688, 58/1704

b.+nung̃ 3/23, 19/509, 23/621, 27/754, 28/778, 28/791, 29/804, 40/1139, 41/1188, 41/1188, 44/1272, 47/1366, 53/1533, 66/1960

bulğa- bulamak:

b.-p 24/663, 50/1454

bulut bulut: 24/658, 26/716, 35/1004, 64/1885

b.+lar 17/455

b.+dur 17/435

bunça bunca:

b.+nı 31/885

burdala- beslemek: burda+la-

b.-dılar 51/1492

burc burç:

b.+ığa 15/394

burun ilk, önce: 38/1099, 49/1418

burunğı önceki, evvelki: 16/399, 42/1207, 48/1386, 70/2064

bur(u)n burun:

b.+ıdur (*burnıdur*) 26/706

bustān (< Far. بستان *bustān*) bostan, çiçek bahçesi: 14/348, 16/429, 24/645, 31/877, 47/1347, 48/1396, 53/1540
b.+a 33/949
b.+ı 5/68
b.+ing̃ 56/1636
b.+ining̃ 8/176

būy (< Far. بوی *būy*) koku: 26/714, 59/1725, 66/1956
b.+larıdur 10/240

buyur- buyurmak, emretmek:
b.-dı 5/73, 12/284, 12/287, 18/486, 25/675, 27/740, 27/743, 50/1451, 65/1916, 65/1918
b.-miş 40/1147

buz- bozmak, yıkmak, tahrip etmek:
b.-ar 64/1891
b.-mayın 27/744

buzul- bozulmak, yıkılmak: *buz-ul*
b.ğan 5/76, 55/1611

buzuğ bozulmuş, yıkılmış: *buz-uğ* 67/1989
b.+nı 50/1440, 50/1440

buzuğlık bozukluk: *boz-uğ+lık* 21/577, 51/1472

bükül- bükülmek: *bük-ül-*
b.-düm 26/729
b.-üp 36/1017

bülbül bülbül: 6/103, 6/104, 6/105, 6/106, 8/152, 8/155, 11/271, 11/272, 18/460, 29/819, 35/990, 52/1512, 65/1929, 68/2009, 68/2010
b.+ler 10/242
b.+leri 66/1957
b.+ni 9/185
b.+ündin 10/244

bülend (< Far. بلند *bülend* yüksek, yüce, ulu:
b.+e 11/251

bünyād (< Far. بنیاد *bünyād*) bina, yapı: 6/105, 10/232, 54/1579
b.+ı 7/145, 11/258

bünyād-ı işret işret yeri: 11/258

bünyād kıl inşa etmek, kurmak:
b. k.-dı 6/105

bürküt bir nevi avcı kuş: 30/842

bürünçek bürünülecek nesne, baş örtüsü: *bür-ü-n-çek* 48/1378

büryān (< Far. بریان *büryān*) kebab, kavurma: 7/128, 32/887, 54/1583

büzürg (< Far. بزرگ *büzürg*) büyük, ulu: 36/1037

cāfi (< Ar. جافى *cāfī*) cefa eden, eziyet eden: 4/45

cām (< Far. جام *cām*) şarap kadehi: 17/438

c.+ı 58/1689

c.+nı 43/1226

cām-ı vefā vefa kadehi:

c. + dın 58/1689

cān (< Far. جان *cān*) can, ruh, hayat, yaşayış: 5/63, 6/100, 7/124, 9/197, 11/260, 12/283, 13/317, 13/322, 13/333, 18/488, 19/503, 19/504, 19/507, 20/533, 24/655, 27/750, 31/865, 32/901, 33/945, 36/1024, 37/1051, 37/1055, 38/1084, 40/1149, 43/1229, 47/1363, 47/1370, 47/1372, /1398, 50/1467, 50/1468, 51/1479, 52/1502, 57/1664, 57/1670, 62/1832, 63/1862, 63/1868, 63/1869, 68/2007, 68/2007, 69/2035, 70/2062,

c.+dan 30/853, 53/1555

c.+dın 25/677

c.+dur 49/1427

c.+ğa 10/240, 30/854, 46/1341

c.+ı 13/308, 17/448, 19/503, 23/627, 36/1035, 41/1166, 42/1212, 42/1213, 43/1233, 43/1241, 47/1364, 48/1394, 48/1395, 50/1467, 53/1542, 55/1594, 58/1706, 65/1910, 67/1978, 68/2017, 70/2052

c.+ıdın 12/302, 17/431, 23/622, 32/899, 47/1345

c.+ığa 5/89, 26/713, 32/908, 34/950, 42/1204, 43/1240, 56/1625, 60/1776, 62/1815

c.+ıge 43/1244, 53/1554, 66/1945

c.+ım 19/505, 19/505, 26/722, 39/1110, 39/1119, 41/1167, 43/1228, 43/1228, 43/1231, 49/1417, 58/1792, 58/1698, 58/1706, 58/1709

c.+ımdın 53/1544

c.+ımdur 43/1229

c.+ımğa 17/435, 42/1194, 43/1230

c.+ımnı 17/443

c.+ın 44/11255, 47/1367, 53/1548, 57/1669, 60/1766, 60/1770, 63/1871

c.+ıng ız 42/1214

c.+ını 9/190, 13/333, 42/1215, 43/1252, 62/1840

c.+ınıng 12/305

c.+ıyga 43/1225

c.+nı 33/944, 42/1211, 42/1215, 43/1223, 52/1529, 64/1900

c.+sın 37/1067

cansız cansız: *can+sız*: 8/177, 9/190

cānān (< Far. جانان *cānān*) sevgili: 5/62, 9/189, 9/193, 9/202, 9/212, 13/317, 16/425, 48/1391, 59/1720, 59/1723

c.+dın 54/1571

c.+ım 26/722

c.+ımızdur 50/1466

c.+ısın 13/333

cānāne (< Far. جانانه *cānāne*) bk. *cānān*: 55/1595

c.+dın 57/1669

c.+sidür 57/1663

canavar (< Far. جانور *canavar*) canavar: 36/1027

c.+ıdur 30/844

c.+lar 30/850

cān-bāz (< Far. جانباز *cān-bāz*) can ile oynayan, canını tehlikeye koyan, canbaz: 6/1

cān-ı 'ālem alemin canı: 41/1166

cān-ı cihan cihanın canı: 68/2017

c. c.+ım 19/503, 48/1395, 55/1594, 58/1706

cān-ı mihrbānī dostluğun canı: 48/1394

cān-ı selāme sağlıklı, esenlikli can: 17/448

cāvidānī (< Far. جاودان *cāvidānī*) ebedi, kalıcı, baki: 48/1394

cübb-ḥūn (< Ar. جب + Far. خون *cübb-ḥūn*) kanlı kuyu: 23/632

cebr (< Ar. جبر *cebr*) zor, zorlama: 32/908

c.+ler 70/2074

cedel (< Ar. جدل *cedel*) sert münakaşa, tartışma, kavga:

c.+ler 14/347

cefā (< Ar. جفا *cefā*) eziyet, incitme: 34/963, 53/1537, 70/2071

c.+da 23/634

c.+dın 32/912, 35/987

c.+dur 57/1673

c.+ğa 23/620, 34/968

c.+lar 63/1850

c.+larnı 27/745, 69/2019

c.+nı 27/744, 35/988

c.+sı 27/749

c.+sın 70/2070, 70/2072

cefā-keş (< Ar. جفا Far. كش *cefā-keş*) eziyet çeken: 53/1537

c.+ler 70/2067

cehd (< Ar. جهد *cehd*) çalışma, çabalama: 21/563, 27/759, 64/1887, 69/2031

cehennem (< Ar. جهنم *cehennem*) cehennem, tamu : 26/707

celālet (< Ar. جلالت *celālet*) büyüklük, ululuk: 56/1635

cellād (< Ar. جلاد *cellād*) insanı kesen, asan kimse:

c.+lar 65/1919

Celvedri ö. a. 8/159

cem' (< Ar. جمع *cem'*) toplama, yığma :24/660, 48/1382, 70/2068

c.+i 11/264, 69/2035

cemāl (< Ar. جمال *cemāl*) güzellik, yüz güzelliği:

c.+i 23/625, 56/1636

c.+iṅni 26/727, 26/731

cemālet (< Ar. جمالت *cemālet*) güzellik: 7/151

cemīle (< Ar. جميله *cemīle*) bir kimsenin gönlünü hoş etmek, gönlünü almak için yapılan hareket: 8/172, 9/212, 10/219, 12/276, 14/338, 19/504, 70/2048

cennet (< Ar. جنت *cennet*) cennet: 10/240, 16/424, 47/1351, 53/1534, 68/1993, 69/2029

cerāhat (< Ar. جراحت *cerāhat*) irin, yara: 7/127, 48/1399, 67/1987

cevāb (< Ar. جواب *cevāb*) cevap:

c.+ı 64/1892

c.+ın 58/1708, 59/1748, 59/1748

c.+iṅ 49/1436

cevāhir (< Ar. جواهر *cevāhir*) cevherler: 21/564

cevher (< Ar. جوهر *cevher*) cevher: 37/1046

cevr (< Ar. جور *cevr*) eziyet, cefa, zulüm: 27/749, 45/1303, 54/1589, 70/2072

c.+idin 46/1344
c.+iğa 41/1163
c.+ini 27/746, 42/1196
cezire (< Ar. جزیره *cezîre*) ada: 24/664, 27/760, 27/761, 27/765, 28/770, 30/833, 30/834, 31/857, 31/866, 31/874, 31/876, 45/1284, 51/1482, 52/1504
c.+de 45/1288
c.+ge 30/828
ciger (< Far. جگر *ciger*) ciğer: 25/678, 27/742, 34/967, 37/1056
ciger-hûn (< Far. جگرخون *ciger-hûn*) ciğeri kan içinde: 57/1685
cihân (< Far. جهان *cihân*) evren, kainat: 4/60, 6/102, 9/187, 10/218, 15/371, 16/423, 23/613, 30/856, 50/1443, 54/1584
c.+da 6/113, 9/213, 17/454, 18/482, 26/710, 27/750, 31/858, 32/902, 33/919, 39/1131, 52/1505, 54/1585, 61/1792, 68/2005, 70/2074
c.+dın 15/374, 18/464, 62/1840, 69/2041
c.+ğa 6/112, 12/295
c.+ı 46/1318
c.+ım 19/503, 19/503, 39/1110, 48/1395, 55/1594, 58/1706, 68/2017
c.+ıng 15/394
c.+nı 28/787, 52/1529, 68/2007
cihân-dâr (< Far. جهاندار *cihân-dâr*) dünyaya sahip olan kimse, padişah: 16/420, 50/1452
cihân-güşte (< Far. جهانگشته *cihân-güşte*) cihan öldüren: 20/529
cin (< Ar. جن *cin*) cin: 54/1586, 57/1662, 60/1757, 62/1838, 64/1874, 67/1968, 69/2034
c.+ge 40/1147
c.+ler 69/2037
c.+sin 37/1068
cinnî (< Ar. جنی *cinnî*) cine mensup:
c.+ge 40/1162, 49/1411, 53/1544
cins (< Ar. جنس *cins*) cins: 52/1508, 66/1933
cism (< Ar. جسم *cism*) cisim: 5/63, 39/1110, 47/1364
c.+iğa 13/318
cuhūd (< Ar. جحود *cuhūd*) Yahudi, Çıfıt: 41/1187
cūş (< Far. جوش *cūş*) coşma, taşma, kaynama, coşkunluk: 9/196, 17/447, 22/595, 44/1253, 44/1270, 44/1270, 70/2071
cūş êt coşmak:
c. è.-eli 5/78
cüdā (< Far. جدا *cüdā*) ayrı düşmüş, uzak, ayrı: 38/1099
cümle (< Ar. جمله *cümle*) bütün, hep, tamamı: 3/10, 6/112, 7/133, 7/138, 15/393, 43/1226, 53/1535, 66/1951, 68/1990, 69/2038
cüst (< Far. جست *cüst*) çabuk hareket eden çevik: 36/1014
cüzz (< Ar. جز *cüzz*) kısım, parça: 21/574

çabğunça süratlice, çabuk olarak: 63/1858, 64/1872
çaçıl- saçılmak: *çaç-ıl-*
ç.-dı 33/935
çāğ vakit, zaman, an, bu dem: 25/695
çağır şarap, içki: 52/1514
çāh (< Far. چاه *çāh*) kuyu, çukur: 43/1231, 62/1830
ç.+ğa 65/1926
çāk (< Far. چاك *çāk*) yırtık, yarık: 13/321, 14/366, 22/606, 39/1106, 63/1864, 63/1865
çal- I boyun kesmek, boyun vurmak:
ç.-ğil 58/1707
çal- II müzik çalmak:
ç.-ip 66/1958
çāle aklı, beyazlı: 62/1825
çāli siyah, sefid: 22/610
çap- I kılıç ile kesmek ve parçalamak:
ç.-arlar 65/1905
ç.-inglar 18/486
çap- II atı sürmek, koşturmak, akın etmek:
ç.-tı 9/189, 9/190, 20/537, 46/1333
çapguç akıncı, sürücü:
ç.+larnı 18/487
çapuk çabuk: 36/1014
çaqıl- ateş, çakılmak, şimşek çakılmak: *çaq-ıl-*
ç.-dı 31/861, 56/1649
ç.-ip 38/1095
ç.-muş 60/1776
ç.-sa 30/856
ç.-ur 65/1908
çaqla- çağırmaq:
ç.-dılar 27/757
ç.-ğalı 45/1299
çār-bāg (< Far. چارباغ *çār-bāg*) dört bağ: 10/231, 10/232, 10/237, 10/239, 36/1033
ç.+da 11/255
ç.+ığa 36/1020
ç.+ımız 40/1135
ç.+ın 8/180
çar çar yansıma sestten oluşan ikileme: 43/1242
çāre (< Far. چاره *çāre*) çare: 22/588
ç.+ler 22/603
çarḥ (< Far. چرخ *çarḥ*) çark, tekerlek: 62/1822, 66/1960
ç.+ı 67/1961, 67/1961
ç.+ıdın 66/1960
ç.+ılarnıñ 67/1961
çarḥ bk. *çarḥ*: 11/270, 43/1242
çarḥ ur- çark döndürmek:
ç. u.-dı 43/1242
ç. u.-adur 11/270
çarla- çağırmaq, davet etmek : *çar+la-*

- ç.-*di* 7/142, 12/279, 61/1787, 68/1998
ç.-*ng* 58/1710, 60/1752
ç.-*p* 12/277, 60/1753, 69/2021
- çarlat-** çağirtmak, davet etmek: *çar+la-t*
ç.-*ip* 19/491
ç.-*ti* 64/1883
- çat-** çatmak:
ç.-*tı* 21/578, 54/1593
- çatur** çadır: 20/535, 20/536
ç.+*tı* 54/1568
ç.+*ını* 54/1567
ç.+*nı* 20/536
- çatırış** çadır, örtü:
ç.+*nı* 42/1206
- çavlan** çağlayan: 6/103, 10/233, 61/1793, 66/1960
- çayka-** çalkamak, sallamak, yaykamak:
ç.-*p* 32/897
- çaykal-** çalkanmak, sallanmak: *çayka-l-*
ç.-*ur* 22/582
- çeç-** çözmek:
ç.-*keli* 54/1578
- çeçek I** (< Far. چچک *çeçek*) çiçek hastalığı: 41/1172
- çeçek II** gül, çiçek: 41/1172
ç.-*ler* 36/1034
- çeh** (< Far. چه *çeh*) bk. *çāh*:
ç.+*ga* 62/1822
- çək- I** açığı çekmek, ıstırap duymak:
ç.-*diler* 24/655
ç.-*edür* 41/1176
ç.-*er* 7/126, 17/430
ç.-*gen* 63/1850, 69/2021
ç.-*genin* 54/1589
ç.-*iben* 7/124, 44/1271, 52/1527
ç.-*ip* 6/120, 27/761
ç.-*mese* 70/2072
ç.-*mey* 70/2071
ç.-*se* 35/988, 44/1271
ç.-*ti* 64/1897, 70/2070
ç.-*tiler* 24/666
ç.-*üben* 27/745
- çək- II** çekmek, sürmek, sürüklemek:
ç.-*iben* 52/1528
ç.-*ti* 66/1951
- çèkil-** çekilmek, sürülmek: *çèk-il-*
ç.-*gen* 54/1578
ç.-*ür* 13/313
- çèkmen** kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi:
ç.+*din* 25/696
- çemen** (< Far. چمن *çemen*) çimen, bk. *çemend*: 67/1981

- ç.+de 17/455, 34/977, 53/1556
 ç.+din 61/1802
 ç.+dür 36/1035, 40/1135, 69/2027, 69/2028
 ç.+ler 68/1993
- çemend** bk. çemen: 69/2028
çend (< Far. چند çend) birkaç: 52/1522
çendān (< Far. چندان çendān) o kadar: 26/705, 61/1793
çeng (< Far. چنگ çeng) kanuna benzerdik tutularak çalınır bir çeşit saz: 8/182
çengel (< Far. چنگل çengel) çengel: 30/840
 ç.+idin 29/818
 ç.+ini 33/918
- çengü** (< Far. چنگو çengü) telli çalgı: 45/1289
çerāg (< Far. چراغ çerāg) çıra, bk. çerāy:
 ç.+im 4/61
 ç.+in /21/578, 53/1553
- çerāy** bk.çerāg :
 ç.+in 54/1593
- çerig** asker, ordu, sefer bk. çerug: 53/1549, 64/1881, 64/1883, 64/1885
 ç.+i 21/549, 63/1859, 64/1884
 ç.+im 28/789, 58/1703
 ç.+in 19/491, 61/1788
 ç.+ler 64/1889, 69/2036
- çerug** bk. çerig
 ç.+i 64/1887
- çêş-** çözmek, açmak:
 ç.-ip 12/302
- çêşbende** bağlı, bağlanmış: 25/696
çêşil-çözölmek, açılmak: çêş-il-
 ç.-di 32/898
- çéyne-** çiynelemek:
 ç.-mes 51/1494
- çık-** çıkmak, dışarı gitmek:
 ç.-a 13/325, 27/740
 ç.-ar 7/131, 23/637, 35/1002, 43/1241, 43/1233, 64/1901
 ç.-arlar 54/1565, 65/1907
 ç.-ayban 43/1249
 ç.-dı 27/737, 32/902, 36/1025
 ç.-ğanı 9/188, 47/1360
 ç.-ğay 41/1172
 ç.-ip 7/133, 7/135, 13/327, 20/535, 21/554, 35/1003, 35/997, 37/1059, 44/1253,
 49/1412, 51/1499, 52/1518, 52/1527, 53/1554, 56/1653, 65/1929, 70/2052
 ç.-iptur 49/1431
 ç.-mağan 13/322
 ç.-mas 6/118
 ç.-masa 35/1002
 ç.-masağ 7/131
 ç.-sa 34/969

ç.-tı 12/296, 12/302, 13/328, 13/335, 14/365, 16/427, 17/430, 30/833, 31/859, 33/944, 36/1014, 36/1037, 46/1335, 47/1348, 47/1362, 49/1425, 52/1504, 56/1655, 63/1862, 64/1886

ç.-tular 20/534, 28/772, 31/858, 45/1287, 52/1516

ç.-up 17/458

çıkār- çıkār- çık-ar-

ç.-dı 3/10, 5/68, 6/93, 9/207, 17/431, 19/494, 46/1327, 65/1927, 65/1928

ç.-dılar 20/534, 69/2039

ç.-ğıl 5/91

ç.-ip 43/1248

ç.-lar 28/795

ç.-up 23/641, 53/1551, 68/2011

çın gerçek, doğru: 38/1084, 39/1118, 39/1123, 40/1152

ç.+mıdur 39/1121

çınar çınar: 40/1147

çınare çınara benzeyen , çınar gibi: 52/1506

çiçek çiçek: 31/860

Çin ö.a.Orta Asya'da bir ülke: 20/522, 20/529, 20/538, 21/552, 21/557

ç.+ge 20/537

Çine-gān Çingān, çingene: 46/1326

çiriş öğütülmüş kökten yapılmış bir nevi tutkal:

ç.+ini 37/1051

çirkīn (< Far. چركين *çirkīn*) çirkin: 7/125

çok çok: 10/235

çora eş, arkadaş, yoldaş: 22/601, 24/660

ç.+ları 22/604, 23/618, 23/633, 24/644, 24/662, 27/751, 56/1626

ç.+sı 24/673

çöb (< Far. چوب *çüb*) çöp: 3/1009, 30/840, 31/869

çöl çöl: 28/795, 30/829, 41/1192

ç.+de 36/1015, 48/1393

ç.+ge 35/1000

çözmek ketenden dokunmuş kumaş:

ç.+selerge 62/1823

çuğalaş- çok olmak, çoğalmak: *çuğ+al-aş-*

ç.-urlar 17/455

çulğa- kaplamak, bürümek, örtmek:

ç.-p 24/662

çulğan- kaplanmak, bürünmek, örtünmek, dolanmak: *çulğa-n-*

ç.-ip 36/1034

çulğaş-dolanmak, bürünmek, örtünmek: *çulğa-ş-*

ç.-ip 54/1565

çü (< Far. چؤ *çü*) çünkü, için, ; -dığ/-diği zaman,-dıktan/-dikten sonra, bk. *çün*: 5/63, 5/66, 5/74, 5/75, 5/77, 5/88, 6/98, 7/124, 7/126, 7/142, 7/145, 8/154, 8/168, 9/207, 10/220, 10/232, 10/244, 11/252, 11/275, 12/276, 12/286, 12/292, 13/312, 14/343, 14/349, 14/356, 15/369, 15/379, 16/401, 18/478, 18/484, 19/490, 19/491, 19/513, 19/514, 21/555, 22/590, 23/621, 23/626, 24/653, 25/681, 25/689, 25/695, 25/698, 26/706, 26/731, 29/825, 30/832, 30/850, 31/877, 32/897, 32/899, 32/910, 33/925, 33/931, 34/971, 35/1007, 36/1028, 37/1050, 38/1094, 39/1109, 40/1144, 41/1173, 41/1175, 43/1223, 44/1274, 45/1307, 45/1309, 47/1355, 47/365, 48/1389, 48/1401,

48/1391, 49/1432, 51/1481, 52/1500, 52/1520, 53/1531, 55/1622, 56/1624, 57/1660, 57/1664, 57/1664, 58/1715, 58/1716, 59/1736, 60/1758, 61/1784, 61/1788, 61/1798, 61/1803, 61/1807, 61/1809, 62/1826, 62/1838, 63/1846, 63/1852, 64/1895, 64/1898, 65/1925, 66/1934, 66/1947, 66/1953, 67/1974, 67/1981, 67/1987, 68/1992, 68/2006, 68/2008, 68/2013, 70/2072

çün (< Far. چون *çün*) bk. *çü*: 7/125, 8/154, 10/229, 10/236, 12/281, 12/296, 13/310, 13/314, 160/869, 18/463, 18/472, 18/475, 23/638, 24/657, 25/679, 26/718, 28/772, 28/778, 29/804, 30/855, 31/860, 32/888, 38/1093, 41/1175, 44/1254, 46/1317, 56/1629, 57/1663, 60/1755, 61/1785, 63/1867, 64/1902, 65/1906, 65/1909

dād (< Far. داد *dād*) doğruluk, adalet, ihsan:

d.+ı 11/258

d.-ın 6/112

d.+nı 54/1574

dād-ı işret doğruluğun içkisi: 11/258

dağ bk. *tag*: 11/257, 35/990, 40/1140, 41/1172

dāğ (< Far. داغ *dāğ*) yanık yarası, yara izi, işaret: 22/602, 38/1101, 38/1101

dağla- kızgın demirle ya da aletle yakma işi: *dağ+la-*

d.-dılar 24/661

dām (< Far. دام *dām*) tuzak: 31/883

d.+a 61/1809

dāmene (< Far. دامنه *dāmene*) dağ eteği, çevresi:

d.+dür 34/952

dānā (< Far. دانا *dānā*) bilen, bilici, bilgiç:

d.+lar 19/499

dāne (< Far. دانه *dāne*) tane tohum: 54/1562, 64/1902

d.+i 54/1566

d.+lerni 43/1248

dāne-i hemdem arkadaş tanesi: 54/1566

dārā (< Far. دارا *dārā*) hükümdar, melik:

d.+sı 7/150

darb (< Ar. ضرب *darb*) dövme, vurma: 24/657, 33/943

d.+ın 65/1905

dāstān (< Far. داستان *dāsitān-dāstān*) hikaye, masal, destan, bk. *destān*: 66/1941

d.+ım 58/1698

dāver (< Far. داور *dāver*) doğru, insafli olan, vezir veya hakim: 67/1963

dahı bile, dahi, de / da: 9/210

daḥl (< Ar. دخل *daḥl*) girme, karışma: 3/23

daḥl kıl- girmek:

d. k.-mas 3/23

dāyim (< Ar. دایم *dāyim*) sürekli, devamlı: 11/259, 30/854, 31/881, 45/1291, 53/1544, 64/1878, 64/1890, 64/1890

de de/da: 6/97

dē- demek, söylemek

d.-ben 17/458, 37/1070, 50/1441, 63/1862

d.-di 5/64, 5/71, 5/84, 6/106, 8/168, 9/197, 14/340, 14/350, 14/355, 15/375, 15/376, 15/388, 16/407, 16/410, 16/411, 16/420, 18/480, 18/485, 19/503, 20/524, 20/537, 20/540, 20/542, 20/548, 21/550, 21/554, 21/560, 21/562, 21/568, 23/639, 24/646 24/652, 24/668, 24/669, 25/684, 25/687, 26/715, 26/724, 27/738, 28/781, 28/784, 33/920, 33/932, 34/959, 35/1006, 36/1022, 36/1030, 37/1057, 37/1071,

37/1065, 37/1066, 38/1075, 38/1084, 39/1108, 39/1117, 39/1118, 39/1125, 40/1162, 41/1190, 42/1200, 42/1201, 42/1204, 42/1222, 43/1229, 43/1235, 43/1237, 43/1242, 43/1244, 44/1273, 44/1279, 45/1290, 45/1309, 45/1314, 46/1315, 46/1322, 46/1334, 47/1354, 47/1375, 48/1383, 48/1404, 50/1459, 50/1462, 50/1468, 53/1540, 53/1560, 54/1569, 54/1582, 54/1588, 55/1602, 57/1661, 57/1664, 57/1673, 57/1675, 58/1791, 58/1793, 58/1698, 58/1706, 58/1709, 60/1752, 60/1756, 60/1760, 60/1764, 60/1766, 61/1805, 62/1818, 62/1828, 63/1843, 63/1854, 63/1856, 64/1876, 64/1882, 64/1892, 64/1896, 65/1920, 65/1921, 65/1931, 66/1942, 66/1947, 68/2017, 69/2019, 69/2020, 69/2021

d.-diler 5/91, 7/130, 7/133, 7/143, 10/216, 10/218, 15/373, 15/380, 20/529, 21/559, 22/589, 24/649, 25/683, 31/877, 43/1251, 44/1259, 45/1285, 46/1320, 46/1332, 46/1337, 49/1436, 50/1452, 50/1466, 53/1546, 61/1804, 62/1810 63/1855, 65/1914

d.-dim 14/363, 33/922, 43/1225, 43/1235, 55/1595, 55/1595

d.-ding 39/1121

d.-dük 61/1806

d.-düngüz 42/1221

d.-geli 4/33

d.-gen 28/776

d.-gey 10/236, 11/264, 12/287, 13/310, 29/815, 29/815 30/843, 42/1217, 52/1506, 60/1749, 61/1791

d.-geyler 58/1703, 58/1703

d.-geysin 39/1126

d.-günçe 67/1981

d.-medi 13/332, 14/353

d.-megil 55/1597, 60/1757

d.-p 4/34, 5/71, 6/94, 7/141, 8/154, 12/276, 160/869, 17/449, 20/545, 23/613, 27/758, 36/1031, 40/1146, 43/1237, 43/1226, 43/1228, 45/1297, 45/1299, 46/1321, 47/1363, 51/1482, 52/1502, 52/1520, 53/1541, 53/1547, 54/1568, 56/1624, 59/1728, 59/1728, 61/1789, 61/1805, 61/1805, 65/1921, 66/1947

d.-pdür 20/540, 40/1150, 51/1489

d.-r 8/154, 19/504, 28/780, 29/815, 29/818, 31/865, 31/865, 31/875, 33/936, 36/1018, 39/1103, 39/1103, 45/1312, 48/1391

d.-rler 8/164, 41/1187, 45/1299, 45/1307

d.-rsen 59/1734

d.-rsin 55/1594

d.-se 35/1000, 37/1054, 40/1148, 41/1171

d.-seler 20/540, 20/542

d.-sem 26/705, 40/1151

d.-señg 8/153, 11/249, 11/249

def (< Ar. دفع *def*) kovma sürme:

d.+i 41/1174

defîne (< Ar. دفينه *defîne*) define: 19/495

defter (< Ar. دفتر *defter*) defter: 66/1941

d.+ni 5/72

dëg- erişmek, isabet etmek

d.-ünçe 16/400

değil değil: 42/1214

dehr (< Ar. دهر *dehr*) dünya: 6/109

dək gibi, benzer, eş: 4/34, 4/52, 4/60, 4/60, 7/125, 7/125, 8/154, 8/171, 8/171, 8/178, 11/266, 11/273, 11/273, 11/274, 12/279, 13/309, 13/311, 13/313, 13/314, 13/324, 16/399, 18/463, 18/470, 18/482, 21/551, 22/581, 25/698, 25/701, 25/701, 26/707, 26/709, 26/710, 26/717, 26/729, 26/730, 28/790, 29/800, 29/807, 29/813, 29/814, 30/837, 31/860, 31/877, 31/878, 32/902, 35/998, 35/1004, 35/1006, 37/1043, 37/1055, 37/1065, 38/1083, 38/1094, 40/1136, 41/1178, 41/1187, 42/1207, 44/1282, 45/1305, 45/1307, 47/1365, 48/1381, 48/1386, 49/1406, 51/1487, 54/1576, 56/1631, 56/1644, 57/1672, 59/1723, 59/1726, 59/1726, 59/1744, 61/1783, 61/1786, 61/1792, 63/1864, 64/1885, 64/1898, 65/1914, 65/1925, 65/1927, 66/1936, 67/1967, 68/2005
delālet (< Ar. دلالت *delālet*) yol, gösterme, kılavuzluk, alamet olma: 55/1619
delil (< Ar. دليل *delīl*) delil: 54/1580, 54/1581

d.+ler 18/480

dem (< Far. دم *dem*) 1. vakit zaman: 6/102, 7/126, 8/165, 17/431, 18/467, 21/579, 21/21/578, 22/605, 23/635, 27/756, 29/813, 32/896, 32/906, 33/929, 34/952, 36/1025, 37/1066, 40/1145, 48/1388, 51/1493, 58/1715, 60/1751, 64/1877, 64/1901, 66/1953, 68/2018, 69/2047

d.+de 32/906

d.+i 52/1522

d.+idin 8/178, 14/354

d.+iğa 70/2059

2. nefes, soluk

d.+i 57/1659

dengiz deniz, bk. *tenğiz*: 30/829

d.+de 19/515

d.+ge 44/1272

d.+ler 68/2011

d.+ni 30/831

d.+ning 19/490

derbend (< Far. دربند *derbend*) dar geçit, boğaz: 62/1823

d.+e 31/882

der-cihān (< Far. درجهان *der-cihān*) cihanın içinde: 36/1035

derd (< Far. درد *derd*) dert: 5/79, 7/126, 17/433, 23/614, 28/782, 59/1732, 60/1752

d.+i 4/44, 39/1116, 56/1642

d.+idin 6/106, 32/889, 62/1813

d.+iğa 55/1599, 55/1610, 57/1683

d.+im 17/434

d.+imdin 17/440

d.+ime 59/1734

d.+imğa 17/452, 17/453, 17/456, 18/462

d.+imizge 41/1179

d.-imizni 57/1670

d.+in 13/332

d.+ing 38/1072, 47/1372

d.+ini 42/1217, 54/1592

d.-ü 23/628

derd-i dil gönül derdi:

d.+ imdin 56/1642

der-gāh (< Far. درگاه *der-gāh*) bir büyüğün, büyük bir yerin herkes için başvurma yeri olan kapısı:

- d.+ıda* 64/1879
d.+ına 70/2061
- der-ḥāl** (< Far. در < Ar. حال *der-ḥāl*) acilen, sūratlice: 4/38, 63/1858, 64/1883, 65/1916
- derin** derin:
d.+dūr 56/1645
- dermān** (< Far. درمان *dermān*) derman: 57/1683, 62/1832
d.+da 23/629
- der-meyān** (< Far. درمیان *der-meyān*) ortada:
d.+a 53/1549
- dervīṣ** (< Far. درویش *dervīṣ*) derviş:
d.+lerge 19/518
d.+e 9/208
- deryā** (< Far. دریا *deryā*) derya, deniz: 3/09, 3/20, 15/392, 18/485, 19/490, 19/509, 19/510, 22/580, 22/582, 22/590, 22/591, 24/657, 24/658, 28/788, 28/795, 30/831, 31/863, 31/869, 32/896, 34/950, 35/998, 36/1026, 38/1094, 51/1473, 51/1474, 52/1516, 65/1908, 65/1912,
d.+ğa 19/516, 23/641, 27/758, 30/830, 31/861, 32/894, 35/1002, 43/1249, 43/1250, 51/1479
d.+sında 3/18
d.+yı 3/1009, 18/475, 22/583, 33/923, 65/1912
- deryā-yı muazzam** büyük derya: 18/475
- dest** (< Far. دست *dest*) el: 35/1011, 62/1821, 67/1965
d.+in 33/943
- dest-endāz** el atan: 67/1965
- destān** (< Far. داستان *destān*) bk. *dāstān*: 5/68, 6/98, 6/104, 24/644, 45/1290, 45/1292
d.+dın 45/1291
d.+ı 5/68
d.-ing 5/80
- destçek** deste, gül destesi: 56/1627
- dest-gīr** (< Far. دستگیر *dest-gīr*) elinden tutan yardım eden: 15/386, 28/770, 29/821, 32/913
d.+i 38/1097, 50/1446
- deşt** (< Far. دشت *deşt*) çöl, bozkır, ova: 35/999, 36/1015
- devā** (< Ar. دوا *devā*) ilaç, çare: 18/462, 19/492, 23/629, 38/1090
d.+dur 55/1610
d.+sı 14/361
- devlet** (< Ar. دولت *devlet*) devlet: 7/147, 7/148, 7/149, 9/207, 23/639, 39/1122, 45/1293, 46/1338, 46/1338, 67/1972, 68/2000
d.+din 37/1057
d.+ğa 39/1117, 49/1416, 49/1426, 63/1843
d.+ge 64/1880
d.+ığa 21/576
d.+ing 46/1337
d.+inge 66/1934
d.+ingiz 50/1453, 66/1932
d.+ler 8/153
d.+tür 29/816
- devr 1** (< Ar. دور *devr*) zaman, çağ: 13/308

- d.+ide* 43/1234
d.+inde 10/216
2. bir şeyin çevresinde dolaşma, dönme: 10/237
- dīdār** (< Far. دیدار *dīdār*) yüz, güzel yüz, çehre:
d.+ing 55/1610
d.+ingā 26/725
d.+ını 40/1158
- dīdārlik** (< Far. دیدارلیق *dīdārlik*) güzellik: *didar-lık*: 24/651
- dīde** (< Far. دیده *dīde*) göz: 19/504, 34/976, 54/1590, 55/1602
- dīde-vān** gözcü: 20/536
d.+ı 52/1524
- dīger-gūn** (< Far. دیگرگون *dīger-gūn*) bozuk, değişmiş, başkalaşmış: 31/885
- dih-kān** (< Far. دهقان *dih-kān*) çiftçi, köylü: 70/2072
- dil I** dil:
d.+idin 60/1771
d.+ini 54/1561
- dil II** (< Far. دل *dil*) gönül, yürek, kalp: 10/238, 12/283, 28/775, 29/801, 29/822, 52/1502, 54/1593, 58/1790
d.+den 7/124
d.+i 7/149
d.+imdin 56/1642
d.-iyle 31/865
- dil-ārām** (< Far. دل آرام *dil-ārām*) gönül dinlendiren (güzel): 43/1250, 54/1566, 59/1731, 66/1955
- dil-ber** (< Far. دلبر *dil-ber*) gönül alıp götüren (güzel): 22/602, 48/1395
d.+ining 70/2069,
- dil-dār** (< Far. دلدار *dil-dār*) birinin gönlünü almış sevgili bk. *dil-dār*: 4/52, 4/56, 43/1238
- dil-dāre** (< Far. دلداره *dil-dāre*) bk. *dil-dār*:
d.+si 38/1087
- dil-dārlik** gönül sahipliği, sevgililik: *dil-dār+lık* : 59 /1741
- dil-efgār** (< Far. دل افگار *dil-efgār*) gönlü yaralı olan, aşık: 29/801, 29/822, 46/1317, 49/1424
- dil-gīr** (< Far. دلگیر *dil-gīr*) gönül tutan, gönle sıkıntı veren, gücenik, kırgın: 4/55, 28/769, 37/1067
- dil-i devlet** devletin gönlü: 7/149
- dil-istan** gönül yeri: 68/2017
- dil-keş** (< Far. دلکش *dil-keş*) gönül çekici: 10/237, 11/250, 12/307, 61/1794
- dil-nevāz** (< Far. دلنواز *dil-nevāz*) gönül okşayan:
d.+ım 48/1396
- dil-rīše** (< Far. دلریشه *dil-rīše*) gönlü, yüreği yaralı:
d.+lerge 19/518
- dil-rübā** (< Far. دلربا *dil-rübā*) gönül kapan gönül alan:
d.+dın 58/1689
- dil-sāz** (< Far. دلساز *dil-sāz*) gönül yapan: 42/1220, 67/1965
- dil-sūz** (< Far. دلسوز *dil-sūz*) gönül yakan, yürek yakıcı: 68/2015
- dil-şād** (< Far. دلشاد *dil-şād*) gönlü hoş, sevinmiş: 10/229, 31/884, 53/1541
- dil-teng** (< Far. دلتنگ *dil-teng*) yüreği dar, kederli, sıkıntılı: 6/116, 29/825
- dile-** dilemek, istemek, arzu etmek, bk. *tile-*: *dil+e-*

- d.-r* 26/720
d.-viz 61/1779
d.-ydür 26/713
- dimāğ** (< Ar. دماغ *dimāğ*) zihin, fikir:
d.+ına 34/953
- din** din, inanç:
d.+i 3/28
- dirîğ** (< Far. دریغ *dirîğ*) esirgeme: 3/27
- dirîğ et-** esirmek:
d.ê.-me! 3/27
- dirîğā** (< Far. دریغā *dirîğā*) yazık, eyvahlar olsun! 19/512
- diş** diş:
d.+im 41/1178
- dīv** (< Far. دیو *dīv*) dev: 26/711, 26/718, 37/1042, 37/1065, 38/1077, 40/1160, 41/1164, 41/1185, 42/1205, 42/1215, 42/1220, 43/1246, 44/1258, 44/1263, 51/1499, 61/1802, 62/1817, 64/1875, 65/1911, 65/1919, 65/1922, 65/1927, 65/1928, 66/1935,
d.+din 44/1276
d.+dür 25/680
d.+ge 37/1069, 40/1162, 41/1165, 62/1823
d.+ler 43/1228, 43/1234, 61/1797, 61/1800, 61/1803, 62/1810, 64/1898, 66/1952
d.+lerge 36/1040, 41/1186
d.+leridür 64/1876
d.+lerning 42/1212
d.+ni 41/1183, 42/1199, 42/1200, 42/1222, 61/1799, 61/1804, 63/1851, 65/1916
d.+ning 36/1030, 38/1075, 39/1114, 41/1171, 42/1197, 43/1229, 43/1252, 61/1807, 65/1909, 65/1910
- dīvān** (< Ar. دیوان *dīvān*) büyük meclis: 6/118, 46/1335
d.+ğa 5/66
- dīvāne** (< Far. دیوانه *dīvāne*) budala, alık: 29/817
d.+ning 36/1020
- divār** (< Far. دیوار *divār*) duvar: 10/237
- dost** (< Far. دوست *dost*) dost: 24/670, 44/1279, 48/1402, 48/1402, 58/1700
d.+ları 68/2014
- dög-** dövmek:
d.-e 65/1907, 65/1907
- du'ā** (< Ar. دوعا *du'ā*) Allaha yalvarma: 19/517, 70/2076
d.+lar 46/1336, 66/1934
d.+sı 64/1879
- du'ācı** duacı: *du'ā+çı*
d.+dur 66/1933
- dudağ(ğ)** dudak:
d.+ı (*dudağı*) 25/701
- duhter** (< Far. دختر *duhter*) kız kardeş: 26/735, 27/736
d.+i 25/689, 26/720
- dün-beste** bağlanmış, bağlı: 26/727
- dūr** (< Far. دور *dūr*) uzak: 8/183, 46/1317, 65/1904
- dur-** durmak, kalmak:

d.-amız 20/544
duzağ tuzak, bk. *dūzah* : 29/819
dūzah (< Far. دوزخ *dūzah*) bk. *duzağ* : 3/12
dü-gāne (< Far. دوگانه *dü-gāne*) çift , ikiz, iki tane: 54/1562, 55/1623
dünyā (< Ar. دنيا *dünyā*) içinde yaşadığımız alem: 22/580, 54/1564
d.+da 16/412, 28/787, 32/907, 42/1211, 50/1443, 50/1462, 58/1709
d.+ning 29/804, 52/1527
dürr (< Ar. در *dürr*) inci: 8/158, . 9/202, 11/251, 13/314, 13/320, 19/495, 21/564, 34/978, 36/1017, 43/1248, 59/1723, 62/1824, 62/1825, 64/1899, 67/1983
d.+i 9/204, 29/826, 30/831, 41/1178, 46/1324, 47/1364, 67/1983, 69/2036
d.+ini 24/660, 68/2011
dürr-dāne inci tanesi: 54/1576
dürr-i ğaltān yuvarlak inci: 67/1983
dürr-i jale üzerine kırağı düşmüş inci: 13/320, 29/826
dürr-i meknūn muhafazalı parlak inci: 11/251, 13/314
dürr-i meyan ortada bulunan inci: 69/2036
d. m+e 46/1324
dürr-i nühüfte gizli inci: 41/1178
dürr-i şah iri inci: 30/831
d.ş.+ı 9/204
dürüş ele geçirmek, toparlamak: *dür-üş-*
d.üp 65/1928
düş rüya:
d.+ni 23/639
düş- düşmek:
d.-er 34/952
düşmān (< Far. دشمن *düşmān*) düşman, bk. *düşmān*: 64/1876
d.+dur 63/1857
d.+ı 33/942
d.+ing 67/1967
düşmen(< Far. دشمن *düşmen*) bk. *düşmān*: 58/1700, 58/17

Ebu'l-Kāsim (< Ar. ابولقاسم *Ebu'l- Kāsim*) ö.a.Hz. Muhammed için kullanılan bir sıfattır: 3/06

ecelsiz (< Ar. اجل + < Tü. siz *ecelsiz*) ecelsiz, vadesiz: *ecel+siz*:52/1522

ecnās (< Ar. اجناس *ecnās*) türler cinsler:

e.+lar 19/496

eçki ?

e.+ler 8/160

e.+leri 7/123

e.+leruni 16/428

edeb (< Ar. ادب *edeb*) iyi terbiye, naziklik: 8/165, 8/167, 61/1786

ef'āl (< Ar. افعال *ef'āl*) işler, ameller: 64/1896

efgān (< Far. افغان *efgān*) ıztırap ile haykırma, bağırıp çağırma, inleme, bağırışma: 23/613

e.+lar 22/607

efgār (< Far. افگار *efgār*) yaralı: 14/364, 19/510, 21/568, 29/801, 29/822, 32/886, 37/1071, 38/1090, 47/1350, 53/1543, 55/1605, 57/1662, 57/1666, 57/1678, 58/1791, 59/1742, 60/1775, 64/1901, 65/1904

ef'i (< Ar. افعى *ef'i*) engerek yılanı: 41/1174

eflāk (< Ar. افلاك *eflāk*) felekler, semalar: 3/07

efrūz (< Far. افروز *efrūz*) şule, parıltı: 65/1928, 68/1992

efsāne (< Far. افسانه *efsāne*) efsane, bk. *fesāne*: 54/1573, 54/1576, 54/1577, 55/1595

e.+i 54/1576

efsane-i dürr-dane inci tanesi gibi değerli efsane: 54/1576

efsūn (< Far. افسون *efsūn*) büyü, sihir: 26/730

eger (< Far. اگر *eger*) eğer, şayet, bk. *ger*: 3/15, 5/72, 7/131, 7/139, 8/155, 10/238, 16/424, 18/469, 18/471, 21/563, 23/637, 25/694, 27/755, 28/794, 28/796, 30/846, 30/854, 33/946, 34/969, 35/1000, 36/1030, 37/1054, 38/1098, 39/1102, 39/1113, 39/1130, 40/1158, 43/1230, 43/1232, 50/1448, 57/1662, 57/1686, 58/1687, 58/1707, 60/1762, 70/2071

egerçe (< Far. اگرچی *egerçe*) eğer: 12/293, 18/469, 34/963, 58/1705, 60/1761

egerle- eğer vurmak, eğerlemek: *eger+le-*

e.-p 25/703

ehl (< Ar. اهل *ehl*) halk:

e.+i 14/344, 20/530, 20/530, 62/1837, 68/2001

e.+idin 24/649

ejdehā (< Far. اژدها *ejdehā*) büyük yılan, korkunç ve hayali bir hayvan, bk. *ejder*: 7/131

e.+ga 33/930

e.+ni 33/938

ejder (< Far. اژدر *ejder*) bk. *ejdehā*: 26/718, 33/931, 33/936, 33/937, 33/939, 33/942

e.+ge 33/934

e.+ler 35/993

ekber (< Ar. اكبر *ekber*) daha büyük, en büyük: 33/936

egin sırt arka:

e.+ige 25/703

ekşer (< Ar. اكثر *ekşer*) en çok: 24/659, 24/659, 48/1403

elbette (< Ar. البته *elbette*) mutlaka: 29/808

elçi elçi: *el+çi*: 64/1896

elem (< Ar. ألم *elem*) ağrı, acı:

e.+din 19/508
elfāz (< Ar. الفاظ *elfāz*) kelimeler, sözler:
e.+ı 61/1779
elḥān (< Ar. الحان *elḥān*) nağmeler, ezgiler: 11/269
e.+lık 11/268
elif (< Ar. ا elif) Arap alfabesinin ilk harfi, Divan şiirinde sevgilinin boyu elife benzetilir: 63/1865, 69/2030
elif boyluk uzun boylu: 69/2030
elvān (< Ar. الوان *elvān*) renkler, renk arenk: 20/536, 31/876, 63/1844
emr (< Ar. امر *emr*) emir, buyruk: 3/08
e.+ini 3/13, 3/16
emret- emretmek:
e. e.+ti 3/08
en'ām (< Ar. انعام *en'ām*) nimetler: 4/40, 6/97, 12/292, 12/293
e.+lar 12/289
en'ām kııl- nimet vermek:
e. k -ğıl 4/40
enbār (< Far. انبار *enbār*) dolu, yığın, küme: 8/158, 8/158
enbiyā (< Ar. انبياء *enbiyā*) nebiler, peygamberler:
e.+ning 4/46
e.+nuş 3/04
encām (< Far. انعام *encām*) son, nihayet: 4/40, 7/145
encām kııl- sona erdirmek:
e. k+ğıl 4/40
encüm (< Ar. انجم *encüm*) yıldızlar: 67/1968
endîşe (< Far. اندیشه *endîşe*) düşünce, kaygı, gam, keder: 31/880
e.+din 6/116, 7/140
engîz (< Far. انگیز *engîz*) harekete getiren, koparan, karıştıran heyecan verici: 12/278, 16/409, 16/410, 17/430, 21/577, 21/579, 34/976, 64/1882, 66/1944
erbāb (< Ar. ارباب *erbāb*) sahipler:
e.+ı 6/107
erbāb-ı rivayet rivayet sahibi: 6/107
ergüvānî (< Far. ارغوانی *ergüvānî*) erguvan renginde olan: 5/82, 49/1406
erkān (< Ar. اركان *erkān*) yöntem, adap, ileri gelenler, bir topluluğun başlıca kimse-leri: 8/165, 68/2000
erkān-ı devlet devletin ileri gelenleri: 68/2000
erkān-ı ikrām ikramın adabı, usulü : 8/165
ermān (< Far. ارمان *ermān*) arzu, istek, pişman olma: 23/623, 38/1076
e.+da 23/629
e.+dur 63/1868
erzāk (< Ar. ارزاق *erzāk*) yiyecek içecek şeyler, azıklar: 52/1519
esās (< Ar. اساس *esās*) asıl, temel, gerçek: 19/498, 38/1092, 47/1367, 69/2037
esbāb (< Ar. اسباب *esbāb*) sebepler, vasıtalar: 16/399, 53/1553, 58/1717
e.+ı 8/164
e.+ları 48/1386
esin sabah rüzgarı: 23/612
eski eski: 25/697, 25/704, 26/706, 52/1519
esrār (< Ar. اسرار *esrār*) sırlar: 7/137
esrü çok: 10/235, 61/1780

eşer (< Ar. اثر *eşer*) iz, işaret: 16/403, 17/440
e.+ni 61/1789

Esved ö. a. devlerin hükümdarı: 41/1187, 42/1222, 62/1813, 63/1851, 64/1893
e.+ing 62/1810
e.+ning 43/1241, 43/1233, 44/11255

eşheb (< Ar. أشهب *eşheb*) alacalı, akli karalı: 25/696

eşrâf (< Ar. اشراف *eşrâf*) şeref ve itibar sahibi kimseler: 53/1531

eşyâ (< Ar. اشياء *eşyâ*) nesnelere, mevcut olan şeyler:
e.+din 3/10

eṭrâf (< Ar. اتراف *eṭrâf*) yanlar, uçlar, kıyıları:
e.+a 15/389

ev- ağzını oynatmak:
e.-erler 44/1266

evlād (< Ar. اولاد *evlād*) çocuklar:
e.+ı 3/27

evşâf (< Ar. اوصاف *evşâf*) sıfatlar, vasıflar:
e.+ım 10/245

evvel (< Ar. اول *evvel*) önce, ilk, birinci:
e.+i 42/1207

evvelā (< Ar. اولاء *evvelā*) ilk olarak: 21/565

evvelikār (< Ar. اول *evvel* + < Far. کار *kār*) her işin başında, evvelinde: 28/796

evza' (< Ar. اوضاع *evza'*) haller, vaziyetler: 49/1432

ey (< Ar. اى *ey*) ey, hey! 6/102, 7/130, 9/197, 10/245, 14/357, 15/388, 16/420, 16/423, 18/462, 18/488, 19/503, 19/504, 20/548, 21/566, 23/626, 24/670, 28/781, 28/787, 32/891, 36/1021, 37/1067, 38/1084, 39/1118, 40/1150, 40/1152, 40/1162, 40/1162, 41/1166, 42/1204, 43/1237, 43/1228, 43/1229, 43/1238, 43/1241, 43/1244, 43/1251, 44/1259, 44/1275, 44/1279, 45/1289, 47/1372, 48/1394, 48/1395, 48/1396, 48/1397, 48/1402, 48/1404, 48/1391, 49/1411, 49/1417, 51/1471, 53/1544, 54/1588, 55/1594, 55/1602, 57/1670, 58/1791, 58/1792, 58/1698, 58/1706, 58/1709, 60/1749, 60/1764, 62/1811, 62/1832, 68/2017

eyā (< Ar. ايا *eyā*) ey, hey! krş.ey! 3/03, 14/367, 15/387, 20/523, 40/1159, 50/1452, 50/1467, 53/1539, 56/1633, 56/1637, 56/1641, 64/1874, 66/1941, 69/2044

eyle- eylemek, yapmak:
e! 4/35
e.-di 14/359
e.-düng 19/503
e.-geni 34/958
e.-p 14/346, 27/759, 44/1264
e.-r 17/450, 18/471, 18/471, 32/914, 33/937

eymen- utanmak:
e.-ip 8/154

ezel (< Ar. ازل *ezel*) başlangıcı olmayan, çok eskiden:
e.+de 9/203, 33/933

ê- imek, yardımcı fiil:

ê-di 3/07, 4/56, 6/109, 6/110, 6/111, 6/112, 6/113, 8/163, 9/203, 11/261, 12/279, 19/496, 19/499, 19/500, 22/602, 23/638, 31/869, 31/871, 32/915, 34/950, 34/953, 39/1102, 39/1104, 41/1173, 41/1174, 41/1176, 41/1177, 53/1543, 61/1802, 61/1807, 61/1808, 62/1817, 65/1919, 68/2001, 68/2018, 69/2023, 70/2052

ê.-dik 27/742, 36/1017

ê.-diler 24/652, 24/656

ê.-dim 17/454, 26/724, 26/725, 38/1099, 39/1113, 40/1158, 41/1177, 43/1236, 56/1644

ê.-düm 59/1739,

ê.-ken 40/1136, 41/1179

ê.-kendür 41/1170

ê.-mes 69/2029,

ê.-mesdür 38/1076, 60/1777

ê.-miş 28/792, 37/1042, 62/1813

ê.-mişsin 37/1071,

êt(d)- etmek olmak, eylemek:

ê.-erdi (êderdi) 21/578

ê.-ersiz (êdersiz) 42/1201

ê.-üp (êdüp) 12/279, 14/366, 39/1106, 45/1286, 45/1287, 54/1563

ê.-iptür 38/1079

êgil- eğilmek:

ê.-ür 13/313

êk- saçmak:

ê.-tiler 24/666

i.-enlerim 5/77

êke ağa, büyük kardeş:

ê.+si 7/146, 28/786, 37/1070, 39/1127

êken iken: 14/361, 32/900, 42/1222, 47/1371, 48/1391, 50/1442, 52/1530, 68/2005

ê.+dür 13/317, 13/317

êkev ikisi: êkev+len+imiz: 9/196, 42/1198, 44/1254, 46/1333

ê.+lenimiz 39/1108

êk(k)i iki: 3/27, 5/83, 9/202, 11/255, 15/372, 24/660, 24/673, 25/701, 31/861, 31/868, 32/886, 31/871, 31/883, 38/1090, 38/1099, 40/1161, 41/1191, 43/1250, 44/1272, 46/1323, 46/1331, 47/1353, 47/1359, , 49/1410, 49/1435, 50/1467, 51/1477, 51/1487, 51/1490, 51/1496, 52/1515, 52/1521, 53/1554, 53/1555, 54/1566, 54/1574, 57/1668, 58/1689, 58/1709, 59/1720, 59/1723, 59/1730, 59/1731, 68/2007, 68/2016, 70/2075

ê.+miz 51/1491

ê.+mizni 51/1490

ê.+n 47/1361

ê.+si 12/276

ê.+sini 45/1306

êkil- ekilmek: êk-il-

ê.-di 55/1617

êkiz ikiz: 10/235

êkkile ikisi:

ê.+si 37/1070

él I.el: 60/1771

é. iğa 33/941

é. +inde 8/163, 35/1005, 56/1627, 56/1630

é. +ing 26/707, 55/1623

é. +iğ 24/661

é. +ning 58/1799

él II halk, başkaları, diyar, memleket: 22/585, 22/587, 22/600, 47/1348, 58/1714,

é. +din 8/183, 24/649, 34/971, 46/1316, 52/1528, 55/1618, 46/1333, 52/1528,

é. +ge 20/537, 34/971, 40/1140, 67/1971

é. +gidin 53/1545

é. +i 18/466, 69/2041,

é. +ige 34/962, 40/1159, 54/1570

é. +igide 51/1477

é. +iginde 40/1160

é. +imdin 41/1182

é. +inde 6/108, 33/940

é. +indin 28/794

é. +ini 21/565

é. +ining 3/4, 63/1845

é. +ning 46/1325

élçi elçi: *él+çi*: 8/157, 15/388, 20/541, 20/547, 69/2042, 69/2044, 69/2045

é. +ler 8/165, 8/166, 15/373, 16/401, 20/539, 25/686, 64/1888

é. +lerge 8/164, 46/1335

é. +lerni 8/169, 9/184, 16/405

é. +ning 47/1357

é. +si 49/1415

é. +simiz 61/1806

élig el: 15/395, 22/585, 32/899, 34/979, 56/1634, 65/1909

é. +de 27/754

é. +i 41/1171

é. +ide 39/1114

é. +din 19/498, 20/520, 34/969, 44/1263, 50/1439

é. +e 48/1390,

é. +ge 65/1915

é. +idin 42/1201

é. +ing 43/1230

é. +imde 65/1920

é. +imdin 17/438, 41/1191

é. +inde 9/201, 37/1071, 66/1937

é. +ingde 5/72

é. +leri 27/741, 51/1487

é. +lerin 57/1681, 67/1985

é. +ni 9/195, 14/356, 50/1454

éliglik elli: *élig+lik* 19/500

élli(g) elli: 15/389, 22/601, 24/655, 29/817

élt- iletmek, aktarmak :

é. -edür 11/270

é. -ep 51/1476, 52/1514

é. -gey 17/449

é.-ip 8/166, 21/576, 25/687
é.-ingizler 25/676
é.-gey 62/1833
é.-tiler 24/666

ém- emmek:

é.-gen 39/1133, 49/1432
é.-genini 39/1124

émçek göğüs, meme: *ém-çek*

é.+idür 25/700

émekdeş süt kardeş: *ém-ek+deş*: 39/1108, 40/1148

é.+im 53/1541

émgek emek, zahmet: 10/217, 27/750, 67/1987, 68/1996

é.+leri 70/2054

émişgen birlikte süt emen: *ém-iş-gen* : 39/1111

émiz- emzirmek: *ém-iz-*

é.-üp 40/1149
é.-üpdür 40/1143

én- inmek:

i.-di 35/1002

éneke süt anne, ebe: *éne+ke (ana+eke)* 60/1760, 60/1763, 60/1766, 60/1770, 60/1773, 60/1775, 61/1781, 67/1976, 67/1978

é.+ler 10/227, 69/2034

é.+lerge 10/225

é.+leri 67/75

é.+si 59/1743, 59/1744

é.+sige 59/1732

é.+sin 10/226, 59/1733, 60/1759

éngék yanak:

é.+ge 35/1010

ér yiğit, kahraman kimse: 10/244, 18/482, 27/750, 35/1007, 39/1112, 55/1606, 69/2026

é.+ge 28/792

é.+i 60/1778

é.+idür 18/474

é.+ning 3/26, 4/47, 18/474, 63/1844

ér- olmak, yardımcı fiil:

é.-di 4/54, 4/56, 4/61, 5/83, 6/108, 8/171, 8/172, 8/175, 8/177, 8/178, 9/209, 10/221, 10/222, 11/260, 12/286, 12/301, 12/307, 13/328, 160/869, 22/595, 22/596, 23/618, 23/637, 24/647, 24/664, 24/665, 25/679, 27/761, 28/776, 28/779, 29/807, 30/832, 31/866, , 33/940, 35/1005, 36/1033, 37/1044, 38/1091, 38/1096, 38/1097, 38/1098, 38/1101, 39/1102, 39/1112, 39/1113, 41/1172, 43/1241, 44/1274, 48/1378, 48/1379, 48/1380, 50/1453, 51/1473, 52/1508, 52/1530, 53/1544, 53/1542, , 54/1584, 56/1632, 57/1685, 58/1794, 58/1797, 58/1715, 60/1767, 60/1768, 60/1772, 63/1856, 67/1969, 68/2001, 68/2004, 68/2006

é.-diler 30/832

é.-dim 4/55, 4/58, 15/369, 28/790, 38/1098, 40/1158, 41/1180, 48/1381, 49/1415, 50/1464, 52/1502, 52/1529, 64/1874, 70/2063

é.-dük 23/614, 40/1156, 41/1168,

é.-düm 51/1496

è.-düñg 23/612
è.-er 29/804
è.-ken 28/791, 40/1136, 41/1169
è.-mes 13/325, 30/835, 35/982, 36/1030, 37/1050, 37/105738/1084, 43/1247, 60/1756
è.-mesler 52/1508
è.-miş 12/293, 28/794, 28/794, 28/795, 28/796, 30/839, 30/849, 31/864, 31/875, 33/934, 40/1137, 40/1141, 41/1188, 41/1189, 46/1344, 52/1508, 62/1814, 63/1846, 63/1848, 63/1849, 63/1850
è.-mişler 31/875
è.-se 4/37, 24/651, 31/863, 37/1050, 38/1083, 64/1891, 65/1917
è.-ür 3/18, 8/152, 10/240, 13/309, 18/475, 21/560, 26/705, 27/749, 27/756, 27/756, 29/798, , 29/805, 32/906, 33/919, 34/951, 34/954, 34/955, 34/975, 34/976, 34/977, 34/978, 35/983, 37/1067, 38/1085, 38/1086, 38/1099, 39/1108, 39/1127, 39/1129, 41/1186, 41/1189, 41/1192, 43/1245, 46/1316, 46/1321, 46/1322, 48/1398, 48/1399, 48/1400, 51/1486, 53/1539, 54/1568, 54/1588, 55/1599, 55/1606, 56/1639, 59/1726, 59/1727, 59/1738, 60/1775, 60/1778, 63/1845, 63/1845, 68/1997
è.-ürler 30/840
è.-ürmiz 46/1316
è.-ürsin 4/50, 4/50
èrte önce, erken: 27/738
è.+din 49/1426
ès- esmek:
è.-ip 67/1981
èsi koku, rayiha: 61/1802
èş arkadaş, dost, yar: 14/343, 24/650, 36/1040, 39/1104, 50 /1442
èşik(g) eşik, kapı:
*è.+e (èşige)*36/1012
è.+de 37/1059
è.+ge 6/122
è.+ine (èşigine) 37/1043
è.+ingē(èşiging e) 4/34, 4/51
e.+in (èşigin) 37/1044, 67/1967
*è.+ini (èşigini)*36/1031, 37/1045
è.+ni 51/1498
è.+ning 42/1207
èşit- dinlemek, duymak:
è! 39/1133
è.-düñg 57/1670
è.-ey 68/2018
è.-geç 9/190, 12/28, 23/638, 39/1116, 46/1317, 47/1345, 50/1461
è.-gen 20/530
è.-genler 42/1198, 70/2058
è.-genlerde 48/1383
è.-gil 10/245, 24/646, 30/835, 37/1049, 36/1022, 38/1084, 42/1218, 61/1895
è.-iben 45/1311
è.-ing 14/367
è.-ingiz 42/1221

è.-ip 7/130, 7/140, 14/364, 16/401, 16/406, 25/677, 26/735, 38/1080, 38/1086, 39/1104, 39/1105, 39/1107 39/1115, 39/1125, 40/1161, 42/1216, 43/1243, 45/1296, 45/1310, 46/1335, 47/1360, 47/1361, 48/1382, 48/1384, 49/1407, 49/1408, 53/1532, 53/1538, 53/1541, 54/1562, 54/1591, 58/1703, 59/1743, 63/1860, 63/1871, 66/1939, 69/2042, 69/2043, 69/2047, 70/2048

è.-ipmen 21/561

è.-medük 16/412

è.-megen 5/87, 66/1949

è.-men 34/980

è.-mesing 49/1427

è.-mey 38/1076

è.-ti 7/135, 10/219, 16/405, 27/736, 29/806, 38/1074, 38/1083, 39/1105, 47/1346, 49/1420, 49/1426, 53/1552, 54/1592, 63/1861, 69/2020

è.-tim 39/1117, 39/1122, 49/1414

è.-üing 5/79

è.-ür 38/1079, 39/1123

èt et:

è.+i 20/528

èt- etmek, eylemek, yapmak:

è.-düm 28/787

è.-eli 5/78

è.-er 18/460, 45/1303, 53/1542, 57/1681, 66/1947

è.-erga 13/311

è.-eyin 59/1747

è.-gil 49/1427, 62/1836

è.-geli 4/38, 61/1790

è.-genge 43/1227

è.-geni 13/335, 26/724

è.-gey 42/1203

è.-iben 25/675, 35/1009

è.-ip 12/293, 17/430, 17/449, 25/683, 29/823, 31/868, 36/1038, 44/1281, 47/1359, 61/1896, 64/1880

è.-ipdür 9/206, 40/1134

è.-me 3/27

è.-medi 5/88, 5/88

è.-megeymiz 31/870

è.-megil 26/733

è.-mek 40/1134, 62/1835

è.-seng 58/1797

è.-ti 3/08, 3/12, 5/74, 10/232, 14/343, 37/1064, 39/1106, 44/1263, 46/1338, 47/365, 51/1481, 54/1579, 54/1590, 57/1678, 65/1924, 67/1978, 68/1998

è.-tiler 45/1311, 51/1485

év ev: 37/1042, 62/1817

è.+de 37/1048, 37/1049, 40/1141

e.+din 13/327, 50/1449

e.+i 14/348, 66/1950

è.+ning 46/1339

fağfür (< Far. فغفور *fağfür*) Çin imparatorlarına verilen bir unvan: 20/537, 21/553, 21/557, 21/564

fağfur-ı Çin Çin fağfuru:

f.+ge 20/537

faķīr (< Ar. فقير *faķīr*) zavallı, biçare:

f.+üñg 61/1808

fāl (< Ar. فال *fāl*) fal:68/2014, 68/2018

f.+mñg 7/130

Fārisī (< Ar. فارسی *Fārisī*) ö.a. İran dili, Acemce, Farsça: 6/99

faşl (< Ar. فصل *faşl*) dört mevsimden herbiri: 68/2010

faşl-ı zemistān kış mevsimi: 68/2010

faşīh (< Ar. فسيح *faşīh*) güzel, düzgün, açık konuşan: 8/173

fedā (< Ar. فدا *fedā*) uğruna verme, gözden çıkarma: 19/505, 41/1167, 58/1698, 58/1706

fehm (< Ar. فهم *fehm*) anlama, anlayış: 26/734

fehm kıl- anlamak:

f. k.- mas 26/734

felek (< Ar. فلك *felek*) gökyüzü, dünya, alem, baht : 7/148, 7/149, 11/270, 12/277, 20/521, 21/576, 22/602, 45/1303, 50/1463, 56/1633, 57/1681, 59/1721, 59/1731, 62/1815, 62/1821, 62/1822, 67/1961, 67/1986

f.+de 65/1913

f.+din 24/643, 31/859

f.+ni 65/1910

f.+ning 4/45, 9/192, 22/597, 27/746, 28/769, 30/827, 41/1163, 46/1344

fenā (< Ar. فنا *fenā*) yok olma: 22/590, 23/619

fenā bol- yok olmak:

f.b.- ğan 23/619

f.b.-dılar 22/590

ferāğat (< Ar. فراغت *ferāğat*) haktan isteyerek vaz geçme, el çekme: 16/414, 25/691, 37/1049, 40/1156, 43/1247, 47/1353, 61/1895

ferah (< Ar. فرح *ferah*) seviç, sevinme: 48/1389

ferāşe (< Ar. فراشه *ferāşe*) pervane:

f.+ler 12/299

fermān (< Far. فرمان *fermān*) emir buyruk:

f.+ı 11/260

ferrūh (< Far. فروخ *ferrūh*) kutlu mübarek: 69/2033

feryād (< Far. فریاد *feryād*) yüksek sesle bağırma, çığlık, figan, yardım isteme: 6/105, 13/319, 17/431, 17/438, 17/450, 18/460, 19/508, 29/818, 34/957, 39/1106, 52/1512, 52/1513, 52/1518, 56/1637, 70/2056

feryād kıl- çığlık atmak :

f. k.-dı 6/105

ferzend (< Far. فرزند *ferzend*) çocuk, oğul: 7/139, 9/203, 55/1602

f.+e 6/113

fesāne (< Far. فسانه *fesāne*) bk. *efsane*: 53/1559

fırşat (< Ar. فرصت *fırşat*) fırsat: 27/756, 52/1518

f.+ı 33/931

fi'āl (< Ar. فعال *fi'āl*) işler, karlar, ameller:

f.+i 68/2004

fiġān (< Far. فغان *fiġān*) figan, feryat: 17/436, 17/450, 19/508, 23/621, 23/635, 33/937, 34/958, 46/1318, 47/1349, 47/1366, 63/1862, 65/1913

f.+ı 13/325, 65/1910

f.+m 63/1871
f.+lar 29/825, 53/1555
fiğān eyle- bağırarak, inlemek:
f. e.-r 33/937
fiğān kıl- bağırarak, inlemek:
f. k-dı 46/1318
fi'l (< Ar. فعل *fi'l*) iş, kar, amel: 45/1308
f.+ni 25/688
fikr (< Ar. فكر *fikr*) fikir, düşünce: 24/650, 42/1200, 42/1201, 42/1202, 48/1382, 51/1493, 60/1777
f.+ide 53/1543
f.+de 10/219, 31/873
f.+i 10/230, 31/873
f.+in 19/492
f.+ini 31/870, 42/1203, 59/1737
fil fil: 25/701, 26/717, 26/717
f.+ning 25/698
fi'l-ḥāl bu anda, hemen, şimdi: 15/398, 27/758, 29/815, 33/929, 43/1249, 44/1255, 47/1348, 65/1924
f.+i 10/238
firaḳ (< Ar. فراق *firaḳ*) ayrılık, ayrılma: 5/64, 18/472, 31/881, 35/981, 37/1071, 53/1559
f.+ında 4/58, 39/1110, 54/1572, 56/1641
f.+ing 17/443, 47/1373, 48/1403, 51/1493
f.+ingda 17/444, 17/457, 52/1515
f.+ining 18/459
firāḳ aḡusı ayrılık zehiri:
f. a. 18/472
firāḳ otı ayrılık ateşi: 35/981
f. o.+da 5/64
firāvān (Far. فراوان *firāvān*) çok, aşırı bol: 9/189, 9/207, 18/488, 33/945
firḳat (< Ar. فرقت *firḳat*) dostlardan ve sairden ayrılık, ayrılış: 62/1821
fitne (< Ar. فتنه *fitne*) fesat, ara bozma: 7/131, 64/1882, 64/1889
fitne-engīz (< Ar. فتنه Far. انكيز *fitne-engīz*) fitne saçan: 64/1882
fulān (< Ar. فلان *fulān*) belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler: 5/91, 12/284, 12/287, 25/687
fütāde (< Far. فتاده *fütāde*) biçare, düşkün: 54/1570, 59/1718

ġabġab (< Ar. غيب *ġabġab*) çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan:

ġ. +*im* 48/1379

ġ. +*larıdın* 9/198, 57/1682

ġaddār (< Ar. غدار *ġaddār*) kıyıcı, zalim, merhemetsiz davranan kimse: 51/1473

ġaffār (< Ar. غفار *ġaffār*) “kullarının günahlarını affeden, bağışlaması çok olan” anlamında Allah’ın güzel isimlerindedir: 4/53

ġāfil (< Ar. غافل *ġāfil*) dalgın dikkatsiz kimse: 50/1439, 57/1685, 58/1689, 58/1714, 59/1731, 62/1840

ġāfillik gafil olma durumu: *ġāfil+lik*

ġ. +*ni* 41/1169

ġaflet (< Ar. غفلت *ġaflet*) dalgınlık, dikkatsizlik, gafillik:

ġ. +*de* 4/61

ġāfūr (< Ar. غفور *ġāfūr*) mağfiret eden: 4/50

ġāfūr’üz-zünüb (< Ar. غفور الذنوب *ġāfūr’üz-zünüb*) günahları affeden: 4/50

ġāh (< Far. گاه *ġāh*) bazan, bazı zaman, kah, bk. *gehi*: 68/2016, 70/2065

ġalaṭ (< Ar. غلت *ġalaṭ*) yanlış, yanlışlık: 38/1084

ġaltān yuvarlanan, yuvarlanıcı: 67/1983

ġālib (< Ar. غالب *ġālib*) üstün gelen, yenen: 9/202

ġam (< Ar. غم *ġam*) keder, tasa, kaygı: 8/161, 10/219, 12/293, 16/407, 16/409, 16/428, 18/466, 18/472, 21/574, 23/635, 24/661, 31/882, 31/884, 32/906, 34/965, 37/1057, 38/1091, 45/1284, 49/1413, 53/1533, 53/1535, 53/1545, 55/1597, 57/1664, 58/1791, 59/1745, 62/1831, 63/1870, 66/1937, 66/1942, 67/1969, 68/2013, 70/2067

ġ. +*da* 23/612, 26/723, 34/975

ġ. +*dın* 7/128, 19/508, 19/511, 22/603, 23/638, 41/1177

ġ. +*dır* 16/415

ġ. +*ġa* 29/802, 62/1822, 62/1833

ġ. +*ı* 7/127, 20/525, 53/1543, 55/1622

ġ. +*ıdın* 8/178, 17/435

ġ. +*iġa* 62/1826, 62/1826

ġ. +*ım* 26/709

ġ. +*ing* 57/1666

ġ. +*ını* 14/353

ġ. +*nı* 66/1943

ġ. +*sın* 59/1734

ġam-ġān (< Ar. غمFar. گین *ġam-ġān*) kederli, tasalı, hüznü: 23/630, 31/884, 39/1119, 53/1535, 67/1989

ġam-ġān (< Ar. غم + Far. خوار *ġam-ġān*) gam yiyen, kederlenen: 4/52, 8/160, 27/752, 44/1267, 62/1836, 65/1931

ġ. +*dur* 42/1202

ġ. +*ı* 50/1445

ġam-ġān (< Ar. غم + Far. خوار *ġam-ġān*) gamlı, kederli: 29/817

ġ. +*esin* 57/1664

ġam-ġān (< Ar. غم + Far. خوار *ġam-ġān*) kederli, gamlı: *ġam-ġān+lik* 59/1741

ġamistān (< Ar. غم + Far. استان *ġamistān*) gam ülkesi: 63/1866

ġam-zede (< Ar. غم + Far. زده *ġam-zede*) gam çekmiş, gam, keder görmüş: 50/1443

ġanī (< Ar. غنى *ġanī*) zengin: 65/1909

ġanīmet (< Ar. غنيمت *ġanīmet*) düşmandan alınan mal: 27/756, 41/1190

ġarāyib (< Ar. غرابيب *ġarāyib*) garip, tuhaf şeyler: 10/234, 11/247, 11/250, 13/330, 51/1484, 52/1509, 69/2041

ġ. +*ler* 5/70

ġār (< Ar. غار *ġār*) mağara, in:

ġ. +*e* 25/694

ġarīb (< Ar. غريب *ġarīb*) kimsesiz zavallı, tuhaf, şaşılacak: 32/890, 35/990, 49/1435, 54/1582, 56/1644, 61/1808, 67/1972

ġ. +*din* 50/1443, 50/1443

ġ. +*ġa* 50/1442, 50/1445, 62/1831

ġ. +*i* 51/1496, 52/1521

ġ. +*im* 47/1371

ġ. +*ler* 32/890, 35/982, 44/1261, 44/1265, 50/1445, 56/1643

ġ. +*lerġa* 50/1446, 65/1931

ġ. +*lerni* 50/1456

ġ. +*ni* 50/1444

ġ. +*ning* 50/1447, 50/1448

ġariblık zavallılık, tuhaflık: bk. *ġariblik ġarib+lik* 42/1217, 56/1639, 69/2021

ġ. +*da* 55/1605, 57/1666, 63/1850, 68/1997

ġariblik bk. *ġariblık*: 35/982

ġ. +*din* 50/1442

ġarġ (< Ar. غرق *ġarġ*) suya gark olma, batma, boġulma: 21/566, 38/1095

ġarġ bol- suya batmak :

ġ. b.-*ġanı* 21/566

ġ. b.-*dılar* 38/1095

ġavġa (< Far. غوغا *ġavġa*) kavga, dövüşme, vuruşma: 5/67, 20/538

ġavvāş (< Ar. غواص *ġavvāş*) dalgıç:

ġ. +*lar* 3/20, 65/1925, 65/1927

ġāyib (< Ar. غائب *ġāyib*) kayıp: 16/428, 22/596, 31/859, 45/1313, 48/1392, 50/1439

ġ. +*a* 60/1761

ġāyib bol- kaybolmak:

ġ. b.- *uptur* 45/1313

ġayn-?

ġ. -*ımnı* 33/929

ġayr (< Ar. غير *ġayr*) başka, ayrı, bk. *ġayrı*:

ġ. +*a* 4/61

ġayrı (< Ar. غيری *ġayrı*) bk. *ġayr* 4/56, 15/369, 48/1378, 52/1500, 59/1722

ġayyār (< Ar. غيار *ġayyār*) bol ürün ve mahsul veren: 50/1452

ġazel- ħan (< Ar. غزل < Far. خوان *ġazel- ħan*) gazel okuyucu: 11/268

ġāzi (< Ar. غازی *ġāzi*) gaza eden, savaşan: 4/44, 35/1009

ġāzab (< Ar. غضب *ġāzab*) kızgınlık, öfke hiddet: 5/89, 26/735, 27/736

ġāzab kıl- öfkelenmek, hiddetlenmek:

ġ. k.-*dı* 5/89

ġ. k.- *ġanı* 26/735

gedā (< Far. گدا *gedā*) dilenci, yoksul: 7/125, 38/1099

g. +*dur* 18/469

g. +*lar* 66/1934

g. +*ngız* 56/1639

g. +*y* 15/382, 16/429

g. +*yı* 34/978

gehi (< Far. گهی *gehi*) bazan, arasıra bkz. *gāh*: 3/1009, 31/883, 32/903, 58/1790, 68/2016, 70/2065, 70/2065

genc (< Far. گنج *genc*) hazine, define: 8/153

ger (< Far. گر *ger*) bk. *eger*: 8/156, 15/395, 20/542, 28/773, 44/1269, 69/2037

gerdān (< Far. گردان *gerdān*) dönen, dönücü: 66/1960

gerdiş (< Far. گردش *gerdiş*) dönüş, dönme:
k.+idin 28/769
k.+i 22/597

gerdūn (< Far. گردون *gerdūn*) dönen, dönücü: 31/885, 57/1685

gevher (< Far. گوهر *gevher*) inci elmas, değerli taş: 20/519, 27/764, 37/1046, 67/1983

gèrū geri, geriye: 65/1904

gil-gūn (< Far. گلگون *gil-gūn*) balçık renkli:
g.+ler 27/741

gird (< Far. گرد *gird*) yuvarlak:
g.+i 36/1032

gird-āb (< Far. گرداب *gird-āb*) suların döndüğü ve çukurlaştığı yer, anafor: 23/618
g.+da 22/604, 23/618
g.+dın 23/633
g.+ğa 22/592

giriftār (< Far. گرفتار *giriftār*) tutulmuş, yakalanmış: 14/344, 18/466, 27/751, 32/891, 32/892, 32/904, 32/910, 38/1081, 38/1100, 39/1109, 40/1160, 50/1444, 51/1477, 52/1515, 53/1543, 54/1588, 55/1605, 56/1642, 57/1666, 60/1749, 62/1831

giryān (< Far. گریان *giryān*) ağlayan, ağlayıcı: 3/20, 4/51, 13/327, 17/444, 23/615, 28/778, 34/974, 47/1352

giz sır, gizem: 14/358, 28/787
g.+din 29/817

ğonça (< Far. غونچه *ğonçe*) gonca: 8/177, 9/201, 9/210, 13/310, 19/507, 26/729, 41/1178, 48/1381, 57/1672, 63/1868, 67/1981, 67/1982
ğ.+dın 48/1378
ğ.+nı 26/717
ğ.+sını 9/186

ğubar (< Ar. غبار *ğubar*) toz, tozlu renkte olan: 53/1553

gülbank (< Far. گلبنك *gülbank*) belli dua veya ilahileri hep bir ağızdan okumak, sesleniş, ezan: 67/1963

ğulğul (< Far. غلغل *ğulğul*) ses, gürültü, velvele: 52/1512
ğ.+ındın 10/244

ğūn (< Far. غون *ğūn*) renk: 24/667, 25/678

ğurbet (< Ar. غربت *ğurbet*) yabancı yer, vatan dışı: 38/1100
ğ.+de 50/1444
ğ.+ge 29/803

ğūr (< Far. گور *ğūr*) yaban eşeği:
g.+i 26/706

ğū (< Far. گو *ğū*) söyleyen, diyen, bk. *ğūy*: 33/942,

ğuşsa (< Ar. غصه *ğuşsa*) keder, tasa, kaygı: 5/79, 18/472, 21/567, 29/820, 41/1174, 43/1234, 55/1597, 61/1798
ğ.+da 31/868

g. +*dın* 5/85

gūş-nār (< Far. گوش < Ar. نار *gūş-nār*) kulak yakan: 17/452

gūy (< Far. گوی *gūy*) bk. *gū*: 65/1909, 66/1948

gūneh günah:

g. +*sin* 55/1600

gūyā (< Far. گویا *gūyā*) diyelim ki, sanki: 13/313, 22/586, 29/797, 46/1342

gūft (< Far. گفت *gūft*) söz, laf, kelam bk. *gūftār*: 66/1948

gūftār (< Far. گفتار *gūftār*) bk. *gūft*: 6/106, 8/181, 32/891

gūl (< Far. گل *gūl*) gül: 5/73, 7/125, 9/210, 13/310, 26/717, 26/729, 34/975, 34/978, 40/1149, 41/1180, 45/1291, 48/1397, 54/1562, 56/1627, 56/1637, 56/1647, 57/1682, 60/1770, 61/1783, 62/1816, 63/1864, 66/1936, 67/1973, 67/1977, 68/2009, 69/2028

g. +*din* 55/1607

g. +*dür* 26/708

g. +*e* 43/1224

g. +*i* 8/176, 9/211, 44/1254, 67/1982

g. +*ler* 5/69, 5/69, 10/242, 36/1034, 60/1765, 67/1982

g. +*lerge* 34/952

g. +*ni* 9/185, 9/201, 18/460

g. +*ning* 13/313

gūl-berg (< Far. گنبرگ *gūl-berg*) gül yaprağı: 8/177, 13/309, 13/323, 29/826, 51/1491, 56/1638, 59/1726

gūlberg-i ter taze gül yaprağı: 56/1638

gūl-deste gül demeti: 68/2012

gūl-endam gül boylu: 28/781, 66/1955

gūlengūl ö.ad. İrem Bağındaki akarsuyun adı: 69/2027

gūl-istān (< Far. گلستان *gūlistān*) gül bahçesi: 15/381, 15/385, 16/403, 45/1290, 45/1292, 53/1540, 56/1638, 66/1941, 68/2009, 68/2010

g. +*da* 45/1291

g. +*ı* 34/973, 60/1772, 63/1866, 66/1938, 66/1943

g. +*larğa* 68/2012

g. +*sın* 8/152

gūlistān-ı İrem İrem'in gül bahçesi: 15/381, 16/403, 34/973, 60/1772, 63/1866, 66/1938, 66/1943

gūl-i ter taze gül: 44/1254

gūl- 'ızar gül yanaklı: 56/1637

g. +*ım* 48/1397

gūl-şen gül bahçesi: 12/298, 31/860

gūl-zār gül bahçesi: 5/65, 5/77, 17/457, 31/876, 40/1135, 56/1630, 67/1981, 68/2013, 69/2029

gūl-zār bol- gül bahçesi olmak

g. b. -*dı* 5/77

gūmān (< Far. گمان *gūmān*) zan, sanma, sezme: 48/1383

gūnāh (< Far. گناه *gūnāh*) günah:

g. +*ı* 50/1457

gürz (< Far. گرز *gürz*) silah olarak kullanılan uzun saplı büyük demir, topuz: 64/1902, 65/1903, 65/1905, 65/1906

gūzel güzel: 11/267

gūzīde (< Far. گزیده *gūzīde*) seçkin, beğenilmiş: 55/1602

haber (< Ar. خبر *haber*) haber: 8/162, 10/244, 12/295, 13/335, 15/395, 16/401, 16/403, 17/440, 20/545, 21/549, 27/747, 36/1020, 38/1076, 39/1112, 39/1130, 46/1334, 47/356, 54/1571, 62/1818, 63/1844, 64/1872, 64/1874, 69/2044

h.+din 14/339, 62/1840

h.+in 64/1873

h.+ler 16/404, 34/971

h.+lerni 69/2042

h.+ni 15/384, 17/433, 36/1022, 39/1126, 47/1346, 47/1361, 49/1408, 49/1420, 53/1541, 53/1552, 62/1833, 63/1860, 63/1861, 69/2043

haber-dār (< Ar. خبر + Far. دار *haber-dār*) haberi olan, haberli: 56/1642

Habeş (< Ar. حبش *Habeş*) Habeşistan halkından olan kimseler:

h.+ler 8/159

hacālet (< Ar. خجالت *hacālet*) utanma, utangaçlıkla şaşırma: 4/39, 55/1619

hacel (< Ar. خجل *hacel*) utanma, utangaçlıkla şaşırma, bk. *hacel*:

h.+din 58/1796

hacel bk. *hacel*: 55/1601

hacel kıl- utanmak:

h. k.-ma! 55/1601

hācet (< Ar. حاجت *hācet*) ihtiyaç, lüzum: 8/163

hadd (< Ar. حد *hadd*) sınır:

h.+i 8/176, 9/210

hadeng (< Far. خدنگ *hadeng*) ok: 13/312

hadsiz sınırsız: *had+siz*: 65/1914

hafī (< Ar. خفي *hafī*) gizli:

h.+ya 34/959

hāher (< Far. خواهر *hāher*) kız kardeş: 44/1262

h.+im 42/1204

h.+ni 44/1263

hāk (< Far. خاک *hāk*) toprak: 13/321, 63/1864

h.+i 7/126, 66/1933

haḳḳ (< Ar. حق *haḳḳ*) 1. Allah, Tanrı: 3/10, 3/17, 15/395, 23/617, 24/664, 31/872

2. hissesi, payı olmak:

h.+ı 4/42, 4/45, 4/47, 40/1154

h.+ıdın 4/43

hāḳān hakan bk. *hāḳān*:

h.+ı 20/548

hāḳān bk. *hāḳān*:

h.+ı 7/146

hāḳān-ı azam yüce hakan, bk. *hāḳān-ı azam* : 20/548

hāḳān-ı azam bk. *hāḳān-ı azam*: 7/146

haḳiḳat (< Ar. حقيقة *haḳiḳat*) gerçek, doğru: 57/1673, 57/1679

haḳiḳathıḳ doğruluk: 59/1730

hāl (< Ar. حال *hāl*) durum: bk. *hāl* 7/124, 14/362, 17/434, 38/1089, 43/1249, 44/11255, 47/1348, 50/1455, 65/1924, 66/1939, 69/2025

h.+dın 35/982

h.+ı 9/213, 36/1036, 54/1583,

h.+ıḡa 14/344, 29/821, 33/947, 42/1198

h.+ıla 38/1081, 39/1109

h.+im 4/54, 14/363, 17/433, 17/453, 19/511, 24/670, 29/805, 35/983, 38/1084, 41/1175, 43/1237, 44/1279

h.+ımdın 17/440, 41/1184

h.+ımğa 17/451

h.+ımnı 36/1019, 38/1086, 41/1179, 52/1526, 57/1667

h.+ın 28/782, 45/1309, 58/1795, 63/1854

h.+ing 5/64, 7/130, 26/723, 28/781, 38/1072, 38/1074, 42/1202, 47/1371

h.+ını 14/341, 14/343, 14/350, 14/353, 23/631, 28/782, 28/783, 29/812, 38/1077, 38/1082, 50/1456, 51/1470, 51/1471, 53/1546, 53/1560, 54/1562, 56/1643, 58/1704, 58/1712, 66/1937

h.ingni 48/1402

h.+ların 45/1309

h.+nı 7/132, 33/938, 34/954, 53/1532, 54/1582, 54/1593, 58/1711, 59/1732

hāl I bk. *hāl*:

h.+ığa 18/466, 28/778

h.+ımğa 18/462

h.+ıyla 23/617,

h.+ını 28/784

h.+i 11/246, 13/325

hāl II (< Far. خال *hāl*) vücutta oluşan ben, nokta: 41/1173

h.+i 54/1566

hālāş (< Ar. خلاص *hālāş*) kurtulma, kurtuluş: 23/633, 32/914, 42/1203, 44/1263, 54/1569, 62/1835, 62/1836

halaşlık kurtuluş: *halaş+lık* 33/920

halayık (< Ar. خلائق *halayık*) yaratılmış olanlar, mahlukat, insanlar: 50/1438

h.+dın 21/558

h.+ğa 19/493, 20/538

h.+ing 22/586

hālet (< Ar. حالت *hālet*) hal, keyfiyet: 14/344, 14/348, 17/445

h.+de 6/120, 34/957, 56/1632

hālīk (< Ar. خالق *hālīk*) yaratan, yaratıcı: 6/119, 30/835

hālķ(ğ) (< Ar. خلق *hālķ*) halk, bk. *hālķ* :14/359, 18/488, 19/510, 20/536, 38/1095, 46/1327, 47/1350, 47/1366, 51/1469, 58/1714, 63/1867, 66/1939

h.+ı 20/522, 21/571, 70/2050

h.+ıdın 47/1366

h.+ındın (hālğındın) 28/786

h.+ını 3/11

h.+nı 51/1472

hālķ bk. *hālķ*: 20/526, 47/1348

hālķa (< Ar. حلقه *hālķa*) halka: 11/274, 13/313

hālvet (< Ar. خلوت *hālvet*) biriyle baş başa yalnız kalma bk. *hālvet* : 58/1717, 67/1974

hālvet bk. *hālvet*: 40/1141

hamām (< Ar. حمام *hamām*) hamam, bk. *hemem*:

h.+ğa 50/1465

Hamdūne ö. a. şehir adı: 28/776

h.+dür 28/774

Hamīd (< Ar. حميد *Hamīd*) ö. a. Yemen padişahının veziri: 10/222

h.+ning 10/223

ḥaml (< Ar. حمل *ḥaml*) hamilelik, hamile kalma: 9/205, 40/1134, 40/1137
ḥaml bol- hamile kalmak:
ḥ. b.-dı 9/205
ḥamle (< Ar. حملة *ḥamle*) atılış, atılma, saldırış, saldırma: 33/935
ḥamle kııl- atılmak, saldırmak:
h. k.-dı 33/935
ḥām (< Far. خام *ḥām*) yeterince olgunlaşmamış: 11/253, 60/1758, 61/1809
ḥame (< Far. خامة *ḥame*) kalem: 17/449, 30/849, 61/1809
ḥ. +ni 3/11
ḥāmuş (< Far. خاموش *ḥāmuş*) susmuş sessiz: 41/1184, 56/1650, 56/1652
ḥan emir, hükümdar, hakan: 6/95, 7/129, 7/143, 12/290, 13/337, 19/514, 28/793, 28/794, 46/1316
ḥ. +ğa 8/175, 37/1066, 46/1335
ḥ. +ı 46/1325, 63/1845
ḥ. +ımıznıñ 45/1312
ḥ. +ımızdur 46/1315
ḥ. +ın 60/1766
ḥ. +ıñ ız 45/1314
ḥ. +lar 11/268
ḥ. +larığa 28/777
ḥ. +ıgımnı 38/1088
ḥançer (< Ar. خنجر *ḥançer*) hançer: 13/312, 14/354
ḥ. +ge 14/356
ḥāne (< Far. خانه *ḥāne*) ev: 16/409
ḥ. +midür 24/645
ḥānmān (< Far. خانمان *ḥānmān*) ev, bark, yuva:
ḥ. +da 19/496
ḥar (< Far. خر *ḥar*) eşek, bk. *ḥar*: 67/1979
ḥar bk. *ḥar*: 51/1486
ḥār (< Far. خار *ḥār*) diken:
ḥ. +ı 31/871
ḥarāb (< Ar. خراب *ḥarāb*) yıkık, dökük, viran: 27/737, 64/1874
ḥarām (< Ar. حرام *ḥarām*) dince yasak edilmiş şey: 48/1400
ḥarāret (< Ar. حرارت *ḥarāret*) sıcaklık:
ḥ. +din 56/1631
ḥ. +din 30/839
ḥareket (< Ar. حركة *ḥareket*) hareket: 37/1055
ḥarem (< Ar. حرم *ḥarem*) herkesin girmesine izin verilmeyen, saygı gösterilmesi gereken yer: 34/952, 37/1042
ḥ. +ge 60/1772, 61/1790, 66/1938
ḥ. +ıñni 34/979
ḥargāh (< Far. خراگاه *ḥargāh*) büyük çadır, otağ: 20/535, 54/1568, 56/1645, 69/2030
ḥ. +ınıñ 56/1633
ḥ. +ıda 7/148
ḥ. +lar 53/1556
ḥār u ḥas (< Far. خاروحس *ḥār u ḥas*) çalı çırpı:
ḥ. +ka 51/1499
ḥār u ḥāşak (< Far. خاروخاشك *ḥār u ḥāşak*) diken ve çöp, çerçöp: 32/898
ḥar-ḥ,āst (< Far. خارخواست *ḥar-ḥ,āst*)

- h. +in* 31/866
- ḥarīb** (< Ar. حريب *ḥarīb*) yağma edilmiş, soyulmuş:
h. +i 35/1011
- ḥarīdār** (< Far. خریار *ḥarīdār*) müşteri, alıcı: 25/691
- ḥas** (< Far. خس *ḥas*) dal veya ot kırıntısı, çöp: 32/903
- ḥasret** (< Ar. حسرت *ḥasret*) hasret:
h. +ingde 17/446
- ḥāṣṣ** (< Ar. خاص *ḥāṣṣ*) mahsus, özel: 3/28, 6/122
- ḥaṣṣa** (< Ar. خاصه *ḥaṣṣa*) bir kimseye ya da bir şeye özel olan nitelik:49/1422
- ḥaṣṣü'l-ḥaṣ** özelin özeli: 51/1469
- ḥaṣṣü'l-ḥaṣ kıl-** özelin özeli kılmak:
h. k.-dı 51/1469
- ḥaste** (< Far. خسته *ḥaste*) hasta: 17/443, 25/677, 26/726, 49/1435, 64/1874, 64/1889
h. +lerga 23/632
h. +lerni 28/775, 51/1485
h. +ni 31/885
h. dür 62/1834
- ḥāṣā** (< Ar. خاشا *ḥāṣā*) Allah göstermesin, uzak olsun:17/445
- ḥaṭā** (< Ar. خطا *ḥaṭā*) hata, yanlış: 33/946, 63/1856
- ḥaṭā kıl-** hata etmek:
h. k.-ıp
- ḥāṭır** (< Ar. خاطر *ḥāṭır*) hatır, gönül:
h. +ı 70/2068
h. +ım 26/727
- hāy hūy** (Far. های هوئی *hāy hūy*) çalıp eğlenmeden çıkan gürültü, vaveyla, çığıltı :
66/1948
- ḥayāl** (< Ar. خیال *ḥayāl*) hayal: 5/77, 11/256, 26/708, 28/787, 59/1735
h. +ı 21/574, 61/1809
h. +ıga 6/114
h. +ımda 4/57, 62/1829
h. +ım 39/1102
- ḥayrū'n-nās** (< Ar. خير الناس *ḥayrū'n-nas*) insanların hayırlısı: 51/1469
- ḥazān** (< Far. خزان *ḥazān*) sonbahar, güz: 4/60, 13/324, 18/463, 30/855, 49/1406, 63/1866, 66/1936
- ḥazīne** (< Ar. خزینه *ḥazīne*) hazine: 19/495
h. +ni 12/284
h. +sin 9/211
- ḥazneçi** hazineci: *ḥazne+çi* 12/285
h. +ga 12/284
- ḥvāce** (< Far. خواجه *ḥvāce*) hoca:
h. +m 4/34
h. +dür 4/53
- ḥvār** (< Far. خوار *ḥvār*) yiyici, yiyen, aşağı: 22/591, 24/667
- ḥvāst** (< Far. خواست *ḥvāst*) istenilmiş istenilen: 20/548
h. +ini 31/879
- ḥakīr** (< Ar. حقير *ḥakīr*) değersiz, itibarsız:
h. +üng 61/1808
- ḥased** (< Ar. حسد *ḥased*) kıskançlık, çekememe: 21/576, 57/1681, 61/1896, 67/1988
- ḥasret** (< Ar. حسرت *ḥasret*) hasret, özlem: 19/506

- h. +idin* 27/737
- hāṣāk** (< Far. خاشاک *hāṣāk*) çöp, süprüntü: 27/757
- haşem** (< Ar. حشم *haşem*) yanında bulunanlar, adamları, maiyet, hademe, bk. *haşem* :
h. +ler 70/2060
- haşem** bk. *haşem*:
h. +ler 40/1138, 40/1140
- hātun** (< Far. خاتون *hātun*) kadın, bk. *hātun*: 35/1006
- hātun** hatun, bk. *hātun*: 28/792
- hāver** (< Far. خاور *hāver*) doğu, şark, bk. *hāver*: 47/1370, 52/1508, 67/1963
h. +i 47/365
- hāver** bk. *hāver*: 67/1973
- havuz** (< Ar. حوض *havuz*) havuz:
h. +lar 10/243
- hayā** (< Ar. حيا *hayā*) namus, edep:
h. +sını 59/1719
- hayyālī** (< Ar. حيال *hayyālī*) hileci, dalavereci: *hayyāl+lı* 25/675
- hayāt** (< Ar. حيات *hayāt*) hayat:
h. +ı 58/1716, 62/1830, 68/2006
h. +ımdın 59/1746
- hayāvan** (< Ar. حيوان *hayāvan*) canlı varlık, bk. *hayvān*:
h. +ıng 18/470
- hayvān** bk. *hayavān*: 35/1011, 51/1487
h. +lar 10/241, 17/458
- hayf** (< Ar. حيف *hayf*) haksızlık, zulüm: 27/739, 58/1793, 62/1816
- hāil** (< Ar. حائل *hāil*) engel, mani: 60/1771
- hayır-vār** hayırlı: 8/158
- hayl** (< Ar. خيل *hayel*) düşünme, sanma: 27/740
- hayle kıl-** düşünmek, akletmek:
h. k.-sa 27/740
- hayrān** (< Ar. حيران *hayrān*) hayran: 3/20, 4/51, 7/128, 13/327, 17/446, 20/547, 23/615, 26/731, 28/778, 32/887, 34/954, 34/977, 35/991, 37/1064, 37/1066, 43/1236, 59/1721, 62/1816, 67/1988
- hayran kal-** hayran kalmak:
h. k.-an 3/20
h. k.-dı 7/128
- hazen** (Ar. حزن *hazen*) gam, keder, hüzün: 6/117, 20/519
- hāzır** (< Ar. حاضر *hāzır*) bir yerde mevcut olan, bizzat bulunan, huzurda, göz önünde olan: 3/07, 33/925, 43/1245, 48/1392, 48/1393,
h. +ına 68/2000
h. +lar 19/499
- hāzire** (< Ar. حضيره *hāzire*) etrafında çit ve duvar bulunan, ağıl, mezarlık ve saire: 27/765
- hāzret** (< Ar. حضرت *hāzret*) hazret: 7/147, 68/2000
h. +ide 7/129
h. +idin 7/144
h. +iğa 7/123, 13/337, 21/560
h. +inde 12/282
h. +ine 20/541
- hecr** (< Ar. هجر *hecr*) ayrılma, ayrılık:

h.+ide 39/1110

h.+im 26/723

h.+inġ 18/461, 47/1373, 51/1496

h.+ingde 55/1605, 57/1666

hediye (< Ar. هديه *hediyye*) hediye:

h.+leni 28/777

h.+ler 6/93

hefte (< Far. هفته *hefte*) hafta: 8/182, 21/557

heft-ser (< Far. هفت‌سر *heft-ser*) yedi başlı: 26/718

hem (< Far. هم *hem*) hem, üstelik, bir de: 3/11, 3/21, 3/23, 3/24, 4/33, 4/38, 4/41, 4/42, 4/43, 4/45, 4/56, 4/60, 4/61, 5/85, 6/96, 6/97, 6/98, 6/99, 6/105, 7/141, 8/166, 8/174, 8/182, 9/205, 10/217, 10/223, 10/226, 10/235, 10/245, 11/246, 11/250, 11/264, 11/272, 12/278, 12/280, 13/321, 13/322, 13/331, 14/339, 14/343, 14/347, 14/353, 14/360, 15/375, 15/397, 16/399, 16/400, 16/403, 16/409, 17/443, 17/452, 17/455, 17/458, 18/464, 18/473, 18/480, 18/483, 18/485, 19/495, 19/497, 19/497, 19/501, 19/502, 21/555, 21/558, 21/564, 21/572, 22/587, 23/636, 24/647, 25/688, 26/712, 26/727, 26/726, 27/760, 28/782, 29/805, 29/809, 29/810, 29/819, 29/825, 30/829, 31/866, 31/868, 32/895, 35/981, 36/1039, 37/1053, 37/1057, 37/1071, 38/1080, 38/1091, 38/1095, 39/1104, 39/1129, 40/1139, 40/1145, 40/1146, 40/1148, 41/1173, 41/1173, 41/1180, 41/1186, 42/1207, 42/1207, 42/1208, 45/1295, 45/1300, 45/1301, 45/1302, 45/1308, 45/1309, 46/1326, 46/1331, 46/1338, 46/1341, 47/1347, 49/1413, 49/1416, 49/1428, 51/1487, 51/1494, 52/1507, 52/1508, 52/1509, 52/1511, 52/1526, 53/1545, 53/1547, 53/1550, 54/1584, 55/1602, 55/1613, 55/1614, 56/1628, 56/1651, 56/1651, 57/1659, 58/1702, 59/1719, 59/1741, 60/1752, 60/1752, 60/1755, 62/1816, 63/1848, 63/1864, 63/1865, 63/1867, 64/1884, 64/1886, 64/1887, 64/1898, 64/1900, 66/1945, 66/1946, 67/1962, 67/1968, 67/1985, 68/1995, 69/2030, 69/2031, 69/2035, 69/2038, 70/2049

hemān (< Far. همان *hemān*) hemen:

h.+ı 62/1830

hem-dem (< Far. همدم *hem-dem*) arkadaş: 34/953, 34/955, 34/961, 36/1018, 54/1566

h.+i 37/1069

h.+idür 37/1065

h.+im 17/445

h.+lık 31/868

hemem bk. *hamām*:

h.+e 25/703

hem-ḥāl hemḥāl (< Far. هم حال *hem ḥāl*) aynı halde olan, haldaş: 68/1994, 70/2060

hem (< Ar. هم *hem*) üzüntü, gam, keder, kaygı:

h.+idin 30/834

hemīn (< Far. همین *hemīn*) ancak, hemen: 17/432, 17/441, 35/991, 56/1630

hemīşe (< Far. همیشه *hemīşe*) daima, her zaman: 10/229, 11/267, 17/444, 18/461, 21/575, 30/832, 33/933, 33/934, 36/1018, 39/1132, 41/1168, 48/1378, 48/1379, 66/1932, 67/1984

hem-niṣṣīn (< Far. همنشین *hem-niṣṣīn*) beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş: 4/56, 39/1121

n.+im 4/56

hem-rāh (< Far. همراه *hem-rāh*) yol arkadaşı, yoldaş: 18/469

hem-rāz (< Far. همراز *hem-rāz*) sırdaş, dost: 42/1220

hemşire (< Far. همشیره *hem-şîre*) kız kardeş: 54/1574

henüz (< Far. هنوز *henüz*) daha şimdi: 15/380

her (< Far. هر *her*) her, bütün, hepsi: 6/97, 7/126, 7/137, 7/141, 10/227, 10/239, 10/243, 11/271, 12/299, 12/300, 15/393, 17/431, 18/467, 18/475, 18/486, 20/540, 20/542, 21/579, 21/578, 25/700, 25/704, 26/705, 27/755, 28/774, 28/796, 29/813, 30/842, 30/843, 30/846, 30/847, 30/848, 31/865, 32/896, 32/896, 32/897, 32/906, 34/952, 35/988, 35/1001, 40/1153, 42/1202, 45/1302, 48/1388, 50/1448, 51/1473, 51/1480, 51/1493, 53/1534, 56/1631, 58/1711, 59/1726, 59/1727, 63/1858, 64/1872, 64/1877, 64/1901, 65/1908, 67/1967, 68/1997, 69/2026, 69/2032

her bir her bir: 25/704

h.+ge 6/95, 7/140, 15/393

h.+i 53/1534

h.+idin 10/227

hergiz (< Far. هرگز *hergiz*) asla, hiçbir vakit: 22/609, 31/870, 42/1194, 42/1195, 58/1687, 61/1782

hevā I. (< Ar. هوا *hevā*) hava: 24/658, 34/956, 64/1885

h.+dın 33/928, 44/1256, 44/1257

h.+dur 55/1609

h.+ğa 16/417, 33/917

h.+sı 34/950, 34/950

II. istek, arzu:

h.+lar 34/956

h.+dın 36/1024

hevā-dār (< Ar. دار هوا *hevā-dār*) hevesli, aşık, tutkun: 17/453

heves (< Ar. هوس *heves*) istek, arzu: 10/230, 25/703, 37/1042

hevl (< Ar. هول *hevl*) korku, korkma: 5/89, 15/373, 37/1069

h.+idin 32/901, 51/1479

h.+inde 22/595

hey hey, ey! 67/1981

hey hay telaş ve hareket ifade eden söz: 19/506, 21/551,

heybet (< Ar. هيبت *heybet*) ululuk, azamet: 35/989, 35/992

heyhāh ne yazık ki! 63/1856

hımār (< Ar. حمار *hımār*) eşek, merkep:

h.+ı 51/1488

hış hış hıştırtı: 64/1902, 64/1902, 65/1906, 65/1906

hışt (< Far. خشت *hışt*) kerpiç, tuğla: 11/248, 11/252

hırāmān (< Far. خرامان *hırāmān*) salına salına yürüyen, bk. *hırāmān*:12/296, 34/974, 59/1720

hırāmān bk. *hırāmān*: 10/241

Hıṭay ö.a. Kıtay, Çin: 3/28, 46/1322, 68/2002

h.+dın 46/1328

h.+ğa 20/531

hicrān (< Ar. هجران *hicrān*) ayrılık, unutulmaz, acı: 17/444, 27/749, 35/983, 62/1826

h.+da 63/1863

h.+ğa 63/1861

hicret (< Ar. هجرت *hicret*) memleketten memlekete göç: 58/1715

hiç (< Far. هیچ *hiç*) hiç, asla: 3/07, 3/23, 4/37, 4/54, 6/113, 14/345, 14/347, 14/349, 14/361, 15/386, 16/403, 16/418, 17/440, 18/484, 20/525, 20/533, 21/549, 21/559, 22/588, 22/590, 26/709, 30/854, 31/878, 32/912, 32/913, 33/946, 35/1000, 36/1035,

38/1079, 38/1096, 39/1112, 41/1191, 47/1375, 48/1377, 48/1383, 49/1437, 55/1613, 55/1616, 59/1722, 62/1831

hikāyet (< Ar. حكاية *hikāyet*) hikaye: 6/94, 6/95, 6/99, 6/107, 14/364, 14/367, 14/368, 20/523, 24/646, 39/1124, 41/1163, 41/1165, 43/1235, 54/1575, 54/1579, 61/1779, 61/1798

h.+*ler* 6/92

h.+*ning* 54/1581

h.+*te* 54/1575

hikmet (< Ar. حكمة *hikmet*) bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen gizli sebep:

h.+*de* 32/914

h.+*din* 37/1057

h.+*idin* 43/1232

h.+*leri* 22/584, 30/841

hilāfet (< Ar. خلافت *hilāfet*) Hz. Muhammed'den sonra onun vekili, din ve dünya işlerinde bütün Müslümanların önderi, aynı zamanda devletin başı olan zatın görevi ve makamı: 7/150

hilāl (< Ar. هلال *hilāl*) ayın yay şeklindeki durumu:

h.+*i* 7/151, 56/1634

himmet (< Ar. همت *himmet*) yardım, ihsan: 5/75, 5/77

hinnā (< Ar. حنا *hinnā*) kına: 25/698

Ĥind ö.a. Hindistan: 3/28

hîre (< Far. خیره *hîre*) kamaşık, donuk, fersiz, bk. *hîre* : 26/726, 55/1614

hîre bk. *hire*: 5/82, 6/116

hîre bol- karmaşık olmak, karışmak:

h.b.-dı 5/82, 6/116

hirmān (< Ar. حرمان *hirmān*) hariç kılma, afazrolama: 6/113

hiss (< Ar. حس *hiss*) his duygusu:

h.+*i* 32/898

hîş (< Far. خیش *hîş*) akraba: 48/1382

hizmet (< Ar. خدمت *hizmet*) hizmet: 11/264

h.+*ingğa* 66/1934

h.+*ge* 67/1967

h.+*te* 11/265

hod (< Far. خود *hod*) kendi, bizzat: 59/1723, 60/1756

hortum (خرطوم *hortum*) hortum:

h.+*iğa* 26/717

hoş (< Far. خوش *hoş*) hoş: 5/81, 6/103, 8/161, 9/196, 9/202, 10/238, 10/240, 11/263, 11/268, 15/398, 26/714, 26/724, 30/828, 33/928, 34/951, 36/1021, 36/1022, 36/1041, 39/1103, 39/1117, 45/1295, 45/1295, 46/1334, 50/1467, 52/1514, 53/1536, 53/1537, 56/1630, 59/1725, 60/1777, 65/1924, 66/1939, 66/1956, 67/1989, 70/2067

h.+*tur* 11/253, 44/1271, 67/1987, 70/2075

hoş-hal (< Far. خوشحال *hoş-ha*) durumu iyi, mesut, bahtiyar: 10/229, 15/398, 68/2014

hoşla- hoş etmek: *hoş+la-*

h.-*saŋız* 8/156

hoşhğ hoşluk: *hoş+hğ*

h.+*nı* 13/331

hoşnūd (< Far. خوشنود *hoşnūd*) hoşnut, memnun: 47/1354

hoş-hān (< Far. خوشخوان *hoş-hān*) okuyuşu güzel olan: 10/242

Hū (< Ar. هو *hū*) Allah: 30/832

- h.+ga* 52/1520
- hüb** (< Far. خوب *hüb*) güzel: 6/97, 6/104, 8/164, 10/235, 10/237, 11/247, 11/250, 13/316, 14/346, 20/529, 31/869, 31/876, 34/955, 36/1033, 40/1141, 42/1209, 47/1368, 51/1489, 51/1490
h.+ı 9/210
- humār** (< Ar. خمار *humār*) içkiden sonra gelen baş eğrisi, sersemlik: 13/326, 26/719
h.+ı 66/1942
- hūn** (< Far. خون *hūn*) kan: 22/591, 25/678, 27/742, 28/772, 37/1056, 64/1882, 65/1903
h.+ın 65/1905
- hūnābe** (< Far. خونابه *hūnābe*) kanlı göz yaşı: 22/609, 33/920, 54/1585
h.+ler 22/605, 22/610, 27/749, 32/906
h.+si 22/609
- hūn-rīz** (< Far. خونریز *hūn-rīz*) kan dökücü zalim: 10/216, 21/577, 21/579, 34/967, 34/976, 67/1967
- hūn-h_var** (< Far. خونخوار *hūn-h_var*) kana susamış, kan dökücü: 23/618, 24/667, 38/1094, 51/1473, 65/1911, 65/1927
- hūr** (< Ar. حور *hūr*) huri, bk. *hūrī*, *hūr*, *hūrī*: 37/1068
h.+dın 54/1587
- hūr** bk. *hūrī*, *hūr*, *hūrī*:
h.+ning 67/1988
- hūrī** (< Ar. حوری => Far. *ī hūrī* bk. *hūr hūr*, *hūrī*: 9/193, 10/227, 45/1307, 46/1342, 47/1351, 53/1534, 59/1723
h.+lerni 16/424
- hūrī** bk. *hūrī*, *hūr*, *hūr*: 54/1584
- hūr-i sema** gökyüzü hurisi:
h. s.-dur 45/1307
- hursend** (< Far. خرسند *hursend*) kanaatkar, tok gözlü, bk. *hursende*: 12/283, 15/397, 25/680
- hursende** bk. *hursend*: 8/182, 15/379, 15/398, 18/483, 31/882, 58/1712
- hursende bol-** kısmetine razı olmak:
h. b.-dı 15/398
h. b.-ğay 15/379, 18/483
h. b.-up 8/182, 31/882, 58/1712
- hurşīd** (< Far. خورشید *hurşīd*) güneş: 17/435, 52/1500, 55/1613, 67/1963
h.+ı 7/149
- hurşīd-i ref'at** yükselen güneş: 7/149
- hurūş** (< Far. خروش *hurūş*) coşma, güreleme:
h.+ı 35/1001
- hūş** (< Far. هوش *hūş*) akıl: 11/263
- huṭbe** (< Ar. خطبه *huṭbe*) hutbe:
h.+ı 70/2060
- hücre** (< Ar. حجره *hücre*) dışarısı ile ilgisi az olan küçük oda, odacık: 19/489, 59/1724
h.+de 51/1495
h.+ler 18/486, 18/487
h.+lerde 12/298
h.+lerdür 36/1036, 61/1794
h.+lerin 19/497
h.+lerni 21/555

h.+mge 25/687

Hüdā (< Far. خدا *Hüdā*) Tanrı, Allah, bk. *hüdā*: 4/56, 6/112, 15/369, 20/519, 20/531, 22/598, 27/758, 30/854, 31/865, 32/909, 36/1031, 40/1159, 43/1244, 51/1480, 52/1502, 52/1520, 64/1878

h.+dın 15/386, 44/1257, 62/1835, 64/1877

h.+dur 55/1609

h.+ğa 23/616, 23/624, 35/995, 44/1281, 52/1501, 52/1502

h.+nı 35/1009, 36/1038, 44/1283, 45/1287

h.+nıng 7/147, 21/572, 22/584, 28/785, 30/841, 30/852, 31/879, 35/994, 36/1037, 44/1269, 51/1484

h.+sıdın 32/913

h.+sın 35/985

h.+ydın 5/75

h.+yı 9/203, 34/958, 62/1827

h.+yığa 31/865

h.+yım 30/854, 42/1203

hüdā bk. *Hüdā*:

h.+sı 3/3

hüdāyā (< Far. خودایا *hüdāyā*) ey Allah, ey Tanrı: 3/01, 34/959, 62/1836, 70/2073

hüda-yı teala yüce Alah:

h. t.+ğa 9/203, 34/958, 62/1827

hüdāvend (< Far. خداوند *hüdāvend*) Allah, Tanrı, sahip, malik: 7/134, 44/1267, 52/1522

hüdāvendī (< Far. خداوندی *hüdāvendī*) hüdāvendlik, sahiplik: 7/141

h.+ığa 64/1879

hüküm (< Ar. حکم *hüküm*) hüküm, emir: 9/203, 70/2060

h.+i 35/995

h.+ide 6/109, 64/1878

hümay (< Far. همای *hümay*) devlet kuşu, saadet, mutluluk: 64/1880

hüner (< Far. هنر *hüner*) maharet, beceriklilik: 5/72

h.+ler 10/228

h.+lerge 10/228

hürmet (< Ar. حرمت *hürmet*) saygı:

h.+idin 22/594, 25/686, 43/1232, 43/1246, 43/1251

h.+in 25/685

hürrem (< Far. خرم *hürrem*) sevinçli, şen, gönül açıcı, bk. *hürrem*: 8/161, 10/229, 12/293, 21/574, 27/760, 30/833, 30/834, 36/1025, 44/1254, 45/1284, 47/1369, 50/1465, 65/1929

h.+ingğa 34/979

hürrem bk. *hürrem*: 58/1712

hüsn (< Ar. حسن *hüsn*) güzel, iyi, güzellik: 23/625, 29/825

h.+i 10/223, 40/1157, 56/1636

h.+üm 41/1175, 41/1176

hüşyār (< Far. هشیار *hüşyār*) akli başında olan, sarhoş olmayan, ayık: 23/638

hüsrevāne (< Far. خسروانه *hüsrevāne*) hükümdara yakışır şekilde, hükümdarca: 66/1949, 68/2002

hüzn (< Ar. حزن *hüzn*) hüzn: 39/1119

ılı- aciz kalmak, korkmak:

ı.- ptur 26/730

ıklīm (< Ar. إقليم *ıklīm*) memleket diyar: 6/108, 6/110, 38/1091, 70/2063, 70/2063

ı.+ğa 5/91

ı.+iğa 69/2039

ı.+ning 38/1087

ı.+ide 38/1085

ı.+ingdür 46/1320

ırğa-sallamak, yerinden oynamak:

ı.-dılar 45/1306

ısığ: sıcak, sıcaklık:13/322, 49/1433, 63/1862

'ışk (< Ar. عشق *'ışk*) aşk: 3/01, 11/246, 13/318, 16/423, 18/467, 18/469, 18/471, 18/475, 22/608, 30/856, 32/907, 32/908, 54/1570, 55/1620, 56/1625, 56/1632, 56/1642, 56/1648, 56/1649, 60/1776

ı.+da 18/473

ı.+ı 26/720, 55/1621

ı.+ıda 3/12, 54/1583, 56/1652

ı.+ın 57/1679

ı.+ında 17/447

ı.+ing 17/447, 26/726, 27/749

ı.+inga 55/1606

ı.+ingda 54/1588, 58/1793

'ışk otu aşk ateşi: 3/01, 13/318, 13/318, 16/423, 30/856

'īd (< Ar. عيد *'īd*) bayram: 65/1928

'īd -i nevrüz nevrüz bayramı: 65/1928

'ızz (< Ar. عز *'ızz*) değer, kıymet yücelik: 47/1355

ibn (< Ar. ابن *ibn*) oğul: 38/1085, 6/110, 69/2033

'Āşım ibn Şafvān Savfan oğlu Asım: 38/1085, 6/110

Şahbāl ibni Şehrūh Şehruh oğlu Şahbal :69/2033

icāzet (< Ar. اجازت *icāzet*) izin, ruhsat, diplama: 12/291, 16/420, 16/426, 29/824, 48/1390, 59/1718, 61/1784, 67/1973, 68/2005, 69/2024

iç iç taraf, iç:

i.+i 13/324, 29/824, 50/1458

i.+ige 52/1519

i.+im 48/1381

i.+inde 3/09, 3/20, 5/69, 5/70, 10/224, 10/242, 11/246, 11/257, 11/258, 11/258, 13/333, 24/664, 28/779, 30/831, 37/1044, 37/1059, 38/1090, 41/1180, 43/1231, 49/1430, 52/1521, /1765, 62/1833, 62/1834, 67/1964

i.+indedür 37/1062

iç- içmek:

i.-eli 64/1890

i.-er 12/299, 32/906, 48/1381, 51/1482, 54/1572, 56/1628

i.-erler 20/527, 20/528

i.-er men 17/444

i.-ip 11/259, 24/673, 43/1226, 56/1626, 58/1689, 59/1728, 66/1942, 67/1970

i.-irdüing 59/1746

i.-ken 18/476

i.-kenler 48/1398

i.-mey 56/1650

i.-seler 52/1514

i.-ti 12/300, 28/767, 57/1680

i.-tiler 24/667, 52/1517

içgeri içeri:

i.+ge 60/1773

içre iç, içinde:14/361, 19/489, 20/519, 30/855, 35/990, 35/990, 40/1144, 50/1443, 51/1469, 55/1602, 56/1638, 62/1832, 64/1893, 67/1987, 68/2009, 68/2010, 68/2011

ifk (< Ar. إفك *kfi*) bir suçu birine yükleme :

i.+inde 4/55

ifta heyet, şekil:

i.+ları 22/584

ikrām (< Ar. إكرام *ikrām*) ağırlama, saygı gösterme: 7/145, 8/165, 8/169

'ilāc (< Ar. علاج *ilāc*) ilaç:

i.+ın 14/345, 18/478

ilāh (< Ar. إله *ilāh*) Allah:

i.+ım 33/932, 42/1203

ilāhī I (< Ar. إلهي *ilāhī*) Allahım, ey Allah: 4/32, 4/42, 4/49, 53/1535, 66/1932, 68/1990, 68/2013, 70/2068

II. Tanrı ile ilgili, Tanrısal: 9/204, 55/1608

ile ile: 7/124, 10/219, 11/269, 15/377, 23/614, 24/650, 29/819, 31/873, 33/939, 36/1034, 36/1040, 42/1210, 48/1382, 50/1455, 57/1660, 61/1809, 64/1902, 65/1903, 65/1906, 66/1958, 67/1970

ilgeri ileri: 49/1436, 70/2048, 70/2049

'ilm (< Ar. علم *'ilm*) ilim:

i.+ini 7/137

'ilmī (< Ar. علمي *'ilmī*) ilimle ilgili: 10/228

imām (< Ar. امام *imām*) imam:

i.+ing 3/27

īmān (< Ar. إيمان *īmān*) iman: 4/49, 18/473

'imāret (< Ar. عمارت *'imāret*) yapı: 11/252, 55/1611

'imāret kıl- inşa etmek:

i. k.-dı 11/252

imdī şimdi, şu an: 11/256, 14/361, 16/414, 16/415, 20/523, 33/943, 38/1084, 38/1099, 39/1133, 40/1145, 41/1179, 43/1247, 44/1261, 49/1416, 49/1419, 53/1539, 53/1540, 54/1563, 54/1575, 55/1597, 59/1747, 63/1870, 66/1944, 69/2022

inan- inanmak:

i! 39/1120

i.-mas 61/1782

'ināyet (< Ar. عنایت *'ināyet*) yardım, iyilik: 4/35, 4/40, 4/49, 16/408, 20/531, 22/594, 32/914, 32/915, 34/970, 43/1245, 44/1260, 46/1325, 46/1336, 51/1480, 64/1877

ini küçük kardeş:

i.+si 39/1128

i.+sin 68/1998

ins (< Ar. إنسان *ins*) insan: 37/1068

iṣṣā (< Ar. إنشا *iṣṣā*) yapma, kurma: 7/142

iṣṣā kılguçı inşa edici, yapıcı: 7/142

İrem cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar güzel yer: 14/362, 15/381, 160/869, 38/1089, 40/1151, 60/1768, 66/1945, 66/1956, 69/2027

i.+de 34/975, 63/1866, 70/2065

i.+din 16/403

i.+dür 16/415, 69/2027

i.+ğa 23/627

i.+ge 17/433, 34/973, 60/1750, 60/1772, 61/1790, 66/1938, 68/2016

i.+ni 15/385, 53/1550, 62/1829, 66/1943

i.+ning 10/244, 56/1637

İrem Bāğı cenet bahçesi: 14/362, 38/1089, 40/1151, 66/1945, 66/1956

'İsā (< Ar. عيسى *'İsā*) ö. a. Hz. İsa Peygamber: 8/178

īsān (<Ar. إحسان *İhsān*) bağışlama, iyilik, kerem:18/482, 46/1340, 70/2059

ise ise: 60/1761

i.+ng 3/15

İsfendiyār ö. a. olayların geçtiği şehir:31/875

ism (< Ar. اسم *ism*) isim:

i.+i 5/63, 8/163, 36/1037, 44/1266

i.+idür 3/5

'işmet (< Ar. عصمت *'işmet*) dürüstlük, haramdan, kötülükten uzak olma:

i.+ğa 35/994

i.+ige 44/1269

i.+ing 33/933

'iṣyān (< Ar. عصيان *'iṣyān*) isyan:

i.+ımız 4/41

iste- aramak:

i.-p 14/360, 16/415, 16/426, 23/629, 52/1528, 61/1801

i.-r 34/971

istikbāl (< Ar. استقبال *istikbāl*) gelecek: 47/1348

iş iş, mesele, meşguliyet: 10/226, 12/277, 14/345, 15/387, 19/499, 21/568, 27/748, 50/1442, 50/1445, 55/1596, 59/1737, 69/2020

i.+din 64/1882

i.+ge 8/160, 17/436, 64/1883,

i.+i 62/1821

i.+idür 23/636

i.+ige 15/386, 60/1751

i.+im 16/407, 17/436, 58/1793

i.+imge 59/1738

i.+imni 59/1740

i.+ing 27/738, 60/1756

i.+inge 59/1747

i.+ingni 4/34

i.+ingning 59/1748

i.+leri 30/827, 58/1799

i.+lerimge 59/1734

i.+lerin 43/1250

i.+lerni 42/1205

i.+ni 16/414, 20/521, 22/597, 60/1757, 61/1896

iş'āl (< Ar. اشعال *iş'āl*) yanma, tutuşma: 28/773, 30/845

işāret (< Ar. اشارت *işāret*) işaret: 49/1434, 51/1498, 57/1686

işāret kıl- işaret etmek:

i. k.-dı 49/1434

işle- işlemek: *iş+le-*

i.-ben 18/488

'işret (< Ar. عشرت *'işret*) zevk, sefa, eğlence: 6/98, 11/254, 11/255, 11/258, 18/472, 20/526, 21/575, 45/1293, 47/1351, 50/1463, 67/1981, 68/2003, 68/2009, 70/2066

i.+i 11/256

i.+leridin 11/270

i.+lerin 29/804

i.+ni 61/1896

i.+lerining 20/525

i.+te 34/976

işret-i hayal hayal sefası: 11/256

iştiyāk (< Ar. اشتياق *iştiyāk*) özleme, özleyiş:

i.+ing 17/443

it it, köpek: 29/798, 29/800, 29/803, 29/806, 29/807, 29/811, 29/814, 29/818, 30/838

i.+ler 30/849

i.+din 29/816

it'āb (< Ar. اتعاب *it'āb*) yorma, zahmet verme:

i.+ı 64/1892

i.+ın 58/1708

itelgü doğan, bir tür av kuşu: 67/1979

i'timād (< Ar. اعتماد *i'timād*) inanma, güvenme:

i.+ı 14/343

itmām (Ar. اتمام *itmām*) bitirme, tamamlama: 11/253, 28/781

itmām kıl- tamamlamak:

i. k.+ğıl 28/781

ittifaq (< Ar. اتفاق *ittifaq*) birleşme, uyuşma: 6/121

ittifāk kıl- anlaşmak:

i. k.-ıp 6/121

i'zāz (< Ar. اعزاز *i'zāz*) aziz kılma, saygı gösterme, ikram etme, ağırlama: 8/169, 9/184, 47/1355

i.+ı 4/46

izi tanrı, sahip: 3/10, 39/1122

i.+ge 70/2061

'izār (< Ar. عذار *'izār*) yanak:

i.+ı 5/82, 49/1406, 56/1637

i.+ım 48/1397

izhār (< Ar. اظهار *izhār*) açığa vurma, meydana çıkarma: 4/32, 21/558, 61/1791

jäle (< Far. ژاله jäle) çiy, şebnem:13/320, 29/826

ķabar- kabarmak:

ķ.-ip 27/741

Kā'be (< Ar. كعبه *Kā'be*) *ö.a.* Kabe: 70/2049

ķ.+ni 55/1611

ķabīl (< Ar. قبيل *ķabīl*) soy:

ķ.+im 41/1173

ķabīle (< Ar. قبيلة *ķabīle*) kabile, boy: 8/172, 48/1382

ķabūl (< Ar. قبول *ķabūl*) razı olma: 5/88, 6/94, 15/384, 15/397, 20/540, 21/555, 27/765, 49/1426, 49/1427, 67/1978, 68/1998

ķabul ėt- kabul etmek:

ķ. ė.-gil 49/1427

ķ. ė.-medi 5/88,

ķ. ė.-ti 67/1978, 68/1998

ķabul ķıl- kabul etmek:

ķ. ķ! 20/540

ķ. ķ.-dı 49/1426, 15/397, 21/555, 27/765

ķ. ķ.-dım 15/384

ķaç- kaçmak, kurtulmak, uzaklaşmak:

ķ.-ar 27/757, 50/1441, 51/1482

ķ.-arġa 52/1500

ķ.-ip 30/853, 32/891, 50/1453, 62/1817, 65/1907

ķ.-maġa 22/588

ķ.-maķ 27/756

ķ.-may 48/1381

ķ.-mayın 36/1038

ķ.-ķalı 41/1170, 51/1498

ķ.-ķan 35/1006

ķ.-sa 28/773

ķ.-tı 29/824

ķ.-duķ 51/1479

ķaçan ne zaman: 55/1595, 56/1635, 61/1801, 63/1847

ķ.+ı 12/302

ķaçur- kaçırmaq: *ķaç-ur-*

ķ.-dı 20/520

ķadaķ bir şeyi sağlamaştırmaya yarayan destek, dayanak :

ķ.+lar 22/588

ķadd (< Ar. قد *ķadd*) boy:

ķ.+i 13/314

ķ.+ini 22/582

ķadem (< Ar. قدم *ķadem*) ayak: 35/991, 35/1007, 35/1007

ķadīm (< Ar. قديم *ķadīm*) eski: 16/428

ķādir (< Ar. قادر *ķādir*) kudret sahibi, güçlü, kuvvetli: 3/12, 43/1245

ķadr (< Ar. قدر *ķadr*) deġer, itibar:

ķ.+e 32/911

ķafes (< Far. قفس *ķafes*) kafes:

ķ.+din 20/520, 52/1513, 52/1518, 65/1929

ķ.+ge 52/1510

ķ.+te 6/105, 52/1515

ķ.+tür 29/819

kaflan kaplan, bk. *kaplan*:

k.+lar 35/993

kāfir (< Ar. كافر *kāfir*) kafir: 3/12, 18/473, 25/675, 25/680, 41/1187, 42/1196, 65/1917

kāfirlik kafirlik: *kafir+lik*: 41/1188

kāğaz (< Far. کاغذ *kāğaz*) kağıt:

k.+da 36/1040

kaḥkaḥa (< Ar. قهقهه *kaḥkaḥa*) kahkaha: 24/667, 30/838

kaḥr (< Ar. قهر *kaḥr*) mahvetme, helak etme, ezme: 64/1892

k.+ı 22/583, 27/737 42/1216, 43/1229, 64/1883

k.+ıdın 28/785

k.ğa 22/583

kał- kalmak:

k.-an 3/20

k.-dı 7/128, 17/430, 19/513, 19/516, 23/620, 32/904, 32/910, 35/990, 35/990, 37/1061, 37/1064, 48/1390, 50/1438, 55/1623, 57/1684, 59/1721, 61/1792, 62/1816, 67/1988

k.-dılar 23/621

k.-dım 29/803, 52/1510

k.-duḡ 48/1393

k.-ğan 28/791, 65/1906

k.-ğanlar 23/613

k.-ı 38/1088

k.-ıp 32/887, 51/1477, 69/2041

k.-ma 3/16

k.-madı 15/378, 22/589, 22/591, 28/789, 48/1383

k.-mağay 23/614

k.-mayın 50/1450

k.-sa 37/1057

k.-ur 58/1705

k.-urmıŝ 31/872

kał'a (< Ar. قلعه *kał'a*) kale, hisar: 69/2027

kaālen (< Ar. □قالا *kaālen*) söyleyerek: 20/539

kaalem (< Ar. قلم *kaalem*) kalem: 33/942, 64/1900

kaalem-vār (< Ar. قلم Far. وار *kaalem-vār*) kalem gibi: 33/942

kaalın çok, katı, kalın: 25/693, 28/790, 41/1181, 49/1409, 53/1549, 61/1800, 64/1881, 69/2036

kaamer (< Ar. قمر *kaamer*) ay: 11/270, 11/273, 70/2051

k.+dür 11/275

k.+ı 17/456

k.+in 11/271

k.+ni 16/424

kan kan: 4/57, 5/90, 13/322, 13/323, 14/354, 17/445, 17/446, 18/465, 24/655, 24/657, 34/962, 36/1012, 41/1189, 44/1256, 48/1381, 48/1398, 63/1864, 63/1865, 65/1911, 65/1912, 65/1913, 65/1914

k.+ğa 22/606, 24/663

k.+ı 43/1233, 43/1241, 61/1801, 62/1810

k.+ıdın 32/899

k.+ın 34/961, 40/1161, 48/1381, 59/1746

k.+lar 51/1482, 64/1891, 70/2058
k.+ni 67/1967
k.+unġni 30/846
kan- kanmak, doymak:
k.-mas 22/609
kanat kanat: 6/102
kanatlıq kanatlı: *kanat+lıq* 31/867
kanđ (< Ar. قند *qand*) şeker: 34/967, 59/1729, 62/1823
kanđa nerede: 15/370, 69/2026
kanđil (< Ar. قندیل *qandil*) kandil: 47/1361, 68/1998
kanı' (< Ar. قانع *qani'*) inanmış, kanmış: 67/1984
kanün (< Ar. قانون *kanun*) kanun, çalgı aleti: 17/452
kapı kapı bk. *kapu*:
k.+sı 31/865
kaplan bk. *kaflan*: 30/843, 35/1001
kapkara kapkara: 41/1173
kapu- bk. *kapı*:
k.-sında 62/1831
kapuġçı kapıcı: *kapuġ+çı*
k.+lar 12/282
kar kar: 64/1898
kār (< Far. کار *kār*) fayda, kazanç: 6/115, 10/217, 14/347, 18/476, 32/888,
kār kıl- fayda etmek:
k.k.-mas 14/347, 18/476
kār u bār iş güç:
k.b.+ı 6/115
kara- bakmak:
k.-r 35/998
k.+rlar 17/458
kara kara, siyah: 25/692, 25/693, 25/695, 25/696, 25/703, 26/719, 26/726, 63/1863,
65/1905, 65/1911
k.+ġa 23/641
karaġçı harami, hırsız: *karaġ+çı* 45/1299
karaġu karanlık: 4/60, 15/371, 19/503, 22/580, 26/726, 52/1500, 64/1899
k.+dur 39/1110
karaġuluġ karanlık: *karaġu+luġ* 41/1182, 65/1929
karār (< Ar. قرار *karār*) devamlılık :18/464
k.+ı 50/1450
karar- kararmak: *kara+r-*
k.-dı 21/575
k.-ır 57/1676
karavul piyadeve süvari askeri nöbetçi, gözcü: *kara-vul* 35/998
k.+lar 21/575
karazlıġ karalık: *karaz+lıġ*
k.+ın 25/692
karça bir tür kuş ismidir, bk *karçaġa*: 30/847
k.sı 30/847
karçaġa bk *karça*: 67/1980
k.+dur 30/847

karı kadın: 21/562

karḳaf (<Ar. فرقف *karḳaf*) sarhoş eden ve titremeye sebep olan şarap: 45/1289

karındaş kardeş: *karın+daş* 39/1108, 40/1148

ḳarmaḳ balık iğnesi: 31/883

ḳaruglık ö.a. şehir adı: 46/1327

kārvān (< Far. کاروان *kārvān*) kervan: 46/1323, 46/1328, 46/1331, 52/1524

k.+ı 45/1294, 46/1318, 52/1523

k.+ılar 46/1320

k.+lar 45/1310, 46/1330

ḳaşd (< Ar. قصد *ḳaşd*) niyet, amaç: 33/918, 33/936

ḳ.+ı 33/919

ḳ.+ın 33/943

ḳaşd ḳıl- kasdetmek:

ḳ.-dı 33/918

ḳasem (< Ar. قسم *ḳasem*) yemin, ant: 57/1678, 65/1924

ḳasnaḳ kasnak:

ḳ.+nı 25/697

ḳaşr (< Ar. قصر *ḳaşr*) köşk, küçük sayar: 6/99, 11/251, 11/271

ḳaş kat, huzur, huzurunda, yanında: 13/311, 41/1176, 56/1647

ḳ.+da 22/601

ḳ.+ıdın 12/296, 13/335, 14/365, 16/427, 25/686, 27/737

ḳ.+ıḡa 6/95, 6/118, 7/123, 13/329, 15/396, 19/509, 25/693, 26/713, 28/780, 49/1409, 66/1946

ḳ.+ımḡa 51/1497

ḳ.+ında 14/352, 56/1627, 60/1774, 61/1786, 62/1841

ḳ.+ıḡ 26/729

ḳ.+ındın 22/596

ḳaşı- kaşımak:

ḳ.-sun 27/743

kāşki (< Far. کاشکی *kāşki*) keşke: 17/454, 41/1172, 41/1174, 59/1739

ḳat huzur, yan, ön:

ḳ.+ıda 7/129

ḳ.+ıdın 7/143, 33/947, 44/1258

ḳ.+ıḡa 6/95, 13/337, 19/514, 26/711

ḳ.+ımdın 23/612

ḳ.+ına 20/541

ḳ.+ında 12/282, 22/596, 22/603, 64/1886, 65/1930

ḳ.+ıḡda 23/614

ḳaṭar (< Ar. قطر *ḳaṭar*) katar, dizi: 8/159

ḳaṭar-ı üştür deve katarı:

ḳ.+ler 8/159

ḳatı zor, sert, bk. *ḳatıḡ*: *kat-ı* 45/1290

ḳatıḡ bk. *ḳatı*: 22/581, 33/928

ḳ.+dur 18/467

ḳatıl- katılmak: *ḳat-ıl-*

ḳ.-dı 13/318

ḳ.-mas 42/1194

Ḳatine ö. a. bir şehrin adıdır:21/560, 21/566, 21/569

Ḳatle defa, kez: 55/1610

Ḳaṭre (< Ar. قطره *ḳaṭre*) damla: 9/204

Ḳavī (< Ar. قوى *ḳavī*) güçlü, kuvvetli: 41/1188

Ḳavm (< Ar. قوم *ḳavm*) kavim:

ḳ.+i 8/172

ḳ.+iḡa 70/2064

Ḳay ne hangi: 34/954

Ḳaya kaya: 33/929

Ḳaya nere, nereye: 44/1273

Ḳayda nerede: 3/24, 8/156, 22/598, 32/894, 42/1214, 43/1230

ḳ.+dur 15/384

Ḳaydın nereden: 17/432, 17/441, 18/461

Ḳayḡu kayḡı: 16/406, 17/438, 26/726, 29/820, 60/1749

ḳ.+dın 46/1319, 49/1421

ḳ.+ların 8/183

ḳ.+nḡ 48/1403, 51/1495

ḳ.+ngdın 48/1402

ḳ.+nı 9/199

ḳ.+sı 20/521, 55/1622

ḳ.+sıda 26/729

ḳ.+sıḡa 50/1445

Ḳayır- gözetmek:

ḳ.-dı 50/1463

Ḳayna- kaynamak, coşmak:

ḳ.-p 23/637, 23/641

ḳ.-r 5/78, 13/324, 20/525, 36/1026, 65/1911

ḳ.-rḡa 65/1919

ḳ.-ydur 22/583

Ḳaynat- kaynatmak, coşturmak: *ḳay-nat-*

ḳ.-ur 30/831

Ḳayrul- eğilmek, gerisine kayrılmak:

ḳ.-dur 19/507

Ḳaysı hangi: 18/475, 55/1596

ḳ.+sı 59/1726, 59/1727

ḳ.-ur 30/831

Ḳayt- dönmek:

ḳ.-ur 42/1193

Ḳaytar döndürmek: *ḳayt+ar-*

ḳ.+ım 34/960

Ḳayu hangi: 38/1073

ḳ.+sı 7/137

Ḳazā'I (< Ar. قضاء *ḳazā'*) olacağı ezelden Allah tarafından takdir olunan şeylerin zamanı gelince gerçekleşmesi: 35/994,

ḳ.+ḡa 35/995

II. kaza: 44/1280

ḳ.+dın 44/1275, 45/1294, 51/1474

Ḳazan kazan: 5/78, 13/324, 44/1270

Ḳāzı kuzu, at, inek sucuḡu: 30/848

kebāb (< Ar. كباب *kebāb*) kebab: 25/683, 59/1724, 66/1954
k.+ı 24/674, 54/1585

kebūter (< Far. کبوتر *kebūter*) güverin: 44/1254
k.+ni 44/11255

kêç- geçmek:

k.-en 35/983

k.-keli 15/392

k.-ti 14/339, 28/767

k.-üp 43/1226

k.iben 18/464

kêç geç vakit: 55/1613

kêçe gece: 3/27, 4/58, 4/60, 6/120, 11/261, 11/263, 12/300, 14/352, 14/354, 18/466, 20/524, 20/527, 23/634, 24/659, 27/743, 27/748, 27/758, 27/759, 30/836, 30/851, 30/853, 32/905, 32/910, 33/925, 35/981, 38/1081, 39/1108, 39/1109, 42/1197, 44/1266, 48/1388, 48/1389, 48/1390, 49/1428, 51/1476, 51/1479, 51/1495, 52/1515, 52/1521, 53/1543, 58/1716, 59/1740, 60/1777, 63/1870, 66/1960, 67/1962, 67/1985, 70/2061

k.+de 49/1406

k.+ler 18/459

keçit- geçirmek: *keç-it-*

k.-ti 47/1371

keçür- geçirmek: *keç-ür-*

k.-di 69/2037

k.-düng 59/1746

k.-üp 54/1572

kedüret (< Ar. كدورت *kedüret*) tasa, kaygı:

k.+in 4/36

kehribār (< Far. کهربار *kehribār*) kehribar: 7/125

k.+ıj 13/323

kêl kelmek:

k! 6/102, 16/414, 20/523, 21/566, 24/644, 36/1021, 45/1289, 46/1340, 51/1471, 53/1539

k.-di 9/186, 9/206, 12/303, 14/340, 16/402, 20/547, 21/556, 22/599, 22/604, 23/639, 25/690, 32/915, 32/916, 37/1043, 47/1351, 47/1363, 49/1408, 49/1435, 50/1450, 57/1660, 62/1816, 62/1838, 64/1880, 66/1939, 68/2010, 68/2015, 70/2049

k.-diler 15/396, 19/509, 24/651, 31/858, 63/1855, 67/1977

k.-dim 4/51, 15/383, 43/1236, 58/1796

k.+düngüz 50/1467

k.-edür 24/648, 24/648, 27/739, 27/739, 39/1122, 49/1414

k.-emen 32/912

k.-geç 64/1895

k.-gen 40/1136, 58/1703, 68/2005

k.-geni 25/689, 49/1407, 53/1538, 56/1646, 67/75

k.-genimiz 52/1530

k.-genni 16/401

k.-gey 43/1225, 46/1334

k.-gil 49/1436

k.-güçilerni 16/405

k.-güçisin 59/1741

k.-günçe 15/390, 49/1434
k.-iben 27/758, 33/926, 33/928, 44/1264, 47/1369, 51/1485, 52/1525, 66/1946, 69/2045
k.-ing 23/616, 69/2021
k.-ip 5/63, 12/282, 12/297, 14/341, 15/372, 20/541, 20/548, 21/554, 21/570, 23/620, 26/714, 27/737, 27/757, 28/771, 29/822, 30/830, 30/833, 32/893, 33/926, 33/937, 38/1073, 40/1153, 40/1155, 44/1257, 45/1288, 45/1293, 45/1295, 46/1333, 47/1351, 49/1415, 51/1479, 52/1501, 53/1556, 56/1625, 57/1657, 60/1753, 61/1785, 61/1800, 62/1841, 63/1846, 64/1874, 64/1896, 65/1930, 66/1942, 69/2036, 69/2040, 69/2044, 69/2046, 70/2049, 70/2051
k.-ipdür 53/1541
k.-ipmiz 15/373
k.-medük 4/34
k.-megey 45/1299, 59/1739
k.-megünçe 28/793
k.-mes 27/753, 36/1027, 57/1686
k.-miş 46/1344
k.-se 31/879, 42/1205, 42/1216, 58/1711
k.-üben 21/573, 40/1143, 66/1945
k.-üp 38/1077, 49/1430, 50/1449
k.-ür 19/499, 25/700, 35/993, 35/1001, 37/1070, 38/1077, 38/1078, 38/1080, 42/1205, 45/1285, 46/1322, 61/1802
kèlebil- gelebilmek: *kèl-e bil-*
k.-mes 6/118, 37/1066, 55/1616,
k.-mey 33/937
kelem (< Far. *كلم kelem*) lahana:
k.+i 52/1507
kèlin gelin:*kel-in*:
k.+i 56/1624
kèltür- getirmek, bk.*kètür-*: *kèl-tür-*
k! 7/133, 12/284
k.-di 32/901, 45/1302, 47/1367
k.-diler 19/490, 50/1454
k.-gen 61/1804
k.-geni 65/1922
k.-üng 61/1805
k.-üngler 24/668, 50/1451, 63/1854
k.-üp 64/1888, 65/1922, 67/1978
kemāl (< Ar. *كمال kemāl*) mükemmelil, tamlık:
k.+i 7/151, 8/176, 23/625
keme gemi: 18/486, 18/487, 19/489, 19/515, 20/522, 21/573, 22/588, 22/589, 22/600, 24/648, 38/1092, 46/1327
k.+de 18/486, 18/487
k.+din 20/528
k.+ge 21/570, 21/572, 21/573
k.+ler 20/524, 20/534, 22/587, 23/619, 28/789
k.+leri 21/566
k.+lerige 21/571
k.+larning 22/582

- k.+ye* 20/528
- kemeçi** gemici: *keme+çi*:
k.+lerni 19/489
- kemer I.** (< Far. كمر *kemer*) kemer, geçit: 28/776
k.+din 14/339
- II.** bele bir kere dolandıktan sonra bağlanan veya tokalanan bel bağı:
k.+ni 49/1420
- kemterin** (< Far. کمترین *kemterin*) çok aciz, pek hakir, en küçük: 8/152
- keñeş** anlaşma, ittifak: 6/121, 15/387, 15/388, 27/751, 42/1199, 59/1733
- keñeş-** istişare ederek anlaşmak bk. *keñ eş kıl*:
k.-ip 18/477, 51/1479
k.-ti 6/122, 18/480, 27/751
- keñ eş kıl** bk. *keñeş-*
k. k.-ğanı 42/1199
k. k-up 15/388,
k. k-unğ lar 15/387
- kerden** (< Far. گردن *gerden*) başlamak: 6/101
- kerek** gerek: 18/485, 23/612, 31/879, 34/953, 43/1228, 66/1954, 68/1996
k.+dür 35/1007
- kerek-** gerekmek:
k.-mez 16/425, 27/754
- kereklik** gerekli: *kerek+lik*: 46/1341
- kerem** (< Ar. كرم *kerem*) cömertlik: 44/1259, 68/1990
- kerîm** (< Ar. كريم *kerîm*) cömert: 24/672, 44/1265
k.+e 4/50
- kerîmlik** cömertlik: *kerim+lik* 4/53
- kerîmā** ey kerim, ey cömert olan! 24/671, 32/911
- kerpiç** tuğla gibi kalıplara dökülerek güneşte kurutulmuşsamanlı balçık, çiğ tuğla: 25/693
- kervān** bk. kārīvān: 45/1288, 45/1311
- kēs-** kesmek:
k.-eyin 27/738
k.-ip 3/25, 35/1010, 44/1255, 63/1865
k.-ti 65/1913
- kēsil-** kesilmek, bk. *kēs-il-*
k.-di 33/942, 36/1039
- keştî** (< Far. کشتی *keştî*) gemi: 21/570, 46/1323, 46/1325, 46/1326, 52/1524
k.+ni 20/532
k.+lerige 52/1525
- kêt-** gitmek:
k.-eli 42/1200
k.-elik 64/1889
k.-em 52/1518
k.-er 29/818, 39/1102
k.-erem 28/788
k.-ermiz 20/544
k.-ersiz 42/1201
k.-ermiş 30/850
k.-eyin 16/426

- k.-gil* 37/1049
k.-ip 18/464, 43/1229, 45/1293, 47/1356, 68/1992
k.-ken 4/61
k.-geni 61/1797, 44/1262
k.-megeymiz 31/870
k.-mey 38/1076
k.-se 16/417, 31/878
k.-ti 5/74, 25/686, 29/825, 31/863, 49/1415, 56/1652, 64/1875, 64/1886
k.-tiler 28/775, 30/853, 44/1258
k.-üpdür 40/1154
- kätebil-** gidebilmek: *kët-e-bil-*
k.-mey 26/731, 35/990
- këter-** gidermek: *kët-er-*
k.-di 33/943
k.-gül 4/36
k.-ip 7/127, 64/1893, 66/1943
k.-mesler 49/1410
k.-üp 8/161
k.-seng 65/1923
- këtür-** getirmek:bk. *këltür-*
k! 5/78, 45/1289
k.-di 8/181, 12/285, 12/288, 15/372, 16/404, 25/685, 41/1164, 47/1367, 59/1733, 66/1948, 68/2006
k.-diler 6/95, 9/213, 18/487, 25/681, 29/812, 46/1323, 53/1548, 53/1550, 62/1815, 66/1954, 68/1999, 69/2039
k.-dük 46/1339
k.-gen 25/686, 33/940, 63/1851
k.-gil 36/1021, 43/1252, 66/1941
k.-miş 40/1147
k.-seng 16/424
k.-üben 61/1783
k.-üngler 25/684
k.-üp 18/480, 63/1852
- kevākeb** (< Ar. كواكب *kevākeb*) yıldızlar: 19/501
k.+ler 9/214
- kevkeb** (< Ar. كوكب *kevkeb*) yıldız:
k.+i 4/59
- kevşer** (< Ar. كوثر *kevşer*) cennetteki havuz: 10/243
- këy-** giymek:
k.-di 49/1420
k.-ip 25/703
k.-üben 49/1411
- këydür-** giydirmek: *këy-dür-*
k.-üp 20/546
- keyik** keyik: 11/274, 29/813, 29/814, 29/816
k.+din 11/262
- keyki** 19/504
- kez** defa, kere, sefer: 27/743, 28/783, 36/1041, 37/1063, 50/1441, 52/1510, 59/1747, 63/1862, 63/1863

kez- gezmek, bk. *kéz-*:

k.-ip 30/829, 62/1829

k.-dim 52/1529

k.-ek 59/1728

k.-er 41/1180

kéz- bk. *kez-*:

k.-erler 28/795, 54/1566

k.-keymen 62/1834

kezekör- gezip körmek: *kez-e kör-*: 55/1600

kıçkır- bağirmek, çağirmek:

k.-up 44/1275

kıl- yapmak, etmek:

k! 3/01, 4/49, 4/53, 16/414, 16/415, 20/523, 20/540, 21/566, 24/644, 28/782, 32/891, 37/1049, 38/1086, 41/1163, 44/1260, 45/1290, 49/1416, 54/1575, 56/1641, 57/1667, 59/1738, 59/1741, 60/1762, 60/1766, 60/1777, 66/1941, 67/1967

k.-aban 25/680

k.-alı 25/684, 46/1334, 56/1634

k.-ay 17/434, 39/1114, 40/1151

k.-ayın 5/73, 10/231, 14/368, 24/646, 27/738

k.-dı 3/08, 5/81, 5/89, 6/92, 6/105, 6/107, 7/132, 8/160, 8/167, 8/180, 9/195, 9/199, 9/204, 9/211, 10/230, 10/234, 11/252, 12/277, 12/278, 12/292, 12/293, 12/294, 12/304, 13/331, 14/339, 14/364, 14/366, 15/374, 15/393, 15/397, 16/409, 16/410, 16/428, 20/521, 20/531, 20/541, 21/554, 21/555, 21/564, 21/577, 22/593, 22/597, 25/675, 25/689, 26/712, 27/765, 28/783, 29/821, 29/824, 29/825, 29/826, 31/880, 31/885, 32/886, 32/888, 32/890, 32/914, 33/917, 33/918, 33/935, 33/936, 33/941, 33/945, 34/957, 36/1012, 36/1013, 36/1021, 36/1035, 37/1052, 38/1092, 43/1250, 44/1253, 45/1298, 46/1318, 48/1383, 48/1389, 49/1409, 49/1426, 49/1434, 51/1469, 51/1472, 51/1478, 54/1592, 51/1480, 51/1498, 53/1540, 53/1555, 54/1574, 54/1579, 55/1596, 55/1612, 55/1618, 55/1619, 55/1621, 56/1647, 57/1672, 59/1718, 60/1750, 60/1751, 60/1773, 61/1785, 61/1793, 61/1796, 61/1798, 61/1803, 63/1842, 63/1862, 63/1863, 64/1874, 64/1897, 65/1913, 66/1953, 66/1957, 68/2001, 68/2004, 68/2010, 69/2025, 69/2031, 69/2044, 70/2056

k.-dılar 5/88, 7/137, 10/215, 10/225, 12/290, 27/762, 27/765, 44/1283, 45/1300, 45/1301, 45/1308, 46/1336, 49/1425, 54/1564, 58/1717, 68/2007

k.-dim 15/377, 15/379, 15/383, 15/384, 35/985, 43/1224, 52/1501, 52/1520, 52/1526, 64/1895, 69/2019

k.-dunğ 20/523, 34/963, 34/966, 59/1745, 60/1749, 60/1758, 62/1811, 64/1888

k.-ğan 11/247, 37/1056, 40/1141, 47/1368, 54/1569, 61/1781, 62/1813

k.-ğanı 10/221, 11/255, 14/367, 18/477, 23/618, 26/735, 32/909, 33/947, 39/1115, 39/1124, 41/1165, 42/1199, 48/1387, 62/1827, 62/1839, 64/1881

k.-ğanımız 52/1530

k.-ğanın 54/1589

k.-ğanını 49/1407

k.-ğanları 27/751, 55/1598, 57/1677

k.-ğay 5/76, 10/233, 11/254, 19/492, 25/691, 27/744, 37/1042, 42/1203, 43/1225, 61/1791, 66/1933, 66/1940

k.-ğil 4/40, 6/102, 28/781, 42/1209, 53/1535, 55/1611, 60/1758, 68/2013

k.-ğu 4/34

k.-ğuçı 7/142, 43/1245

k.-güçsün 59/1737
k.-günça 26/705
k.-güsü 20/521
k.-iban 9/185, 11/248, 15/392, 25/696, 45/1287, 47/1361, 57/1672, 57/1679, 66/1937, 66/1948, 66/1950, 68/2003
k.-inğ 5/86, 18/485, 48/1380, 70/2076
k.-inğlar 53/1547
k.-ıjızlar 65/1918
k.-ip 6/97, 6/117, 6/121, 7/123, 7/127, 7/137, 7/143, 7/145, 8/169, 8/179, 8/183, 9/186, 9/188, 9/207, 9/214, 10/220, 10/227, 10/235, 11/253, 11/258, 11/259, 12/298, 13/319, 13/321, 13/322, 14/345, 14/366, 19/512, 21/553, 21/557, 21/558, 21/564, 21/565, 23/616, 23/635, 25/689, 25/695, 25/697, 27/745, 24/668, 28/766, 29/804, 29/821, 29/826, 32/888, 32/908, 34/958, 34/972, 35/1002, 36/1023, 36/1040, 39/1132, 40/1138, 42/1210, 42/1211, 44/1259, 45/1311, 46/1332, 47/1346, 47/1354, 50/1453, 53/1533, 53/1534, 53/1548, 53/1553, 54/1563, 54/1571, 54/1587, 55/1606, 57/1671, 58/1717, 60/1770, 60/1775, 61/1786, 61/1797, 62/1841, 63/1843, 63/1853, 63/1856, 63/1864, 64/1900, 65/1929, 66/1944, 67/1970, . 68/2009, 69/2033, 70/2060, 70/2061
k.-ipdur 26/730, 27/747, 40/1152, 55/1604
k.-ma 3/29, 15/373, 37/1069, 53/1539, 55/1601, 59/1740
k.-maduk 4/34
k.-mağil 3/15, 7/134, 55/1604
k.-manğ 50/1447
k.-mangız 50/1444
k.-mangızlar 48/1376
k.-manglar 61/1789
k.-mas 3/23, 14/347, 18/476, 26/734, 28/794, 44/1270, 60/1757, 60/1777, 62/1824
k.-masın 29/808
k.-masun 50/1444
k.-masunlar 48/1376
k.-may 20/544, 31/881, 64/1889,
k.-sa 9/193, 16/408, 18/467, 21/563, 27/740, 28/794, 36/1027, 37/1062, 46/1342, 57/1675, 61/1779
k.-sam 14/359, 58/1705, 61/1782
k.-sang 14/351, 16/424, 42/1202, 60/1759
k.-sak 25/684
k.-sun 6/104, 6/104, 23/632, 60/1760
k.-uben 5/73, 5/76, 20/539, 21/569, 33/948, 49/1424
k.-unğlar 15/387, 65/1921
k.-up 15/388, 40/1138, 70/2066
k.-updur 6/100, 17/443, 68/2016
k.-updurlar 37/1062
k.-ur 6/98, 6/100, 9/201, 11/259, 16/410, 17/442, 17/450, 17/456, 18/460, 19/508, 19/518, 21/579, 22/582, 22/583, 22/607, 22/610, 26/708, 27/744, 29/818, 32/896, 32/908, 32/915, 34/956, 34/956, 39/1128, 40/1150, 40/1156, 42/1208, 45/1297, 50/1456, 52/1512, 57/1662, 57/1675, 60/1758, 63/1871, 65/1903, 66/1960, 67/1964, 70/2059, 70/2065, 70/2066

k.-urlar 9/208, 10/226, 11/264, 23/613, 28/796, 30/852, 48/1382, 52/1513, 59/1727, 64/1901, 64/1902, 65/1903, 65/1904, 65/1906

k.-urmiz 66/1934

k.-ursin 14/351, 36/1019

kıldur- yaptırmak, ettirmek: *kıl-dur-*

k.-ğanı 10/232

kılıç kılıç:

k.+larning 65/1908

kılış- yaptırmak:

k.-ıp 40/1142

kıl ü kāl (< Ar. قيل وقال *kıl ü kāl*) çok konuşma, dedikodu:

k.+ın 28/782

k.+im 4/54

kır kır, boş arazi: 25/696

kıran öldürücü, toptan yok edici salgın, kıırım: 65/1911

kırıl- kırılmak: *kır-ıl-*

k.-dı 65/1911

kırk kırk: 6/120

kısmet (< Ar. قسمت *kısmet*) kısmet:

k.+inge 33/933

kışsa (< Ar. قصة *kışsa*) kıssa: 5/79, 5/86, 5/88, 12/294, 21/566, 38/1075, 61/1798

k.+sıdın 14/368

kış kış: 28/767, 29/805, 66/1942

k.+ı 45/1290

k.+ım 16/407

k.+nı 16/414

k.+ning 28/766

kıvanç kıvanç: *kıvan-ç*

k.+ı 7/141

kıy- ufak ufak doğramak, canına kıymak:

k.-ma 65/1918, 65/1918

k.-na 65/1916

kıyāmet (< Ar. قيامت *kıyāmet*) kıyamet:

k.+de 3/14

k.+ning 22/581, 22/586

kıyametning küni kıyamet günü:

k. k. 22/581, 22/586

kıyan ne zaman: 22/585, 23/612, 35/991, 53/1544, 63/1855

k.+dur 40/1151

kıyın işkence, azap: 65/1917

kıymet (< Ar. قيمت *kıymet*) kıymet: 37/1046

kız kız: 20/542, 25/682, 25/689, 29/812, 29/814, 29/817, 29/819, 29/820, 37/1059, 37/1066, 37/1067, 37/1069, 38/1074, 38/1077, 39/1104, 39/1105, 39/1107, 39/1108, 39/1125, 40/1144, 63/1847

k.+dın 60/1754

k.+ğa 9/188, 60/1755

k.+ı 8/171, 26/713, 29/807, 45/1312, 60/1755, 63/1871

k.+ıdın 60/1771

k.+ığa 24/673, 25/679, 25/681, 63/1871, 66/1940, 69/2025

k.+um 40/1146, 40/1153, 53/1545, 59/1746
k.+ımğa 25/676, 40/1146
k.+ın 29/799, 29/811
k.+ıng 61/1791, 63/1848
k.+ıngğa 40/114663/1843, 63/1849
k.+ını 7/139, 29/808
k.+ınıng 8/170, 60/1751, 60/1778, 69/2031
k.+lar 26/715, 41/1181, 49/1409, 49/1410
k.+ları 67/1976, 69/2030
k.+larıdın 47/1358, 70/2048
k.+nı 8/179, 9/184, 26/724, 29/803, 29/809, 40/1149, 60/1774, 61/1804
k.+ning 25/686, 29/813, 38/1083

kıızıl kıızıl, koyu kırmızı: 13/322, 22/606, 24/657, 25/697, 25/698, 44/1256, 48/1398, 60/1765, 65/1905, 65/1912

ki (< Far. کي *ki*) ki, ki o, bk.kim: 3/01, 3/09, 3/20, 4/39, 4/40, 5/62, 5/63, 5/71, 5/72, 5/87, 6/92, 6/104, 6/115, 6/116, 6/118, 7/140, 7/141, 7/151, 8/164, 9/204, 10/215, 10/224, 10/226, 10/231, 10/233, 10/245, 11/253, 11/254, 11/263, 12/278, 12/279, 12/285, 12/286, 12/289, 12/301, 12/302, 12/305, 13/328, 14/343, 14/346, 14/353, 14/354, 14/357, 14/365, 15/378, 15/381, 15/388, 15/390, 16/399, 16/400, 16/402, 16/403, 16/405, 16/411, 16/413, 17/437, 17/439, 17/440, 17/449, 18/470, 18/473, 18/481, 18/486, 19/489, 19/503, 19/504, 19/517, 20/524, 20/525, 20/533, 21/551, 21/559, 21/562, 21/564, 21/568, 21/21/578, 22/584, 22/588, 22/591, 22/597, 22/599, 22/608, 23/611, 23/615, 23/622, 24/650, 24/652, 24/653, 24/657, 24/658, 24/659, 24/665, 24/671, 25/675, 25/688, 26/709, 26/716, 26/722, 26/723, 27/744, 27/748, 27/752, 27/759, 27/760, 27/763, 27/765, 28/767, 28/770, 28/771, 28/772, 28/774, 28/782, 28/783, 28/784, 28/786, 28/793, 29/803, 29/805, 29/808, 30/827, 30/835, 30/841, 31/859, 31/861, 31/863, 31/865, 31/870, 31/874, 31/876, 31/880, 31/881, 31/885, 32/891, 32/897, 32/903, 32/907, 32/910, 33/922, 33/925, 33/934, 33/941, 33/946, 34/951, 34/952, 34/955, 34/959, 34/971, 35/999, 36/1012, 36/1018, 36/1025, 36/1029, 36/1032, 36/1034, 36/1037, 37/1050, 37/1053, 37/1055, 37/1060, 38/1072, 38/1075, 38/1081, 38/1087, 39/1112, 39/1113, 39/1126, 39/1129, 40/1134, 40/1135, 40/1139, 40/1146, 40/1147, 40/1148, 40/1150, 40/1157, 41/1163, 41/1174, 41/1176, 41/1178, 41/1180, 41/1183, 41/1184, 41/1187, 41/1188, 41/1191, 42/1194, 42/1196, 42/1197, 42/1202, 42/1206, 42/1211, 42/1220, 42/1222, 43/1228, 43/1231, 43/1250, 43/1252, 44/1253, 44/1263, 44/1268, 44/1270, 44/1273, 44/1275, 44/1276, 44/1283, 45/1299, 45/1300, 45/1306, 45/1308, 45/1313, 46/1319, 46/1325, 46/1333, 46/1344, 47/1352, 47/1357, 47/1358, 48/1381, 48/1392, 49/1415, 49/1428, 49/1434, 50/1438, 50/1440, 50/1453, 50/1462, 50/1464, 51/1472, 51/1475, 51/1476, 51/1497, 51/1498, 52/1504, 52/1516, 52/1524, 52/1525, 52/1526, 52/1529, 53/1534, 53/1535, 53/1536, 54/1568, 54/1571, 54/1574, 54/1575, 54/1576, 54/1577, 54/1579, 54/1581, 54/1592, 55/1594, 55/1601, 55/1607, 55/1613, 55/1616, 56/1632, 56/1633, 56/1649, 56/1650, 56/1652, 57/1658, 57/1659, 57/1660, 57/1663, 57/1674, 57/1679, 57/1686, 58/1790, 58/1708, 59/1721, 59/1734, 59/1735, 59/1739, 60/1767, 60/1774, 61/1789, 61/1792, 61/1799, 62/1810, 62/1811, 62/1813, 62/1814, 62/1826, 62/1830, 62/1831, 62/1840, 63/1845, 63/1851, 63/1852, 63/1853, 63/1859, 63/1868, 63/1869, 63/1871, 64/1875, 64/1899, 65/1908, 65/1931, 66/1946, 66/1956, 66/1958, 67/1967, 67/1971, 67/1989, 68/2015, 69/2033, 69/2035, 70/2055, 70/2056, 70/2060

kibi gibi: 3/19, 4/52, 11/265, 17/454, 31/867, 34/975

kiçik küçük: 17/435

kiçkine en küçük, küçücük: *kiçik+kine*: 29/807

kilid (< Far. کليلد *kilid*) kilit:

k.+i 37/1044

kim ki;çünkü, için, bk. *ki*: 5/64, 5/71, 5/73, 8/156, 9/187, 9/193, 9/212, 10/240, 12/280, 12/287, 12/289, 13/317, 13/332, 14/342, 14/349, 14/350, 14/351, 14/353, 14/355, 14/357, 15/369, 15/370, 15/371, 15/375, 15/376, 15/380, 15/381, 15/385, 16/411, 17/433, 17/450, 18/479, 18/483, 18/486, 19/507, 20/537, 20/540, 20/542, 21/559, 21/561, 21/562, 21/563, 22/589, 22/595, 22/601, 22/606, 22/608, 22/610, 23/636, 24/648, 24/649, 24/668, 25/687, 26/713, 27/738, 27/743, 27/747, 28/780, 28/781, 28/796, 29/815, 29/824, 30/839, 30/847, 31/861, 31/877, 31/879, 33/917, 33/928, 33/932, 35/994, 35/999, 35/1007, 35/1009, 36/1033, 36/1040, 37/1050, 38/1074, 38/1075, 39/1108, 39/1120, 39/1125, 40/1134, 40/1160, 40/1162, 41/1186, 41/1191, 42/1201, 42/1214, 42/1215, 42/1216, 42/1221, 43/1223, 43/1235, 44/1267, 44/1271, 44/1274, 44/1277, 44/1280, 45/1307, 45/1314, 46/1337, 46/1344, 47/1354, 47/1358, 47/1375, 48/1391, 49/1415, 49/1421, 49/1427, 49/1428, 49/1436, 50/1448, 50/1452, 50/1458, 50/1459, 50/1466, 50/1468, 51/1472, 51/1489, 52/1513, 54/1561, 55/1614, 55/1618, 56/1650, 57/1661, 57/1673, 58/1791, 58/1712, 60/1755, 60/1756, 60/1762, 61/1791, 61/1801, 61/1807, 61/1808, 62/1818, 62/1833, 63/1854, 65/1916, 67/1980, 68/2001, 68/2014, 70/2070

kim kim:

k.+din 17/432

k.+e 22/598

k.+dür 38/1073

k.+ning 43/1240

k.+sin 38/1074

kimi kimi:

k.+ne 8/152, 8/156

k.+yle 4/54

kimse kimse: 3/23

k.+ge 17/434

kir- girmek:

k.-di 7/123, 9/194, 13/329, 13/337, 20/537, 21/571, 21/572, 26/711, 32/892, 32/893, 36/1029, 36/1031, 36/1032, 36/1041, 37/1045, 37/1060, 49/1409, 51/1497, 58/1715, 59/1718, 60/1773, 61/1784, 66/1938, 70/2052

k.-diler 27/758, 44/1264, 44/1272

k.-dim 35/984, 68/2012

k.-ey 35/1000

k.-geç 61/1785

k.-gen 22/592

k.-gil 49/1419

k.-iben 43/1250

k.-ip 19/516, 20/519, 26/711, 32/894, 50/1465, 68/2011

k.-se 10/238

k.-üng 43/1239

k.-üp 36/1020

k.-üpdür 40/1141

kirebil- girebilmek: *kir-e-bil-*

k.-mes 18/475

kirişme (< Far. کريشمة *kirişme*) naz, işve, cilve: 11/269, 67/1965

kirpük kirpik:

k.+leri 13/312

kişi kişi: 8/177, 9/189, 12/300, 15/372, 15/389, 16/416, 16/417, 16/418, 18/474, 19/499, 21/564, 22/597, 22/598, 27/753, 29/802, 29/815, 30/837, 32/907, 34/954, 35/988, 44/1271, 45/1313, 46/1329, 46/1330, 48/1379, 50/1446, 50/1449, 50/1456, 51/1487, 52/1507, 57/1669, 58/1707, 59/1722, 61/1782, 62/1824, 62/1831, 64/1878, 64/1899, 65/1917, 69/2043, 70/2072

k.+dür 23/636

k.+ge 18/469, 30/856, 36/1012, 44/1267, 70/2071

k.+ler 8/159

k.+ngni 65/1922

k.+ning 10/238

kişmiş (< Far. کشمش *kişmiş*) çekirdeksiz küçük taneli bir çeşit siyah üzüm:

k.+ler 51/1490

kişver (< Far. کشور *kişver*) memleket, ülke:

k.+ining 56/1635, 63/1845

kol kol: 67/1980

k.+da 35/1007

k.-ı 43/1240

k.+ığa 37/1058

k.+nı 52/1517

k.+udın 19/499

k.+um 17/437, 48/1377

k.+umuzdın 4/36

k.+un 9/197

k.+unda 9/201, 66/1952

k.+ungnı 26/733

kola- bir şeyi önüne sürüp gitmek:

k.-ğanı 68/1991

kıldaş dost:

k.+lar 68/1997

kon- konmak:

k.-ar 23/634

k.-dı 35/1008, 35/1009, 67/1979

k.-up 33/919

konalgâ mesken, menzil:8/169

kop- I. kopmak, ayrılmak:

k.-ar 11/261, 11/261

II. çıkmak, yerinden kalkmak

k! 43/1247, 49/1416, 49/1419

k.-a 12/303

k.-ar 38/1080

k.-ardı 21/578, 37/1053

k.-tı 12/291, 14/338, 20/531, 23/621, 25/685, 26/721, 32/897, 44/1256, 47/1345, 47/1349, 47/1366, 57/1684, 59/1719, 65/1911, 70/2048, 70/2056

k.-tılar 50/1461

k.-uban 14/356, 32/892, 49/1422, 69/2047

k.-up 21/563, 9/195, 12/281, 12/290, 13/327, 14/365, 15/377, 15/383, 21/571, 21/572, 22/580, 23/639, 25/690, 26/712, 27/737, 28/780, 28/789 , 31/883,

32/901, 37/1063, 38/1095, 43/1242, 49/1412, 49/1420, 56/1624, 56/1655, 58/1715, 67/1984

kopakel- çıkıp gelmek: *kop-a kel-*

k. k.-di 12/303

kopul- yükselmek : *kop-ul-*

k.-ğan 32/900

kork- korkmak:

k.-a 43/1228

k.-ar 37/1070, 45/1297, 51/1495 62/1817

k.-arım 19/511

k. kaç 38/1076

k.-up 6/94, 8/154, 28/771, 31/862, 41/1184, 49/1437, 50/1457, 65/1922

korun zaman, asır, vakit:

k.-u 52/1528

koş- birinin yanına arkada olarak katılma:

k.-tı 19/502

k.-up 38/1093, 45/1303, 53/1558

koşul- iliştilirmek, birleştirilmek, katılmak: *koş-ul-*

k.-dı 9/202, 12/297, 47/1364, 70/2051

k.-ğan 16/412

k.-sa 29/816

k.-sun 60/1760, 67/1971

k.-up 53/1554, 54/1565

k.-ur 49/1413

koşuldur- iliştilirmek, birleştirilmek: *koş-ul-dur-*

k.-dı 68/2007

koşuluğ karışık:

k. + ğa 66/1939

kov- kovmak:

k.-arlar 24/647

koy- koymak, bırakmak:

k! 3/29, 16/414, 33/923

k.-a 3/31

k.-aban 42/1206

k.-ar 13/316, 70/2061

k.-arlar 52/1514

k.-dı 3/09, 14/342, 14/356, 26/716, 26/716, 55/1620

k.-dılar 7/129, 20/531, 56/1653

k.-ma 39/1133, 56/1642

k.-man 42/1195

k.-maslar 39/1112

k.-may 50/1453

k.-sa 35/1007

k.-uban 7/138, 14/352

k.-up 8/167, 9/212, 25/692, 25/695, 26/717, 38/1083, 38/1088, 38/1101,

39/1118, 55/1615, 59/1742, 61/1790, 63/1856

koyabêr- koyuvermek: *koy-a bêr-*

k.-di 33/927

koy alt:

k.+dın 33/922

koy(u)n koyun:

k.+ıdın (koyunıdın) 5/68

k.+ığa (koyunığa) 26/719, 37/1058

köç- göçmek:

k.-er 31/870

k.-erge 46/1329

k.-erige 69/2031

k.-tiler 31/867

k.-üp 28/768, 30/828, 44/1262

köçür- göçürmek: *köç-ür-*

k.-di 19/498

k.-üp 53/1550

kök(ü)s göğüs:

k.+i (köküsi) 70/2069

k.+ige (köküsiğe) 13/318, 17/450, 55/1617, 56/1649

k.+ilerin (köküsiilerin) 22/606

k.+ime (köküsiime) 38/1101

k.+in (köküsin) 63/1863

k.+ini (köküsinini) 13/322, 32/889

kök gökyüzü: 3/07, 3/11, 69/2039, 69/2040

k.+ge 13/325, 36/1039, 41/1181, 62/1810, 65/1907

köldeş yoldaş, yol arkadaşı: *köl+deş* 10/221, 10/225

k.+im 38/1096

kömür kömür: 25/693

köng(ü)l gönül, kalp: 4/38, 4/61, 5/74, 6/103, 13/331, 15/383, 33/939, 41/1167, 42/1194, 45/1291, 47/1354, 49/1412, 54/1576, 55/1618, 57/1683, 57/1684, 66/1957, 67/1989, 69/2025

k.+de 13/333, 56/1630, 66/1942, 69/2023

k.+dın (7/127, 9/199, 66/1943

k.+i (köngli) 10/238, 12/305, 22/609, 27/737, 34/956, 36/1041, 42/1213, 45/1303, 47/1369, 49/1408, 50/1440, 50/1443, 58/1710, 58/1712, 59/1722, 60/1754, 60/1762, 67/1986

k.+ide(könglide) 8/161, 21/574, 48/1393

k.+ige (könglige) 9/200, 18/471, 24/666, 31/872, 55/1617, 55/1620, 61/1788

k.+in(könglin) 12/290, 31/868, 50/1448, 53/1532, 63/1849

k.+inde (könglinde) 6/119, 12/301

k.+ini (könglini) 3/25, 15/396, 18/468, 20/546, 29/823, 42/1219, 44/1261, 45/1304, 48/1389, 49/1435, 50/1451, 55/1611, 55/1621

k.+leri 59/1745

k.+üm(könglüm) 16/408, 17/442, 38/1097, 39/1119, 41/1190, 59/1739

k.+ümde (könglümde) 48/1392,

k.+ümdür (könglümdür) 39/1131

k.+ümge (könglüme) 5/67, 59/1735, 59/1741

k.+ümüzün (könglümüzün) 4/36

könglek gömlek:

k.+dın 48/1377

köp çok, pek çok: 3/19, 4/41, 7/137, 8/157, 10/216, 11/247, 11/250, 11/262, 12/276, 12/300, 15/393, 21/561, 24/655, 24/659, 26/732, 27/764, 28/792, 28/794, 30/840,

30/841, 31/858, 31/859, 31/880, 32/908, 34/955, 34/955, 35/987, 37/1057, 42/1193, 42/1222, 43/1234, 45/1300, 47/1355, 51/1484, 51/1490, 52/1522, 55/1612, 55/1619, 58/1794, 59/1744, 60/1757, 64/1886, 64/1893, 65/1913, 66/1934, 70/2070

k.+tür 24/672

köprek daha çok: *köp+rek* 60/1771

kör- görmek:

k! 3/31, 14/361, 17/451, 21/572, 22/584, 30/827, 30/841, 55/1600, 63/1852

k.-di 5/65, 5/66, 6/96, 12/283, 13/330, 14/341, 18/478, 18/484, 20/536, 25/682, 31/874, 33/927, 33/943, 36/1031, 36/1041, 37/1046, 37/1049, 50/1455, 51/1471, 54/1593, 56/1655, 57/1679, 60/1753, 61/1784, 65/1925, 66/1937, 69/2045, 70/2070

k.-diler 7/124, 10/215, 24/651, 24/653, 27/762, 31/877, 44/1254, 45/1295, 52/1509, 68/1994

k.-dim 15/379, 26/729, 41/1183, 41/1183, 52/1509, 53/1531, 54/1582, 62/1829, 63/1843, 63/1852, 64/1875

k.-düng 57/1670

k.-e 56/1646

k.-eli 27/755, 44/1280, 45/1285, 63/1854

k.-elik 58/1708, 62/1818

k.-er 10/217, 18/461, 22/601, 23/636, 24/648, 29/814, 33/917, 35/998, 35/1004, 36/1025, 36/1033, 36/1040, 37/1051, 39/1130, 40/1155, 44/1277, 46/1342, 49/1432, 51/1484, 52/1519, 57/1656, 57/1665, 58/1795, 61/1783

k.-erler 28/771, 31/858, 52/1514

k.-ermen 14/358

k.-ey 17/458, 40/1151, 56/1624

k.-eyin 28/787, 58/1704, 58/1710, 58/1711, 60/1752

k.-geç 12/303, 37/1052, 37/1061, 56/1624, 61/1787

k.-geli 34/980, 53/1548

k.-gen 13/308, 37/1050, 40/1136, 41/1169, 63/1850

k.-gende 13/311

k.-geni 37/1048

k.-genin 53/1560, 54/1589, 70/2056

k.-genlerin 47/1375

k.-gey 35/988, 40/1153

k.-gil 53/1546, 61/1780

k.-günçe 8/177, 38/1098, 58/1705

k.-keymen 62/1832

k.-keymez 19/506

k.-me 14/357

k.-medi 13/326, 22/597

k.-megey 23/614, 59/1739

k.-megeydim 17/454

k.-megünçe 18/468

k.-mek 31/879

k.-mekinğ 55/1610

k.-memiş 29/797

k.-mes 23/626, 48/1380, 60/1754, 70/2072

k.-mesem 38/1098

k.-mey 13/327, 14/360, 17/457, 61/1782, 63/1853

k.-meydür 61/1792

k.-se 9/209, 12/280, 12/301, 26/710, 57/1662
k.-sek 27/755
k.-sem 17/437, 39/1102, 40/1158
k.-señg 56/1643, 58/1704
k.-sengiz 8/155, 25/694
k.-sün 70/2069
k.-süng 52/1506
k.-üben 17/455, 29/809, 45/1298, 45/1301, 59/1738, 59/1744, 60/1761, 65/1927
k.-übmen 14/357
k.-üng 6/105, 9/201, 22/608, 23/617, 24/643, 26/710, 29/812, 36/1032, 57/1669, 61/1789
k.-üngüzler 46/1332
k.-üp 5/81, 7/128, 9/211, 12/294, 13/316, 13/330, 14/338, 15/378, 15/384, 15/391, 17/453, 18/460, 25/682, 26/715, 26/724, 26/727, 26/731, 27/739, 28/774, 28/778, 33/935, 33/936, 33/938, 36/1029, 37/1053, 38/1087, 45/1306, 49/1410, 50/1464, 52/1525, 54/1567, 56/1643, 58/1703, 60/1755, 62/1816, 63/1848, 63/1849, 66/1935, 66/1952, 67/1986, 70/2067
k.-üpdür 15/385, 35/994, 40/1139, 40/1143, 40/1149, 41/1170
k.-ürsen 49/1414
körebil- görebilmek: *kör- e bil-*
k.-mes 15/371
k.-mey 31/885
körgüz- göstermek: *kör-güz-*
k.-e 55/1600
körset- göstermek: *kör-set-*
k! 5/72
k.-mesin 36/1022
k.-se 55/1604
k.-señg 58/1797
k.-ti 5/66, 7/135, 51/1481
k.-ür 61/1895
körül- görülmek: *kör-ül-*
k.-se 28/780
körün- görünmek: *kör-ün-*
k.-di 8/165, 27/760, 31/857, 36/1024, 45/1284, 49/1433, 54/1568, 66/1951
k.-diler 46/1336
k.-gil 55/1601, 55/1604
k.-mes 6/117, 22/585, 22/590
k.-sünler 66/1953
k.-ür 32/905, 32/905, 51/1493
körünüş görünüş: *kör-ün-üş:* 20/541, 21/554, 46/1335
körünüş bër- görünüvermek:
k.d.-di 46/1335
körünüş kı! görünmek:
k. kı.-dı 20/541, 21/554,
körüş- görüşmek: *kör-üş-*
k! 46/1334
k.-geli 53/1538

k.-keni 53/1551
k.-kenleri 50/1460
k.-ti 5/63, 28/780, 37/1070, 47/365, 53/1554, 61/1787
k.+tiler 59/1720
k.-üñg 43/1239
k.-üp 19/513, 47/1350, 70/2050
k.-üpdür 40/1142

köset- *bk. közet-*:

k.-ti 29/823

köşk (< Far. كوشك *köşk*) köşk: 8/180, 10/235, 11/247, 11/258, 21/553, 37/1047, 61/1794, 66/1944, 69/2044

k.+e 11/264

k.+i 11/246, 36/1036, 61/1799

k.+ige 69/2046

k.+ni 12/298

k.+niñg 10/245

köşk-i 'ali yüce köşk: 36/1036

köter- kaldırmak:

k.-di 36/1014, 57/1657

k.-ip 28/775

k.-medi 13/332

kötorebil- kaldırabilmek: *köter-e bil-*

k.-mes 32/895

kötür- götürmek:

k.-diler 59/1724

köy- yanmak:

k.-di 32/889, 49/1417, 58/1792, 60/1751

k.-diler 24/659

k.-e 13/308, 13/324, 39/1110, 44/1263, 58/1716, 59/1741, 69/2041

k.-edür 13/308, 56/1640, 56/1641

k.-er 17/446, 17/452, 18/461, 38/1098, 43/1227, 51/1496, 63/1870

k.-erige 12/292

k.-ermen 48/1403

k.-genge 49/1417

k.-genlerimiz 49/1418

k.-mek 27/754, 35/981

k.+gümdür 47/1373

k.-mes 70/2071

k.-se 57/1676

k.-üben 34/957

k.-üp 24/659, 29/824, 49/1408, 50/1458, 54/1564, 54/1585

köydür- yandırmak: *köy-dür-*

k.-megil 49/1417,

k.-ür 44/1272

köyüş- beraber yanmak: *köy-üş-*

k.-mes 27/750

köz göz: 4/47, 19/509, 35/997, 36/1018, 41/1176, 43/1229, 44/1260, 51/1497, 55/1615, 56/1647, 58/1795, 59/1738

k.+din 18/465

k.+ge 46/1342
k.+i 9/186, 11/274, 13/315, 13/323, 13/329, 13/336, 16/427, 19/494, 23/615, 25/681, 25/704, 29/807, 31/864, 49/1437, 51/1486, 59/1719, 70/2069
k.+idin 27/741, 32/895, 36/1017, 40/1161, 55/1623, 56/1654, 62/1825, 70/2058
k.+ige 6/117, 13/315, 19/513, 22/585, 22/605, 46/1336, 49/1433, 55/1616, 57/1659, 57/1660, 66/1951
k.+im 16/422, 20/545
k.+imge 51/1493
k.+in 32/916, 37/1061, 41/1175
k.+ine 66/1951
k.+ini 23/635, 49/1410, 50/1454, 53/1558
k.+ining 57/1659
k.+leri 11/275, 28/772, 28/773, 30/845
k.+leridin 13/320
k.+lerige 45/1305, 53/1557
k.+ni 18/471, 27/736, 29/814
k.+üm 4/33, 4/58, 15/370, 17/437, 17/444, 41/1183, 48/1380, 57/1665, 57/1668
k.+ümde 48/1392
k.+ümdin 48/1392
k.+ümni 58/1794
k.+üng 18/479
k.+üngdin 26/732
közet- gözetmek, bk. *köset-*: *köz-et-*
k.-gil 44/1261
k.-ti 20/546, 47/1357
k.-ip 31/868, 59/1719
köz yaşı göz yaşı: 19/509
qubbe (< Ar. قبة *qubbe*) kubbe: 56/1628, 69/2037
kuç- kucaklamak:
k.-ar 26/718
k.-up 26/721, 50/1462
kuçaklaş- kucaklamak: *kuç-ak+la-ş-*
k.-mak 67/1985
k.-up 59/1720, 70/2050
küçe (< Far. كوچه *küçe*) dar, sokak, ince yol, sokak: 59/1725
k.+ler 18/459
kuçuş- kucaklaşmak: *kuç-uş-*
k.-up 53/1555
Quddüs (< Ar. قدوس *Quddüs*) ö. a. “noksan sıfatlardan münezze” anlamında Allah’ın güzel isimlerinden: 24/669, 44/1279
qudret (< Ar. قدرت *qudret*) güç, kuvvet, iktidar: 32/914
k.+i 30/852
k.+idin 21/572, 22/594, 51/1484
k.+indin 30/835
kufl (< Ar. قفل *kufl*) anahtar, kilit:
k.+ğa 44/1267
k.+ı 37/1043
k.+ını 12/284, 37/1045, 42/1207

- k. +uning* 3/26, 68/2008
- kul** kul, köle: 4/33, 8/152, 8/154, 9/197, 54/1586, 61/1783
k. +ğa 44/1267
k. +ı 3/26, 21/558, 39/1103, 69/2026
k. +uning 3/26
k. +ları 3/26
k. +larınıning 3/26
k. +ning 10/245, 26/733
k. +ung 23/631, 56/1635
k. +unga 4/35, 4/52
k. +ungdur 57/1667
- kula** yığın: 36/1015
- kulak(ğ)** kulak: 5/70, 24/646, 37/1049, 39/1125, 66/1949
k. +ı (kulağı) 25/701, 51/1487
k. +ığa 32/916
k. +ları 25/704, 52/1507
k. +larığa 25/702
- kulak sal** dinlemek, bk. *kulak tut-*:
k. s! 37/1049
- kulak tut-** dinlemek, bk. *kulak sal-*:
k. t! 39/1125
k. t. - sang 5/70
- kulluk(ğ)** kulluk: 7/123, 27/745, 51/1477, 60/1760, 61/1786
k. +ıdın (kulluğın) 7/143
k. +ğa 51/1476
- Kulzüm** ö.a. devlerin ülkesi: 41/1188, 62/1815, 62/1819, 62/1822, 64/1876, 64/1892, 64/1893, 64/1895, 65/1912, 65/1915, 65/1921, 65/1925
k. +de 62/1817
k. +ga 64/1881, 64/1885
k. +nüing 62/1812, 63/1857
k. +üing 64/1891
- kumāş** (< Ar. قماش *kumāş*) kumaş: 8/158, 47/1368
k. +lar 46/1328
- kumurska** karınca:
k.30/844
- kuş** kuş: 6/100, 11/262, 16/417, 30/849, 31/867, 33/917, 33/918, 33/920, 33/923, , 33/926, 33/930, 33/935, 33/937, 33/943, 33/944, 33/947, 36/1015
k. +dın 11/262
k. +ı 17/442, 55/1618
k. +lar 10/244, 36/1027
k. +larning 30/842
k. +nı 33/921
k. +ning 33/921, 33/934, 33/936
k. +ka 16/416, 33/939
k. +ung 33/942
- kur-** tanzim ve tertip etmek, kurmak:
k. -ğan 37/1047
k. -mağay 41/1176
k. -up 27/742

ḳurbān (< Ar. قربان *ḳurbān*) kurban: 9/193, 23/613, 41/1167, 43/1229, 51/1478, 63/1871

ḳurş (< Ar. قرص *ḳurş*) yuvarlak ve yassı nesne, disk: 28/774, 35/1004

ḳurt kurt:

ḳ.+lar 30/849

ḳuru- kurumak:

ḳ.-mas 49/1437

ḳ.-may 4/58

ḳ.-p 32/900

ḳuruḳ sahra, çöl: *ḳuru-ḳ* 31/866

ḳurul- kurulmak: *ḳu-rul-*

ḳ.-up 13/311

ḳutul- kurtulmak:

ḳ.-dı 43/1234, 44/1268

ḳ.-dılar 24/642, 44/1258

ḳ.-dim 52/1518

ḳ.-duḳ 44/1276

ḳ.-ğaymaz 43/1246, 43/1249

ḳ.-ma! 43/1238

ḳ.-mas 28/773, 41/1191

ḳ.-sa 29/816, 35/1006

ḳ.-up 50/1453, 51/1483, 52/1503

ḳuvan- inanmak, güvenmek:

ḳ.-a 70/2067

ḳ.-dı 23/640

ḳ.-mas 27/746

ḳuvvet (< Ar. قوت *ḳuvvet*) kuvvet: 19/505, 36/1028, 48/1395, 48/1397

ḳ.+i 59/1740

ḳuvvet-i cān canın takati:

ḳ. c.+ım 19/505

kūy (< Far. کوی *kūy*) köy, semt: 59/1725

ḳ.+ıda 38/1100

ḳ.+lar 58/1701

ḳ.+lerige 51/1475

küç güç, kuvvet: 21/569

ḳ.+i 35/1000

ḳ.+in 69/2034

ḳ.+ke 19/512

ḳ.+üm 34/979

küfr (< Ar. كفر *küfr*) küfür: 18/473

kükre- kükremek:

ḳ.-ben 35/1004

kül yanan şeylerden artakalan toz : 9/186, 24/659, 67/1967

ḳ.+e 13/308

kül- gülmek:

ḳ.-er 25/699, 25/699

ḳ.-mey 63/1868

ḳ.-üben 24/667

ḳ.-üp 11/262, 20/543, 42/1222, 43/1236

kölege gölge: 60/1770

külgü: gülüş, kahkaha, gülmek: 42/1210

küll (< Ar. كُؤ küll) bütün, hep, tamamen: 10/228, 19/489, 19/495, 20/534, 35/987, 43/1248, 46/1327, 47/1362, 47/1362, 67/1976

külüş gülüş: *kül-üş*

k.+in 25/699

külüş- gülüşmek: *kül-üş-*

k.-ür 30/838

kümüş gümüş: 27/763, 32/889

kün gün: 5/62, 6/120, 6/122, 7/142, 12/279, 14/349, 15/369, 16/401, 20/543, 20/544, 21/550, 22/581, 24/643, 25/689, 27/751, 27/763, 28/768, 29/802, 29/817, 29/823, 30/851, 32/905, 39/1102, 40/1134, 40/1144, 41/1180, 42/1220, 42/1221, 43/1238, 43/1239, 44/11255, 44/1274, 45/1285, 46/1319, 46/1323, 46/1334, 47/1353, 47/1357, 49/1415, 49/1419, 49/1425, 51/1472, 51/1497, 52/1516, 52/1530, 54/1563, 54/1565, 55/1613, 61/1799, 65/1928, 70/2067

k.+de 32/906, 38/1077, 38/1078, , 46/1326, 49/1414, 67/1967, 68/2002, 68/2011

k.+din 19/511, 61/1800, 62/1812

k.+dür 56/1630, 67/1989, 70/2067

k.+i 22/581

k.+ide 15/375

k.+idür 22/586

k.+in 3/17

k.+ini 38/1080

k.+ining 3/03

k.+ler 4/51, 4/54, 5/82, 5/90, 26/732, 27/740, 27/759, 28/769, 28/788, 29/806, 30/829, 36/1015, 40/1139, 40/1155, 41/1185, 45/1284, 45/1292, 49/1413, 51/1474, 52/1502, 53/1534, 53/1546, 54/1572, 62/1812, 62/1818, 67/1970, 68/2003

künay gün doğar, gün çıkar:

k.-dım 52/1527

kündüz gündüz: 3/27, 4/58, 6/120, 11/261, 14/352, 18/466, 20/524, 20/527, 22/581, 23/634, 27/759, 30/851, 32/910, 35/981, 38/1081, 39/1109, 42/1197, 44/1266, 48/1388, 51/1476, 51/1495, 52/1515, 52/1521, 53/1543, 60/1777, 63/1870, 66/1960, 67/1962, 67/1985, 70/2061

k.+i 33/925

künile kıskanmak: *küni+le-*

k.+rimiz 55/1607

küstahtlık (< Far. کُستاهلیق *küstahtlık*) saygısızlık: *küstaht+lık*

k.+dur 57/1661

küşāde (< Far. کُشاده *küşāde*) açılmış, açık, ferah: 36/1031

küyegü damat bk. *küyev*:

k.+ge 7/144

küyev bk. *küyegü*: 62/1813, 62/1814

k.+ge 29/809

küyevlik damatlık: *küyev+lik*

k.+ge 63/1846

küz güz:

k.+de 35/983, 47/1371

laçin beyaz renkli, ayakalrı kırmızı, bir çeşit şahin:

l.+i 67/1979

l.+ni 20/520

lāf (< Far. لاف *lāf*) laf, söz: 5/71, 15/396

l.+nı 10/245

lāf ur- bahsetmek:

l. u.-ma 5/71

lahza (< Ar. لحظة *lahza*) zamanın göz açıp kapayıncaya kadar geçen en kısa zamanı: 37/1059, 52/1517, 56/1631

lāl (< Far. لال *lāl*) dilsiz:4/38

lā'l (< Ar. لعل *lā'l*) parlak, kırmızı renkli, kıymetli taş: 8/158, 13/309, 13/314, 19/495, 27/742, 37/1046, 41/1178, 43/1248, 59/1723, 59/1729, 67/1983, 68/2008

l.+i 11/266

lāle (< Far. لاله *lāle*) lale: 29/826, 34/951, 48/1397

lāle-gūn lale renginde: 20/527

laḳab (< Ar. لقب *laḳab*) lakap: 60/1768

laṭīf (< Ar. لطيف *laṭīf*) hoş, nazik, yumuşak: 11/247, 31/876, 37/1046, 39/1129

lāyık (< Ar. لایق *lāyık*) layık: 8/155, 8/175, 15/391, 16/416, 23/623, 25/682, 34/966, 55/1606, 57/1674, 60/1755, 63/1843, 63/1849, 69/2025, 70/2073, 70/2074

leb (< Far. لب *leb*) dudak: 4/39, 54/1583, 58/1715

l.+i 8/174, 11/266, 13/309, 13/314, 27/742

l.+ide 52/1519

l.+idin 23/628, 59/1729

l.+idür 46/1342

l.+iğa 26/717

l.+im 41/1178, 48/1378

l.+inde 19/510, 36/1026

l.+ine 19/490, 52/1516

l.+ini 26/717

l.+leri 18/463

l.+leridin 9/198, 57/1683

l.+lerin 26/718

lerzān (< Far. لرزان *lerzān*) titreyen, titrek: 67/1988

leşker (< Far. لشکر *leşker*) asker:

l.+in 69/2038

leṭāfet (< Ar. لطافت *leṭāfet*) hoşluk, güzellik, incelik: 5/69, 5/83, 8/175, 8/176, 10/235, 10/236, 42/1209, 56/1636, 61/1780

l.+ler 11/249

leṭāfetlik letafetli: *leṭāfet+lik* 6/95, 40/1135

levḥ (< Ar. لوح *levḥ*) üzerine yazı yazabilecek ve resim yapılabilecek yassı, düz nesne veya yüzey: 3/11, 37/1056, 37/1062

leyl (< Ar. لیل *leyl*) gece: 48/1404

lü'lü (< Ar. لؤلؤ *lü'lü*) inci: 65/1927

lülü-i şehvār şahlara layık inci: 65/1927

lutf (< Ar. لطف *lutf*) lütuf, iyilik: 3/18, 58/1705

l.+unğ 4/40

ma'ād (< Ar. معاد *ma'ād*) dönüp gidilecek yer, ahiret:
m.+im 48/1379

mācera (< Ar. ماجرا *mācera*) macera: 27/747
m.+sı 16/422

maçi kedi:
m.+südüür 30/848

māder (< Far. مادر *māder*) anne: 47/1370

mağrib (< Ar. مغرب *mağrib*) batı: 9/191

mağlūb (< Ar. مغلوب *mağlūb*) yenilmiş, mağlup: 65/1915

mağyūb kaybolmuş: 57/1662

māh (< Far. ماه *māh*) ay, bk. *meh*: 4/45, 7/148, 11/267, 20/535, 30/830, 36/1041, 37/1052, 37/1063, 47/1352, 53/1554, 55/1614, 57/1658, 61/1780, 63/1851, 64/1888, 69/2030, 69/2044, 70/2064
m.+ı 9/191, 56/1633, 70/2062
m.+ına 20/547
m.+nuṅ 8/163, 13/318

mah bk. *māh*, bk. *meh*:
m.+nı 13/330, 61/1784, 66/1947

māh-pāre (< Far. ماهپاره *māh-pāre*) ay parçası: 37/1048, 45/1296, 59/1727

mah-ı tābān (< Far. ماهتابان *mah-ı tābān*) ay ışıkları: 70/2062

maḥal (< Ar. محل *maḥal*) yer, mekan: 69/2022

maḥfī (< Ar. محفی *maḥfī*) gizli, saklı: 55/1623, 59/1734, 60/1756

maḥfil (< Ar. محفل *maḥfil*) oturulacak görüşülecek yer, toplantı yeri :
m.+i 45/1295
m.+ige 9/192, 12/297, 67/1973, 70/2051

Maḥmūd (< Ar. محمود *Maḥmūd*) *ö.a.* Hz. Muhammed'in isimlerinden: 3/05, 3/05, 5/81

maḥrem (< Ar. محرم *maḥrem*) mahrem:
m.+leri 67/1974

māhī (< Far. ماهی *māhī*) balık: 44/1272

maḥşer (< Ar. محشر *maḥşer*) mahşer: 3/03, 15/375

maḥşer küni mahşer günü: 3/03
m.+de 15/375

müheyyā (< Ar. مهيا *müheyyā*) amade, hazır, hazırlanmış: 24/668, 58/1717

ma'īşet (< Ar. معيشة *ma'īşet*) yaşama, yaşayış, geçinme: 11/254, 15/398, 48/1400, 53/1534, 58/1717, 67/1968
m.+ler 48/1401
m.+te 48/1388

maḥbūl (< Ar. مقبول *maḥbūl*) kabul olunmuşbeğenilen, geçerli: 7/135, 8/173, 16/400, 24/653, 64/1879, 65/1919

maḥbūlluḡ(ğ) beğenilmiş, kabul edilmişlik: *maḥbūl+luḡ*
m.+ıdın (*maḥbūlluḡıdın*) 7/144

maḥşūd (< Ar. مقصود *maḥşūd*) istek, istenilen şey:
m.+ıḡa 10/217, 32/908, 44/1271
m.+ım 57/1665
m.+ın 68/1990
m.+umḡa 34/970
m.+unḡa 40/1158
m.+unuzḡa 39/1113

ma'kul (< Ar. معقول *ma'kul*) akla uygun, akıllıca: 8/173, 10/230

māl (< Ar. مال *māl*) bir kimsenin tasavvuru altında bulunan varlık, servet: 8/157, 9/207, 15/393, 20/542, 29/810
m.+ın 19/497, 29/799
m.+ını 19/494, 19/497, 21/570

ma'lūm (< Ar. معلوم *ma'lūm*) bilinen belli: 37/1067, 45/1308, 54/1571

ma'lūm kıt- bilmek:
m. kıdılar 45/1308

mamuğ pamuk: 17/441

ma'mūr (< Ar. معمر *ma'mūr*) bayındır, şenlikli: 21/557, 21/565, 24/650

ma'nā (< Ar. معنى *ma'nā*) anlam, mana bk. *ma'nā*:
m.+da 30/850
m.+lardın 42/1218

mānend (< Far. مانند *mānend*) benzer, eş: 30/842, 30/843, 30/845, 30/845, 30/846

mānende (< Far. ماننده *mānende*) benzeyen: 10/239, 10/243, 12/298, 13/312, 22/610, 26/705, 28/773, 28/774, 49/1432

maṅga bana "ben" kişi zamirinin yönelme durumu: 4/59, 16/425, 26/732, 29/798, 29/799, 29/800, 35/981, 38/1072, 39/1120, 39/1121, 39/1121, 40/1143, 41/1170, 41/1175, 41/1190, 42/1194, 42/1220, 42/1221, 43/1235, 48/1398, 48/1398, 48/1399, 48/1400, 48/1400, 48/1401, 48/1405, 49/1415, 51/1493, 55/1594, 55/1595

mā'nī bk. *ma'nā*: 42/1194,
m.+dın 39/1123, 50/1438, 59/1733, 63/1842
m.+lerni 62/1838
m.+sidin 42/1193

māni' (< Ar. مانع *māni'*) engel, mani: 22/593, 67/1984

maşlaḥat (< Ar. مصلحت *maşlaḥat*) iş emir, ehemmiyetli iş: 43/1247
m.+ıdın 43/1236
m.+ıngnı 55/1601
m.+nı 42/1208

ma'sūḳ (< Ar. معشوق *ma'sūḳ*) sevilen, sevilmiş: 58/1687
m.+dın 57/1686

mātem (< Ar. ماتم *mātem*) matem, yas: 14/348, 28/779, 29/800, 30/834

maṭlūb (< Ar. مطلوب *maṭlūb*) talep edilen, istenilen, aranan şey, istek:
m.+ıga 53/1536
m.+umga 34/970

māyil (< Ar. مایل *māyil*) meyilli, istekli: 60/1771

maymun maymun: 28/768, 28/772, 28/784, 28/790

mazaḳ oyun adı: 42/1210, 42/1222, 43/1227
m.+ı 66/1959

maẓmūn (< Ar. مضمون *maẓmūn*) mana:
m.+ın 8/168

ma'zūl (< Ar. معزول *ma'zūl*) azledilmiş, işinden çıkarılmış: 19/517, 53/1533, 67/1969

me-bāda (< Far. مبادا *me-bāda*) sakın olmaya ki: 42/1205

meclis (< Ar. مجلس *meclis*) meclis: 21/553
m.+i 3/29, 4/53, 56/1651
m.+ni 51/1469, 70/2076
m.+te 11/273

Meclisî (< Ar. مجلسى *Meclisî*) ö.a. Çağataycanın “Klasik Devir” şairlerindendir: 5/64, 5/71, 6/100, 50/1447

m.+ğa 3/01, 4/49

mecnûn (< Ar. مجنون *mecnûn*) mecnun, çıldırmış deli: 37/1043

medâr (< Ar. مدار *medâr*) bir şeyin döneceği devredeceği, üzerinde hareket edeceği yer, etrafında dönülen nokta:

m.+ı 7/148

medâr-ı devlet saadet kaynağı: 7/148

meded (< Ar. مدد *meded*) yardım imdat: 64/1877, 66/1933

medhûş (< Ar. مدھوش *medhûş*) şaşırılmış, korkmuş: 22/603

meger (< Far. مگر *meger*) meğer, sadece, fakat: 5/68, 5/85, 9/190, 9/194, 10/218, 10/240, 11/275, 13/312, 13/315, 19/507, 22/586, 25/704, 26/706, 28/785, 29/814, 29/819, 31/861, 33/931, 33/945, 33/949, 35/1009, 36/1039, 37/1056, 42/1214, 45/1307, 46/1342, 47/1351, 50/1453, 52/1530, 53/1550, 54/1565, 55/1614, 57/1663, 61/1807, 63/1866, 67/1979, 67/1980

meh (< Far. مه *meh*) bk *mâh*, *mah*: 41/1173, 69/2033

meh-rûh ay yüzlü, bk. *meh-rüy*: 34/978, 64/1888, 69/2020

meh-rüy (< Far. مهروى *meh-rüy*) ay yüzlü, bk. *meh-rûh*:

m.+dın 16/404

meh-zâde (< Far. مهزاده *meh-zâde*) aydan doğmuş:

m.+lerni 69/2021

mekân (< Ar. مكان *mekân*) mekan,yer:

m.+ı 47/1364

meknûn (< Ar. مكنون *meknûn*) dizilmiş: 11/251, 13/314

melâhat (< Ar. ملاحه *melâhat*) güzellik, yüz güzelliği: 8/175, 11/249, 54/1584, 56/1636, 61/1780, 63/1845

melek (< Ar. ملك *melek*) melek: 23/636

melîh (< Ar. مليح *melîh*) melahat sahibi, güzel, şirin sevimli: 8/173

melik (< Ar. ملك *melik*) hükümdar, padişah: 29/799

m.+ine 8/162

Melîke (< Ar. ملكه *Melîke*) ö.a. Mısır hükümdarı ‘Âşım ibn Şafvân’ın kızı:38/1082, 39/1105, 39/1124, 39/1131, 40/1162, 41/1165, 41/1166, 42/1199, 42/1201, 42/1204, 42/1219, 43/1237, 43/1242, 43/1244, 44/1262, 44/1275, 45/1302, 46/1317, 47/1374, 49/1407, 49/1411, 49/1423, 49/1424, 53/1544, 53/1551, 53/1554, 53/1560, 54/1569, 54/1574, 54/1577, 54/1579, 54/1580, 55/1598, 55/1599, 55/1600, 55/1603, 55/1611, 55/1614, 55/1619, 55/1620, 58/1688, 58/1689, 58/1790, 58/1793, 58/1706, 58/1712, 58/1713, 61/1804, 61/1805, 63/1848, 63/1862, 63/1864, 66/1945, 68/1994, 69/2030, 69/2035

m.+dın 39/1115, 43/1243, 54/1567, 54/1573

m.+ni 45/1310, 47/1355, 53/1538, 63/1851, 68/1991

m.+ning 47/1360, 54/1591, 61/1806

melik-zâd (< Ar. ملك Far. زاد *melik-zâd*) hükümdar oğlu, bk. *melik-zâde*:12/281, 33/923, 70/2056

melik-zâde (< Ar. ملك +Far. زاده *melik-zâde*) bk. *melik-zâd*: 10/225, 11/255, 11/266, 11/273, 15/396, 15/397, 15/398, 19/508, 19/514, 20/526, 21/555, 21/569, 21/574, 22/604, 24/647, 25/681, 26/734, 29/814, 32/888, 32/892, 32/896, 32/899, 32/909, 32/910, 32/915, 33/927, 33/938, 34/951, 40/1161, 42/1204, 43/1242, 57/1675, 62/1821, 62/1823, 64/1879

m.+ğa 21/567, 29/819, 33/944

m.+ni 60/1753
m.+yi 60/1770
mellāh (< Ar. ملاح *mellāh*) kaptan, gemici, denizci: 21/563
m.+lar 20/532, 21/573, 46/1326
memleket (< Ar. مملكة *memeleket*) memleket:
m.+din 21/549
men ben: 3/21, 3/26, 3/29, 4/33, 5/71, 5/87, 7/150, 8/154, 8/155, 9/197, 14/357, 14/359, 15/370, 15/375, 15/382, 15/383, 17/439, 17/441, 17/454, 18/461, 19/512, 23/611, 26/725, 26/731, 26/732, 27/738, 28/784, 28/785, 29/797, 29/802, 29/804, 29/818, 33/933, 34/967, 34/968, 34/969, 34/971, 34/975, 35/987, 35/995, 37/1069, 38/1079, 38/1080, 38/1081, 38/1087, 38/1099, 38/1100, 39/1103, 39/1114, 39/1114, 39/1120, 39/1125, 39/1132, 39/1133, 40/1144, 40/1146, 40/1150, 40/1151, 40/1157, 40/1158, 41/1176, 41/1179, 41/1181, , 42/1197, 42/1202, 42/1208, 42/1208, 42/1219, 42/1221, 42/1222, 43/1224, 43/1226, 43/1227, 46/1317, 48/1376, 48/1403, 49/1415, 49/1434, 50/1462, 51/1494, 51/1495, 52/1512, 52/1519, 52/1526, 52/1528, 54/1569, 55/1600, 56/1639, 56/1640, 56/1641, 56/1644, 58/1791, 58/1795, 58/1796, 58/1702, 58/1704, 58/1705, 58/1705, 59/1740, 60/1749, 60/1750, 62/1833, 63/1852, 63/1870, 64/1893, 64/1893, 64/1895
mende “ben” kişi zamirinin bulunma durumu: 6/115, 15/378, 43/1245, 46/1344
mendin “ben” kişi zamirinin ayrılma durumu: 26/722, 43/1225, 43/1238, 65/1923
meni “ben” kişi zamirinin belirtme durumu: 3/21, 5/66, 16/426, 18/461, 26/710, 26/730, 26/732, 29/797, 29/803, 34/962, 34/964, 34/965, 34/966, 34/967, 34/974, 34/975, 34/976, 34/977, 34/978, 37/1053, 38/1079, 39/1109, 39/1112, 40/1160, 41/1185, 43/1225, 43/1227, 49/1417, 50/1463, 52/1505, 52/1509, 52/1510, 52/1511, 52/1512, 52/1516, 52/1525, 54/1569, 55/1601, 55/1603, 62/1836, 63/1869, 64/1893, 65/1921
menim benim: 18/462, 29/805, 38/1091, 40/1143, 41/1190, 41/1191, 57/1668
mening “ben” kişi zamirinin ilgi durumu: 8/154, 17/440, 17/451, 19/511, 24/670, 26/723, 35/983, 36/1019, 38/1084, 38/1086, 38/1093, 39/1131, 43/1237, 43/1230, 44/1279, 52/1514, 52/1526, 56/1642, 56/1642, 58/1703
m.+dür 17/456
mensiz bensiz: 26/723
menzil (< Ar. منزل *menzil*) ev, konak yeri: 36/1023, 40/1136, 53/1552, 68/2016, 70/2065
m.+de 40/1156
m.+i 36/1041, 45/1295
m.+idin 28/768
m.+ige 9/192, 12/297, 46/1326, 67/1973, 70/2051
m.+ini 61/1793
merāh (< Ar. مراح *merāh*) rahat edecek yer:
m.+ı 17/446
m.+ıda 25/691
merbūṭ (< Ar. مربوط *merbūṭ*) bağlanmış, bağlı: 20/539
mercān (< Ar. مرجان *mercān*) mercan: 11/251, 54/1562, 67/1983, 68/2008
merd (< Far. مرد *merd*) yiğit: 68/1993
merdāne (< Far. مردانه *merdāne*) mertçe, erkekçe: 18/481, 36/1029, 36/1032
merhem (< Ar. مرهم *merhem*) merhem, ilaç: 60/1751, 67/1987
merīḥ (< Ar. مريخ *merīḥ*) dünyaya en yakın gezegen, Mars: 33/941, 36/1012, 65/1910, 65/1913, 67/1967

- merk** (< Far. مرك *merk*) ölüm, vefat: 29/804
- meşel** (< Ar. مثل *meşel*) misal, örnek:
m. + dūr 9/187
- mesned** (< Ar. مسند *mesned*) dayanak:
m. + ining 7/150
- mest** (< Ar. مست *mest*) içki vb. sarhoşluk veren şeyin etkisi ile kendinden geçmiş, sarhoş: 4/51, 23/638, 25/680, 56/1651, 57/1656, 66/1954
m. + idin 18/467
m. + e 24/650
- meş'al** (< Ar. مشعل *meş'al*) meşale, bk. *meş'ale*: 11/265, 28/773, 30/836, 30/845, 67/1962
- meş'ale** (< Ar. مشعله *meş'ale*) bk. *meş'al*: 31/861
m. + ler 31/864
- meşakkat** (< Ar. مشقت *meşakkat*) güçlük, sıkıntı: 31/866, 48/1401
- meşgūl** (< Ar. مشغول *meşgūl*) meşgul: 9/192, 10/230, 15/398, 16/400, 19/517, 24/653, 30/832, 42/1210, 53/1533, 64/1879, 65/1919, 67/1968, 67/1969
- meşhūr** (< Ar. مشهور *meşhūr*) meşhur:
m. + ı 6/109
- meşhūr-ı dehr** (< Ar. مشهور دهر *meşhūr-ı deh*) dünyanın meşhuru: 6/109
- me'vā** (< Ar. مأوا *me'vā*) sığınacak, yer, mesken, yurt: 6/117
m. + sūdūr 60/1768
- mevc** (< Ar. موج *mevc*) dalga: 32/896, 43/1252, 65/1925
- mevcūd** (< Ar. موجود *mevcūd*) mevcud: 3/12
- mevcud ét-** var etmek, yaratmak:
m. -di 3/12
- Mevlā** (< Ar. مولا *mevlā*) ö.a. Mevla:
m. + mızge 4 5/1286
- mevsim** (< Ar. موسم *mevsim*) içinde bulunulan zaman:
m. + de 6/114
- mevzūn** (< Ar. موزون *mevzūn*) biçimli, düzgün, orantılı: 8/174, 13/314, 16/400, 18/459
- mey** (< Far. می *mey*) şarap, bade: 12/300, 20/527, 24/667, 54/1572, 56/1628, 56/1630, 59/1728, 66/1942
m. + din 59/1724
- meyāne** (< Far. میانه *meyāne*) gerdanlığın ortasında bulunan iri inci: 46/1324, 69/2036
- meydān** (< Ar. ميدان *meydān*) meydan: 10/232, 10/244, 36/1025, 54/1564
m. + ğa 36/1029, 36/1032
m. + ığa 6/103
- meyl** (< Ar. ميل *meyl*) eğim, istek:
m. + i 10/215, 58/1687
- meyve** (< Far. میوه *meyve*) meyve:
m. + ler 31/875, 31/876, 36/1033
m. + leri 30/837
m. + lerni 36/1014
m. + si 10/239
- Mıṣr** (< Ar. مصر *Mıṣr*) ö.a. Mısır: 3/28, 6/108, 8/157, 9/189, 9/191, 10/224, 14/344, 18/466, 19/493, 20/548, 21/565, 34/962, 38/1085, 38/1087, 38/1090, 40/1159,

46/1344, 50/1459, 54/1570, 63/1845, 66/1953, 69/2022, 69/2039, 69/2041, 69/2042, 70/2065

m. +dır 38/1091

m. +ğa 69/2023

mī'ād (< Ar. مِيَاد *mī'ād*) bir şeyin yapılımsı için tayin edilen tanınan süre: 38/1078

miḥnet (< Ar. مِهْنَت *miḥnet*) sıkıntı, zorluk, eziyet: 21/568, 23/624, 27/761, 27/754, 31/866, 34/964, 45/1293, 48/1401, 62/1815, 68/1992

m. +ge 14/343, 62/1828

m. +i 18/483, 23/623

m. +idin 43/1246

m. +leri 34/955

mihmān (< Far. مِهْمَان *mihmān*) misafir, konuk: 9/193, 9/195, 21/556, 29/808, 50/1466, 50/1467, 51/1478

m. +dur 21/550

m. + ıyızdur 50/1466

m. +ıyızge 20/543

mihr I. (< Far. مِهْر *mihr*) güneş: 15/382, 66/1947

II. mec. sevgi, dostluk: 56/1648

m. +i 27/739, 40/1143, 60/1754, 61/1787

mihr-bān (< Far. مِهْرِيَان *mihr-bān*) şefkatli, merhametli: 4/52, 50/1442

m. +ı 48/1396

m. +ım 49/1417, 49/1419, 55/1594, 58/1792, 58/1709

m. +ımsın 14/357

m. +lar 53/1555

mihr-bānī (< Far. مِهْرِيَانِي *mihr-bānī*) sevgi, dostluk: 48/1394, 48/1396.

mihter (< Far. مِهْتَر *mihter*) daha büyük:

m. +dür 3/04

min bin, bk. *ming* : 3/26, 4/32, 5/84, 5/84, 5/87

m. +di 21/576

min- binmek:

m. -di 19/514

m. -diler 27/758

m. -dim 15/383

m. -megünçe 28/793

mināre (< Ar. مَنَارَة *mināre*) minare: 25/694, 52/1506

ming bin bk. *min*: 3/09, 5/67, 16/410, 18/488, 19/499, 19/515, 20/526, 20/536, 21/579, 23/635, 30/836, 31/860, 31/861, 31/862, 32/903, 34/969, 35/992, 38/1092, 44/1268, 48/1399, 51/1472, 70/2056

miqdār (< Ar. مِقْدَار *miqdār*) miktar: 63/1853

mi'rāc (< Ar. مِرَاع *mi'rāc*) mıraç: 4/42

mīrāḥur (< Far. مِيرَاهُور *mīrāḥur*) sarayda atların bakımıyla görevli kimse:

m. +ğa 12/287

misāfir (< Ar. مِسَافِر *misāfir*) misafir: 4/55, 29/824, 49/1432

mişāl (< Ar. مِثَال *mişāl*) örnek, misal:

m. +i 62/1823, 67/1979

miskīn (< Ar. مَسْكِين *miskīn*) aciz. zavallı: 3/21, 5/62, 15/382, 23/630, 34/965, 34/966, 34/974, 34/978, 43/1240, 55/1603, 63/1869, 66/1959

m. +ing 50/1457

m. +ning 48/1380

mişl (< Ar. مثل *mişl*) benzer, kat: 4/60, 8/155, 9/191, 11/264, 11/266, 13/324, 21/551, 25/694, 25/698, 25/700, 25/704, 26/718, 30 /848, 30/855, 36/1014, 47/1366, 50/1462, 51/1488, 52/1506, 52/1507, 52/1512, 60/1753, 63/1866, 66/1936

m.+idür 35/988, 49/1426

miz bk. *biz*: 3/14, 4/39, 21/550, 24/671, 39/1108, 46/1320, 46/1321, 46/1322, 51/1482, 51/1484

m.+din 50/1448

m.+ni 51/1473

mizāc (< Ar. مزاج *mizāc*) huy, tabiat:

m.+un 14/345, 18/478

mīzān (< Ar. ميزان *mīzān*) mizan, terazi: 5/73

molla (< Ar. ملا *molla*) molla:

m.+ng 4/46

mu soru edatı, bk. *mü*: 14/361, 15/379, 16/416, 16/416, 16/418, 17/442, 19/506, 20/545, 26/710, 32/902, 38/1072, 41/1174, 41/1179, 41/1181, 43/1228, 50/1442, 50/1456, 57/1669, 57/1674, 59/1736, 62/1832, 62/1834, 65/1914

m.+dur 16/418, 62/1831

mu'āşır (< Ar. معاشر *mu'āşır*) birlikte yaşayan: 54/1574

mu'aṭṭar (< Ar. معطر *mu'aṭṭar*) ıtırılı, güzl kokulu: 53/1540, 54/1564, 59/1725, 61/1794

m.+lar 40/1138

mu'azzam (< Ar. معظم *mu'azzam*) ulu, koskocaman: 7/148, 18/475, 20/535

muğannī (< Ar. مغنى *muğannī*) şarkıcı:

m.+ler 45/1289, 56/1627

muḥabbet (< Ar. محبت *muḥabbet*) sevgi: 3/08, 5/75, 9/200, 12/283, 12/288, 18/474, 18/476, 39/1122, 42/1209, 42/1220, 43/1226, 55/1617, 57/1679, 57/1680, 60/1776, 61/1787, 70/2073

m.+din 3/06, 11/260

muḥālif (< Ar. مخالف *muḥālif*) muhalefet eden, uymayan karşı çıkan: 28/789, 44/1261, 44/1265, 45/1297

muḥālif bol- karşı olmak, uymamak:

m. b.-mağay 45/1297

Muḥammed (< Ar. محمد *Muḥammed*) İslam peygamberi: 3/05, 3/06

muḥāşşıl (<Ar. محصل *muḥāşşıl*) ortaya çıkarıcı, meydana getiren:

m.+lar 50/1439

muḥīṭ (< Ar. محيط *muḥīṭ*) çevre, muhit: 19/490, 41/1192

muḥkem (< Ar. محكم *muḥkem*) sağlam,berk: 33/929

muḥtār (< Ar. مختار *muḥtār*) seçkin, seçilmiş:28/796

muḥtelif (< Ar. مختلف *muḥtelif*) ihtilaf eden: 32/897

mu'izz (< Ar. معز *mu'izz*) izzet ve ikram edici: 8/174

m.+i 7/146

mu'izz-i salṭanat şerefli, itibarlı saltanat:

m.s.+i 7/146

mu bk. *bu*: 26/709, 26/710

m.+n-dek 26/709, 26/710

m.+ça 11/253, 42/1222, 64/1892, 65/1914

m.+çalar 27/750

m.+da 6/92, 17/439, 20/544, 27/753, 28/786, 36/1030, 38/1073, 39/1112, 39/1131, 40/1139, 40/1153, 41/1163, 41/1183, 43/1241, 45/1285, 45/1294, 47/1375, 52/1530, 55/1607, 59/1739

m.+ndağ 13/316, 22/598, 26/730, 27/744, 37/1050, 50/1456

m.+ndın 10/226, 14/355, 14/355, 20/521, 27/752, 34/973, 39/1112, 39/1130, 41/1191, 42/1200, 43/1223, 43/1238

m.+nğ 12/279, 21/551, 37/1071, 41/1187, 59/1736, 65/1914

m.+nga 61/1789

m.+nı 3/26, 36/1027, 40/1144, 40/1152, 45/1301, 60/1758, 60/1762

m.+nünğ 10/231, 18/482, 31/877, 31/878, 32/902, 37/1043, 37/1065, 40/1136, 43/1240, 45/1305, 45/1307, 59/1744, 61/1792, 67/1961

mungdaş sırdaş:

m.+lar 68/1997

mungdaş- biriyle sıkıntılarından dolayı söyleşmek, dertleşmek: *münğ-daş*:

m.-urlar 27/748

münis (< Ar. مونس *mūnis*) cana yakın, sevimli: 66/1946

m.+sin 34/959

muķābil (< Ar. مقابل *muķābil*) karşılık: 41/1183, 64/1898, 68/2007

m.+dir 30/844

muķaddem (< Ar. مقدم *muķaddem*) takdim edilen:

m.+i 14/352

muķarrer (< Ar. مقرر *muķarrer*) anlatılmış bildirilmiş: 7/132

muķarrer kıl- bildirmek:

m. ķ-dı 7/132

murād (< Ar. مراد *murād*) arzu, istek, maksat:

m.+ıġa 57/1685, 59/1722, 67/1986

m.+ım 57/1665

m.+ın 6/112, 27/746, 53/1537, 64/1878

m.+ınġı 40/1159

muraşsa (< Ar. مرصع *muraşsa*) kıymetli taşlarla bezenmiş: 11/251, 37/1047, 47/1368, 69/2037

murdār (< Far. مردار *murdār*) mundar, kirli, pis: 52/1508

mūr (< Far. مور *mūr*) karınca:

m.+i 26/706

muşahhar (< Ar. مسخر *muşahhar*) ele geçirilmiş: 66/1952

muşāhib (< Ar. مصاحب *muşāhib*) sohbetinde bulunan, konuşan arkadaş: 16/428, 64/1890, 69/2025

m.+ler 5/76, 11/263

m.+lerimiz 4/55

Mūsā Şeynev (< Ar. موسى *Mūsā Şeynevi*) ö.a.

m.ş.+inğ 7/150

mūsik (< Ar. موسيق *mūsik*) müzik, bk *mūsikī*: 66/1955

mūsikār (< Far. موسيقار *mūsikār*) düdük, kaval: 17/452

mūsikī (< Ar. موسيقى *mūsikī*) bk. *mūsik*:

m.+ler 8/183

muşībet (< Ar. مصيبت *muşībet*) musibet, felaket:

m.+tūr 48/1400

Muştafā (< Ar. مصطفى *Muştafā*) ö.a. Hz. Muhammd'in adlarından:

m.+nünğ 4/42

mu'teber (< Ar. موْتَبِر *mu'teber*) itibarlı, saygın: 4/42

muṭlaḳ (< Ar. مَطْلَق *muṭlaḳ*) kayıtsız, şartsız, mutlaka: 15/395, 23/617, 30/853

muṭrib (< Ar. مَطْرِب *muṭrib*) çalgı çalan, çalgıcı: 8/181, 11/272
m.+e 11/268

muvāfiḳ (< Ar. موافق *muvāfiḳ*) yerinde, uygun: 7/138, 16/418, 41/1170, 41/1179, 59/1730, 63/1849, 70/2075

mü bk.mu: 6/94, 7/134, 16/407, 25/683, 45/1313, 63/1856, 69/2029, 69/2029

mübārek (< Ar. مَبَارَك *mübārek*) bereketli, feyizli: 3/05, 53/1531, 68/2014

mübeddel (< Ar. مَبْدَل *mübeddel*) değişmiş, değiştirilmiş: 63/1861

mübtelā (< Ar. مَبْتَلَا *mübtelā*) düşkün: 32/902, 38/1100
m.+ngız 56/1639
m.+sı 12/305, 32/907

mübtelālıḳ düşkünlük: *mübtelā+lıḳ*
m.+dın 44/1268
m.+ğa 16/413

müdeḳḳik (< Ar. مُدَقِّق *müdeḳḳik*) inceleyen, tetkik eden: 45/1300

müeşser (< Ar. مُؤَثِّر *müeşser*) kendisine bir şey tesir edilmiş: 57/1678

müheyyā ḳıl- hazırlamak:
m.ḳ-dılar 58/1717
m.ḳ-ıp 24/668

mühlet (< Ar. مُهْلَت *mühlet*) mühlet: 15/395

mühmel (< Ar. مُهْمَل *mühmel*) ihmal edilen: 16/414

mühr (< Far. مِهْر *mühr*) mühür, imza: 24/660, 67/1970
m.+i 23/637, 66/1952
m.+ü 43/1233, 43/1241, 43/1245
m.+ünü 12/278

mühr-i Süleymān Süleyman'ın mührü: 23/637, 66/1952

müjde (< Far. مُجْدَه *müjde*) müjde: 38/1074, 63/1846, 66/1939

mükemmel (< Ar. مُكْمَل *mükemmel*) mükemmel: 19/489

mükerrem (< Ar. مُكْرَم *mükerrem*) muhterem, aziz, saygı değer: 7/148

mükedder (< Ar. مُكْدَر *mükedder*) kederli, gamlı, üzgün: 7/132

mülk (< Ar. مُلْك *mülk*) mülk:
m.+ine 46/1324, 69/2023, 70/2064, 70/2066
m.+üm 29/810

mülket (< Ar. مُلْكَة *mülket*) ülke:
m.+ine 69/2040

mü'min (< Ar. مُؤْمِن *mü'min*) mümin: 3/12, 45/1300, 45/1301

münācāt (< Ar. مُنَاجَات *münācāt*) yalvarma, Allah'a dua etme: 3/30, 4/48, 24/669

münaḳḳaş (< Ar. مُنَاقَش *münaḳḳaş*) nakışlı, resimli, işlemeli: 11/250, 12/307, 36/1036, 61/1794

münāsib (< Ar. مُنَاسِب *münāsib*) uygun, yerinde: 9/202, 29/809, 59/1730, 63/1849, 63/1852, 70/2075

müneccim (< Ar. مُنَجِّم *müneccim*) falcı: 39/1120
m.+ler 7/136, 14/340
m.+lerni 7/133, 9/213

münevver (< Ar. مُنَوَّر *münevver*) aydınlatılmış, ışıklı: 26/726, 59/1724

münşī (< Ar. مُنْشِي *münşī*) yapan, inşa eden:
m.+lerni 7/142

mürde (< Far. مُرْدَه *mürde*) ölü, ölmüş: 47/1362

müreddef (< Ar. مردف *müreddef*) terdif edilmiş, ardı sıra yürütölmüş: 45/1289
mesâhil ?

m.+ler 36/1023

müsellaḥ (< Ar. مسلح *müsellaḥ*) silahlı, silahlanmış: 24/654, 64/1886, 67/1967

Müselmān (< Ar. مسلمان *Müselmān*) Müslüman:18/473, 41/1189

m.+lar 46/1321

müşerref (< Ar. مشرف *müşerref*) şereflendirilmiş: 17/448, 23/627, 53/1531

müşerrah (< Ar. مشرح *müşerrah*) teşrih olunmuş, açılmış: 54/1592

müşg (< Far. مشک *müşg*) misk: 59/1725

m.+i 53/1553

müşkil (< Ar. مشکل *müşkil*) güç, zor, çetin: 14/341, 15/387, 17/436, 21/561, 59/1734, 63/1869, 63/1869

m.+dür 63/1868

m.+ini 54/1561

Müşteri (< Ar. مشتری *müşteri*) Jüpiter: 47/1365, 59/1726, 67/1965

nāb (< Far. ناب *nāb*) saf, arı, katıksız: 51/1491, 56/1629

nabẓ (< Ar. نبض *nabẓ*) nabız:

n. +ı 14/345

nāçaq (< Far. ناچاق *nāçaq*) nacak, balta: 25/695

nā-çār (< Far. ناچار *nā-çār*) çaresiz: 14/365, 16/421, 32/904, 32/910, 58/1791, 65/1915, 65/1920

nīze (< Far. نیزه *nīze*) mızrak, süngü kargı: 65/1906

nā-gāh (< Far. ناکاه *nā-gāh*) vakkitsiz, ansızın: 5/62, 12/277, 12/279, 12/302, 13/328, 14/356, 17/456, 22/599, 25/675, 28/770, 28/772, 31/857, 31/874, 32/916, 33/931, 35/1004, 35/1008, 36/1024, 36/1037, 42/1205, 44/1256, 52/1504, 52/1524, 54/1568, 57/1660, 58/1790, 59/1735, 64/1874

nā-gāh-ān (< Far. ناکاهان *nā-gāh-ān*) apansızın birdenbire: 32/897, 33/925, 59/1735

nağme (< Ar. نغمه *nağme*) nağme:

n. +lerin 66/1957

nā-hoş (< Far. ناخوش *nā-hoş*) hoş gitmeyen: 5/81, 10/238

nāki çok takvalı, temiz insan: 7/126

naqş-i pervāz (< Ar. نقش + Far. پرواز *naqş-i pervāz*) uçan resim: 11/272

nālān (< Far. نالان *nālān*) inleyen: 32/887

nāle (< Far. ناله *nāle*) inleme, inilti, feryat, bk. *nāli*, *nāliş*: 4/57, 13/319, 13/328, 16/409, 17/456, 19/510, 23/618, 23/635, 28/783, 32/909, 33/947, 34/957, 34/958, 39/1115, 48/1387, 49/1407, 52/1512, 57/1678, 62/1824, 62/1827, 64/1901, 70/2056

n. +i 22/580

n. +ler 56/1651

n. +si 22/608

nāle-i şāh şahın inlemesi: 13/328

nāle kıl- inlemek:

n. k. -ğanı 33/947, 34/972

n. k. -dı 34/957

nāli (< Far. نالی *nāli*) bk. *nāle*, *nāliş*: 5/86, 22/610

nāliş (< Far. نالیش *nāliş*) bk. *nāle*, *nāli*:

n. +in 17/451

nā-mahrem (< Far. نا Ar. محرم *nā-mahrem*) yabancı, mahrem olmayan: 48/1380

nāme (< Far. نامه *nāme*) mektup: 7/143, 11/268, 17/449

n. +ler 47/356

n. +ni 8/166, 8/167

n. +ning 8/168

nāmūs (< Ar. ناموس *nāmūs*) namus, bk. *nāmūst*: 18/470, 58/1799

n. +um 16/423

nāmūst bk. *nāmūs*: 58/1700

naqāre (< Ar. نقاره *naqāre*) nekkare, davul: 8/182

naql (< Ar. نقل *naql*) taşıma, aktarma:

n. +i 24/653

naqqāş (< Ar. نقاش *naqqāş*) nakkaş:

n. +ları 20/529

naqqāşlık nakkaşın yaptığı iş: *naqqāş+lık* 67/1964

naqr (< Ar. نقر *naqr*) yontarak oyma yapma: 68/2008

naqş (< Ar. نقش *naqş*) nakış: 11/272, 67/1964

nār (< Ar. نار *nār*) ateş, od: 36/1021, 56/1640, 69/2029

nārī (< Ar. نار + ī *nārī*) cin, peri: 51/1499,

naşīhat (< Ar. نصيحة *naşīhat*) nasihat: 15/397, 16/410, 18/467, 18/476, 18/478, 49/1427, 55/1598, 69/2025

n. +lar 16/410

nāz (< Ar. ناز *nāz*) naz: 9/184, 9/208, 34/977, 42/1217, 43/1224, 47/1355, 55/1612, 55/1618, 57/1660, 66/1958

n. +ı 46/1340, 47/1363, 55/1612

n. +ım 48/1396

n. +ın 53/1558, 66/1958

n. +ü 54/1584

n. +lar 34/974

nāz kı̄l- nazlanmak:

n. kı̄-dım 43/1224

nāzar (< Ar. نظر *nāzar*) bakış, bakma, göz atma: 9/199, 33/917, 63/1844

n. +lar 10/228, 16/404, 34/971

nāzar kı̄l- bakmak:

n. kı̄.-dı 9/199

nāzāre bk. *nāzar*: 59/1727

nāzenīn (< Far. نازنین *nāzenīn*) işveli, cilveli, nazlı: 37/1051, 54/1582, 57/1656

n. +dür 61/1780

n. +i 37/1060

nāzır (< Ar. ناظر *nāzır*) bakan, nazareden: 48/1392

nāzīr (< Ar. نظير *nāzīr*) benzer, eş:

n. +i 5/83, 10/222

nāzm (< Ar. نظم *nāzm*) nazım: 5/73, 6/107

n. +ı 5/66

n. +ın 5/73

nāzük (< Far. نازك *nāzük*) nazik: 8/174, 8/176, 10/241, 13/315, 13/324, 36/1016, 36/1034, 54/1584, 57/1656, 66/1958

ne ne, bk. *nē*: 5/68, 6/115, 8/164, 12/286, 12/287, 12/293, 12/301, 12/305, 13/317, 14/351, 14/358, 15/385, 16/413, 17/434, 17/435, 17/436, 18/473, 18/482, 19/496, 19/511, 20/521, 20/523, 20/540, 20/542, 21/561, 21/572, 22/581, 22/584, 22/600, 22/606, 22/607, 23/617, 23/636, 24/643, 25/684, 26/708, 26/714, 27/755, 28/771, 29/815, 29/815, 29/816, 30/841, 31/879, 32/912, 33/921, 36/1012, 36/1015, 36/1023, 36/1033, 37/1044, 37/1046, 37/1049, 37/1067, 38/1074, 39/1104, 39/1114, 39/1117, 39/1121, 40/1151, 42/1201, 42/1218, 43/1223, 43/1225, 43/1230, 44/1276, 44/1271, 44/1280, 45/1302, 47/1375, 50/1457, 50/1458, 51/1487, 51/1489, 53/1536, 53/1537, 53/1560, 54/1568, 54/1589, 55/1596, 56/1630, 56/1632, 56/1643, 57/1661, 57/1664, 58/1795, 58/1711, 60/1749, 60/1761, 61/1895, 61/1896, 62/1818, 62/1832, 63/1868, 63/1869, 64/1872, 64/1888, 65/1920, 67/1982, 67/1987, 67/1989, 68/2001, 69/2032, 70/2056, 70/2059, 70/2067

n. +dir 38/1072

n. +ler 51/1471, 55/1594

nē bk. *ne*: 21/565, 28/791, 30/847, 45/1285, 61/1807

n. +dür 5/84, 9/213, 15/387, 28/780, 28/781, 29/815, 38/1073, 59/1736, 59/1736, 64/1892, 68/2018, 68/2018

n. +ge 19/504, 48/1391, 58/1792, 59/1744

nebī (< Ar. نبي *nebī*) peygamber: 15/374

n. +din 15/372, 63/1844

necāt (< Ar. نجات *necāt*) kurtulma, kurtuluş:

n.+ı 58/1716, 68/2006

neçe nice, bk. *neçe*: 4/51, 4/54, 5/82, 5/90, 7/123, 8/160, 8/177, 9/186, 11/249, 11/250, 12/304, 13/332, 14/342, 14/349, 14/353, 18/483, 18/488, 19/502, 20/543, 21/550, 21/562, 22/609, 24/643, 25/697, 26/705, 27/740, 27/745, 27/747, 27/759, 28/769, 28/788, 29/806, 29/823, 30/829, 30/851, 33/920, 36/1015, 39/1111, 40/1139, 40/1155, 40/1156, 41/1185, 42/1212, 45/1284, 45/1285, 45/1298, 45/1292, 47/1357, 47/1358, 49/1413, 50/1438, 51/1474, 51/1478, 52/1502, 52/1529, 53/1534, 53/1546, 54/1572, 55/1612, 55/1613, 57/1676, 58/1700, 58/1705, 58/1707, 61/1782, 61/1800, 61/1802, 62/1812, 62/1818, 63/1853, 64/1875, 67/1970, 68/2003, 68/2015

neçge bk. *neçe*: 36/1017

neçük nasıl: 3/24, 6/105, 8/164, 17/441, 21/567, 22/584, 26/722, 29/818, 30/827, 32/892, 32/898, 36/1019, 40/1162, 41/1164, 42/1201, 47/1371, 56/1634, 58/1702, 59/1747, 59/1748, 60/1750, 60/1757, 60/1777, 62/1824, 68/2004, 70/2070

n.+din 57/1685

n.+dür 5/64, 77/130, 26/723

nedin neden:

n.+dür 3/25

nef* (< Ar. نفع *nef*) mefaat, fayda: 30/850

nefes (< Ar. نفس *nefes*) nefes: 6/105, 37/1054, 49/1426, 49/1427

n.+ge 52/1510

n.+din 52/1513, 52/1518, 65/1929

n.+in 37/1054

n.+tür 29/819

nehār (< Ar. نهار *nehār*) gündüz:

n.+a 48/1404

n.+ım 48/1397

neheng (< Far. نهنگ *neheng*) timsah: 44/1275, 44/1277

n.+ni 44/1272

n.+ge 44/1278

nehr (< Ar. نهر *nehr*) akarsu: 52/1521

nem (< Far. نم *nem*) nem: 35/997, 55/1615

nème şey, nesne, bir şey, bk. *nemerse*: 12/285, 22/589, 22/590, 46/1327

n.+ler 20/534, 27/762, 28/789

nemerse bk. *nème*: 37/1050

nergis (< Far. نرگس *nergis*) nergis, güzelin gözü: 11/275, 53/1557

n.+lerige 18/479

nesl (< Ar. نسل *nesl*) nesil:

n.+i 16/412, 28/779

nesr (< Ar. نسر *nesr*) nesir, düz yazı: 6/99

nesrîn (< Far. نسرین *nesrîn*) yaban gülü, ağustos gülü: 10/241

neşād (< Ar. نشاط *neşād*) sevinç, neşe: 68/2001

neşter (< Far. نشتر *neşter*) hekim bıçağı: 13/312

n.+i 30/827, 58/1799

n'êt- ne etmek-:

n.-er 43/1240

n.-ey 39/1114, 56/1637

n.-eyin 59/1747

n.-se 58/1701

nèteg ne gibi: 58/1712, 60/1750

nevā(y) (< Far. نوای *nevāy*) ses, sada, makam, nağme: 6/104
n. +lar 11/268, 14/348, 34/956

nevmīd (< Far. نومید *nevmīd*) ümitsiz: 23/622, 24/672, 53/1539, 62/1835

nev-nihāl (< Far. نونهال *nev-nihāl*) taze fidan:
n. +i 10/231

nev-rūz (< Far. نوروز *nev-rūz*) yeni gün: 5/73, 65/1928, 68/1992, 68/2015

ney (< Far. نی *ney*) kamıştan yapılmış nefesi saz: 33/942

n'eyle- ne eylemek, ne yapmak:
n. -sün 50/1452

niğār (< Far. نیکار *niğār*) resim kadar güzel sevgili:
n. +ım 26/725, 60/1764
n. +ın 34/957, 34/972, 69/2032

nihāl (< Far. نیهال *nihāl*) taze fidan gibi uzun sevgili: 36/1034
n. +i 8/176, 10/229, 10/231, 11/257, 13/313, 13/314, 26/708, 56/1636, 61/1785
n. +idür 54/1583
n. +ni 50/1463

nihān (< Far. نیهان *nihān*) gizli, saklı: 32/911

nihāyet (< Ar. نيهایت *nihāyet*) son: 39/1123

nihāyetsiz sonsuz: *nihāyet+siz* 30/840

nikāḥ (< Ar. نكاح *nikāḥ*) *nikah*: 67/1970

niġ-gūn (< Far. نیلگون *niġ-gūn*) lacivert: 65/1912

nī met (< Ar. نعمة *nī met*) iyilik, lütuf: 6/98, 9/208, 27/761, 52/1519
n. +ide 3/1009
n. +idin 51/1494
n. +ler 49/1422
n. +leri 34/955
n. +lerin 43/1248
n. +lerni 51/1489

nimeti'n nebi nebi nimeti: 3/02

nişār (< Ar. نیشار *nişār*) saçma, serpme:
n. +ı 11/265

nişār-ı meş'al saçılmış meşale: 11/265

nisbet (< Ar. نسبت *nisbet*) nisbet:
n. +i 12/289

nisyān (< Ar. نسيان *nisyān*) unutmama: 9/202, 47/1366, 67/1983

nişān (< Far. نشان *nişān*) nişan:
n. +ın 45/1308

nişāne (< Far. نشانه *nişāne*) belirti iz: 62/1837

niyāz (< Far. نیاز *niyāz*) yalvarma, yakarma:
n. +ın 7/143, 60/1760

niyyet (< Ar. نیت *niyyet*) niyet:
n. +din 43/1236

nuġl (< Ar. نغلة *nuġl*) içkiyle yenen yiyecek, meze, çerez: 8/182, 25/691, 32/906, 59/1724, 66/1954

nuġre (< Ar. نقره *nuġre*) külçe halinde gümüş: 11/253

nuġre-i ḥām işlenmemiş gümüş: 11/253

nūr (< Ar. نور *nūr*) nur: 19/504
n. +ı 45/1307, 55/1602
n. +ıdın 3/08

n. +ın 3/09, 46/1339
nur-ı dīde çok sevgili kimse: 55/1602
nuşret (< Ar. نصرت *nuşret*) yardım: 67/1971
n. +e 64/1884
n. +i 69/2040
nuşret-i baht bahtın yardımı: 69/2040
nüş (< Far. نوش *nüş*) içki, işret: 5/78, 30/827, 44/1270
nüş et- işret etmek:
n. -eli 5/78
nuṭḡ (< Ar. نطق *nuṭḡ*) söz, konuşma:
n. +ı 61/1779
nücūm (< Ar. نجوم *nücūm*) yıldızlar:
n. +ı 3/11
n. +ın 10/215
nücūm-ı arş arşın yıldızları: 3/11
nühüfte (< Far. نهفته *nühüfte*) gizli, saklı: 41/1178, 54/1593
nüḡāz küçük serçe kuşu: 67/1968
nümā (< Far. نما *nümā*) gösteren, bildiren, benzeyen:
t. +dur 45/1307
nüşha (< Ar. نسخه *nüşha*) nüsha:
n. +da 6/99

o işaret sıfatı “o”: 6/99, 6/106, 20/535, 46/1337, 47/1349, 50/1451

o kişi zamiri: 28/780

o.+nuş 24/647, 66/1952

oğ(u)l oğul: 6/115, 6/119, 7/134, 48/1385

o.+ı 10/223, 14/340, 17/430, 19/492, 35/1007, 43/1240, 46/1344, 57/1673, 57/1674, 60/1762, 64/1893

o.+ıga (oğlğa) 12/286, 18/477, 18/4482, 19/494, 19/502, 27/750, 61/1791, 62/1838, 62/1839

o.+ım (oğlum) 66/1947

o.+ın (oğlın) 70/2054

o.+ına (oğlına) 10/232

o.+ını (oğlını) 12/277, 12/280, 14/341, 19/491

o.+ınığ (oğlınığ) 18/478, 62/1841

oğlan oğlan: 63/1847

oğrı hırsız: 24/648

oğşa- benzemek:

o.-r 61/1804, 61/1804, 62/1829

oğşat- benzetmek: *oğşa-t-*

o.-ıb 49/1429

oğ ok: 13/311, 14/338, 61/1805

o.+ı 55/1617, 56/1648

o.+ın 62/1837

o.+ları 49/1428

oğu- okumak:

o.-ban 44/1266, 70/2076

o.-dı 3/10, 5/65, 48/1385

o.-p 3/06, 5/86, 6/96, 10/228, 10/242, 46/1340

o.-r 56/1645

o.-sa 68/2014

o.-sağ 6/100

o.-yam 5/79

ol üçüncü kişi zamiri “o”: 3/11, 3/13, 5/66, 6/110, 6/118, 7/127, 8/160, 8/173, 8/183, 9/185, 9/192, 10/218, 12/297, 12/304, 12/306, 13/308, 13/326, 13/332, 13/333, 14/341, 14/352, 15/371, 15/382, 15/390, 16/408, 16/412, 17/439, 18/469, 20/521, 20/530, 20/537, 21/556, 22/591, 23/616, 23/625, 23/631, 23/634, 23/636, 25/692, 27/742, 28/768, 29/800, 29/801, 29/823, 32/886, 33/949, 34/975, 34/976, 34/977, 34/977, 34/978, 35/982, 35/988, 35/996, 36/1023, 38/1074, 38/1085, 39/1112, 39/1126, 39/1128, 40/1155, 40/1155, 40/1160, 41/1169, 42/1196, 42/1214, 42/1218, 42/1220, 43/1245, 44/1276, 44/1278, 45/1302, 46/1325, 47/1352, 48/1390, 49/1411, 49/1424, 49/1431, 49/1433, 53/1560, 54/1561, 54/1569, 54/1586, 54/1588, 55/1618, 56/1650, 58/1693, 60/1764, 60/1766, 60/1774, 61/1896, 61/1809, 62/1825, 62/1834, 63/1844, 63/1849, 64/1897, 66/1946, 68/1994, 68/1996, 68/2007, 69/2045, 70/2057, 70/2062

o.+dur 55/1603

ol işaret sıfatı 3/09, 3/18, 3/22, 6/104, 8/165, 8/167, 8/168, 9/188, 9/205, 10/217, 11/255, 11/258, 12/294, 12/298, 13/310, 13/319, 14/348, 14/366, 14/367, 15/378, 15/383, 15/391, 17/431, 17/433, 19/516, 22/592, 22/596, 22/605, 23/624, 23/627, 23/635, 27/737, 27/761, 28/783, 29/806, 30/830, 31/876, 31/884, 32/914, 32/916, 33/920, 33/926, 33/928, 33/929, 33/930, 33/938, 33/940, 33/948, 34/973, 34/974,

35/990, 35/997, 36/1025, 36/1041, 37/1045, 37/1048, 37/1049, 37/1063, 37/1066, 42/1194, 42/1199, 44/1257, 44/1258, 46/1335, 46/1338, 47/1371, 48/1385, 50/1449, 51/1489, 53/1537, 52/1521, 54/1575, 54/1578, 54/1581, 55/1623, 57/1657, 57/1658, 57/1685, 58/1690, 58/1715, 58/1717, 59/1720, 59/1721, 62/1824, 62/1824, 62/1829, 62/1835, 62/1838, 63/1851, 63/1851, 64/1888, 65/1928, 66/1950, 66/1953, 68/2002, 69/2021, 69/2034, 69/2046, 69/2047, 70/2055, 70/2064

ol işaret zamiri 5/68, 10/240, 12/305, 30/847

ol- olmak:

o.-dı 22/603, 29/817, 29/817, 33/917, 36/1037, 46/1324, 53/1545, 59/1736

o.-dın 54/1590

o.-dum 23/629, 50/1465

o.-ğay 68/1995

o.-mağ 32/890

o.-mas 60/1756

o.-sa 11/272, 35/1006, 64/1878

o.-sam 38/1076, 38/1076

o.-sunğ 19/506

o.-up 26/731

olar “onlar” üçüncü çoğul kişi zamiri, bk. *onğ lar*: 8/178, 15/381, 46/1324, 58/1791, 64/1887, 70/2074

o.+dın 42/1218

o.+ğa 45/1304

o.+nınğ 12/289, 47/1350

olca ganimet:

o.+sı 54/1569

oltur- oturmak, bk. *otur*: 7/133

o.-dı 7/136, 20/535, 32/902, 33/919, 36/1028, 37/1063, 60/1774, 61/1799, 62/1841, 66/1950

o.-dılar 9/196, 69/2036

o.-ğanları 56/1626

o.-mağğa 43/1247

o. - unglar 24/668

o.-up 9/199, 15/369, 27/748, 42/1198, 52/1500, 55/1613

o.-updur 37/1060, 40/1139

on on:3/27, 6/97, 11/255, 24/660, 35/996, 38/1081, 38/1099, 39/1109, 40/1157, 45/1313, 47/1353, 49/1414, 50/1459, 50/1464, 54/1589, 55/1605, 57/1665, 57/1666, 63/1850

on- onmak:

o.-mağğa 49/1424

onan- razı olmak, beğenmek:

o.-dı 12/276

onğlar bk. *olar*:

o.+ların 45/1298

oprag giyişi:

o.+ı 33/924

o.+ın 13/321, 49/1425

orda ordu: 47/1346, 47/1349, 47/1362

o.+sı 47/1348

orman orman:

o.+ğa 62/1820
or(u)n yer:
o.+ıda (ornıda) 7/147
o.+ıdın (ornıdın) 69/2047
o.+ığa (orniğa) 25/702, 28/793, 42/1206, 51/1491, 59/1746
orta orta:
o.+da 67/1982
o.+dın 33/942
o.+ğa 70/2052
o.+sıda 36/1036, 37/1047
o.+sında 23/621, 23/621, 31/882, 65/1930
oş şu: 13/322, 31/872, 32/901,40/1137, 66/1950
oşbu bu, tam bu: 4/38, 6/94, 6/113, 9/213, 10/218, 10/219, 12/286, 12/300, 15/374, 19/511, 23/633, 27/736, 27/747, 27/756, 27/765, 28/767, 28/787, 28/790, 30/833, 34/969, 38/1094, 39/1118, 39/1123, 40/1144, 42/1203, 43/1236, 45/1311, 47/1345, 49/1416, 49/1421, 57/1662, 57/1685, 58/1698, 59/1738, 61/1798, 61/1802, 65/1923, 70/2059
o.+dur 43/1235, 48/1404
ot ateş: 12/292, 18/470, 24/658, 30/856, 38/1094, 44/1270, 57/1674, 57/1676, 59/1735, 60/1750, 64/1885, 65/1908
o.+dın 57/1669
o.+dur 16/413, 17/435
o.+ğa 3/25, 16/417, 38/1088, 59/1725
o.+ı 3/01, 13/318, 16/423, 18/470, 22/608, 31/881, 55/1620, 56/1625, 56/1649, 60/1776
o.+ıda 5/64, 17/447, 18/461, 47/1373, 48/1403, 51/1496
o.+ıdın 30/856
o.+ığa 24/661, 26/726, 27/754, 35/981, 56/1642, 57/1675
o.+ın 56/1648
o.+ing ızda 56/1640
o.+ını 53/1559
o.+lar 33/935
o.+ng nı 49/1412
o.+nı 17/441
o.+ka 14/359, 30/856, 65/1908
o.+unğa 70/2071
otağ büyük çadır: 66/1950
othık ateşli: *ot+hık* 64/1897
otun odun: 27/743
o.+lar 27/745
otunluk odunluk: *otun+luğ*
o.+ğa 51/1476
otur- bk. otur-
o.-dı 20/519, 25/685, 59/1723, 59/1726
o.-dılar 45/1303, 47/1370
o.-may 20/532
o.-u 31/857, 36/1038, 44/1278
o.-up 18/480, 24/673
o.-ur 24/654, 56/1647

oyan- uyanmak:

o.-dı 4/61

oyna- oynamak: *oy(u)n+a-*

o.-ğalı 36/1029, 36/1032

o.-p 11/262, 41/1168, 41/1173

o.-r 11/274, 20/526

oyul- oyulmak: *oy-ul-*

o.-ip 36/1016

oyun oyun: 10/230, 42/1210, 61/1895

o.+ı 20/526, 66/1959

o.+larığa 57/1681

oyunçı oyuncu: *oyun+çı* 67/1961

öfkele öfkelenmek: *öfke-le-*

ö.-p 55/1614

öğün başka: 16/425, 18/484, 32/913, 33/932, 50/1446

ö.+nü 20/521

öğür- döndürmek, çevirmek:

ö.-me 57/1667

ö.-men 34/969, 35/987

ö.-mes 57/1676

ö.-üp 32/901

öl- ölmek:

ö.-di 43/1234

ö.-dige 52/1529

ö.-dim 58/1796

ö.-eli 27/755

ö.-er 23/628, 26/732, 34/975, 48/1403, 63/1870

ö.-ersin 65/1920

ö.-gen 28/791, 48/1379

ö.-genim 14/355

ö.-gil 65/1917

ö.-günçe 29/800, 42/1195, 58/1705, 64/1890

ö.-mek 27/754

ö.-mekge 14/365

ö.-meydür 52/1522

ö.-se 28/792

ö.-sek 27/755

ö.-sem 17/445, 62/1832

ö.-üptür 50/1457

öldür- öldürmek, bk. *öltür-*: *öl-dür-*

ö.-di 56/1624

ölgüm ölüm, bk. *ölüm*: *öl-güm*

ö.+dür 35/982, 47/1373

öltür- bk. *öltür-*

ö.-geli 42/1199

ö.-gen 61/1804, 63/1851

ö.-geni 33/938

ö.-geningni 62/1814

ö.-meyin 65/1921

ö.-üp 42/1200, 64/1893

ö.-ür 43/1227

ölüg ölü, bk. *ölüg*: *öl+üg* 37/1054, 45/1313, 50/1462, 50/1464, 55/1600

ölüm bk. *ölgüm*:

ö.+din 66/1935

ö.+ni 24/666

‘ömr (< Ar. *عمر* ‘ömr) ömür:

ö.+i 6/114, 10/216, 28/767

ö.+ini 54/1572

öp- öpmek:

ö.-ekeç 25/692

ö.-er 53/1532

- ö.-ti 26/721, 65/1930
ö.-tiler 12/282
ö.-üp 12/290, 13/316, 26/722
- öpüş-** öpüşmek: öp-üş-
ö.-mek 67/1985
ö.-üp 53/1555
- örte** yakmak, kavurmak:
ö.-r 17/443, 22/608
ö.-di 16/423, 68/2017
- örten-** yanmak: örte-n-
ö.-se 56/1645
- öt-** geçmek, aşmak:
ö! 30/842
ö.-er 16/407, 20/544
ö.-erler 22/587
ö.-gen 54/1571, 69/2019
ö.-genini 20/527
ö.-ger 16/414
ö.-se 28/792, 45/1292, 55/1616
ö.-ti 16/401, 20/533, 33/931, 55/1622
ö.-tiler 54/1571
ö.-üben 66/1942, 68/2015
ö.-üp 35/1010, 45/1290, 61/1802, 68/1992, 68/2010
- ötün-** geçirilmek: öt-ün-
ö.-di 44/1268
- ötür-** geçirmek: öt-ür-
ö.-di 31/859
ö.-geli 27/739
ö.-ü 44/1281, 47/1360, 47/1362, 53/1554
- öv-** övmek:
ö! 3/24
- öy bk. év:** 25/696, 26/715, 37/1046, 47/1358, 56/1655, 67/1976, 69/2038, 70/2048
ö.+de 9/193, 29/807, 47/1355, 51/1496, 55/1623, 67/1974, 67/1974
ö.+din 12/299, 13/328
ö.+ge 9/194, 12/299, 12/303, 15/383, 21/552, 37/1045, 45/1289, 47/1351,
49/1422
ö.+i 8/180
ö.+idin 21/565, 54/1565
ö.+ige 28/788, 33/936, 33/944
ö.+inde 46/1333, 57/1684
ö.+ini 19/495
ö.+leridür 64/1876
ö.+lerige 51/1475
ö.+lerimiz 46/1320
ö.+ni 58/1717
ö.+ning 37/1059, 56/1625
ö.+ünge 46/1338

öz kendi:4/40, 7/137, 16/408, 16/417, 20/541, 20/547, 28/777, 28/794, 33/947, 38/1082, 46/1324, 51/1470, 51/1475, 52/1525, 54/1574, 69/2040, 70/2051, 70/2051, 70/2064, 70/2066

ö.+*din* 28/771

ö.+*i* 10/217, 21/554, 32/894, 38/1097, 47/1348, 60/1755, 60/1778, 61/1790

ö.+*idin* 3/07, 12/303, 26/715, 37/1061, 40/1161, 43/1233, 56/1650, 70/2058

ö.+*idür* 54/1570

ö.+*ige* 6/117, 22/599, 22/604, 25/682, 29/801, 29/813, 57/1660

ö.+*in* 53/1542, 70/2057

ö.+*indin* 14/338

ö.+*ingni* 7/134, 55/1600

ö.+*ini* 12/300, 17/437

ö.+*ining* 3/08, 12/297, 28/784, 36/1013, 44/1269, 47/1374

ö.+*ni* 5/81, 7/135, 15/390, 16/417, 21/555, 25/689, 56/1624

ö.+*üm* 15/383, 16/407, 16/426, 19/512, 39/1131, 41/1167

ö.+*ümdin* 15/370, 26/727, 41/1181, 41/1184

ö.+*ümge* 19/512

ö.+*ümni* 14/358, 41/1183, 43/1227, 51/1499, 52/1520

ö.+*ümning* 42/1208

ö.+*ündür* 38/1075

ö.+*üng* 4/47, 39/1119, 48/1392, 55/1601, 63/1852

ö.+*üngdin* 39/1122

ö.+*üngni* 16/413, 49/1412, 58/1797

ö.+*üngüz* 8/156

ö.+*üngüzge* 8/155, 26/733

ö.+*üni* 32/904, 34/980

özge başka, diğer: *öz+ge* 3/07, 7/138, 10/226, 12/285, 12/303, 13/328, 14/355, 14/355, 15/386, 21/579, 22/585, 29/808, 31/866, 31/870, 32/896, 32/913, 34/960, 36/1019, 48/1377, 48/1377, 55/1601, 55/1622, 57/1664, 62/1836

ö.+*çe* 3/2959/1740, 64/1896

‘özr (< Ar. عذر ‘*özr*) özür: 4/38

‘özr ét- suç, hata işlemek:

ö.-*geli* 4/38

‘özr-*h,āh* (< Ar. عذر < Far. خواه *özr-h,āh*) özür dileyen, mazereti olan:

ö.+*t* 3/18

pādiṣāh (< Far. پادشاه *pādiṣāh*) padişah: 40/1159
p.+ġa 24/662
p.+ı 6/108, 6/111, 8/157, 17/439, 21/552, 24/665, 28/791, 38/1092, 56/1635, 56/1639
p.+inīng 8/170, 8/179
p.+lar 3/17
p.+nīng 46/1344

pāk (< Far. پاک *pāk*) pak: 22/606, 24/651, 32/898, 47/1374, 48/1376, 48/1378, 63/1865, 67/1976
p.+ı 5/66, 66/1933

pāk dāmnlıg suçsuz davranış, görgü saflığı:
d.+nı 47/1374

pākīze (< Far. پاکیزه *pākīze*) latif, güzel: 10/227, 22/591

pālā (< Far. پالا *pālā*) yedek at:
p.+sı 14/361

palçıg balçık:
p.+ıdur 11/248

pāre (< Far. پاره *pāre*) parça: 11/267, 13/331, 22/588, 22/601, 32/887, 36/1040, 37/1052, 44/1282, 63/1863, 64/1895, 64/1902
p.+dir 37/1058
p.+sı 19/505

pāy (< Far. پای *pāy*) ayak: 11/265, 50/1465, 56/1644
p.+ı 39/1129
p.+lar 47/1352

pāyende (< Far. پاینده *pāyende*) kalıcı, sürekli, daim: 46/1337

pay-i taht (< Far. پایتخت *pay-i taht*) başkent:
p.+ı 39/1129

peç (< Far. پچه *peçe*) peçe, örtü: 25/692, 37/1055

penāh (< Far. پناه *penāh*) sığınacak yer: 44/1264, 51/1499
p.+ım 33/932

pend (< Far. پند *pend*) nasihat: 18/476

per (< Far. پر *per*) kanat: 21/560

per-bū iri, büyük, iri kanat: 21/560

perçin (< Far. پرچین *perçin*) perçin: 11/252, 11/253

perde (< Far. پرده *perde*) perde: 5/75

perde-i tab' parlayan örtü:
p.+ım 5/75

perī (< Far. پری *perī*) peri: 11/257, 11/263, 12/282, 16/412, 16/416, 28/781, 36/1030, 37/1066, 42/1215, 54/1587, 56/1638, 57/1661, 64/1893, 64/1898, 65/1909, 65/1910, 66/1955
p.+dür 15/381, 36/1030, 37/1065, 40/1145, 46/1342, 59/1723
p.+ge 34/978, 55/1596, 57/1674, 60/1773
p.+ler 12/291, 12/297, 26/709, 26/711, 40/1145, 44/1258, 53/1549, 60/1778, 61/1793, 63/1857, 65/1925, 66/1951, 66/1957, 69/2030
p.+lerdin 69/2038
p.+lerdür 67/1976
p.+lerge 41/1192
p.+lerni 25/680
p.+lerning 66/1959

p. +ni 44/1263
p. +sin 37/1068
perĪ-ruĥsār (< Far. پری رخسار *perĪ-ruĥsār*) peri yanaklı (güzel):
p. +lar 11/254
perĪ-rūy (< Far. پری روی *perĪ-rūy*) peri yüzlü: 28/781
perīṣān (< Far. پریشان *perīṣān*) perişan: 4/54, 9/187, 41/1175, 54/1583, 59/1745
p. +mız 4/41
perĪ-zād (< Far. پری زاد *perĪ-zād*) periden doğmuş, bk. *perĪ-zāt* : 12/287, 16/411, 40/1150, 40/1152, 53/1541, 53/1560, 57/1684
p. +e 11/263
perĪ-zāt bk. *perĪ-zād* 6/101
pervāne (< Far. پروانه *pervāne*) pervane:
p. +ni 57/1669
p. +sidür 57/1663
per-vāz (< Far. پرواز *per-vāz*) 1.uçmuş, uçma: 6/100, 6/102, 11/272, 17/442, 55/1618, 66/1957, 67/1965, 68/2010
perver (< Far. پرور *perver*) besleyen, büyüten, yetiştiren: 34/977
perver-digār (< Far. پروردگار *perver-digār*) besleyici, rızıklandırıcı, Allah:
p. +a 32/911, 48/1404
p. +ım 60/1764
perveriş (< Far. پرورش *perveriş*) besleyiş, besleme: 10/226
pes (< Far. پس *pes*) ard, arka, geri: 16/421
peşe (< Far. پشه *peşe*) sivrisinek:
p. +si 30/846
peşkeş (< Far. پیشکش *peşkeş*) hediye, armağan:
p. +ler 46/1328
peyām (< Far. پیام *peyām*) haber:
p. +ım 34/973
p. +ımni 23/625, 23/630
peyāmān (< Far. پیامزن *peyāmān*) haberler: 32/912
peydā (< Far. پیدا *peydā*) meydana, açıkta: 4/59, 5/80, 5/86, 5/88, 9/209, 11/271, 15/392, 23/638, 31/862, 31/869, 33/917, 33/931, 35/999, 44/1275, 51/1474
peydā bol- oryaçıklamak, meydana gelmek:
p. b.-dı. 23/638, 31/862, 44/1275, 51/1474
p. b.- ğanı 5/80
p. b.-up 4/59, 33/931
p. b.-ur 9/209
p. b.-sa 31/869
peymān (< Far. پیمان *peymān*) yemin, and: 48/1383
pıtraĥ dikenli otsu bitki, bu bitkinin hayvanların tüylerine ve insanların elbiselerine takılan tohumu: 33/948
pīr (< Far. پیر *pīr*) pir: 9/208
p. +ım 5/77
pīṣ (< Far. پیش *pīṣ*) ön, ileri: 8/159
p. +e 53/1551
pīṣ-bāz (< Far. پیشباز *pīṣ-bāz*) karşılayan: 9/188
p. +ı 47/1363
pīṣe (< Far. پیشه *pīṣe*) huy, alışkanlık: 31/880, 39/1132,
pīṣvā (< Far. پیشوا *pīṣvā*) reis, başkan:

p. +sı 3/03

piyāde (< Far. پیاده *piyāde*) yaya:12/291, 30/830, 49/1431, 49/1435, 56/1645, 69/2045

piyāle (< Far. پیاله *piyāle*) kadeh, şarap, bardağı: 5/78

pūša- (<Far. پوشا *pūša*) gizlemek, kaplama:

p. -r 18/482

pūšīde (< Far. پوشیده *pūšīde*) örtülmüş: 60/1757

pūr (< Far. پر *pūr*) dolu, çok fazla: 4/55, 5/79, 29/820, 31/866, 35/992, 38/1094, 48/1389, 55/1621, 56/1628, 57/1673

pūr 'ayş hayat dolu:4/55

pūr-derd dert dolu: 5/79

pūr-ğuşsa keder dolu: 29/820

pūr-ḥūn kan dolu: 65/1912

pūr- kār kar dolu: 53/1536

pūr-şūr fitne, karışıklık dolu: 22/583

pūr- meşakḳat meşakkat dolu: 31/866

pūr-zūr zorluk dolu: 22/583

pūşt (< Far. پوشت *pūşt*) arka, sırt: 36/1024

p. +ning 36/1025

pūşte (< Far. پشته *pūşte*) tepe, yığın: 36/1028

Rabb (< Ar. رب *Rabb*) Allah: 39/1117, 62/1828
ra'd (< Ar. رعد *ra'd*) gök gürlemesi: 38/1095, 60/1776
rāh (< Far. راه *rāh*) yol:
r.+ı 3/17, 41/1186
rāḥat (< Ar. راحت *rāḥat*) rahat: 7/127, 9/212, 10/240, 17/439, 30/854, 34/964, 40/1156, 46/1327, 48/1399, 67/1987, 70/2071
r.+ını 14/343
raḥīm (< Ar. رحيم *raḥīm*) çok merhametli :24/672
r.+ā 24/671
r.+e 4/50
raḥl (< Ar. رحل *raḥl*) semer: 67/1966
raḥm (< Ar. رحم *raḥm*) acıma, merhamet: 4/35, 4/50, 32/915
raḥmān (< Ar. رحمان *raḥmān*) merhamet eden : 4/50, 36/1018
raḥmet (< Ar. رحمت *raḥmet*) rahmet:
r.+ige 44/1269
r.+ingdin 24/672
raḥm eyle- merhamet etmek: 4/35
raḥmsız merhametsiz: *raḥm+sız* 65/1914
r.+ıdın 5/75
raḥt I. (< Far. رخت *raḥt*) hertürlü ev eşyası, elbise ve süsü malzemesi:
r.+ım 29/810
r.+ın 70/2060
r.+lar 47/1368
raḥt II. at takımı, eyer takımı, *bk. raḥt*: 46/1329
rā'ī (< Ar. راعي *rā'ī*) çoban:
r.+de 4/37
ra'nā (< Ar. رنا *ra'nā*) güzel, latif, hoş görünen: 10/235, 36/1033, 36/1035, 61/1794
raḫūf ?
r.+in 46/1331
rāst (< Ar. راست *rāst*) doğru, gerçek: 20/539, 25/690, 42/1203, 45/1288, 45/1294, 46/1316, 49/1425, 51/1488, 52/1523
rast kəl rast gelmek:
r.-ip 45/1288
rāvī (< Ar. راوی *rāvī*) rivayet eden, anlatan: 5/81, 12/294, 20/523, 20/524, 21/566, 21/568, 24/644, 24/646, 24/652, 32/891, 36/1021, 36/1022, 44/1273, 45/1289, 51/1471, 53/1540, 61/1798, 66/1941, 66/1942
r.+ge 64/1882
rāz (< Far. راز *rāz*) sır: 17/449, 53/1559, 54/1561
rāzī (< Ar. رازی *rāzī*) sırta mensup :4/44, 4/46
Rebī'ül-mülük (< Ar. ربیع الملک *Rebī'ül-mülük*) ö. a. Serendil şahı: 39/1127, 46/1315, 47/1363, 47/1369, 68/2004, 69/2031, 69/2032
refīk (< Ar. رفيق *refīk*) arkadaş yoldaş:
r.+im 17/438
r.+lerni 68/2013
reh-nümā (< Far. ره نما *reh-nümā*) yol gösteren:
r.+sın 35/985
remīde (< Far. رمیده *remīde*) ürkmüş, korkmuş:19/504
remil (< Ar. رمل *remil*) nokta ve çizgilere bakarak gaybı keşfetme:
r.+leri 19/501

remz (< Ar. رمز *remz*) kapalı bir şekilde söyleme:
r.+idin 63/1844

renc (< Far. رنج *renc*) zahmet, eziyet, ızdırıp: 10/217, 17/439, 23/623, 44/1271, 44/1271

reng (< Far. رنگ *reng*) renk: 29/825
r.+i 13/309, 18/463

rengîñ (< Far. رنگین *rengîñ*) parlak renkli, güzel, hoş: 11/248, 11/252, 24/657, 39/1129, 66/1954

resās ?
r.+ım 38/1095

resm (< Ar. رسم *resm*) resim: 9/187, 28/792

resm-i 'ālem alemin resmi: 9/187

resūl (< Ar. رسول *resūl*) resul:
r.+uñg 3/24

reşk (< Far. رشك *reşk*) kıskanma, haset: 11/270

revā (< Ar. روا *revā*) layık, yerinde uygun: 58/1704, 60/1754
r.+dur 9/193, 55/1610

revān (< Far. روان *revān*) yürüyen giden, bk. *revāne*: 12/281, 14/338, 60/1773, 70/2057
r.+ı 46/1323, 67/1978
r.+ım 48/1395

revāne (< Far. روانه *revāne*) bk. *revān*: 46/1324, 53/1549, 55/1623, 69/2036

reyhān (< Ar. ريحان *reyhān*) reyhan: 10/241

rızık (< Ar. رزق *rızık*) rızık:
r.+ım 34/962

rızā (< Ar. رضا *rızā*) rıza: 31/879, 35/995, 42/1193, 42/1195

rızā bër- razı olmak:
r.b.-mek 31/879
r.b.-ipdür 35/995
r.b.men 42/1193, 42/1195

rıdvān (< Ar. رضوان *rıdvān*) cennet kapıcısı olan melek: 9/194

rıdvān-ı behişt (< Ar. رضوان + Far. بهشت *rıdvān-ı behişt*) cennet rıdvanı
r. b. 9/194

rif'at (< Ar. رفعت *rif'at*) yücelik, yükseklik: 7/149

rind (< Ar. رند *rind*) rint: 50/1452

rivāyet (< Ar. روایت *rivāyet*) rivayet: 5/81, 6/92, 6/107, 12/294, 14/367, 20/523, 21/567, 24/644, 32/891, 36/1021, 45/1290, 53/1540, 54/1579, 61/1798

rivāyet kıl- anlatmak:
r. k! 53/1540
r. k.-dı 5/81

rücū' (< Ar. رجوع *rücū'*) geri dönme:
r.+ı 4/59, 9/214
r.+ım 10/215

rücū'i bol- geri dönmek:
r. b.-dı 4/59

rūh (< Ar. روح *rūh*) ruh: 15/382, 34/978, 66/1933
r.+ı 48/1395, 67/1978
r.+ına 32/890
r.+umda 41/1172

rūh-ı revān yürüyen ruh: 67/1978

r. r. +im 48/1395

Rūm (< Ar. روم *Rūm*) ö. a. Rūm: 3/28

rūšen (< Ar. روشن *rūšen*) aydınlık, parlaklık: 3/01, 12/298, 19/503, 31/860

r. +dür 24/670, 44/1279

rūšen kıl- aydınlık etmek: 3/01

ruh (< Far. رخ *ruh*) yanak: 13/309

ruhsār (< Far. رخسار *ruhsār*) yanak yüz, bk. *ruhsāre*:

r. +larning 11/257

ruhsāre (< Far. رخساره *ruhsāre*) bk. *ruhsār*:

r. +larning 56/1638

r. +si 11/265, 11/275

ruḥṣat (< Ar. رخصت *ruḥṣat*) ruhsat: 67/1971

rūy (< Far. روی *rūy*) yüz: 17/434

r. +dın 16/404

r. +ı 28/781, 48/1397, 57/1670, 61/1784

r. +lar 69/2030

rūy-ı mah ay yüzlü:

r. m. +nı 61/1784

rūy-ı zerd altın yüzlü: 17/434

r. z. +im 17/434

r. z. +imizni 57/1670

rūy-mal yüz süren: 48/1379

rūz (< Far. روز *rūz*) gün: 48/1390

rūzī (< Far. روزی *rūzī*) nasip, kısmet: 48/1389

rübāb (< Far. رباب *rübāb*) saz: 17/450

sa'ādet (< Ar. سعادت *sa'ādet*) saadet: 9/205, 23/639, 67/1972, 69/2044
s.+tūr 70/2075

sa'ādetlik saadetlik: *sa'ādet+lik* 64/1880

sa'āt (< Ar. ساعة *sa'āt*) zaman, vakit: 9/205, 20/532, 50/1463
s.+de 22/584
s.+te 44/1256, 49/1430

şabā (< Ar. صبا *şabā*) tan yeli: 23/625, 34/973
s.+ğa 23/624

şabāh (< Ar. صباح *şabāh*) sabah, bk. *şubh*: 20/532, 27/738
s.+ı 50/1450

sayın her: 13/308

şabr (< Ar. صبر *şabr*) sabır: 15/383, 18/460, 18/464, 18/473, 23/616, 32/908, 34/968, 39/1132, 49/1416
s.+ı 13/311
s.+ın 31/880

şabr kıl- sabretmek: 49/1416

saç saç: 25/695
s.+ı 4/42, 7/125, 13/313, 37/1055, 45/1305
s.+ım 41/1174
s.+ıj 56/1644

saç- saçmak:
s.-ip 9/211, 10/234, 44/1277
s.-tum 68/2011

saçıl- saçılmak: *saç-ıl-*
s.-dı 67/1983, 68/2008, 68/2009
s.-ğan 5/69
s.-ğay 67/1982
s.-ur 17/457, 45/1291

sa'd (< Ar. سعد *sa'd*) kutlu, uğurlu: 9/205

sa'd bol- kutlu olmak:
s.-dı 9/205

şadā (< Far. صدا *şadā*) ses, avaz: 32/916

şad-berg (< Far. صديرك *şad-berg*) yüz yapraklı, pek çok yaprağı olan katmerli: 57/1682

sāde (< Far. ساده *sāde*) düz, basit, yalın: 6/99

şadef (< Ar. صدف *şadef*) sedef:
s.+ğa 9/202, 67/1983

şādık (< Ar. صادق *şādık*) sadık: 6/119, 45/1297, 57/1657, 70/2073, 70/2075

şādık bol- sadık olmak:
s.mağay 45/1297

şaf (< Ar. صف *şaf*) saf: 15/396

şafā (< Ar. صفا *şafā*) sefa: 66/1944

şafā-dār (< Ar. صفا + Far. دار *şafā-dār*) safalı : 39/1118

şāfī (< Ar. صافی *şāfī*) saf, katıksız: 11/251

sağın- düşünmek, hatırlamak: *sağ-ın-*
s.-dı 37/1060, 61/1807, 69/2020
s.-dum 69/2019
s.-ip 13/319, 17/431, 33/933, 48/1387, 48/1390, 61/1805

sağış düşünce: *sağ-ış*

s.+ıynı 65/1923
sağun- yalvarmak, feryat, figan etmek:
s.-ur 39/1132, 53/1544
şağur ?
s.+dın 25/697
sāhir (< Ar. ساحر *sāhir*) büyücü:
s.+ler 14/346
şahrā (< Ar. صحرا *şahrā*) sahra: 28/795, 29/798, 34/950, 35/999, 52/1527, 68/1993
s.+nīng 34/953
şāhib (< Ar. صاحب *şāhib*) sahip: 16/404, 46/1331
şahib-kırān (< Ar. صاحب + Far. قران *şahib-kırān*) her zaman başarı, üstünlük kazanan hükümdar: 10/218
Sā'id (< Ar. ساعد *Sa'id*) ö. a. Mısır Veziri Hamid'in oğlu, Seyfū'l, mülük'ün arkadaşı: 10/224, 11/255, 11/259, 12/290, 13/326, 13/330, 13/334, 13/335, 13/337, 14/339, 14/352, 14/354, 14/364, 14/366, 22/596, 22/600, 23/612, 38/1096, 38/1101, 48/1388, 49/1430, 49/1432, 49/1432, 50/1459, 51/1470, 51/1471, 51/1483, 52/1503, 63/1862, 63/1865, 66/1946, 68/1994, 68/1999, 69/2035, 70/2057
s.+e 14/350, 48/1391
s.+ğa 12/288, 14/350, 23/631, 49/1429, 66/1953, 69/2032
s.+ge 19/513, 49/1428, 52/1523, 68/1991
s.+ing 49/1413
s.+ni 12/288, 19/514, 48/1405, 50/1460, 70/2066
s.+nīng 14/353
sāil (< Ar. سائل *sāil*) dilenci:24/672
s.+dür 24/671
sağa kanal: 25/700
sağa sağa kël- aksayarak gelmek:
s.-ür 25/700
sağar (< Ar. سقر *sağar*) cehennem: 69/2028, 69/2029
sākī (< Ar. ساقى *sākī*) içki, kadeh sunan: 5/78, 36/1021
sakla- saklamak:
s.-dı 13/333, 22/593
s.-ğıl 42/1197, 44/1265
s.-ngızlar 49/1434
s.-r 33/946
s.-sa 30/854
sal sal: 3/01, 3/25, 25/703, 27/758, 32/894, 37/1049, 41/1173, 43/1249, 44/1260
s.+ımıznı 51/1480
s.+ın 44/1266
s.+ında 45/1302
s.+ını 31/857
s.+ni 27/757, 27/759, 31/874
sal- salmak, atmak, fırlatmak, göndermek, bk. *şal-*:
s.-dı 5/74, 5/89, 5/89, 9/200, 12/292, 12/295, 21/570, 22/602, 29/809, 37/1058, 50/1438, 50/1441, 51/1472, 51/1476, 52/1510, 52/1525, 62/1815, 62/1820, 67/1979, 67/1980
s.-dılar 62/1826
s.-dım 52/1519, 52/1520
s.-dum 51/1499

s.-ğan 55/1609
s.-ğanı 62/1819
s.-ğay 18/485, 21/569
s.-gül 4/35, 6/103, 58/1707
s.-iban 38/1088, 59/1725
s.-ip 5/67, 9/197, 10/228, 24/646, 25/697, 29/824, 31/878, 57/1681, 62/1825, 65/1926
s.-ıpdur 37/1043, 55/1608
s.-ipsin 16/413
s.-ma 26/733, 49/1412
s.-mağaydı 41/1175
s.-sang 22/585
s.-uban 25/702
s.-ur 23/617, 58/1700
s.-urğa 62/1821
s.-urlar 11/262, 31/883, 64/1900
s.-urmuş 31/872
s.-urnı 35/991
şal- bk. *sal-*:
s.-dı 67/1983
s.-urğa 16/417
salın- salınmak, atılmak: *sal-in-*
s.-ip 25/701, 33/923
salınçağ salıncak: *sal-in-çağ* 25/702
salşanat (< Ar. سلطنة *salşanat*) saltanat: 7/146, 19/498, 21/556, 47/1367
samānī (< Ar. صماني *samānī*) saman renkli: 11/248
san sayı:
s.+ı 20/525, 65/1909
şan'at (< Ar. صنعت *şan'at*) sanat:
s.+ı 45/1285
s.+ındın 30/835
s.+larığa 30/852
sañç- saplamak, sokmak:
s.-ip 56/1627
sañçıl- batmak, saplanmak: *sañç-ıl-*
s.-ap 49/1433
şandel (< Ar. صندل *şandel*) özellikle Hindistan'da yetişen ağaç, sandal: 27/764, 30/840
şanduk (< Ar. صندوق *şanduk*) sandık: 12/285, 43/1231, 44/1253, 65/1926
s.+nı 12/284
şanem (< Ar. صنم *şanem*) çok güzel kimse, mahebube: 26/709, 26/710
s.+ge 17/433
s.+ni 62/1829
s.ğa 23/627
saŋa "sen" kişi zamirinin yönelme durumu: 4/33, 4/38, 7/134, 8/154, 9/197, 14/363, 17/434, 19/505, 23/613, 24/670, 35/985, 43/1225, 44/1279, 49/1415, 55/1595, 56/1634, 56/1635, 56/1637, 61/1806, 63/1846, 65/1922, 66/1933
s.+dur 32/911
şāni' (< Ar. صانع *şāni'*) yapan yapıcı kimse; yaratan: 22/593, 36/1023

sansız sayısız, hesapsız: *san+sız* 44/1268
sarġa-sararmak, bk. *şarga-*
s.-yıp 30/855, 56/1644
şarga- bk. *sarġa-*:
s.-yıp 45/1307
sarı yön taraf, -a doğru: 10/243, 12/304, 14/340, 14/352, 32/897, 34/954, 51/1473, 51/1480, 56/1649
sarıġ sarı: 13/332, 66/1937
sarumşak sarımsak: 25/702
savaş savaş: 64/1881
savaş kıl- savaşmak:
s. k.-ġanı 64/1881
sa'y şalışma, çabalama: 15/379
sa'y kıl- şabalamak, şalışmak:
s. k.-dım 15/379
sāye (< Far. سایه *sāye*) gölge:
s.+si 7/147
s.+sin 44/1260
sayla- izzet, hürmet etmek:
s.-p 53/1532
sāz (< Far. ساز *sāz*) saz: 6/104, 8/183, 42/1209, 55/1612, 56/1651, 66/1955, 66/1957, 67/1964
s.+ın 66/1958
s.+lar 11/268, 17/453
sāzen (< Far. سازن *sāzen*) 11/269
sāzende (< Ar. سازنده *sāzende*) çalgıcı: 11/269
s.+ler 66/1958
sebeb (< Ar. سبب *sebeb*) sebep: 38/1073, 54/1561
s.+ini 39/1133
sebr ?
s.+ üy 10/241
sebz (< Far. سبز *sebz*) yeşil: 45/1284, 68/1993
sebze (< Far. سبزه *sebze*) yeşillik, çimen: 34/952
secde (< Ar. سجده *secde*) secde: 7/126, 44/1259, 70/2061
sefer (< Ar. سفر *sefer*) sefer: 18/477, 29/826, 53/1548
s.+ning 18/483
seşer (< Ar. سحر *seşer*) seher: 18/460
s.+ler 11/272, 20/528
seşer-gāh (< Ar. سحر + Far. گاه *seşer-gāh*) seher vakti, bk. *seşer-gāh* : 11/267, 34/961
seşer-gāh bk. *seşer-gāh*: 4/57
sehī (< Far. سهی *sehī*) düz, doğru, fidan gibi: 17/447, 18/459
sekīn (< Ar. سکین *sekīn*) sakin: 21/577, 21/577
sel sel: 32/897, 51/1480
selām (< Ar. سلام *selām*) selam: 23/624, 37/1064, 48/1393, 48/1394, 48/1395, 48/1396, 48/1397, 60/1773
s.+ım 23/625, 23/627, 23/628, 23/629, 23/630, 34/973
s.+ıng 3/27
selāme (< Ar. سلامه *selāme*) selamet, salimlik, eminlik, bk. *selamet*: 17/448

selāmet (< Ar. سلامت *selāmet*) bk. *selāme*: 4/49, 6/111, 46/1325, 46/1340, 60/1764, 70/2054

selāmet bol- kurtulmak:

s.b-dı 46/1325

Selsebīl (< Ar. سلسبيل *Selsebīl*) cennette bir nehrin adı: 11/273

semā' (< Ar. سماء *semā'*) sema: 3/04

s.+dın 64/1877

s.+dur 45/1307

semen (< Far. سمن *semen*) yasemin:

s.+de 53/1556

şemer (< Ar. ثمر *şemer*) meyve, yemiş: 8/171, 30/837

semīn (< Ar. سمين *semīn*) semiz, besili: 57/1656

s.+ni 67/1977

sémirt- semirtmek, semiz hale getirmek: *sémirt-*

s.-iip 51/1490

sen ikinci tekil kişi zamiri, bk. *sén*: 3/24, 4/52, 5/91, 7/131, 7/133, 7/150, 8/152, 10/236, 10/245, 11/264, 12/287, 13/310, 14/350, 14/351, 14/363, 16/411, 26/722, 26/722, 27/747, 29/805, 30/843, 35/986, 35/986, 37/1049, 38/1073, 39/1121, 39/1125, 39/1130, 40/1146, 40/1152, 42/1197, 42/1217, 42/1221, 42/1222, 43/1223, 43/1227, 43/1235, 43/1252, 44/1261, 44/1265, 46/1340, 49/1419, 50/1458, 52/1506, 56/1634, 56/1639, 57/1661, 57/1664, 57/1665, 57/1668, 57/1668, 59/1737, 59/1740, 60/1759, 60/1759, 62/1814, 63/1852, 69/2022, 70/2076

s.+dür 8/153, 8/153

s.+dın 4/39, 14/358, 15/374, 33/932, 43/1226, 50/1463, 50/1464

s.+i 17/432, 17/457, 18/461, 23/614, 26/715, 40/1158, 41/1164, 43/1226, 44/1269, 45/1301, 50/1464, 52/1528, 57/1662, 58/1707, 62/1812, 65/1921

s.+ing 4/32, 4/34, 4/38, 4/41, 4/52, 16/421, 17/447, 17/457, 24/671, 26/725, 27/738, 28/790, 34/960, 40/1146, 41/1166, 42/1202, 43/1229, 47/1371, 47/1372, 47/1373, 48/1402, 48/1403, 49/1417, 51/1493, 51/1495, 51/1496, 54/1588, 55/1605, 55/1606, 55/1607, 55/1610, 56/1644, 57/1666, 58/1793, 58/1706

s.+sin 24/671, 42/1204, 56/1633, 58/1709

sén bk.*sen*: 14/357, 16/413, 18/481, 19/504, 36/1019, 42/1210

şenā (< Ar. ثنا *şenā*) övme, övüş, medih: 31/865, 52/1502

s.+lar 31/862, 31/864

sengīn (< Far. سنگين *sengīn*) taştan, taştan yapılmış: 21/559, 39/1129

senglik (< Far. سنگ +Tü. lik *senglik*) taşlık: *seng+lik*

s.+e 47/1347

seng-pāre (< Far. سنگپاره *seng-pāre*) taş parçası:

s.+leri 19/496

sensiz sensiz: *sen+siz* 26/724, 48/1398, 48/1399, 48/1400, 48/1401, 50/1462

ser (< Far. سر *ser*) baş: 26/721, 47/1347, 47/1352, 50/1465, 56/1651

s.+ga 25/702

serā (< Far. سرا *serā*) saray, bk. *serāy*:32/897

serağ müjde:

s.+ın 18/485

ser-ā-ser (< Far. سراسر *ser-ā-ser*) baştan başa: 14/363, 35/981, 38/1072, 39/1104, 43/1235, 45/1309, 54/1589

serāy (< Far. سرای *serāy*) bk. *serā*: 16/429, 66/1944

s.+lar 14/348

serdār (< Far. سردار *serdār*) asker başı, kumandan: 8/160, 69/2033
ser-efrāz (< Far. سرفراز *ser-efrāz*) başını yukarı kaldıran: 29/805
ser-encām (< Far. سرانجامی *ser-encām*) başına gelen: 28/766, 43/1250, 60/1758
Serendil ö. a. periler ülkesi: 39/1127, 46/1316, 47/1361, 47/1367, 53/1552, 63/1867, 68/1995, 68/1998, 68/2016, 70/2065
 s.+ge 53/1550
ser-gerdān (< Far. سرگردان *ser-gerdān*) şaşkın, sersem, bk. *sergeşte*: 26/731, 32/894
serhādd (< Far. سر Ar. حد *serhādd*) serhad:
 s.+iğa 9/189
 s.+ine 8/162, 46/1327
serkeş (< Far. سرکش *serkeş*) dik başlı, inatçı: 10/237
sergeşte (< Far. سرکشته *sergeşte*) bk. *ser-gerdān*: 29/797, 62/1811
 s.+lerni 28/774
sergeştelik şaşkınlık, sersemlik: *sergeşte+lik*
 s.+din 24/642
ser-pūş (< Far. سرپوش *ser-pūş*) başa takılan başlık: 44/1253
serv (< Far. سرو *serv*) servi, selvi, sevgilinin boyu posu, bk. *servi*: 18/459
server (< Far. سرور *server*) başkan, reis: 19/502
 s.+i 43/1228, 56/1627, 56/1638
 s.+idür 3/04
 s.+ining 40/1145
servi (< Far. سروی *servi*) bk. *serv*: 10/229, 12/281, 12/296, 13/314, 17/447, 46/1340, 47/1363, 48/1396, 53/1560, 54/1572, 59/1720, 61/1785, 67/1977
serv-i āzād düzgün, başı dik: 41/1177
serv-i nāz uzun boylu sevgili: 17/442, 48/1396
 s.n.+ım 48/1396
serhoş (< Far. سرخوش *serhoş*) sarhoş: 26/725
serzeniş (< Far. سرزنش *serzeniş*) serzeniş:
 s.+ge 58/1705
sesken- ürkmek, tiksinmek:
 s.-ip 29/813, 57/1660
Settār (< Ar. ستار *Settār*) Allah: 4/53
sêv- sevmek bk. *süy-*:
 s.-er 11/260, 8/172, 15/375, 50/1468, 53/1542
 s.-erdi 12/288
 s.-erim 50/1468
 s.-erining 39/1116
 s.-ermiz 50/1467
 s.-gen 4/47, 18/468, 18/474, 60/1778
 s.-günçe 9/210, 21/573
 s.-igen 3/26
 s.-ip 3/05, 3/25, 12/280, 18/468, 40/1149,
 s.-mes 3/25
 s.-se 60/1761
 s.-üñ 69/2028
 s.-üp 47/1370
sevāb (< Ar. ثواب *sevāb*) sevap:
 s.+ı 50/1448
sevdā (< Far. سودا *sevdā*) sevda: 5/85, 5/67, 18/485, 38/1094

s. +ni 55/1609
s. +yı 55/1608
sevdāybol- sevdalanmak:
s. b-dım 5/85
sevdā-yı ah ah sevdası:
s. a. +ı 55/1608
sevdā-ger (< Far. سوداگر *sevdā-ger*) sevdalı, bk. *sevdā-kār*: 24/649
sevdā-kār (< Far. سوداكار *sevdā-kār*) bk. *sevdā-ger*: 20/530
sevde (< Ar. سوده *sevde*) sevda: 47/1350
sêvgilik sevgili: 42/1204
sêvi sevgi, aşk: 3/24 *sêv-gi+lik*
sêvin- sevinmek: *sêv-in-*
s.-di 12/276, 23/640, 39/1119, 70/2054
s.-diler 24/642, 25/686
s.-eli 5/86
s.-gendin 47/1345
s.-üp 12/300, 20/547, 31/857, 39/1116, 46/1318, 47/1349, 47/1366, 47/1370,
53/1547, 65/1924, 70/2055, 70/2063
sêvinç sevinç: *sev-in-ç* 43/1243
s.+ge 46/1330
s.+i 7/141, 43/1244, 46/1332
s.+ige 9/189, 46/1329
süzük süzölmüş, saf, duru: 10/243
Seyfü'l- mülük ö. a. Mısır padişahının oğlu: 9/212, 9/214, 10/233, 16/428, 21/552,
24/670, 29/812, 31/880, 32/887, 33/932, 38/1086, 42/1200, 44/1279, 50/1462,
54/1586, 68/1992, 68/1994, 69/2035, 69/2046, 70/2055, 70/2062, 70/2064
s. m.+ge 16/428
s. m.+ni 21/552, 47/1354, 65/1922, 68/1999
s. m.+ning 29/812, 54/1567
seyr (< Ar. سير *seyr*) seyir: 27/761, 36/1035, 61/1793
s.+ge 52/1516
s.+i 28/795
seyr êt(d)- seyretmek:
s.-erem (seyrêderem) 28/788
s.-uben (seyrêduben) 52/1511
s.-üptür (seyrêdüptür) 54/1585
seyrgāh (< Ar. سير + Far. گاه *seyrgāh*) seyir yeri:
s.+ı 63/1857
seyr-i şahra (< Ar. سير صحرة *seyr-i şahra*) sahrayı gezmek: 28/795
seyr kıl- gezmek, dolaşmak:
s.ķ.-dı 36/1035
seyyāh (< Ar. سياح *seyyāh*) seyyah: 15/392
s.+lar 15/392, 52/1528
s.+ları 19/501
seyyid (< Ar. سيد *seyyid*) seyyid:
s.+in 55/1616
sezā-vār (< Far. سزاوار *sezā-vār*) layık olan, layık: 34/951
sıçgan sıçan:
s.+ı 30/845

sıçra- sıçramak:

s.-dı 50/1461

s.-p 35/1008

sıdık (< Ar. سِدْق *sıdık*) doğruluk, gerçeklik: 63/1848

şıfat (< Ar. صِفَت *şıfat*) sıfat: 24/665, 26/705, 61/1781, 61/1782, 62/1839, 63/1842

s.+ıdur 3/06

şıfatlık sıfatlı: *şıfat+lık* 63/1847

sığın- sığınmak: *sığ-in-*

s.-alı 45/1286

s.-sanğ 44/1269

s.-ıpdur 35/994

şihhat (< Ar. صِحْت *şihhat*) sıhhat:

s.+ı 16/400

sın- kırılmak:

s.-dı 22/588, 22/589, 28/789, 67/1961, 67/1986

s.-ğunça 58/1710

s.-ıp 22/587

s.+sun 58/1710

şından makas: 26/705

sınuk kırık: *sın-uk*: 50/1443

sınukluk kırıklık: *sın-uk+lık*

s.+dın 50/1446

sırr (< Ar. سِر *sır*) sır:

s.+ı 55/1607

s.+ıdın 9/191

s.+ıge 3/23

s.+ımız 4/32

s.+ın 14/349, 61/1791

s.+ını 3/23, 21/558, 35/986

s.+lar 32/911

s.+nu 14/355

s.+ül 7/137, 34/959

sırrü'l esrār (< Ar. سِرُّ السَّرَّار *sırrü'l esrār*) sırların sırrı: 7/137

sırr-ı ilāhî (< Ar. سِرِّ الِلهِ *sırr-ı ilāhî*) ilahi sır: 55/1608

sırru'l hafîyā (< Ar. سِرِّ الخَفِيَا *sırru'l hafîyā*) gizli sır: 34/959

sihr (< Ar. سِحْر *sihr*) sihir:

s.+i 14/346

sîmin (< Far. سِمين *sîmin*) gümüşten yapılmış, gümüş: 60/1768

sing li kız kardeş: 47/1369, 49/1408, 49/1421, 49/1422, 59/1722, 70/2066

s.+dür 55/1603

s.+ni 47/1357

sipāh (< Far. سِپَاه *sipāh*) asker, ordu:

s.+ı 6/108

sipahî (< Far. سِپَاهِي *sipāhî*) sipahi: 22/600, 24/665, 38/1092, 62/1812

s.+leri 34/965

s.+m 34/965

sipāriş (< Far. سِپَارِش *sipāriş*) sipariş: 60/1766

sîrāb (< Far. سِيرَاب *sîrāb*) suya doymuş, suya kanmış: 51/1491, 56/1629

sirāyet (< Ar. سِرَايَت *sirāyet*) sirayet: 54/1575

sireş kadın peçesi, ince keten: 36/1040

siyâset (< Ar. سياست *siyâset*) siyaset: 35/992

siz birinci çoğul kişi zamiri: 15/376, 23/615, 29/812, 43/1228, 43/1239, 49/1428, 50/1467, 50/1468, 56/1638, 56/1640, 61/1804

s.+ge 8/155, 20/543, 21/550, 25/683, 40/1153, 41/1179

s.+ing 25/676, 45/1314

s.+ni 40/1153, 55/1604, 60/1777

s.+ning 23/615, 42/1214

s.+üng 50/1466

soğan soğan: 25/702

soğur- emmek:

s.-dı 14/354, 37/1045, 64/1897

şoḡbet (< Ar. شوبت *şoḡbet*) sohbet: 11/267, 21/557, 48/1400, 68/2003

s.+i 21/564

s.+iğa 26/711

s.+ige 53/1533

s.+ler 48/1401

s.+leridin 11/270

s.+tür 29/816, 67/1982

şol sol:

s.+unda 66/1952

şong sonra: 19/511

şongra sonradan: 35/988, 61/1800

sok- sokmak:

s.-sa 26/713

sokıl- dövülmek, çarpılmak, vurulmak: *sok-ıl-*

s.-ıp 13/336, 16/427

sor- soru sormak, bk. *şor-* :

s! 63/1852

s.-alı 63/1854

s.-am 58/1712

s.-ap 14/360, 16/415, 17/432, 21/558, 34/980, 42/1219, 42/1221, 61/1801

s.-ar 13/334, 42/1222, 58/1795

s.-arğa 27/753

s.-arlar 45/1304

s.-ay 43/1223

s.-ayın 21/550, 58/1704, 58/1711, 60/1752

s.-dı 5/63, 13/332, 14/342, 28/783, 50/1458, 54/1568, 60/1774, 66/1937,

70/2054, 70/2055

s.-dılar 45/1309

s.-dım 43/1223, 54/1582

s.-ğanınga 41/1167

s.-ğıl 42/1211, 53/1546

s.-ma 57/1667

s.-mayın 23/628, 50/1456

s.-sa 14/353, 60/1749

s.-saḡ 56/1643

s.-up 52/1526

şor- bk. *sor-*:

s.-ar 34/971, 53/1560, 54/1567
s.-ğay 34/954
s.-ma 14/357
s.-sam 15/384
sor- kanını emmek:
s.-ğay 30/846
sorağ soru: *sor-a-ğ*
s.+ın 21/569
s.+ıngnı 17/432
soraş- karşılıklı sormak: *sor-aş-*
s.-up 47/1350
sovut soğutmak:
s.-ğıl 49/1412
soy- soymak:
s.-dı 32/889
soyul- soyulmak: *soy-ul-*
s.-up 36/1016
söyle- söylemek:
s.-p 47/1352
söyleş- söyleşmek: *söyle-ş:*
s.-mek 67/1985
söz söz: 3/29, 6/93, 8/158, 10/220, 15/369, 15/372, 15/390, 20/531, 21/553, 26/734, 31/873, 42/1193, 45/1304, 49/1426, 55/1619, 59/1740, 59/1742, 60/1774, 61/1790, 62/1841, 65/1919, 65/1924
s.+de 11/274
s.+dın 7/132, 15/397, 20/538, 28/783, 42/1193, 59/1733
s.+dür 43/1223
s.+ge 7/138, 49/1419, 54/1577
s.+i 6/99, 6/100, 11/273, 13/334, 14/340, 15/391, 31/864, 49/1423, 49/1424
s.+idin 16/403, 37/1061
s.+imiz 61/1806
s.+in 12/281, 38/1083, 47/1353, 60/1752
s.+ini 29/808, 53/1558, 54/1581
s.+ler 10/243, 26/724, 57/1665
s.+leri 5/70
s.+lerimiz 55/1609
s.+lerin 26/735, 43/1242
s.+lerni 26/734, 39/1115, 42/1216, 42/1221, 43/1243, 48/1383, 59/1743
s.+ni 5/81, 7/135, 7/140, 10/219, 14/366, 21/555, 25/677, 27/736, 29/801, 29/809, 31/871, 39/1116, 39/1118, 39/1123, 42/1219, 45/1310, 45/1311, 45/1311, 47/1345, 48/1380, 54/1591, 55/1597, 64/1896, 68/1998, 69/2020, 69/2031
s.+üm 20/545, 21/550, 39/1125, 57/1665, 57/1668
s.+ümnı 14/358, 58/1794, 58/1797
s.+üng 39/1119, 39/1121, 58/1710, 65/1920
s.+üngdın 39/1122, 58/1711
s.+ünge 58/1698
s.+üni 34/980
sözçi sözcü: *söz+çi:* 68/1995
sözle- söylemek: *söz+le-* 37/1067, 38/1074

s.-gey 29/815
s.-y 38/1079
sözleş- sözleşmek: *söz+le-ş-*
s.-ür 18/459
sözlik sözlü: *söz+lik* 61/1779
şubh bk. *şabah*: 11/271, 58/1790, 34/952
şubh-dem (< Ar. صبح + Far. دم *şubh-dem*) sabahleyin, sabah vakti: 34/952
şüfî (< Ar. صوفى *şüfî*) sufi: 4/44
şun'î (< Ar. صنعى *şun'î*) insan eliyle benzerlerine bakılarak yapılan: 22/593
şüret (< Ar. صورت *şüret*) suret: 12/294, 13/316, 13/317, 16/403, 16/422, 16/429, 20/523, 23/636, 26/708, 38/1087, 40/1142
s.+i 12/307
s.+in 20/530
s.+ler 11/249
s.+ni 13/319, 17/431, 17/454
s.+ning 12/306, 15/380
s.+tür 16/411
şüret-ger (< Ar. صورت + Far. کر *şüret-ger*) ressam: 20/530
su su: 4/39, 13/312, 27/755, 30/855, 31/859, 31/860, 51/1491, 52/1519, 59/1746, 65/1925
s.+da 30/832, 31/861, 32/905, 44/1274
s.+dın 9/204, 20/534, 22/585, 23/611, 46/1322, 48/1376
s.+ğa 22/587, 25/676, 32/893, 41/1181, 43/1233, 44/1253, 52/1520
s.-nı 44/1277
s.+yı 41/1188, 65/1912
s.+yığa 69/2027
s.+ynu 46/1339
süd (< Far. سود *süd*) yarar, kazanç: 14/347, 49/1427
süd-kār (< Far. süd-kār) tüccar:
s.+mız 46/1322
sulh suluk: *su+lhğ*
s.+a 24/647
sultān (< Ar. سلطان *sultān*) sultan: 5/62, 5/81, 5/84, 6/95, 6/96, 6/98, 6/110, 7/129, 9/207, 9/197, 15/388, 15/391, 18/485, 20/548, 21/556, 28/779, 28/783, 28/792, 28/793, 34/962, 37/1064, 38/1085, 38/1099, 41/1186, 46/1336, 65/1914, 67/1963, 67/1969
s.+a 16/411
s.+ğa 8/165, 8/175, 9/196
s.+ı 7/146, 41/1166, 63/1845
s.+ığa 7/144
s.+ıgız 45/1314
s.+ımızning 45/1312
s.+ımızdur 46/1315
s.+ining 7/139
s.+ları 28/778
s.+larığa 28/777
s.+lıgdın 19/517
s.+lıgımnı 38/1088

sulṭān-ı 'ālem (< Ar. سلطان عالم *sulṭān-ı 'ālem*) alemin sultanı: 7/146, 15/388, 20/548, 41/1166

sun- sunmak:

s.-arlar 59/1728

s.-dılar 57/1680

s.-dım 33/933

s.-updur 35/995

sunā göl ördeği:

s.+ni 59/1721, 67/1980

susan- ?

s.-ıp 26/714

sūz (< Far. سوز *sūz*) yanma tutuşma, dert, acı: 17/430, 58/1790

sūzen (< Far. سوزن *sūzen*) 11/269

sū ordu, asker: 19/514

Sübbūh (< Ar. سبح *Sübbūh*) Allah: 24/670, 44/1279

süçüd (< Ar. سجود *süçüd*) secde etme:

s.+ın 3/08

süçük tatlı: 48/1398, 50/1468, 62/1840

süfte (< Far. سفته *süfte*) 68/1993

süḥan-perver (< Far. سخن پرور *süḥan-perver*) güzel söz söylemesini bilen:46/1331

Süleymān (< Ar. سليمان *Süleymān*) ö. a. Peygamber: 6/106, 6/111, 7/147, 15/372, 15/374, 15/384, 22/594, 23/637, 43/1232, 43/1233, 43/1234, 43/1241, 43/1245, 43/1246, 43/1251, 63/1844, 66/1933, 66/1951

s.+dın 63/1846

s.+ni 66/1952

sülük (< Ar. سلوك *sülük*) bir yola girme: 38/1086, 39/1128

s.+ni 70/2055

sünbül (< Far. سنبل *sünbül*) sünbül, sevgilinin saçı:13/310

süngek kemik:

s.+ke 35/1010

süngel kemik:

s.+leri 64/1902, 65/1906

sünnet (< Ar. سنت *sünnet*) Hz. Muhammed'in hareketleri:

s.+lerni 3/15

songıça ardınca: 47/1357

süpür- süpürmek:

s.-üp 12/299, 67/1967

sür- sürmek:

s.-di 23/641, 31/857, 31/874, 70/2057

s.-erler 44/1266

s.-me 25/693

s.-üben 27/759

s.-üngüz 10/216

s.-üp 13/321, 20/532, 32/901, 46/1326, 57/1683

s.-ür 26/718

sürme (< Far. سرمه *sürme*): sürme: *sür-me*

s.+sin 66/1951

sürt-sürtmek:*sürt-t-*

s.-er 70/2053, 70/2053

s.-üben 25/692
süt süt: 39/1124, 39/1133, 40/1146, 40/1154
s.+din 48/1376, 67/1976
s.+in 39/1111
süvāri (< Far. سواری *süvāri*) süvari:
s.+lerige 12/292
süy- bk. sév:
s! 3/24
s.-di 3/24, 60/1762, 63/1853
s.-gening 69/2028
s.-üñ 69/2029
süygideş sevgidaş: *süy-gi+deş*: 68/1996
süygüsiz sevgisiz: *süy-gi+siz*: 69/2029
süyün- bk *sévin-*
s.-gendin 69/2045, 70/2050
süyünç sevinç: *süy-ün-ç*
s.+i 47/356
süzül- süzölmek: *süz-ül-*
s.-üp 57/1672
s.-ür 13/315

şād (< Far. شاد *şād*) neşeli, şen: 5/71, 6/96, 7/140, 8/161, 24/650, 31/884, 44/1283, 46/1319, 48/1384, 49/1421, 50/1465, 53/1535, 53/1545, 54/1572, 57/1684, 66/1935, 70/2063, 70/2076

şād bol- şad olmak, bk. *şād ol-* :

ş. *b.-dı* 6/96, 7/140, 48/1384, 49/1421

şād ol- bk. *şād bol-*

ş. *o.-dı* 53/1545

şād kıl- şat etmek:

ş. *k.-ğil* 53/1535

şād-mān (< Far. شادمان *şād-mān*) neşeli olan: 9/185

şāh (< Far. شاه *şāh*) şah, bk. *şah*: 6/93, 6/111, 6/120, 7/130, 7/135, 7/136, 7/139, 7/140, 7/144, 8/161, 8/164, 8/168, 9/188, 9/190, 9/193, 9/200, 9/201, 9/203, 10/219, 10/232, 10/245, 12/276, 12/277, 12/282, 12/283, 12/291, 12/292, 12/296, 13/328, 13/335, 14/338, 14/340, 14/344, 14/366, 14/367, 15/375, 15/388, 16/409, 16/423, 160/869, 17/456, 18/469, 18/477, 18/478, 18/479, 18/481, 19/491, 19/498, 19/511, 20/519, 20/520, 20/541, 20/546, 22/595, 23/638, 25/683, 26/711, 26/714, 26/717, 28/796, 29/806, 29/817, 29/820, 29/821, 32/892, 32/904, 32/916, 33/917, 33/918, 33/920, 34/963, 34/965, 35/1009, 36/1037, 36/1038, 37/1043, 37/1049, 37/1050, 37/1063, 37/1064, 37/1068, 38/1083, 39/1116, 39/1127, 40/1159, 41/1187, 44/1275, 44/1276, 46/1316, 46/1335, 46/1340, 47/1354, 47/1369, 48/1385, 49/1409, 49/1420, 50/1461, 50/1468, 56/1648, 57/1657, 58/1793, 59/1721, 60/1752, 60/1773, 62/1822, 62/1837, 63/1843, 63/1856, 63/1858, 64/1873, 64/1874, 64/1883, 64/1897, 65/1915, 66/1946, 67/1989, 68/1992, 68/1998, 68/2015, 69/2020, 69/2043, 69/2044, 70/2054, 70/2055, 70/2064, 70/2070

ş. *+dın* 25/677

ş. *+ğa* 6/121, 29/808, 32/900, 46/1334, 49/1436, 54/1571, 55/1601

ş. *+ı* 3/17, 3/18, 5/88, 6/102, 7/148, 9/191, 9/204, 21/557, 21/565, 23/613, 28/784, 29/799, 29/822, 29/825, 29/826, 30/831, 33/919, 37/1042, 40/1145, 40/1150, 47/1361, 53/1552, 54/1586, 56/1633, 62/1812, 62/1813, 62/1819, 63/1857, 63/1867, 64/1892, 66/1953, 69/2023, 69/2025, 69/2042,

ş. *+ıdur* 40/1145

ş. *+ığa* 62/1814, 68/1995

ş. *+ım* 4/56, 67/1978

ş. *+ına* 62/1815

ş. *+inġ* 10/221

ş. *+lar* 34/965, 68/2003

ş. *+larnı* 34/966

ş. *+nı* 7/124, 24/660, 26/713, 46/1332, 46/1333, 61/1784, 65/1926, 66/1935,

ş. *+nġng* 8/163, 13/318, 29/803, 29/811, 30/831, 49/1433, 54/1592, 57/1679

şah bk. *şāh*: 32/893, 33/947, 33/948, 33/949, 50/1452, 65/1916, 65/1931, 70/2065

ş. *+a* 57/1664,

ş. *+ığa* 29/822,

ş. *+nı* 9/195, 13/330, 26/719, 32/897, 62/1841, 63/1853, 66/1947, 66/1950

ş. *+ına* 20/547,

ş. *+lar* 68/2004

ş. *+nġng* 26/718, 54/1568,

şāh-āne (< Far. شاهانه *şāhāne*) şahane: 18/481, 50/1465

şāh-āne ol- şahane olmak:

ş. *o.-dum* 50/1465

Şahbāl (< Far. شهبال *Şahbāl*) ö.a. Serendil şahı: 14/362, 15/382, 21/559, 38/1089, 41/1189, 62/1813, 62/1814, 63/1853, 63/1856, 63/1858, 63/1871, 64/1872, 64/1873, 64/1876, 64/1881, 64/1883, 64/1884, 64/1886, 64/1888, 64/1896, 65/1916, 65/1920, 65/1924, 65/1930, 66/1935, 66/1940, 66/1943, 68/1994, 69/2020, 69/2024, 69/2025, 69/2033

ş.+*din* 62/1817

ş.+*ğa* 57/1661, 65/1928

ş.+*ni* 65/1929

ş.+*nīng* 21/560

şāh-bāz (< Far. شاهباز *şāh-bāz*) bir cins iri ve beyazdoğan:

ş.b.+*ısını* 19/498

ş.b.+*i* 35/1009

şāh-ı 'ālem (< Far. شاه + Ar. عالم *şāh-ı 'ālem*) alemin şahı: 54/1586

şāh-ı mükerrem (< Far. شاه + Ar. مکرم *şāh-ı mükerrem*) muhterem şah: 7/148

şāh-ı perī (< Far. شاهپری *şāh-ı perī*) peri şahı:

ş.+*dür* 40/1145

şāh-ı perīzād (< Far. شاهپریزاد *şāh-ı perīzād*) peri şahı: 40/1150

şāh-ı Serendil (< Far. شاهسرنندل *şāh-ı Serendil*) Serendil şahı: 47/1361, 53/1552, 70/2065

şāhid (< Ar. شاهد *şāhid*) şahit: 10/224, 22/596, 49/1430

ş.+*ğa* 23/631

şāh-zād (< Far. شاهزاد *şāh-zād*) şehzade bk. *şāh-zāde*, *şah-zāde*: 61/1785, 61/1799

şeh-zāde (< Far. شهزاده *şah-zade*) bk. *şāh-zād*: 9/206, 9/209, 10/230, 11/254, 12/290, 12/294, 12/301, 13/316, 13/319, 14/350, 16/399, 16/401, 16/404, 16/405, 16/420, 16/429, 17/431, 19/516, 20/522, 20/543, 21/558, 21/562, 21/566, 21/570, 21/572, 22/592, 22/599, 22/604, 22/610, 23/618, 23/626, 23/633, 24/644, 24/662, 25/678, 25/679, 26/710, 26/712, 26/724, 27/751, 28/768, 29/805, 29/806, 29/811, 29/813, 30/828, 30/851, 32/891, 33/920, 33/930, 33/936, 33/938, 33/941, 33/947, 34/958, 34/972, 35/989, 35/1003, 36/1020, 36/1031, 37/1048, 37/1071, 38/1075, 38/1082, 39/1115, 41/1186, 42/1199, 43/1243, 44/1262, 44/1274, 44/1278, 45/1296, 47/1353, 48/1386, 48/1387, 48/1404, 49/1423, 49/1429, 49/1431, 50/1449, 50/1460, 53/1532, 54/1570, 54/1582, 55/1622, 56/1626, 56/1629, 56/1653, 56/1654, 57/1677, 57/1684, 58/1715, 59/1718, 60/1753, 60/1760, 61/1792, 61/1895, 61/1809, 62/1827, 66/1936, 67/1972, 67/1974, 68/1991, 69/2045, 70/2049

ş.+*dür* 21/551, 46/1341, 63/1847

ş.+*ğa* 10/221, 25/689, 25/690, 26/714, 27/744, 28/784, 29/823, 41/1165, 51/1470, 57/1671, 67/75

ş.+*ler* 34/967

ş.+*lerğa* 34/964, 69/2024

ş.+*lerni* 46/1324, 69/2021

ş.+*lerning* 56/1633

ş.+*mizni* 62/1811

ş.+*ni* 22/592, 24/673, 32/886, 36/1029, 36/1032, 47/1359, 48/1385, 54/1587, 56/1646, 58/1713, 58/1714, 60/1763, 61/1781, 61/1797, 62/1819, 62/1820, 62/1839

ş.+*nīng* 18/463, 26/735, 31/871, 35/1011, 49/1407, 54/1580, 64/1873

ş.+*si* 20/548, 38/1087

şāh-zāde bk. *şahzāde*: 28/782, 28/783, 65/1930

ş.+*ni* 25/682

şākir (< Ar. شاکر *şākir*) şükreden kimse, şükredici: 34/968

şal (< Far. شال *şal*) şal: 25/703
şām (< Far. شام *şām*) akşam: 4/57, 11/267, 20/528, 20/532, 34/961
Şam (شام *Şam*) ö.a. suriyenin başşehri:
 ş.+a 3/28
Şāmiyāne (< Far. شامیانه *Şāmiyāne*) Şam şehrine ait Şamla ilgili: 66/1949, 68/2002
şāne (< Far. شانه *şāne*) tarak: 54/1578
şar şar: suyun akma sesinden oluşan yansıma sözcük: 10/243
şarāb (< Far. شراب *şarāb*) şarap: 8/182, 17/445, 66/1954, 66/1954
 ş.+ı 24/673, 25/691
şart (< Ar. شرط *şart*) şart: 40/1152, 53/1539, 57/1679
 ş.+ı 8/165
şah (< Far. شاخ *şah*) dal, budak:
 ş.+ı 19/507
şāyed (< Far. شاید *şāyed*) şayet, eğer:15/390
şāyet bk. *şāyed*: 39/1126
şebnem (< Far. شبنم *şebnem*) çiy: 34/952
şecā'at (< Ar. شجاعت *şecā'at*) yiğitlik, cesaret: 19/500
şefkat (< Ar. شفقت *şefkat*) şefkat:
 ş.+idin 3/14
şeftālu şeftali: 67/1980
 ş.+lar 57/1682
 ş.+ları 9/198
 ş.+yı 59/1729
şehd (< Ar. شهد *şehd*) bal: 18/472, 57/1680, 66/1954, 67/1970
şehen-şāh (Far. شهنشاه *şehenşāh*) şahlar şahı, bk. *şehen-şeh* : 7/132, 14/338, 14/356, 30/830, 31/857, 34/978, 35/1008, 36/1024, 36/1041, 44/1263, 47/1352, 48/1388, 48/1389, 50/1450, 50/1455, 54/1581, 54/1593, 55/1599, 55/1621, 56/1631, 56/1651, 56/1652, 63/1851
 ş.+ğa 67/1977
 ş.+ı 7/149
 ş.+ing 64/1884
 ş.+ni 63/1842
 ş.+ning 34/956
şehenşāh-ı zamān (< Far. شهنشاه + Ar. زمان *şehenşāh-ı zamān*) zamanın şahlar şahı: 7/149
şehen-şeh (< Far. شهنشه *şehenşeh*) bk. *şehen-şāh*: 9/194, 9/195, 12/279, 14/339, 31/873
şehr (< Far. شهر *şehr*) şehir: 6/109, 19/493, 20/542, 28/776, 28/779, 39/1129, 41/1182
 ş.+i 20/538, 21/560, 29/798, 69/2039
 ş.+ide 56/1639
 ş.+idin 28/784
 ş.+iğa 21/569
 ş.+im 50/1459
 ş.+ine 21/557, 21/566, 47/1347
 ş.+ingizde 20/545
 ş.+ini 29/797, 47/1361, 68/1998
 ş.+ining 47/1367, 50/1468, 56/1636
 ş.+ler 58/1701

şehir-i Mısr Mısır şehri: 19/493

Şehrbānū ö. a. Şerendil şahı Şahbal'ın annesi: 60/1767, 61/1784, 62/1838, 62/1839, 62/1840, 63/1859, 66/1947

ş.+ğa 61/1781

ş.+nung 61/1788

şehristān (< Far. شهرستان *šehristān*) büyük şehir:

ş.+ı 60/1768

şehristān-ı s̄mīn Simin şehri: 60/1768

Şehrūh ö. a. Şerendil şahı Şahbal'ın babası, bk. *Şehrūh* :41/1189, 69/2020, 64/1888, 69/2033

Şehrūh bk. *Şehrūh*: 60/1769

şehvār (< Far. شهوار *šehvār*) şaha layıkolan iri taneli inci: 65/1927

şeker (< Far. شکر *şeker*) şeker: 10/239, 11/273, 13/309, 34/967, 46/1342, 57/1668, 57/1680, 59/1728, 59/1729, 61/1779, 67/1970

şeker-rîz (< Far. شکرریز *şeker-rîz*) şeker saçan: 16/410, 61/1779

şem' (< Ar. شمع *şem'*) mum: 9/192, 9/194, 12/298, 13/326, 17/446, 31/860, 49/1430, 56/1640, 57/1663, 69/2035, 70/2068

ş.+din 3/01

ş.+i 11/264, 22/596

ş.ini 16/423

şemmāme (< Ar. شمامه *şemmāme*) ufak tefek kimse: 17/448

şems (< Ar. شمس *şems*) güneş: 4/45, 8/171, 11/275, 16/424, 31/859, 47/1370, 47/365, 59/1724, 67/1973

şer(r) (< Ar. شر *şer*) kötülük, fena: 61/1789, 65/1921

ş.+in 16/406

şerbet (< Ar. شربت *şerbet*) şerbet: 9/208, 18/472, 58/1689, 68/2006

ş.+i 17/444, 57/1680

ş.+in 18/476

ş.+ler 8/181, 28/767

şerbet-i 'ahd (< Ar. شربت عهد *şerbet-i 'ahd*) yemin şerbeti: 57/1680

şerbet-i hicrān (< Ar. شربت هجران *şerbet-i hicrān*) hicran şerbeti: 17/444

şeref (< Ar. شرف *şeref*) şeref: 56/1634

şerefe (< Ar. شرفه *şerefe*) şerefe: 21/579

ş.+de 21/579

şerh (< Ar. شرح *şerh*) açıklama, açma: 15/393, 17/449, 54/1590

şerh kıl- açıklamak, bk. *şerh êt-* :

ş. k.-dı 15/393

şerh êt- bk. *şerh kıl-*

ş. ê.-ip 17/449

ş. ê.-ti 54/1590

şerîk (< Ar. شريك *şerîk*) ortak:

ş.+i 64/1884

şermende (< Far. شرمنده *şermende*) utangaç, mahcup: 55/1604, 58/1796

ş.+ler 61/1786

şevk (< Ar. شوق *şevk*) şevk:

ş.+i 9/200, 26/725, 56/1630

ş.+inde 7/149

ş.+iyle 66/1960

ş.+de 67/1984

şeydāy (< Far. شیدا *şeydā*) aşkının şokluğundan akli başından gitmiş, divane: 5/85, 5/88, 11/271, 31/862, 33/917

şeydāy bol- deli olmak, çıldırmak:

ş. *b.-dım* 5/85

şidād (< Ar. شداد *şidād*) setler, katılar: 64/1898

şifā (< Ar. شفا *şifā*) şifa: 57/1683

şikār (< Far. شکار *şikār*) av: 49/1424

şikāyet (< Ar. شکایت *şikāyet*) şikayet: 41/1163

şikeste (< Far. شکسته *şikeste*) kırık, kırılmış: 62/1821

şimālī (< Ar. شمالي *şimālī*) kuzeye mensup: 23/626

şimşād (< Far. شمشاد *şimşād*) şimşir ağacı, sevgilinin boyunu niteler: 56/1641

şimşīr (< Far. شمير *şimşīr*) kılıç: 21/577

şīr (< Far. شیر *şīr*) aslan: 8/181, 9/208, 28/767, 36/1037, 36/1039

ş. *+ler* 9/209

şi'r (< Ar. شعر *şi'r*) şiir:

ş. *+i* 56/1632

şīrīn (< Far. شیرین *şīrīn*) şirin: 8/171, 8/173, 8/174, 8/181, 13/309, 37/1051, 53/1558, 57/1668, 60/1765, 66/1954

şirket (< Ar. شرکت *şirket*) ortaklık: 70/2066

şol işaret zamiri bk. *şu* : 15/378

şu bk. *şol*: 24/667

şū'le (< Ar. شعله *şū'le*) ışık parıltı: 30/836, 30/839

şunu ? 25/678

şūr (< Far. شور *şūr*) karışıklık, fitne, kavga: 19/493, 22/582, 48/1389, 55/1621

şūrā (< Ar. شورا *şūrā*) toplantı: 20/538

şükr (< Ar. شكر *şükr*) şükür: 4/53, 9/211, 12/276, 23/616, 27/762, 44/1283, 45/1286, 49/1416, 53/1533, 54/1563, 57/1670, 69/2019, 70/2059, 70/2061

ş. *+ler* 33/945, 33/948, 45/1287

şükr kıl- şükretmek, bk. *şükrler kıl-* :

ş! 4/53, 49/1416

ş. *ķ.-dı* 9/211

ş. *ķ.-dılar* 27/762

ş. *ķ.-dım* 69/2019

ş. *ķ.-ıp* 53/1533

ş. *ķ.-ur* 70/2059

ş. *+ler. ķ.-dı* 33/945

ş. *+ler ķ.-uben* 33/948

ş. *+ler ķ.-iban* 45/1287

şüküfte (< Far. شکفته *şüküfte*) açılmış (çiçek): 41/1178, 54/1593, 68/1993

tā (< Far. تا *tā*) kadar, dek, değin: 39/1123, 48/1390
ta' accüb (< Ar. تعجب *ta' accüb*) şaşakalma: 45/1304, 45/1306, 52/1511, 65/1910
ṭab' (< Ar. طبع *ṭab'*) huy karakter, yaratılış:
t.+ım 5/75
tābān (< Far. تابان *tābān*) parlayan, ışıklı: 55/1614, 70/2062
t.+ları 36/1016
ṭabança tabanca: 43/1223
tābende (< Far. تابنده *tābende*) parlayan, ışık veren: 46/1337
tābi' (< Ar. تابع *tābi'*) birbirinin arkasından giden,uyan, boyun eğen: 29/798
ṭabīb (< Ar. طبيب *ṭabīb*) tabip: 18/462
t.+ler 14/345
tāc (< Ar. تاج *tāc*) taç: 14/339
t.+ı 4/42
Tāc'ül-mülük (< Ar. تاج الملك *Tāc'ül-mülük*) ö.a. Rebī'ül-mülük'ün kardeşi: 39/1128, 46/1315, 47/1358
t. m.+ni 68/1998
tafaḥḥuṣ (< Ar. تفحص *tafaḥḥuṣ*) inceden inceye araştırma: 37/1062
tağ dağ, bk. *tağ*: 28/790, 30/829, 34/955, 35/983, 35/990, 35/997, 35/998, 41/1192, 47/1371, 48/1393, 52/1527
t.+ğa 33/948, 35/996
t.+lar 35/992
t.+larda 35/992
t.+larığa 35/989
t.+ning 33/926
tağ bk. *tağ*: 33/925
t.+dın 36/1014
taḥakküm (< Ar. تحكم *taḥakküm*) zorbalık etme:
t.+dın 50/1457
taḥammül (< Ar. تحمل *taḥammül*) tahammül: 10/220, 14/359, 18/460, 31/880, 57/1675
taḥammülsüz tahammülsüz: *taḥammül+süz* 13/335, 50/1455
taḥkīk (< Ar. تحقيق *taḥkīk*) doğru olup olmadığını araştırma: 39/1133, 40/1142, 45/1297, 45/1300, 45/1301, 60/1762
taḥkīk kıl- araştırmak:
t. k.-dılar 45/1300, 45/1301
t. k.-ıp 40/1142
taht (< Far. تخت *taht*) taht: t. 6/115, 7/135, 7/136, 18/464, 20/535, 28/785, 28/791, 28/793, 29/804, 34/976, 37/1047, 37/1048, 37/1050, 37/1052, 37/1063, 39/1103, 39/1127, 39/1129, 56/1640, 66/1950, 69/2040
t.+ı 47/1346, 69/2036, 69/2046
t.+ım 21/554
t.+ın 70/2060
t.+ıngda 7/133
t.+ını 69/2037
t.+lar 47/1368
taht-gāh (< Far. تختگاه *taht-gāh*) taht yeri:
t.+ınınıg 7/151
taht-ı revān develer veya insanlar tarafından taşınan üstü kapalı taşıt: 69/2036
t.+ın 53/1548

tahta (< Ar. تحتہ *tahta*) altta ,altında: 22/592, 22/601, 37/1057, 37/1061
t.+nı 37/1058, 37/1063, 42/1206
t.+ğa 37/1056

ṭāk (< Ar. طاق *ṭāk*) bayram ve eşenliklerde geçici olarak kurulan kemer: 17/443

ṭākat (< Ar. طاقت *ṭākat*) kuvvet, derman:
t.+ım 17/443

taqdīr (< Ar. تقدير *taqdīr*) ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler:
t.+i 8/168, 44/1257, 45/1294

taqdīr-i Allah Allh'ın takdiri: 8/168

taqdīr-i hūda Hūdanın takdiri:
t.h.+dın 44/1257

taḳı ve, dahi: 3/24, 4/44, 5/78, 6/96, 6/97, 6/103, 7/144, 10/223, 12/304, 14/360, 15/383, 15/392, 17/458, 18/481, 19/499, 19/508, 19/517, 23/629, 23/631, 24/643, 26/726, 30/848, 31/862, 33/932, 34/969, 35/987, 35/993, 36/1016, 36/1036, 37/1047, 37/1058, 37/1061, 38/1078, 38/1090, 39/1107, 39/1128, 40/1157, 42/1205, 42/1218, 44/1260, 46/1328, 46/1328, 46/1338, 46/1343, 47/1347, 47/1375, 49/1419, 49/1422, 50/1457, 51/1481, 52/1509,53/1557, 55/1603, 57/1667, 57/1676, 60/1756, 62/1816, 63/1852, 63/1857, 64/1891, 65/1931, 66/1935, 66/1936, 69/2032, 70/2049, 70/2057

ṭaḳıl- takılmak: *ṭaḳ-ıl-*
t.-ınglar 65/1921

taḳrīr (< Ar. تقرير *taḳrīr*) anlatma, anlatış: 45/1311, 52/1526, 54/1579, 54/1592, 56/1645, 60/1775, 62/1841

taḳsīm (< Ar. تقسيم *taḳsīm*) parçalara ayırma, bölüm: 9/214

taḳṣīr (< Ar. نقصير *taḳṣīr*) kusur, kabahat: 47/1375, 59/1736

taḳvīm (< Ar. تقويم *taḳvīm*) takvim: 9/214

talat- yağma ettirmek: *tala-t-*
t.-up 19/493

ṭal'at (< Ar. طلعت *ṭal'at*) yüz, güzel yüz: 26/711, 26/721

ṭaleb (< Ar. طلب *ṭaleb*) isteme arzu etme: 35/984
t.+ini 39/1133

ṭaleb-kār (< Ar. طلب + Far. کار *ṭaleb-kār*) isteyen, talep eden: 46/1321, 53/1536

ṭāli' (< Ar. طاع *ṭāli'*) baht, talih, bk. *tāli'*:4/59, 29/797, 70/2068
t.+i 10/215

tāli' bk. *ṭāli'*: 39/1120

ṭāli' -i nūcūm yıldzların bahtı:
t.n.+ın 10/215

tam dam:
t.+ğa 52/1512

tamah (< Ar. طمع *tama'*) aç gözlü, doymaz: 30/850

tamām (< Ar. تمام *tamām*) tam, tamam, eksiksiz: 3/04, 3/11, 3/17, 8/153, 8/183, 12/298, 14/359, 17/453, 19/494, 19/510, 21/571, 24/663, 29/800, 30/846, 44/1273, 46/1318, 46/1319, 47/1348, 63/1867, 66/1939, 68/2014
t.+ı 4/46, 6/122, 19/497, 21/570, 28/782, 29/799, 29/810, 38/1091, 39/1123, 61/1788, 62/1838, 63/1842, 63/1859, 66/1953

ṭanbūr (< Ar. طنبور *ṭanbūr*) tambur: 8/183, 17/451

tang tan vakti: 13/320, 31/863, 67/1962
t.+ğa 50/1438

tanġla yarın, erte, gelecek gün: *tanġ+la* 20/544

tanġ at- şafak sökmek, sabah olmak:

t.a.- *ğunça* 13/320, 67/1962

t.a.-tı 31/863

tanı- tanımak:

t.-dı 57/1657

t.-ğanı 45/1310

t.-yıp 50/1460

tā-nihāyet (< Ar. نهایت < Far. تا *tā-nihāyet*) sonuna kadar: 24/646

tansuğ acayip, nadir, az bulunur: 6/92, 6/106

tap- bulmak:

t.-ar 17/441, 50/1448

t.-arlar 21/561

t.-ayın 17/432

t.-ğan 63/1844

t.-ğanı 33/920, 36/1020, 56/1653, 64/1873

t.-ğay 15/391

t.-ğaymın 15/379, 17/442

t.-ıp 52/1518, 63/1849

t.-madı 22/588, 33/929

t.-may 16/401, 18/462, 38/1090, 64/1878

t.-maydur 18/478

t.-mayın 27/746, 63/1855

t.-sa 53/1537, 61/1801, 67/1987

t.-tı 9/190, 46/1333, 54/1578, 54/1579, 57/1683, 62/1821, 70/2054

t.-tılar 50/1440, 59/1731

tapabil- bulabilmek: *tap-a bil-*

t.-mey 40/1151

tapıl- bulunmak, bk. *tapul-*: *tap-ıl-*

t.-ğay 16/408

t.-mas 16/415

t.-masa 16/408

t.-ur 31/875

tapşur- teslim etmek, emanet vermek: *tap(i)ş-ur-*

t.-dı 67/1978, 69/2038, 70/2060

t.-ı 69/2032

t.-unğlar 25/687

tapuçı memur, hizmetçi:

t.+lar 11/265

tapul- bk. *tapıl-*

t.-masa 18/483, 27/742

tār tār (< Far. تار تار *tār tār*) tel tel , iplik iplik, tek tek: 7/131, 27/741, 33/931

tār (< Far. تار *tār*) karanlık: 22/580

ṭaraf (< Ar. طرف *ṭaraf*) taraf, yön: 16/415, 63/1858, 64/1872

ṭarḥ (< Far. طرح *ṭarḥ*) bahçelerde çiçek dikmek için ayrılmış, çiçek dikilmiş yer: 10/234

ta'rīf (< Ar. تعريف *tār fī*) tarif: 42/1211, 54/1587, 63/1853

t.+i 12/306, 55/1617

t.+idin 30/842

t.+ğa 3/1009

t.+ini 54/1580

tar̄ka yayılma dağıtma:

t. +sı 21/578

ṭarrāḥ (< Ar. طراح *ṭarrāḥ*) duvar ve tavan nakışlarını bahçe tarhlarını çizen, süs ressamı:

t. +lar 10/234

tart- ölçmek, çekmek:

t. -ar 44/1269

t. -ip 18/488, 25/693, 53/1537

tasa tasa:

t. +lar 28/772

tasadduḡ (< Ar. تصدق *tasadduḡ*) sadaka olarak verme:

t. +lar 19/518

tasma tasma: 36/1013, 65/1918, 65/1918

taşarruf (< Ar. تصرف *taşarruf*) tasarruf: 42/1193

taş taş: 17/454, 18/479, 65/1926

t. +ları 35/997

taşı- taşımak:

t. -dılar 27/745

t. -sun 27/743

taşla- dışarı atmak:

t. -p 31/869, 34/950

ṭavāf (< Ar. طواف *ṭavāf*) tavaf:

t. +ıḡa 69/2022, 70/2049

tavşīf (< Ar. توصيف *tavşīf*) vasıflandırma: 54/1587

tavuş ses, sada:

t. +ı 35/1001

tıy- durdurmak, mani olmak:

t. -ar 57/1669

ṭıyabil- durdurabilmek, mani olabilmek:

t. -mes 32/895

tayan- dayanmak, bk. *ṭayan-*: *taya-n-*

t. -alı 45/1286

t. -ip 31/858

ṭayan- bk. *tayan-*

t. -ip 44/1264

ta'yīn (< Ar. تعيين *ta'yīn*) tayin: 8/169, 10/221, 10/227, 69/2033

ta'yīn kıl- tayin etmek:

t. k. -ḡanı 10/221

t. k. -ip 10/227, 69/2033

ṭayyār (< Ar. طيار *ṭayyār*) uçan, uçucu: 11/246, 53/1553, 64/1884

tāze (< Far. تازه *tāze*) taze: 8/171, 10/239, 26/708, 56/1624, 61/1783

t. +dür 45/1292

tāzı (< Far. تازی *tāzı*) tazı: 30/848

ta'zīm (< Ar. تعظيم *ta'zīm*) saygı gösterme, ikram etme: 7/145, 8/167, 9/195, 15/377, 26/712, 45/1298

t. +ingizge 15/373

ta'zīm kıl- saygı göstermek, ululamak:

t. k. -dı 8/167, 9/195, 26/712, 45/1298

t. k. -ip 7/145

tè- bk. *dè* :

t.-di 3/05, 15/369, 23/626

t.-r 55/1600

te'ālā (< Ar. تعالى *te'ālā*) "yüksek olsun" manasına gelen bir söz olup Allah adıyla beraber kullanılır: 3/10, 9/203

t.+ğa 32/909, 34/958, 62/1827

teber (< Far. تبر *teber*) balta: 33/940, 35/1005, 35/1010, 44/1281

tebessüm (< Ar. تبسم *tebessüm*) tebessüm: 31/881, 57/1671, 57/1672

tebre- titremek:

t.-di 12/296, 14/340

t.-diler 8/161, 20/524, 24/663

tebüngü manav tepsisi, fırıncı tepsisi, sandık: 25/704

tedbîr (< Ar. تدبير *tedbîr*) tedbir: 14/351, 36/1019, 59/1747, 61/1803

t.+i 4/37, 14/360, 15/386, 18/484, 32/913, 59/1736

t.+in 14/349, 21/559

tef musiki aleti; sıcaklık, hararet: 58/1703

tefaḥḥuş (< Ar. تفحص *tefaḥḥuş*) inceden inceye araştırma: 7/137, 8/174, 10/215, 36/1027

tefaḥḥuş kıl- araştırmak:

t.k.-sa 36/1027

t.k.-ıp 7/137

t.k.-dılar 10/215

tefekkür (< Ar. تفكر *tefekkür*) düşünme: 6/116, 48/1376

t.+de 13/328

t.+idin 48/1384

tefekkür kıl- düşünmek:

t. k.-maḡızlar 48/1376

teferrüc (< Ar. تفرج *teferrüc*) açılma, ferahlama, gezintiye çıkıp gam dağıtma: 12/304, 30/852, 36/1027, 52/1513, 56/1647, 67/1968

têg- değmek ulaşmak, kavuşmak:

t.-di 57/1659

t.-emes 42/1194

t.-ende 35/997

t.-er 31/871, 58/1700

t.-medi 33/948, 48/1377, 48/1378

t.-mes 30/854

t.-meyen 20/533

t.-miş 49/1428

t.-se 46/1343

tegirmen değirmen: 65/1926

têgür iletmek, ulaştırmak: *têg-ür-*

t! 15/395, 23/625, 23/627, 23/628, 23/630, 23/631, 34/970, 48/1405

t.-di 70/2057

t.-gey 39/1113, 40/1158, 60/1764

t.-geysin 34/973

t.-mey 23/629

t.-üng 15/376

t.-ünçe 24/655

t.-üp 59/1722

t.-ür 36/1023, 49/1416
têgürebil- ulaştırabilmek: *têg-ür-e-bil-*
t.-meyin 17/434
têgre çevre:
t.+sine 56/1655
têk gibi, benzer: 5/78, 24/658, 30/838, 30/855, 32/889, 56/1640, 68/1993
tekbîr (< Ar. تكبير *tekbîr*) tekbir: 32/890
tekellüf (< Ar. تكلف *tekellüf*) külfetli, zahmetli iş görme: 11/253, 67/1984, 68/2001
tekellüm (< Ar. تكلم *tekellüm*) söyleme, konuşma: 11/259, 46/1342, 48/1376, 57/1672
t.+de 8/173
tekellüm kıl- konuşmak:
t. k-masunlar 48/1376
t. k-sa 46/1342
tekrâr (< Ar. تكرر *tekrâr*) tekrar: 7/137
tekrîm (< Ar. تكريم *tekrîm*) saygı gösterme, ululama: 8/167, 9/195, 26/712
tekrîm kıl- saygı göstermek:
t. k.-dı 8/167
tekye (< Ar. تكية *tekye*) dayanma: 55/1615
t.+si 55/1615
tel- delmek:
t.-ip 19/512
telaffuz (< Ar. تلفظ *telaffuz*) söyleyiş: 8/174
ten (< Far. تن *ten*) ten, beden: 24/652
t.+de 19/505, 20/533, 27/750, 36/1028, 42/1213, 59/1722, 63/1862, 63/1871
t.+i 13/324
t.+ige 33/948
t.+imge 48/1377
t.+inde 37/1055
t.+ni 68/2007
tena'um (< Ar. تنعم *tena'um*) nimet içinde, bolluk içinde rahat etme: 11/259, 67/1969
têng denk eş: 10/231, 26/733
t.+i 12/289
têngiz deniz: 19/509, 22/595, 23/637, 23/641, 31/882, 36/1026, 43/1251
t.+de 44/1282, 48/1393
t.+din 20/525
t.+ge 44/1264
t.+dür 35/1000
t.+ler 25/676
t.+ning 23/621
Têngri tanrı, bk. *Teñri*: 23/636, 33/944, 33/946, 36/1022, 43/1251, 45/1285, 45/1294, 49/1416, 50/1444, 50/1453, 51/1472, 51/1481, 55/1606, 63/1843
t.+din 42/1197
t.+ge 33/945
t.+m 16/408, 66/1932
t.+mizge 44/1264, 45/1286
tensüh (< Far. تنسوخ *tensüh*) pek az bulunan güzel şey: 28/777
Teñri bk. *Têngri*:
t.+ge 10/220
ter I (< Far. تر *ter*) taze: 8/171, 10/239, 13/309, 44/1254, 59/1726, 59/1729

t.+i 56/1638
t.+lerin 69/2038
ter II yaş, ıslak:
t.+dür 11/275
têr- bir araya getirmek, toplamak, dermek:
t.-dim 68/2012
t.-ip 59/1729
terahhüm (< Ar. *ترحم* *terahhüm*) merhamet etme, acıma: 4/36, 34/970, 44/1260, 56/1641, 57/1667, 59/1738, 63/1854, 66/1937
t.+din 33/943
t.+lar 19/518
terennüm (< Ar. *ترنم* *terennüm*) yavaş ve güzel bir sesle şarkı söyleme: 11/268
têri deri:
t.+sün 65/1918
têril- derilmek, toplanmak: *têr-il-*
t.-ip 57/1682
terk (< Ar. *ترك* *terk*) bırakma, vazgeçme: 3/15, 28/794, 29/804, 33/922, 39/1130, 47/1362
terk kııl- bırakmak:
t. k.-mağıl 3/15
t. k.-ip 29/804
t. k.-sa 28/794
ters ters: 51/1481
ters et- tersine döndermek:
t. ê.-ti 51/1481
tesbîh (< Ar. *تسبيح* *tesbîh*) tesbih:
t.+i 4/46
tesellî (< Ar. *تسلى* *tesellî*) teselli: 15/391
te'sîr (< Ar. *تأثير* *te'sîr*) tesir: 29/821, 32/890
teskîn (< Ar. *تسكين* *teskîn*) yatıştırma:
t.+in 68/1990
teşne (< Far. *تشنه* *teşne*) susamış: 54/1583, 58/1715, 62/1830, 68/2006
t.+dür 4/39
teşne-leb (< Far. *تشنه‌لب* *teşne-leb*) çok susamış, dudağı kurumuş, susuz: 62/1830, 68/2006
têşük delik: *têş-ük*
t.+leri 26/706
teşvîş (< Ar. *تشويش* *teşvîş*) karıştırma, karma karışık etme: 4/55, 20/533
tevaqqû' (< Ar. *توقع* *tevaqqû'*) bekleme, ümit etme, umma: 32/915
tevâzu' (< Ar. *تواضع* *tevâzu'*) alçak gönüllülük, kibirli olmama: 7/123, 8/166, 12/290, 15/377, 25/685, 37/1064, 59/1718, 60/1774, 61/1785, 65/1930
têve deve: 19/497, 25/699, 25/701
teveccüh (< Ar. *توجه* *teveccüh*) kalben Hakk'a yönelme: 52/1520
teveccüh kııl Hakk'a yönelmek:
t. k.-dım 52/1520
tevehhüm (< Ar. *توهّم* *tevehhüm*) asılsız şüpheye düşme, kuruntuya, vehme kapılma: 31/881
tevekkül (< Ar. *توكل* *tevekkül*) işlerini Allah'a bırakma, Allah'a güvenme: 10/220, 23/616, 52/1501

tevfîk (< Ar. توفيق *tevfîk*) uygun duruma getirme, uydurma: 4/35

tevfîr (< Ar. توفير *tevfîr*) çoğaltma, arttırma:
t.+i 18/484, 50/1446, 59/1736
t.+imiz 4/37

tevr yukarı, karşı:
t.+inde 37/1047

têyebil- diyebilmek: *tê-y-e- bil-*
t.-mes 58/1687

tezvîr (< Ar. تزوير *tezvîr*) yalan söyleme yalan dolan, bk. *tezvîr*: 61/1797, 61/1803

tezvîr bk. *tezvîr*: 36/1040
t.+i 36/1039

tıfl (< Ar. طفل *tıfl*) küçük, çocuk: 53/1542
t.+ı 46/1343

tılkaç ? 64/1899

tılsım (< Ar. طلسم *tılsım*) tılsım:
t.+ı 36/1037

tîmâr (< Far. تیمار *tîmâr*) yara bakımı: 32/888

tın- dinmek, sakinleşmek, durmak:
t.-dı 67/1986
t.-ip 36/1041, 45/1303, 45/1303
t.-madılar 20/524, 44/1273
t.-may 17/449
t.-sın 58/1710

tındur- dindirmek, sakinleştirmek: *tın-dur-*
t! 3/25
t.-dı 57/1684

tınâb (< Ar. طناب *tınâb*) çadırı kazığa bağlayan ip:
t.+ın 47/1372

tıngla- dinlemek, kulak vermek: *tıng-la-*
t! 49/1436
t.-dılar 45/1306
t.-ğil 39/1125

tırnağ(ğ) tırnak: 25/698, 33/948
t.+ı (*turnağı*) 33/924, 35/996
t.+ına (*turnağına*) 25/698

taş dış: 3/31

tışgaru dışarı: *tış+garu*: 37/1063, 56/1653, 56/1655

tîğ (< Far. تیغ *tîğ*) kılıç: 34/963, 36/1012, 65/1903
t.+i 7/127, 65/1905
t.+ni 64/1897

tik- dikmek, saplamak; gözleri dikerek bakmak:
t.-di 11/257, 27/736, 29/814
t.-diler 19/515
t.-iben 66/1949
t.-ip 35/1011, 40/1138, 53/1556, 53/1558, 56/1648, 67/1963, 68/2002
t.-key 10/231
t.-se 30/846

tiken diken:
t.+dür 69/2028

tikil- saplanmak: *tik-il-*
t.-di 55/1617

til dil: 4/38, 58/1795

t.+ge 5/72

t.+ini 58/1701

t.+i 5/66, 26/707

t.+imde 15/369

t.+imiz 4/39

t.+ini 51/1489, 52/1507, 58/1701

t.+ining 58/1799

til- dilmek, kesmek:

t.-di 36/1013

t.-düng 34/963, 59/1745

t.-ingizler 65/1918

tile-bk. dile-:

t.-di 54/1577, 54/1577

t.-geni 16/420, 54/1573

t.-genlerni 43/1244

t.-p 5/75, 19/514

t.-r 8/154, 42/1197

t.-rge 4/39

t.-rmen 23/611, 23/611

t.-y 56/1644

t.-eymen 34/980

tilek(g) dilek, istek, arzu: *tile-k* 6/119, 7/126, 6/119

t.+din 34/969

t.+i (tilegi) 6/119

t.-im (tilegim) 48/1404

tileş- karşılıklı dilek ve istekte bulunmak: *tile-ş-*

t.-üp 22/607

tin- durmak, dinlenmek:

t.-mey 52/1517

tilsiz dilsiz: *til+siz* 52/1501

tîre (< Far. تیره *tîre*) bulanık, kara, karanlık: 5/82, 26/727, 55/1614, 63/1858, 64/1883

tirig diri canlı: 23/631, 37/1053, 48/1405, 49/1413, 58/1796, 65/1917

t.+dür 45/1313

t.+im 34/968

tiriglik dirilik, canlılık: *tirig+lik* 42/1218, 47/1372

t.+mizni 27/753

t.+ni 59/1747

tiril- dirilmek: *tiri-+l-*

t.-di 47/1362

t.-dim 50/1464

t.-ür 8/178

tiş diş:

t.+i 13/314, 26/705, 33/924, 35/996, 41/1171

tîşe (< Far. تیشه *tîşe*) balta, nacak, külünk: 33/940, 35/1010

t.+ni 44/1281

t.+si 35/1005

titret- titretmek: *titre-t-*

t.-ür 65/1910

tîz (< Far. تيز *tîz*) keskin: 12/278

tîz (< Far. تيز *tîz*) seri çabuk: 67/1967, 61/1805

tiz diz:

t.+idin 32/895

t.+ige 26/716, 49/1411, 57/1658

t.+ni 49/1409

tofrağ(ğ) toprak:16/418, 34/951, 57/1674, 57/1675, 57/1676

t.+ı (*tofrağı*) 10/236, 64/1891

t.+ğa 50/1454

toğru -a doğru: 24/648, 35/1008

toħm (< Far. تخم *toħm*) tohum bk. *toħm* :

t.+ı 9/187

toħm bk. *toħm* :

t.+ı 55/1617

toķ doymuş, aç almayan:

t.+tu 42/1213

toķuz dokuz, bk. *toķķuz*: 3/07

toķķuz bk. *toķuz*:

t.+ni 24/668

tol- dolmak, bk. *tol-* :

t.-a 51/1494

t.-adur 53/1557

t.-dı 10/223, 12/283, 19/509

t.-uban 10/243, 13/323

t.-up 22/605

tol- dolmak, bk. *tol-*

t.-dı 29/820

toltur doldurmak: *tol-tur-*

t! 26/720

t.-up 18/479

tolğan- dolanmak:

t.-ıp 13/310, 55/1612

t.+ayım 60/1765

tolunay dolunay, bk. *tolunay* : 21/551, 56/1631, 67/1962, 70/2051

tolunay bk. *tolunay*: 11/266

ton elbise, bk. *ton* : 12/277, 13/321

t.+da 12/294

t.+ı 12/280

t.+ni 14/367

ton bk. *ton*: 6/97, 12/285, 12/286, 14/368, 15/376, 33/924, 49/1420, 49/1425

t.+da 12/286, 12/301, 12/307

t.+dağı 12/306

t.+dur 12/305

t.+ğa 12/304

t.+ın 63/1865

t.+ni 12/302, 15/378

t.+ning 12/305

toy toy bk. *toy*: 8/179, 8/180, 70/2060
t.+lar 9/206, 9/207, 67/1971

toy bk. *toy*: 29/823, 40/1134, 40/1138, 47/1369, 54/1563, 66/1940, 66/1944, 66/1947, 66/1948, 68/2004
t.+ıda 67/1962
t.+ıdın 21/565
t.+ına 40/1140
t.+ında 67/1961
t.+lar 68/2005
t.+larını 40/1139

toy- doymak:
t.-ğunça 53/1546, 63/1868, 64/1890
t.-mas 24/652

toyla- toylamak: *toy+la-*
t.-dılar 47/1353

toz toz: 21/563, 20/531, 51/1480
t.+u 16/422

toz- tozmak:
t.-ar 64/1891.

tök- dökmek:
t.-er 18/465, 22/610, 54/1562, 56/1654, 62/1825, 70/2058
t.-erler 51/1490
t.+kenige 67/1967
t.-mek 36/1012
t.-se 61/1801
t.-ti 29/826
t.-üp 41/1189

tökül- dökülmek: *tök-ül-*
t.-di 24/655, 64/1898, 65/1913
t.-üp 36/1017

tökün- dökünmek: *tök-ün-*
t.-di 54/1578

töküş karşılıklı dökülmek: *tök-üş-*
t.-üp 19/513

töndür- döndermek: *tön-dür-*
t.-üp 42/1219

tüñglük karanlık: *tüñg +lük*
t.+in 25/696

tört dört: 3/22, 4/43, 6/109, 15/388, 15/392, 15/394, 16/404, 18/486, 22/589, 38/1092

töşek döşek: 9/200

tövbe (< Ar. توبه *tövbe*) tövbe: 16/414

tūfān (< Ar. طوفان *tūfān*) tufan, bk. *tūfun*: 15/371, 38/1095, 41/1182, 44/1256, 64/1899

tufeyl dalkavuk:
t.+inğ 41/1166

tūfun bk. *tūfān*: 21/578

tuğ- doğmak, bk. *tuğ*:
t.-adur 27/763

t.-arlar 54/1565
t.-dı 69/2041
t.-ğan 39/1108
t.-mağan 21/551
t.-up 9/191, 56/1634
tuğ- bk. *tuğ*:
t.-dı 70/2062
t.-sa 27/763
tuğur- doğurmak: *tuğ-ur-*
t.-ğan 40/1137
t.-up 40/1144
tul dul:
t.+larnıŋ 4/47
tulū' (< Ar. طلوع *ṭulū'*) doğma, doğuş: 46/1338, 47/1365, 64/1880
t.+ı 4/59
tulū' èt- doğmak:
t. è.-ip 64/1880
t. è.-ti 46/1338, 47/1365
tuğay toygar denen kuş, tarla kuşu, çayır kuşu, bk. *turğay*: 30/846
turğay bk. *turğay*:
t.+ıdur 30/848
turna turna:
t.+ğa 67/1979
tur- durmak, kalmak:
t.-alı 45/1285
t.-amiz 31/877
t.-ar 40/1155
t.-arda 31/873
t.-dı 15/372, 29/806, 36/1038, 37/1059, 44/1281, 45/1298, 51/1497, 60/1753
t.-dılar 27/762, 31/881, 45/1287
t.-ğaç 57/1657
t.-ğan 69/2027
t.-ğanı 53/1542
t.-ğunça 44/1280
t.-ma 5/71, 37/1057
t.-mağa 43/1247
t.-may 20/532, 63/1868
t.-miz 20/542
t.-sa 9/192, 18/468
t.-uban 45/1296, 66/1955
t.-up 11/265, 11/269, 13/328, 14/352, 17/446, 25/678, 30/851, 35/1006,
37/1058, 37/1070, 46/1323, 46/1336, 47/1353, 53/1546, 56/1647, 59/1720, 61/1786,
62/1837
t.-uptur 31/882
t.-ur 18/462, 23/633, 35/987, 36/1026, 38/1073, 40/1160, 41/1168, 42/1196,
42/1214, 43/1231, 45/1313, 46/1340, 61/1794
t.-urlar 37/1042
turabil- durabilmek: *tur- a bil-*
t.-mey 28/769, 31/867

Turaᅇu Turan dağlığı: 52/1500

turuş mesken, mekan:

t.+ka 24/654

tut- tutmak, yakalamak, bk. *tut-* :

t! 3/15, 39/1125, 41/1190

t.-a 68/2011

t.-am 32/903

t.-arđa 34/979, 41/1171

t.-armen 33/921

t.-đil 3/16, 4/36, 53/1539

t.-madı 48/1377

t.-mađđa 24/653

t.-mas 18/467

t.-sam 17/437

t.-saᅇg 5/70

t.-ti 9/195, 14/356, 32/901, 49/1435, 57/1660, 62/1810, 64/1885

t.-tilar 14/345, 51/1485

t.-tum 33/921

t.-uban 56/1629

t.-up 5/89, 10/244, 24/660, 26/721, 28/775, 33/922, 35/996, 49/1430, 51/1475, 51/1485, 52/1505, 52/1510, 54/1564, 62/1819, 64/1875

t.-updur 35/998

tut- bk. *tut-*:

t.-sa 37/1054

tutab r- tutuvermek: *tut-a b r-*

t.-dim 5/65

t.-diler 8/166

tutaş- tutuşmak: *tut-aş-*

t.-sa 67/1987

t t  (< Far. طوطى *t t *) papağan t r nden bir kuş:

t.+sini 20/520

t tiy  (< Ar. توتيا *t tiy *) s rme taşının g ze s r len tozu:

t.+sı 16/422

tutul- tutulmak: *tut-ul-*

t.-đandıđ 13/330

tutuş- tutuşmak: *tut-uş-*

t.-mağ 67/1985

t.-kan 24/658, 64/1885

tuzak tuzak:

t.+ı 66/1959

t b dip:

t.+ide 62/1822, 64/1895

t.+idin 22/582

t.+ige 31/863, 33/926, 33/929, 65/1925, 65/1925

t.+inde 22/590, 27/755, 36/1026, 43/1231

t.+siz 44/1264, 68/2011

t fek (< Far. تفتك *t fek*) t fek: 24/656

t kel tamamı, c mle: 29/807

t.+ni 35/985, 35/1002

tüken- tükenmek, bitmek:

t.-di 45/1293

t.-e 70/2067

t.-mes 22/609, 27/746, 32/907, 61/1782

tülkü tilki:

t.+sidür 30/843

tümen on bin; çok, kesir yerine kullanılır: 5/69, 10/242, 12/293

t.+ge 9/211

t.+lerge 58/1700

tün gece: 14/361, 26/707, 55/1622

t.+i 22/581

tür tür:

t.+ge 9/194

türlük türlü: *tür+lük* 5/67, 5/67, 7/141, 11/249, 27/764, 28/766, 31/876, 35/992, 36/1033, 39/1121, 47/1368

türetken türeten : *tür-et-ken* 24/664

Türkî Türkle ilgili: 5/66, 5/72

Türkîtil Türkçe:

t. t.+i 5/66

t. t.+ige 5/72

tüş düş, rüya:

t.+ümde 4/59, 62/1829

tüş- düşmek:

t! 21/554, 33/926

t.-diler 23/620

t.-düm 41/1181

t.-düng 40/1162

t.-er 18/482, 27/750, 33/927

t.-geysin 39/1126

t.-ken 24/650, 70/2054

t.-keni 28/768

t.-keniḡni 41/1163

t.-kenleri 24/644

t.-kenlerige 27/748

t.-kenlerin 39/1104

t.-kenni 41/1165

t.-key 6/94

t.-mes 33/927, 70/2059

t.-müŝ 69/2044

t.-se 50/1445

t.-ti 5/74, 8/162, 9/200, 12/295, 13/329, 15/387, 17/436, 19/493, 20/538, 21/567, 21/570, 21/573, 24/643, 25/681, 30/830, 33/928, 33/948, 33/949, 36/1039, 50/1450, 53/1556, 59/1735, 61/1787, 61/1809, 62/1822, 62/1826, 65/1915, 70/2051

t.-tiler 28/771, 45/1295

t.-tü 9/192

t.-tük 51/1475, 51/1479

t.-tüm 17/436, 28/785, 28/786, 52/1501, 62/1828, 62/1830, 66/1934

t.-üben 67/1973

t.-ümdür 39/1117

t.-üp 5/67, 7/125, 9/196, 9/207, 11/256, 12/297, 29/822, 33/930, 36/1026, 38/1094, 43/1249, 45/1305, 47/1351, 60/1754, 60/1773, 62/1823, 62/1824, 69/2040, 69/2046, 70/2057

t.-üptür 29/802, 62/1833

tüşür- düşürmek: *tüş-ür-*

t.-diler 44/11255, 66/1938

tütün duman: 24/658

tüz düz, doğru, dağlık olmayan: 4/33, 4/35, 24/643

t.+de 28/790, 35/983, 36/1015, 47/1371

t.+ige 52/1527

t.+üni 35/998

tüz- düzenlemek:

t.-ep 42/1207, 47/1359

t.-medim 47/1372

t.-üp 66/1943

tüzet- tanzim ve tertip etmek: *tüz+et-*

t! 5/72, 44/1265

t.-gil 44/1261

t.-iben 31/874

t.-ip 59/1719

t.-ti 3/13

tüzgüçü düzenleyici: *tüz+güçü*

t.+sin 35/986

tüzük tertipli: *tüz+ü-k* 50/1440, 53/1536

tüzül- tertip etmek: *tüz+ül-*

t.-di 68/2003

u (< Far. *و* *u*) ve, ile, bk. *ü*: 3/20, 3/28, 5/86, 6/115, 6/122, 7/124, 7/124, 7/126, 8/158, 13/329, 14/339, 17/438, 18/464, 22/592, 27/749, 28/791, 30/832, 33/936, 34/974, 37/1055, 47/1352, 47/1355, 48/1394, 50/1465, 52/1512, 54/1561, 56/1637, 57/1657, 58/1709, 59/1734, 68/2006

uç uç:

u. +ı 35/1000

uç- uçmak:

u.-ar 11/262, 16/416, 16/417

u.-dum 41/1181

u.-mas 36/1015

u.-sa 16/417

u.-tı 33/925, 36/1039

u.-tılar 31/867

u.-up 4/61, 17/442, 35/1009, 64/1880

u.-urdu 19/498

uçra- rastlamak, karşılaşmak:

u.-dı 35/1002, 52/1524

u.-ğanı 30/828, 33/930, 35/989, 35/1003, 45/1288, 52/1523

u.-ğanığa 46/1318

u.-muş 29/797

u.-sa 51/1482

u.-sangız 39/1113

uçur- uçurmak: *uç-ur-*

u.-dı 16/423, 20/520, 69/2037

u.-dılar 62/1810, 62/1840

u. +urğa 61/1803

u.-up 53/1550, 61/1797

‘ūd (< Ar. *عود* ‘ūd) telli, mızraplı çalgı, ut: 17/452, 27/764

uğan gücü yeten, Tanrı:

u. +ğa 9/211

u. +ıng 15/386

uğna- debelenmek, kendinden geçmek:

u.-ben 13/321

uğra- uğramak:

u.-ğanı 51/1483, 52/1503

ula- bağlamak, bend ve akid etmek:

u.-p 12/290, 15/396, 29/823, 45/1304

u.-dı 41/1185

u.-r 53/1532

uluğ ulu, yüce: 6/118, 9/206, 10/228, 26/706, 29/809, 30/829, 30/842, 31/874, 33/917, 35/989, 35/992, 45/1314, 60/1758, 60/1762, 60/1763

u. +ın 46/1331

ulus millet: 8/153

u. +nıng 7/146

uluş- uluşmak: *ulu-ş-*

u.-ur 30/838

‘Ummān (< Ar. *عمان* ‘Ummān) ö. a. Umman ülkesi: 28/785, 29/822, 29/825, 29/826

un un: 27/742, 65/1903

unut- unutmak:

u/16/422
u.-ğay 15/390, 15/390
u.-gül 41/1190
u.-mas 18/476
u.-tı 49/1435
u.-tılar 25/688

‘uķūbet (< Ar. عقوبت ‘uķūbet) ceza, eziyet: 35/988

ur- vurmak:

u.-adur 11/270
u.-alar 27/740
u.-alı 44/1280
u.-ar 17/447, 17/450, 29/801, 30/836, 32/896, 43/1227, 48/1388, 56/1631, 56/1645, 67/1963
u.-arlar 65/1905, 65/1907
u.-armış 30/839
u.-arsın 58/1792
u.-dı 20/536, 22/595, 23/641, 33/941, 35/1004, 35/1010, 36/1038, 37/1045, 37/1059, 38/1083, 39/1116, 43/1242, 43/1223, 44/1281, 44/1282, 48/1382, 50/1455, 56/1648, 57/1658, 58/1790, 62/1822, 68/2015, 69/2047
u.-dılar 14/338, 15/396, 20/535, 28/774
u.-ğaç 44/1253
u.-ğan 37/1047
u.-ğanı 58/1688
u.-ğay 62/1837
u.-ma 5/71
u.-maķ 36/1012, 50/1441
u.-maķdın 25/703
u.-masa 44/1270
u.-sa 43/1233
u.-uban 50/1438
u.-up 16/427, 22/603, 23/611, 31/873, 32/892, 37/1055, 43/1252

urtan- yakılıp kavrulmak:

u.-sa 57/1675

urul- birşeye dokunmak, değmek: *ur-ul-*

u.-mas 22/585

urun- vurunmak: *ur-un-*

u.-up 22/587

urunuş- vuruşmak: *ur-un-uş-*

u.-up 22/586

uruş vuruş: *ur-uş* 24/656

uruş- vuruşmak: *ur-uş-*

u.-ķa 24/654, 33/939

u.-tılar 24/655

uşal bu, tam bu, aynı bu: 7/142, 14/346, 16/406, 22/589, 28/779, 29/821, 29/826, 31/884, 38/1095, 40/1134, 40/1154, 40/1156, 41/1168, 44/1256, 44/1267, 44/1274, 45/1288, 46/1316, 46/1317, 46/1320, 47/1362, 47/1364, 48/1381, 49/1425, 49/1430, 50/1440, 50/1463, 51/1469, 51/1472, 51/1495, 52/1530, 53/1556, 60/1772, 61/1799, 62/1812, 64/1893, 65/1928, 70/2067

u.+dur 61/1808

‘uṣṣāk (< Ar. عشاق ‘uṣṣāk) aşıklar: 58/1687

ut- utmak, oyunda kazanmak, yenmek:

u.-ğil 41/1190, 49/1412

u.-mas 18/467

uy- uymak:

u.-ar 15/375

u.-ğanıdın 3/31

uyal- haya etmek, utanmak:

u.-ğil 3/16

u.-ip 13/334, 55/1618

u.-ur 14/359

uyan dizgin:

u.+dın 67/1986

uyanlığ dizginli: uyan+lığ 4/32

uyat haya, ayıp:

u.+dın 58/1794

u.+ı 58/1702

u.+қа 3/16

u.+nı 16/423

uyatlığ ayıplı: uyat+lığ 3/21

uyğan- uyanmak:

u.-dı 13/326, 44/1276

u.-ip 58/1688, 58/1790

u.-madı 57/1658

uyğat uyandırmak:

u.-ı 26/719

uyku uyku: 9/200, 23/635, 55/1615, 55/1616, 55/1620, 56/1653

u.+da 44/1274

u.+nguzda 56/1640

u.+sı 55/1622

u.+sıdın 26/719, 57/1658, 58/1688

u.+sındın 13/326

u.+sını 37/1060, 37/1062

uykuçı uykucu: *uyku+çı*

u.+ya 55/1616

uyu- uyumak:

u.-dı 58/1714

u.-may 4/58

uyukla- uyuklamak:

u.-p 55/1623

uzat- uzatmak, takdim eylemek:

u.-a 19/491, 19/509

u.-ip 17/451

u.-kanı 8/179

u.-tı 9/184, 9/186, 20/546, 21/565, 47/1352, 47/1357

uzun uzun: 10/216, 30/829, 42/1212

‘uzāl ? 68/1995

ü (< Far. و ü) bk. *u*: 3/04, 3/11, 3/12, 4/54, 4/57, 4/60, 5/79, 5/73, 6/112, 7/127, 8/155, 8/158, 9/191, 9/208, 11/275, 17/433, 21/564, 28/782, 29/810, 30/848, 34/957, 34/977, 48/1404, 53/1548, 66/1954, 67/1983, 68/2008, 70/2072, 70/2075

üç üç: 23/617, 23/633, 27/751, 32/910, 38/1077, 38/1078, 40/1153, 40/1155, 44/1273, 46/1321, 46/1323, 50/1459, 50/1464, 51/1477, 54/1589, 55/1605, 57/1665, 57/1666, 63/1850

ü.+*üsün* 25/676

üçevlen üç olmak, üçlenmek: *üç*+*ev*+*len*

28/767, 51/1479

üçevlet- üç haline getirmek üçlemek: *üç*+*ev*+*let*

ü.-*ti* 25/679

üçün için, yüzünden : 3/25, 4/46, 16/421, 23/615, 23/623, 26/726, 27/756, 30/827, 31/872, 34/955, 38/1091, 38/1093, 42/1202, 42/1213, 48/1388, 53/1552, 55/1597, 55/1605, 55/1615, 58/1706, 64/1893, 68/2012

ü.+*dür* 70/2074, 70/2074

üft heyet:

ü.+*leri* 30/841

ü.+*leriğa* 30/852

ümîd (< Far. امید *ümîd*) ümit: 3/14, 23/622, 24/672, 25/677, 43/1238, 53/1539

ü.+*im* 35/987, 58/1794

ü.+*lerni* 30/853

ümîdsiz ümitsiz: *ümîd*+*siz*

ü.+*din* 59/1738

ümîd-vār (< Far. امدوار *ümîd-vār*) ümitli: 4/53, 46/1321

ümîd-var bol- ümitli olmak:

*ü.**b.*-*ğıl* 4/53

ümmet (< Ar. امة *ümmet*) ümmet: 3/15

ü.+*i* 3/21

ü.+*idin* 3/14

ü.+*lering* 3/22

ü.+*lerining* 3/21

ün ses: 17/448, 31/865

ü.+*i* 25/700, 35/993, 36/1027

ü.+*idür* 22/586

ü.+*imü* 39/1117

ü.+*ini* 38/1080

ü.+*lerini* 45/1296

ünde- çağırmaq, davet etmek: *ün*+*de-*

ü.-*di* 58/1714

ü.-*geni* 21/552, 58/1713

ü.-*p* 21/554

ünü- seslenmek: *ün*+*ü-*

ü.-*p* 53/1547

üst üst taraf, bir şeyin tepesi:

ü.+*ide* 6/119, 11/271, 37/1056, 37/1063, 40/1147, 55/1619, 57/1663

ü.+*ige* 28/793, 36/1025

ü.+*inde* 56/1640

ü.+*ine* 7/135, 22/602, 38/1101

ü.+*ün* 32/903

ü. +ünde 32/904
üstād (< Far. استاد *üstād*) muallim, usta sanatkar:13/312
ü. +ı 6/106
ü. +lar 11/247
üstahlık (<Far. استاخ *ustah* +<T.lık) küstahlık: *küstah+lık*
ü. +dur 57/1661
üştür (< Far. اشرت *üştür*) deve:
ü. +ler 8/159
üz- kesmek, koparmak, kırmak:
ü. -diler 25/677
ü. -gil 43/1238
ü. -medim 47/1372
ü. -se 18/468
ü. -üp 9/185, 23/622, 30/853, 42/1219, 57/1682, 59/1729, 67/1980
üze üzerine, üstüne: 6/108, 6/110, 7/136, 21/554, 34/976, 36/1028, 37/1050, 37/1052, 66/1950
üzengü ata binmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madeni halka: 25/704
üzre üzerine:20/535, 30/833, 37/1048
üzük yüzük bk. *yüzük*: 25/697
üzül- kırılmak: *üz-ül-*
ü. -gen 63/1868
ü. -üp 44/1257
ü. -ür 13/315

vābeste (< Far. وابسته *vābeste*) -e bağlı:
v. + *lerni* 28/775, 51/1485

vā'de (< Ar. وعده *vā'de*) vade: 55/1604

vah vah! 17/436, 35/982
v. + *ni* 7/124

vākīfā (< Ar. واقفا *vākīfā*) bir işten haberli olan: 34/959
v. + *sin* 23/612

vākı' (< Ar. واقع *vākı'*) vuku: 39/1120

vākı' bol- vuku bulmak, meydana gelmek:
v. b. - *ğay* 39/1120

vaķit (< Ar. وقت *vaķit*) vakit: 9/206
v. + *i* 9/200, 9/205, 67/1971
v. + *idür* 45/1292

var var, bk. *bar*: 20/545, 30/827, 30/837, 42/1212, 51/1486, 57/1664, 58/1799

var- varmak, ulaşmak:
v. - *ur* 38/1078

vaşf (< Ar. وصف *vaşf*) vasıf:
v. + *i* 8/170
v. + *ınga* 55/1606

vaşiyyet (< Ar. وصیت *vaşiyyet*) vasiyet: 15/374

vaşl (< Ar. وصل *vaşl*) ulaşma, birleşme: 68/2006
v. + *ıng* 56/1644

vāveylāh (< Ar. واويلا *vāveylā*) çığlık: 29/818

Vāze ö. a. yer adı:
v. + *din* 49/1431

ve (< Ar. و *ve*) ve: 3/06, 10/241, 12/290, 12/307, 16/412, 20/527, 20/542, 21/21/578, 23/612, 25/691, 29/798, 29/807, 29/810, 30/834, 35/983, 40/1140, 41/1192, 45/1311, 48/1383, 50/1450, 51/1493, 56/1645, 57/1672, 59/1721, 61/1780, 64/1881, 68/2009

vefā (< Ar. وفا *vefā*) sözünü tutma, dostluğu devam ettirme: 70/2067
v. + *din* 35/987, 58/1689
v. + *ni* 27/744, 35/988
v. + *sin* 70/2069, 70/2070, 70/2072

vefā-dār (< Ar. وفا + Far. دار *vefā-dār*) vefalı: 43/1237, 54/1588, 55/1599

vehm (< Ar. وهم *vehm*) yersiz korku: 11/259

velī (< Far. ولی *velī*) fakat, lakin, her ne kadar, bk. *velīkin*: 6/99, 6/113, 8/178, 9/197, 11/260, 12/292, 12/301, 13/317, 13/327, 14/360, 18/475, 20/525, 20/545, 21/560, 22/592, 23/623, 25/678, 27/737, 27/739, 34/962, 36/1022, 37/1054, 37/1070, 39/1131, 41/1186, 48/1388, 51/1486, 51/1488, 51/1489, 52/1508, 54/1583, 55/1618, 56/1654, 60/1761, 60/1771, 61/1782, 62/1820, 62/1835, 70/2070, 70/2074

velīkin bk. *velī*: 30/834, 30/841, 52/1509, 60/1768

vey vay vay, vah, vah! 19/506

veya veya: 24/649

ve-yāhūd (< Ar. و + Far. ياخود *ve-yāhūd*) veyahut: 20/530

veddüa (< Ar. وزدعا *veddü'a*) bir dua ismi: 6/120

vezir (< Ar. وزير *vezir*) vezir:
v. + *i* 5/83, 10/221, 38/1097
v. + *ler* 7/132, 50/1461
v. + *leri* 6/96
v. + *lerni* 5/89

vilāyet (< Ar. ولاية *vilāyet*) vilayet, il:

v. +*iğa* 20/522, 20/544

v. +*ler* 8/153

vīrān (< Far. ویران *vīrān*) viran: 69/2027

vişāl (< Ar. وصال *vişāl*) sevgiliye kavuşma:15/379

v. +*i* 49/1414, 63/1861

v. +*in* 54/1563

v. +*ing* 51/1493

vü (< Far. و *vü*) ve: 6/99, 8/180, 14/364, 23/623, 36/1024, 39/1107, 61/1794

vücūd (< Ar. وجود *vücūd*) vücut: 9/205

v. +*a* 9/206

v. +*in* 3/08

v. +*u* 15/380

vücūda kel- doğmak:

v. k.-*di* 9/206

yā (< Ar. يā yā) ey! 23/632, 33/932, 34/959, 36/1018, 39/1117, 62/1828
yā ya...ya: 37/1065, 37/1068, 45/1313, 48/1393,
yād (< Far. یاد yād) hatırlama, anma: 5/76, 15/376, 17/450, 34/957, 34/972, 35/1009,
 36/1038, 40/1150, 44/1281, 44/1283, 45/1287, 45/1311, 55/1596, 57/1678, 65/1924,
 70/2075, 70/2076
 y.+ığa 56/1628
 y.+ing 17/457
yād ét(d) hatırlamak, bk. yād kıl:
 y. é.-üp (yad édüp) 36/1038, 44/1281, 45/1287
yādigār (< Far. یادگار yādigār) yadigar:
 y.+ı 6/115, 35/1005
yād kıl- bk. yād ét-
 y. k.-ğay 5/76
yafrak yaprak: 34/951
yağ- yağmak:
 y.-a 44/1256
yağabaşla- yağmaya başlamak: yağ-a başla-
 y. b.-dı: 44/1256
yağı düşman: 20/537, 33/946, 41/1189, 60/1777
 y.+sığa 47/1350
yağın yakın, bk. yakın :
 y.+dın 13/325
yağmur yağmur: yağ-mur 64/1898
yağşı güzel, hoş: 5/79, 10/221, 10/226, 15/391, 20/546, 21/553, 28/787, 38/1077,
 38/1086, 39/1125, 39/1128, 40/1136, 40/1142, 40/1144, 46/1328, 47/1357, 54/1592,
 60/1756, 60/1758, 60/1759, 60/1766, 63/1847, 66/1941, 68/2012
 y.+larnı 7/142
yağşılık güzellik, hoşluk: yağşı+luk
 y.+ğa 32/912
yağūd veya: 24/645
yağ- yakmak:
 y.-an 64/1899
 y.-ar 60/1750, 67/1962
 y.-ıp 40/1140, 56/1648
 y.-ipsin 16/413
 y.-madı 13/334
 y.-mağunça 44/1270
 y.-tı 9/194, 61/1788
yağa yaka: 13/321
 y.+ğa 20/534
 y.+ların 22/606
 y.+sın 13/331, 13/336, 14/366, 16/427, 37/1052, 39/1106, 63/1864
yağıl- yakılmak: yağ-ıl-
 y.-dı 13/318, 31/861, 56/1625, 56/1649, 70/2049
 y.-muş 60/1776
 y.-sa 30/856
 y.-ur 65/1908
yağın yakın, bk. yağın:3/21, 3/22, 24/651, 36/1026, 60/1772
 y.+ı 3/22

y. +larning 3/22
yākūt (< Ar. ياقوت *yākūt*) yakut: 11/252
y. +dın 40/1147
yal köpek ve inek için hazırlanan yiyecek:
y. +ı 51/1488
yalğuz yalnız: 15/369, 17/430, 32/893, 38/1100, 48/1390, 51/1495, 52/1501, 56/1647, 61/1790, 61/1792, 63/1856, 66/1946
y. +largā 34/959
yalğuzluk yalnızlık: *yalğuz+luk*
y. +da 34/953, 34/961
yalın yalın alev: 38/1083
yaman kötü, günahkar: 24/651, 35/990, 38/1077, 50/1442, 60/1759
y. +nı 28/787
yamanlık kötülük: *yalğuz+luk* 21/576
yan yan taraf: 35/1000
y. +age 60/1754
y. +da 7/126
y. +ıda 13/326
y. +ıdın 35/1001
y. +ıdur 35/999
y. +ığa 15/388, 56/1625
y. +ında 37/1055
y. +ing 43/1231
yan- yanmak:
y. -adur 14/359, 28/773, 30/845
y. -ar 38/1088, 67/1962
y. -arım 35/984
y. -dı 4/61, 50/1450
y. -ıp 4/51, 9/186, 47/1351
yanak(ğ) yanak:
y. +ın (yanağın) 57/1660
yandaş-yanaşmak, yakınlaşmak: *yan+da-ş-*
y. -ıp 9/196
yangıl-yanılmak:
y. -dım 32/912
y. -ıp 3/03
yanlıg denli, gibi: 7/128, 12/282, 48/1379
ya'nî (< Ar. يعنى *ya'nî*) yani: 14/346, 27/744, 37/1053
yap-I inşa etmek:
y. -inglar 18/486
yap-II kapamak:
y. -ar 17/441
y. -ardı 37/1053
yapıl- kapanmak: *yap-ıl-*
y. -ıp 25/701
yapıgı yapıcı, yapan: *yap-ıgı*
y. +larnı 18/487
yapuş- yapışmak: *yap-uş-*
y. -tı 24/643, 33/928, 33/937, 35/996,

y.-up 33/920, 33/924
yār (< Far. یار yār) yar: 3/22, 5/65, 5/77, 6/92, 17/437, 18/462, 43/1237, 43/1238, 43/1241, 48/1391, 48/1394, 54/1588, 56/1630, 57/1657, 58/1709, 59/1734, 62/1831, 63/1848, 64/1886, 66/1932, 70/2070
y.+ı 12/295, 31/871, 44/1267, 50/1445, 66/1956
y.+ıdın 62/1820
y.+ını 32/886
y.+ınıḡ 4/43
y.+ımı 55/1622
yarağ(ğ) silah, alet: 68/1994
y.+ı (yarağı) 8/179, 8/180, 18/477, 18/485, 21/553, 21/569, 33/927, 53/1553, 66/1940, 66/1944, 66/1948
y.+ımnı (yarağımni) 42/1208, 53/1547
y.+ına (yarağına) 9/207
y.+ını (yarağını) 28/766, 40/1134
y.+lar (yarağlar) 46/1329
yarağla- hazırlanmak: yarağ+la
y.-p 46/1331, 49/1425
yarağlan- silahlanmak: yarağ+lan-
y.-ıp 24/654
yaraş- güzel olmak: yara-ş-
y.-tı 34/950
yarat- yaratmak:
y.-ıpdur 52/1505, 52/1522
y.-tı 3/13
y.-tıḡ 34/962, 34/962, 34/963
yaratқан yaratan, Allah: yarat-қан 24/664, 44/1259, 45/1286
yarğu hüküm, muhakeme, adalet: 27/740
yarlığ ferman: 5/74, 66/1953
yarma pare, ikiye ayırma: yar-ma 27/741
yarı aydın, ışık: 67/1972
yaruk aydı, ışık, ruşen: 4/49, 17/435
yaruklık aydınlık : yaruğ+lık
y.+dın 62/1828
yasa- yapmak, inşa etmek düzenlemek:
y.-dı 8/180, 20/539, 21/555, 53/1552, 62/1817, 68/1998
y.-nḡu 64/1899
y.-p 18/459, 21/553, 31/869, 37/1042, 38/1092, 66/1943
y.-rlar 54/1566
yaşan- elbise giyinmiş, süslenmiş:
y.-up 7/136
yastuğ yastık: 49/1409
yaş I yaş, göz yaşı: 18/479, 19/513, 53/1557, 56/1654
y.+ı 4/47, 4/58, 49/1437, 57/1659
y.+ıdın 16/427
y.+ığa 19/509, 35/997, 51/1497, 55/1615
y.+ımdur 36/1018
y.+ımğa 59/1738
y.+ımızğa 44/1260

y.+*ın* 9/186, 13/336, 13/337, 41/1176

y.+*ınğa* 43/1229

y.+*ları* 20/529

y.+*nı* 32/895

yaş II doğuştan itibaren geçen ve yıl ile ölçülen zaman:

y.+*dın* 17/435

y.+*ı* 42/1212

y.+*ığa* 11/256

y.+*ın* 30/836

y.+*nı* 42/1211

yaşa- yaşamak: *yaş+a-*

y.-*rlar* 21/561

yaşlıg közü yaşlı: *yaş+lıg* 19/494

yaşna- yaşamak:

y.-*gan* 30/839

y.-*p* 30/836

yaşun- örtünmek, gizlenmek:

y.-*ur* 42/1208

yaşur- gizlenmek

y.-*alik* 62/1818

y.-*ay* 14/358

y.-*dı* 13/333

y.-*dıng* 14/355

y.-*mağıl* 50/1458

y.-*mağımız* 60/1756

y.-*unğlar* 25/687

y.-*urmiz* 55/1607

y.-*uven* 56/1646

yaşurun- gizlenmek: *yaşur-un-*

y.-*up* 30/851

yat- yatmak:

y.-*ar* 43/1230

y.-*ıpdur* 37/1050, 37/1052

y.-*kıl* 3/16

y.-*ur* 57/1656, 61/1895, 64/1874

y.-*uram* 38/1079

yatabil- tatabilmek: *yat-a bil-*

y.-*mey* 56/1653, 56/1655

yatlık(ğ) yabancı, yabancılık : *yat+lık* 38/1096, 63/1847

ya yay, ok yayı, bk. *yay*: 26/729

yay bk. *ya*: 13/311

yay- yaymak:

y.-*ıp* 6/112, 47/1368

yayağ yaya: 69/2047

yaz yaz: 16/407, 16/414, 29/805, 35/983, 47/1371, 66/1942, 68/2010

yaz-I yazmak

y.-*dı* 12/302

yaz-II hata yapmak, yanılmak, günah işlemek:

y.-*dim* 32/912

yaz-III yaymak:

y.-*ip* 33/918

yê- yemek:

y.-*di* 22/591

y.-*diler* 24/674, 51/1490

y.-*medi* 14/353

y.-*megil* 49/1413, 55/1597

y.-*mes* 51/1494

y.-*mey* 45/1284, 52/1508

y.-*r* 34/967

y.-*yingiz* 25/683

y.-*yip* 20/528, 24/652, 67/1970

yed (< Ar. يَد *yed*) el:

y.+*i* 34/953

y.+*in* 45/1303

yêdür- yedirmek: yê-*dür-*

y.-*ür* 51/1489

yeğâne (< Far. يگانه *yeğâne*) tek, biricik: 62/1824

yeke (< Far. يکه *yeke*) tek, bir, yalnız: 56/1628

yel yel : 8/160, 16/418, 20/531, 21/563, 22/580, 28/789, 32/897, 32/901, 51/1480

y.+*de* 22/581

y.+*din* 23/611, 55/1607

y.+*ge* 16/418, 34/966, 34/966

y.+*i* 67/1981

y.+*idin* 41/1182, 57/1676, 57/1676

yeldā (< Far. يلدā *yeldā*) uzun: 6/707

yemek yemek: *ye-mek* 51/1493

Yemen (< Ar. يمن *Yemen*) ö. a. Yemen: 7/139, 7/144, 8/170, 8/179

y.+*ning* 8/162, 8/162

yemiş yemiş, meyve: *ye-miş*

y.+*ler* 27/764, 30/840, 51/1490

y.+*lerni* 28/766

y.+*lerning* 70/2072

yene yine: 3/05, 3/29, 4/44, 4/45, 4/60, 6/98, 12/303, 14/347, 16/399, 16/409, 17/430, 19/506, 22/583, 22/602, 22/604, 23/620, 23/624, 23/639, 24/643, 26/712, 27/739, 27/743, 27/763, 27/764, 28/768, 29/798, 30/827, 30/828, 30/830, 30/833, 30/837, 30/838, 31/863, 31/867, 32/886, 32/893, 35/989, 35/999, 35/1001, 37/1060, 37/1061, 38/1077, 38/1098, 38/1101, 40/1142, 40/1159, 40/1162, 42/1193, 43/1232, 44/1276, 44/1283, 45/1293, 45/1293, 45/1297, 46/1321, 46/1323, 47/1358, 47/1363, 48/1386, 49/1414, 49/1437, 50/1441, 50/1458, 52/1501, 52/1503, 52/1510, 53/1531, 53/1559, 57/1686, 58/1796, 58/1799, 59/1730, 62/1815, 62/1828, 62/1828, 62/1830, 62/1832, 62/1833, 62/1834, 64/1880, 64/1892, 66/1938, 66/1939, 67/1969, 67/1989, 68/1996, 68/1997, 68/2012, 70/2059, 70/2062, 70/2064

yeng giyeceklerin kol kısmı:

y.+*din* 48/1377

yengi yeni taze: 27/742, 33/945, 36/1017, 70/2062

yêr yer, yer yüzü, toprak: 3/07, 12/282, 31/869, 35/998, 51/1495, 65/1930

y.+*de* 3/11, 12/290, 28/767, 30/851, 32/913, 37/1065, 47/1349, 59/1719,

61/1896, 62/1824, 62/1825, 68/1996, 68/1997, 68/2016

y.+*din* 13/332, 65/1907, 68/2013
y.+*dindür* 20/540
y.+*ge* 13/321, 21/563, 31/870, 31/878, 33/928, 33/928, 36/1023, 36/1039,
37/1043, 58/1794, 59/1742, 69/2040
y.+*i* 14/362, 38/1089
y.+*idin* 22/607, 50/1461, 70/2048
y.+*idür* 15/381, 18/474
y.+*ige* 56/1653
y.+*indin* 11/261
y.+*ini* 5/76
y.+*ler* 8/164, 23/623

yerlik yerli: *yer+lik* 22/607, 38/1073,50/1458, 50/1461

Yesevî Ö. a. Yesi şehrine ait: 8/164

yêt- yetmek, ulaşmak:

y.-*er* 10/217, 21/563, 32/908, 43/1240, 46/1321, 49/1418, 56/1635
y.-*erğa* 34/979
y.-*erse* 23/635
y.-*ip* 11/255, 36/1028, 45/1294, 64/1885
y.-*ipdür* 40/1134, 40/1137
y.-*mes* 3/1009, 17/437, 17/437, 29/802, 34/979, 41/1171, 56/1634, 56/1637
y.-*miş* 6/114
y.-*se* 31/878, 41/1191, 44/1271
y.-*ti* 22/594, 32/914, 36/1024, 46/1327, 47/1349, 49/1426, 70/2063
y.-*tiler* 20/533
y.-*tim* 39/1117

yêti yedi bk. *yetti*: 3/07, 6/108

yêtîl- gelişip, büyümek: *yêt-il-*

y.-*di* 9/210, 10/239
y.-*gen* 8/171

yetîm (< Ar. *يتيم* *yetîm*) yetim:

y.+*larning* 4/47

yêtîş- yetişmek, ulaşmak, bk. *yêtüş-*: *yêt-iş-*

y.-*gen* 39/1111
y.-*ip* 53/1536, 67/1986
y.-*kende* 62/1830
y.-*ti* 9/189, 9/191, 33/926, 33/929, 46/1326, 47/1363, 57/1685
y.-*tiler* 8/162, 27/760, 60/1772
y.-*üptür* 44/1277

yêtür- yetirmek ulaştırmak, bk. *yetür-*: *yet-kür-*

y.-*se* 15/395

yêtmiş yetmiş: 6/114, 24/652

yêtti yedi: 6/110,

yêtür- bk. *yêtür-*:

y.-*di* 59/1733

yêtüş- bk. *yêtüş-*:

y.-*keni* 20/522

yığ- yığmak, toplamak:

y.-*ar* 34/953
y.-*dı* 19/492

y.-*iban* 46/1328
y.-*ip* 7/133, 19/490, 19/502, 27/757, 28/766, 40/1140, 43/1248, 69/2038
y.-*tu* 61/1788
yığaç ağaç: 32/904
y.+*ğa* 32/902
y.+*tı* 32/900, 32/900
y.+*ing* 33/918
y.+*lar* 30/836
y.+*larda* 30/837
yıgıl- yığılmak, toplanmak: *yığ-ıl-*
y.-*dı* 8/181, 68/2001
y.-*dılar* 6/122, 7/136, 66/1955, 67/1974
y.-*ip* 67/1977, 68/2000
y.-*muş* 30/850
y.-*sang* 69/2022
y.-*ur* 30/849
yıgla- ağlamak:
y.-*ban* 14/342, 19/516
y.-*dı* 14/346, 14/364, 14/366, 29/801, 29/822, 39/1104, 39/1107, 43/1237,
46/1317, 48/1390, 54/1562, 57/1678, 59/1742, 59/1744, 60/1775, 61/1800
y.-*dılar* 70/2050
y.-*dım* 43/1224
y.-*ğanı* 39/1105, 59/1743
y.-*ğanımni* 52/1514
y.-*ğay* 42/1217
y.-*gül* 17/448
y.-*manğ* 14/346
y.-*p* 6/120, 13/331, 14/365, 16/420, 36/1017, 37/1070, 40/1162, 49/1411,
50/1462, 52/1516, 57/1664
y.-*r* 14/344, 17/446, 17/449, 17/451, 17/453, 17/456, 18/462, 18/466, 19/508,
23/611, 35/991, 42/1198, 47/1366, 53/1532, 54/1585, 70/2050
yıglat(d) ağlatmak: *yıgla-t-*
y.-*urlar* (*yıgladurlar*) 52/1511
yıglaş- ağlaşmak: *yıgla-ş-*
y.-*ip* 7/129, 50/1460, 53/1555
y.-*kanları* 22/604
y.-*tilar* 42/1198, 47/1350
y.-*urlar* 17/455, 27/748
yıguştur- yığıştırmak, toplamak: *yıg-uş-tur-*
y.-*dı* 64/1887
yıl yıl, yılda her yıl: 3/09, 16/401, 27/747, 28/792, 31/881, 38/1081, 38/1090,
38/1099, 39/1109, 40/1157, 45/1313, 51/1477, 51/1496, 52/1515, 54/1589
y.+*da* 41/1191
y.+*dın* 34/971, 57/1665
y.+*dur* 50/1459, 50/1464, 55/1605, 57/1666, 63/1850
y.+*ğa* 16/400, 34/971
y.+*lar* 27/745, 39/1111, 40/1156, 45/1292, 52/1529, 68/2015
y.+*ni* 15/395
yılan yılan: 26/730, 35/1001, 37/1055

y.+ġa 33/935
y.+iŋg 33/935
y.+ni 33/944
yıkıl- yıkılmak: *yık-ıl-*
y.-dı 12/300, 26/714, 35/1011, 44/1257, 68/2003
y.-dılar 52/1517
yıllık yıllık: *yıl+lık* 21/562
yıraq uzak: 41/1182
y.+din 20/536, 33/937, 45/1296, 45/1298
y.+dur 21/562, 21/562
yırġat(d)- sallamak, oynatmak:
y.-urlar 52/1511
yiber- göndermek:
y! 15/389, 33/934
y.-di 6/93, 8/158, 9/185, 15/376, 15/394, 25/679, 25/683, 29/799, 29/809,
38/1093, 47/1359, 47/1359, 47/356, 47/356, 49/1422, 60/1766, 61/1807, 63/1858,
64/1872, 64/1888, 68/1995, 69/2043
y.-ey 40/1153
y.-geli 20/539
y.-gen 61/1806
y.-geni 8/157, 15/388, 24/662, 24/673, 46/1330, 50/1449, 69/2042
y.-gil 5/91
y.-mekdin 18/484
yigit yiġit: 37/1067, 49/1432, 61/1779
y.+ge 50/1449
y.+ler 23/639, 60/1765
y.+ni 49/1429, 50/1451
y.+ning 33/943
yinçü inci: 11/251
yitiġ keskin (kılıç, bıçak için): 14/354
yitür- yitirmek, kaybetmek: *yit-ür-*
y.-di 20/519, 41/1164
y.-genler 3/03
yoġarı yukarı, yukarıya: 32/916, 33/923
yol yol: 3/03, 5/66, 8/154, 9/186, 19/515, 19/516, 20/543, 21/575, 29/823, 30/829,
41/1192
y.+da 9/191, 30/844, 34/977, 35/1007, 36/1015, 47/1349, 47/1364, 52/1504
y.+din 34/960
y.+ġa 24/643, 32/892, 43/1239, 50/1438, 58/1715
y.+ı 52/1500
y.+ıda 3/29, 4/39, 15/385, 34/968, 34/976, 35/982, 54/1570, 64/1893, 70/2073
y.+ıġa 19/502, 24/647, 35/984
y.+ını 3/15
y.+ıyla 58/1715
y.+lardın 44/1265
y.+larında 3/31
y.+ni 27/757, 35/986, 35/996, 44/1265
y.+um 38/1094
y.+umuznu 44/1261

y.+un 12/299
y.+un̄ga 4/35
yol al- ilerlemek:
y.a.-dı 19/516
yolbarus arslan, kaplan, bk. *yolbarus*: 35/1004
y.+lar 35/993
y.+ka 30/844, 35/1003
yolbaruş bk. *yolbarus*: 28/774
yolun- çekilip yerinden oynamak:
y.-dı 45/1293
yoluŝ-karşılaŝtırmak, uğramak:
y.-ęanları 44/1278
y.-sa 28/796
y.-tı 5/62, 5/62, 30/833
y.-tu 28/790, 52/1504
y.-uptur 32/900
y.+tur 70/2073, 70/2073
yok(ę) yok: 3/07, 4/33, 4/37, 4/39, 4/54, 4/56, 5/83, 6/113, 6/115, 7/134, 8/163, 10/222, 12/285, 12/289, 13/311, 15/369, 16/403, 17/440, 20/525, 21/549, 21/574, 22/596, 26/709, 27/752, 31/866, 33/946, 34/955, 34/960, 35/984, 35/1000, 36/1035, 37/1044, 37/1055, 38/1096, 50/1443, 52/1500, 54/1571, 55/1622, 58/1687, 58/1703, 59/1722, 64/1891, 65/1917
y.+dur 4/37, 410/224, 10/226, 14/360, 15/380, 15/386, 18/484, 30/856, 32/913, 33/932, 34/954, 34/979, 41/1163, 41/1187, 47/1375, 50/1446, 62/1836
y.+(yogidi) idi 36/1028
y.+tu 42/1213
y.+tur 24/672, 65/1909, 67/1984
yorul- yorulmak: *yor-ul-*
y.-dı 26/720
yörü- yürüme, ğitmek:
y! 49/1436
y.-ben 27/759, 31/878, 36/1014, 36/1035, 61/1793
y.-di 35/1008, 36/1015
y.-diler 45/1284
y.-düm 4/51, 52/1521
y.-gil 49/1413
y.-mes 49/1437
y.-mey 16/407
y.-nĝ 61/1805
y.-nĝler 50/1451
y.-p 10/218, 12/299, 14/340, 16/401, 16/426, 20/528, 23/617, 24/642, 27/760, 28/769, 28/788, 30/829, 33/941, 36/1016, 36/1017, 36/1020, 36/1024, 38/1100, 44/1266, 52/1502, 52/1528, 52/1529, 56/1655
y.-ptür 15/385
y.-r 4/58, 10/230, 12/279, 12/299, 22/601, 25/699, 28/790, 30/831, 41/1168, 42/1214
y.-rde 31/873
y.-rler 10/229, 30/855, 31/868, 31/884, 61/1801
y.-rmen 34/974

y.-se 25/700, 53/1536
yörübil- yürüyebilmek:
y.-mey 30/830
yörüş I yürüyüş:
y.+i 51/1488
y.+in 25/699
II gitmek, hareketlemek:
y.-ti 21/573
III hücum, sefer etmek:
y. 25/374, 32/888
yörüş kıl- hücum, sefer etmek:
y. k.-dı 25/374, 32/888
yörüt- yürütmek: *yörü-t*
y.-in! 69/2020
y.-ingni 64/1891
y.-ti 3/13
yu- yıkamak:
y.-dı 32/899, 32/899
yulduz yıldız: 32/905
yum - yummak, kapamak:
y.+dı 37/1061
yumşak yumuşak: 36/1016
yurt yurt:
y.+ı 41/1188
Yusuf (< Ar. يوسف *Yusuf*) ö. a. Yakup peygamberin oğlu, Yusuf peygamber: 46/1337
yut- yutmak:
y.-ar 33/920
y.-sa 22/609
yutul- yutulmak: *yut-ul-*
y.-dı 43/1234
yüğü- seri, hızlı koşmak:
y.-di 69/2045, 69/2047, 70/2048
y.-üp 13/329, 13/337, 49/1408
yükle- yüklemek: *yük+le-*
y.-mege 19/497
yürek yürek, kalp: 17/445, 32/899
y.+de 34/962, 48/1399
y.+din 4/57, 5/90, 18/465, 64/1897
y.+ge 29/820, 68/1990
y.+i 32/887, 67/1988
y.+ige 58/1716, 60/1776
y.+im 19/505, 55/1602, 59/1740, 62/1834
y.+imni 19/512
y.+in 13/321, 18/481
y.+ing 59/1745
y.+ini 22/608
y.+leri 7/128
yüreklik yürekli: *yürek-lik*: 46/1341

yüz yüz: 3/29, 7/129, 13/316, 14/352, 20/531, 20/547, 26/732, 34/969, 35/987, 40/1157, 56/1647, 57/1667, 57/1676

y.+*de* 4/33, 11/274, 28/790

y.+*ge* 7/125, 25/692, 65/1905

y.+*i* 7/125, 8/177, 13/323, 29/807, 31/860, 51/1486, 66/1936

y.+*ide* 13/310, 22/590, 28/788

y.+*idin* 49/1437, 65/1908

y.+*ige* 13/308, 13/316, 13/334, 25/681, 25/692, 26/707, 26/716, 27/736, 31/859, 37/1064, 46/1336, 49/1433, 52/1527, 53/1532, 58/1702, 57/1659, 60/1750, 60/1770, 62/1816, 70/2053

y.+*in* 14/342, 25/693, 27/739, 37/1051, 37/1052, 39/1118, 56/1624, 58/1795, 60/1752, 60/1761, 61/1787, 64/1885, 70/2053, 70/2057

y.+*inde* 22/580, 27/755

y.+*ine* 29/813

y.+*inge* 42/1206

y.+*ini* 17/437, 35/998, 37/1053, 40/1149, 48/1380, 49/1410, 50/1454, 54/1564, 54/1581, 55/1607, 59/1742, 62/1816, 63/1864, 66/1937

y.+*leridin* 57/1682

y.+*lerige* 45/1305, 53/1557, 54/1562

y.+*ni* 13/332, 26/716, 29/814, 32/899, 34/980, 51/1481, 56/1643, 61/1783

y.+*üm* 4/33, 26/708, 41/1173, 63/1863

y.+*ümge* 26/732, 41/1172, 48/1378, 57/1668, 58/1700

y.+*ümni* 40/1143

y.+*ümning* 51/1497

y.+*üng* 26/726, 46/1337, 56/1643

y.+*ünge* 53/1531, 69/2019

y.+*üngni* 19/506, 55/1607, 62/1832

yüz yüz sayısı: 4/57, 5/67, 5/69, 5/88, 6/97, 6/109, 6/114, 7/126, 10/242, 12/293, 15/392, 15/394, 16/404, 16/410, 17/431, 18/486, 19/499, 19/506, 19/515, 20/526, 20/536, 22/589, 23/635, 30/827, 30/836, 31/860, 31/861, 31/862, 32/903, 32/906, 34/956, 34/969, 38/1092, 44/1268, 44/1271, 51/1472, 61/1798, 63/1865, 64/1895, 69/2019, 70/2056, 70/2061

yüzlen- dönmek, yönelmek: *yüz+len-*

y.-*ip* 21/566

yüzük yüzük, bk. *üzük*: 12/277, 12/280, 12/285, 15/376

y.+*e* 43/1252

y.+*i* 43/1232

y.+*ining* 22/594, 43/1251, 43/1246

y.+*ni* 12/286, 14/367, 23/641, 44/1253

zāde (< Far. زاد *zāde*) doğmuş olan kimse, çocuk: 12/291
zağfer (< Ar. زعفران *zağfer*) safran: 11/248
zağferān (< Ar. زعفران *zağferān*) safran: 18/463, 30/855, 49/1406, 66/1936
zağferānī (< Ar. زعفرانی *zağferānī*) safran sarısı renk: 11/248
zāhid (< Ar. زاهد *zāhid*) züht ve takva sahibi dindar: 4/44, 13/326
zāhir (< Ar. ظاهر *zāhir*) zahir, belli olan, açık: 33/925, 54/1590
 z.+i 10/218
zahm (< Far. زخم *zahm*) yara: 44/1280
zālīm (< Ar. ظالم *zālīm*) zalim: 41/1164, 41/1169, 41/1175, 42/1196, 42/1201, 44/1257
zamān (< Ar. زمان *zamān*) zaman: 7/149, 15/378, 22/595, 22/596, 27/756, 28/771, 57/1662, 65/1908
 z.+a 67/1988
 z.+da 29/806, 63/1855
 z.+dın 40/1154
 z.+ı 5/86, 9/199, 13/325, 38/1098, 49/1421, 59/1731
zamāne (< Ar. زمانه *zamāne*) devir, zaman: 8/182, 61/1896, 62/1825, 62/1837
zār (< Far. زار *zār*) zayıf, dermansız, ağlayan, inleyen: 3/20, 12/304, 14/364, 14/365, 19/510, 22/580, 29/822, 34/974, 37/1071, 38/1081, 38/1090, 39/1107, 39/1109, 39/1118, 40/1160, 42/1198, 43/1237, 46/1317, 51/1477, 52/1515, 53/1543, 56/1640, 57/1678, 58/1791, 59/1742, 59/1744, 60/1749, 60/1775, 61/1791, 61/1800, 61/1808, 62/1836, 63/1848, 64/1901, 65/1904
 z.+ı 4/51, 29/821, 52/1510, 56/1637
zarar (< Ar. ضرر *zarar*) zarar: 21/549
 z.+m 36/1022
zarāfet (< Ar. ظرافت *zarāfet*) zariflik: 26/724, 26/734
zarūret (< Ar. ضرورت *zarūret*) zaruret:
 z.+dın 26/712, 37/1069, 39/1132
zāt (< Ar. ذات *zāt*) şahıs, kişi, kimse: 66/1955
 z.+ı 15/380
zat-ı'acāyib (< Ar. ذاتی عجایب *zat-ı'acāyib*) acayip zat: 51/1484
zebān (< Far. زبان *zebān*) dil:
 z.+ım 60/1765
zebūn (< Far. زبون *zebūn*) güçsüz, zayıf: 30/844
 z.+dur 38/1075
zehī (< Far. زهی *zehī*) ne güzel, ne hoş: 39/1103
zehr (< Far. زهر *zehr*) zehir: 21/579
 z.+i 42/1216
zemistān (< Far. زمستان *zemistān*) kış mevsimi: 31/877, 63/1866, 68/2010
zengī (< Far. زنگی *zengī*) zenci: 8/159, 24/665, 24/667, 24/673, 25/675, 25/680, 25/684, 25/688, 25/689, 26/713, 26/720, 26/724, 26/734, 26/735, 27/736, 51/1474, 51/1478
 z.+ler 24/651, 24/653, 24/656, 24/657, 24/664, 24/673, 24/674, 25/688, 51/1481
 z.+lerdin 51/1483
 z.+large 24/644
 z.+lerning 24/665, 33/940, 35/1005, 51/1475
 z.+ning 25/681
zengīn (< Far. زنگین *zengīn*) zengin: 24/657
zerd (< Far. زرد *zerd*) sararmış, solmuş:

z.+im 17/434
 z.+imizni 57/1670
zer-keş (< Far. زرکش *zer-keş*) altın tel yapan usta: 61/1794
zerr (< Far. زر *zerr*) altın:
 z.+ini 47/1346
zerre (< Ar. زره *zerre*) zerre: 19/495, 22/591, 33/948, 36/1028, 58/1700
zevk (< Ar. ذوق *zevk*) zevk: 9/201, 67/1984
 z.+i 56/1630
zevrağ (< Ar. زورق *zevrağ*) kayık: 52/1519
zībā (< Far. زیبا *zībā*) süslü, güzel: 10/235, 10/237, 30/834, 34/952, 49/1410, 62/1816
zīkr (< Ar. ذکر *zīkr*) sözünü etme, ismini söyleme, anma: 25/675, 30/832, 52/1520
 z.+i 30/854
 z.+ingdin 34/960
zindān (< Far. زندان *zindān*) zindan: 5/90, 62/1832, 62/1834
 z.+da 62/1837
 z.+dın 5/91, 62/1836
 z.+ğa 62/1819, 62/1820, 62/1824, 62/1825
 z.+ı 29/802, 62/1826, 62/1833
 z.+ığa 5/89, 50/1441
zindān-ı ğam (< Far. زندان + Ar. غم *zindān-ı ğam*) gam zindanı: 29/802, 62/1826, 62/1833
zinde (< Far. زنده *zinde*) diri, canlı: 60/1778, 69/2025, 55/1606
zinhār (< Far. زینهار *zinhār*) asla, sakın: 57/1664
zi'n-nūr (< Ar. ذی نور *zi'n-nūr*) nurlu:
 z.+ı 50/1468
zişt (< Far. زشت *zişt*) çirkin: 26/724
ziyāde (< Ar. زیاده *ziyāde*) fazla, çok: 26/720
ziyān (< Ar. زیان *ziyān*) ziyan, zarar: 20/544
 z.+dur 49/1427
ziyāret (< Ar. زیارت *ziyāret*) ziyaret: 55/1611
zūd (< Far. زود *zūd*) çabuk, seri: 20/539
zulm (< Ar. ظلم *zulm*) zulüm:
 z.+idin 42/1197
 z.+ni 42/1196
zulmet (< Ar. ظلمت *zulmet*) zulmet, karanlık: 58/1716, 62/1826
 z.+ka 62/1828
zūr (< Far. زور *zūr*) zor: 18/471, 55/1621
zühre (< Ar. زهره *zühre*) Venüs: 47/365, 59/1726, 67/1968
 z.+ğa 67/1965
 z.+sin 50/1441
zūlf (< Far. زلف *zūlf*) züluf: 54/1566
 z.+i 11/273, 11/274, 13/310
 z.+lerüing 26/730
 z.+üini 54/1578
zünüb (< Ar. نوب *zünüb*) günahlar: 4/50

SONUÇ

Çağatayca, Türk edebiyatının zengin bir dil ve edebiyat kaynağına sahiptir. Bu dönemde özellikle Ali Şir Nevâyî'nin eserleri, bu dönemin dil ve edebiyat özelliklerini yansıtmaya açısından başvurulan kaynakların başında gelmektedir. Bunun dışında Sekkaki, Lütfi, Ebulgazi Bahadır Han, Babürşah gibi önemli şahsiyetlerin eserleri de bu dönemin dil ve edebiyat özelliklerine ışık tutmaktadır. İsmi çok duyulmasa da bu dönemin diğer bir ismi de Meclisî olup yazmış olduğu mesnevi ile dönemin dil ve edebiyat özelliklerini yansıtmaktadır. Bu çalışmada çeçitli kaynaklar ışığında Meclisî'ye ait bu mesnevinin tanıtılmasına çalışılmıştır. Adı Klasik Dönem'de geçen şairin hayatı hakkında fazla bilgi olmamakla beraber mesnevisi günümüze kadar gelmiştir.

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma mesnevinin tanıtımı, transkripsiyonu, dil ve yazım özelliklerinin incelemesi ve sözlük-dizin çalışmasından ibarettir.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar:

- Echman, Janos (2011). Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar (Yay. Haz. Osman Fikri Sertkaya). İstanbul: TDK Yay.
- Echman, Janos (2009). Çağatayca El kitabı (çeviri:Günay Karaağaç). İstanbul: Kesit Yay.
- Eraslan, Kemal (2001). Alî-Şîr Nevâyî, Mecâlisü'n-nefâyis I (Giriş ve Metin), II (Çeviri ve Notlar). Ankara: TDK.
- Ercilasun, Prof. Dr. Ahmet Bican (2014). Başlangıçtan 20. Yüzyıla Türk Dili Tarihi. İstanbul: Akçağ Yay.
- Köprülü, Prof. Dr. Mehmet Fuad (1928). Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul. Türk Dilleri Araştırmaları (TDA). 2003. yay. Mehmet Ölmez. c. 13. İstanbul.
- Tekin, Talat, Ölmez, Mehmet (2003). Türk Dilleri. İstanbul: Kitap Matbaası.
- Uzuntaş, Hülya (2016). Uygur Harfleriyle Yazılmış Çağatayca Seyfû'-Mülûk Hikâyesi'nin Transkripsiyonu. Çevirisi ve Sözlüğü, İstanbul: Çantay Yay.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Ölmez, Zühal (2007). "Çağatay Edebiyatı ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar", Türkiye Araştırmalar." Literatür Dergisi, 5, sayı 9, s. 173-219.
- Ölmez, Zühal (1998). "Çağatayca Sözlükler." Kebikeç. s. 6: 137-144.
- Seyidoğlu, Bilge (1986). "Hikâye-i Seyfû'l-Mülûk'ün Üç Varyantı Üzerine Bir Deneme". Halk Kültürü, 1985/3-4, Yedinci ve Sekizinci Kitaplar, s.185-191. (Dergi 01306) OŞG
- Ölmez, Zühal (2015). "Ebugazi'ye Göre Oğuz Boylarının Damgaları ve Kuşları." (Tufan Gündüz, Mikail Cengiz) 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Oğuzlar: Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi: 729-750
- Tanbaşı, Nesrin (1996). "Osmanlıca Bir Seyfû'l-Mülûk Hikâyesi." Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili Ana Bilim Dalı.
- Tekin, Gönül, Alpay (1985). "Seyfelmülük ve Bediülcemal Hikâyesinde Eski Yakındoğu Kültüründen Kalma Unsurlar Hakkında." Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları), IX: 277-300. (Dergi 01333) OŞG
- Tekin, Gönül Alpay (1987). "XVI. Yüzyıl Çağatay Sairi Meclisî'nin Seyfelmülük Adlı Mesnevîsi Hakkında." Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları), Essays Presented to Halil İnalçık, s. 123-132.
- Uzuntaş, Hülya (2015). "Story of Seyfe'l-Mülûk and Bedi'ül-Cemal written in Islamic in Chagatai Turkish with Uighur Script and its Grammar Analysis", 58. Permanent International Altaistik Conference Dunejska Streda-Slovakya, 6-11.

3. Danışma Kaynakları - Sözlük

- Clauson, Sir Gerard (1972). An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish. Oxford
- Clauson, Sir Gerhard. (1960). Sanglax. A Persian Guide to the Turkish Language by Muhammad Mahdi Xan. London: E. J. W. Gibb Memorial Series, New Series, XX.
- Devellioğlu, Ferit (2013). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Ni'metullah, Ahmed (2015). Lügat-i Ni'metullah (haz. Adnan İnce) Ankara: TDK.
Sami, Şemseddin (2015). Kamûs-ı Türkî. İstanbul: İdeal Kültür Yay.
Erdal, Marcel. (1991). Old Turkic Word Formation. A Functional Approach to the
Lexicon I-II. Wiesbaden: Otto Harrassow Verlag.
Eren, Hasan.(1999). Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Kaçalin, M. S. Hazırlayan (2011). Niyâzi. Nevâyi'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar
(el-Lugâtu'n-Nevâiyye ve'l-İstişhâdâtu'l-Cağâtâiyye). Ankara: TDK.

Redhouse, Sir James W.(2015). A Turkish and English Lexicon. İstanbul: Çağrı
Yay.

Steingass, Francis Joseph (1892). Comprehensive Persian-English dictionary, inclu-
ding the Arabic words and phrases to be met with in Persian literature. London: Ro-
utledge & K. Paul.

Şeyh Süleyman Efendi Buhari. (1298). Lügat-i Çağatay ve Türkî-i Osmanî. İstanbul.
Yeni Tarama Sözlüğü.(1983). Ankara: TDK.

Tekin, Talat. (2000). Orhon Türkçesi Grameri. Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 9.
Ankara.

Tietze, Andreas (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı I.-V Cilt İs-
tanbul-Wien: Simurg Yay.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK.

4. Danışma Kaynakları -Ansiklopedi Maddesi

Eraslan, Kemal (1993). “Çağatay Edebiyatı” TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul:
c.8., s. 168-176.

Köprülü, Mehmet Fuad (1945). “Çağatay Edebiyatı”, TDV İslam Ansiklopedisi. An-
kara: c.3., s. 270-323

5. Elektronik Kaynaklar

Kubbealtı Lügatı 21. 02. 2018 <http://www.kubbealti.org.tr>

Ötüken Türkçe Sözlük 05.04.2018 <http://www.otukensozluk.com>

Nişanyan-Etimolojik Sözlük 26.01.2019 <https://www.nisanyansozluk.com>

Etimoloji-Türkçe Türkçe-Etimolojik Kelime İncelemele-
ri|26.01.2019<https://www.etimolojiturkce.com>

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Malatya'nın Doğanşehir ilçesinde dünyaya geldi. Ortaokul ve lise öğrenimini orada tamamladı. Lisans eğitimine Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinde devam etti. Bu bölümü bitirdikten sonra Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdi(2012). 2016 yılında mezun oldu. Yine aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2016 yılından beri bir Özel Eğitim Kurumunda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

